

تەنھەسەر رەوان

بۇ تەنھەسەر قورئان

بەرگى [۶]

نوسىن

مەلا مەھمۇدى گەللاھى

جزمى [۱۲]

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تەفسىرى رەۋان

بۇ تېگە يىشتى قورئان

بەرگى شەشەم

نووسىنى

مەلا مەحمۇدى گەلا ئەيى

جزمى (۱۲)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

📖 ته‌فسیری ره‌وان بو تی‌گه‌یشتنی قورئان.

📖 نووسینی: مه‌لا مه‌حمودی گه‌لا‌له‌یی.

📖 چاپی یه‌که‌م.

📖 چاپخانه‌ی ئۆفسیتی تیشک.

📖 تیزار: (۵۰۰) دانه.

📖 ژماره‌ی سپاردن: (۲۹۹) ی سالی (۲۰۰۰).

📖 مافی چاپکردن پارێزراوه و ته‌نها هی نووسه‌ره.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سورهتی هود

نهم سورهته ناوانراوه بهسورهتی هود، چونکه چیرۆکی ههزرهتی هودی تێدایه، ههواڵ و سههرگوزشتهی هودو گهلهکهی لهخۆ گرتوه.

لهم سوورهتهدا پهروهردگار لهنایهتی (۵۰) تا نایهتی (۶۰) بهسههرهاتی هودو نهتهوه که یمان بۆ دهگیریتهوه!

نهم چیرۆکهش وهکوو چیرۆکهکانی تری قورئان بهربهرهکانی و صیراعیکی دژواری نیوان هودو گهلهکهی تۆمار کردوه. ههزرهتی هود بانگهوازی گهلهکهی کرد بۆ خوداپهرستی و ازهیئان لهبتهپرستی، بهلام گهلهکهی سوور بوون لهسههر کوفرو بیدینی خویانو بهدرۆخستنهوهی ههزرهتی هود. ئیتر پهروهردگار بهعهزابیکی کوشنده لهناوی بردن، رهشهباو زیرائیکی بهتهوژمی لهسههر ههڵکردن، ههوت شهوو ههشت رۆژ بهردوام بوو، وهکوو لهشوینی خۆیداو لهم سوورهتهدا خودا پیشتیوان بێ باسی دهکهین.

نهم سورهته لهمهکه هاتۆته خوارێ بهسورهتیکی مهکهکی دهناسرێ!
 ههندیك دهلین: نایهتی ﴿فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ...﴾ (۱۲) و نایهتی ﴿أَفَمَنْ
 كَانَ عَلَىٰ يَتِيْمَةٍ...﴾ (۱۷) و نایهتی ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ
 وَزُلْفًا...﴾ (۱۴) لهمهدينه هاتوونه خوارێ.

بهلام ماموستا سهيید زۆر بهتوندی نهو رایه رته دهکاتهوهو دهفهرموی:
 سورهتهکه تێکرا مهککيه، نهو مهزوعانهی باسیان لیوه دهکا لهباسه
 سههرهکییهکانی قورئانی مهککين، پهيوهندیان بهعهقیدهوه ههیه، ههلوێستی
 قورهیشیهکان بهرامبهه ئایین رادهنوێنی و کاریگهری نهو ههلوێسته لهدلۆ
 دهروونی پیغهمبهرو هاوهلانی داو چارهسههری قورئان بۆ نهو کاریگهره شی
 دهکهنهوه.

تیکرای نهم سوره ته له دواى سوره تی (یونس) هاتۆته خواری، سوره نى (یونس) یش دواى سوره تی (الاسراء) دابه زیوه، نهمهش ناماژهی شهوای تیدایه: که سهرده می هاتنه خواره وهی سوره تی هود ناخۆشتین کات بوو ناسکترینو زه همه ترین رۆژگار بوو له میژووی بانگهوازی نیسلام له مه ککه دا، شهو بوو پیش هاتنه خواره وهی سوره تی (هود) نه بوطالیب که مامی پیغه مبه ر بوو خه دیجه که خیزانی بوو ههردوکیان دوو پالپشتو یارمه تیده ری پیغه مبه ر بوون کۆچی دوا بیان کرد، رینگا بو قوریشیییه کان ناچۆخ بوو که هیرش بکه نه سهر پیغه مبه ر ﷺ له وه پیش نه یانده ویرا بهو شیوه نه زیه تی پیغه مبه ر بدهن، به تایبه تی پاش روداوی نیسراو میعراج: که کافره کان به لایانه وه شتیکی سه یرو نه گونجاو بوو، ده ستیان کرد به گالته پیکردنو به درۆ خستنه وه، هه ندیک له وانه ی له وه پیش موسولمان بوو بوون پاشگه ز بوونه وه، سه رباری مردنی هاوسه ری به وه فای خاتو خه دیجه و مردنی نه بوطالیبی مامی که دوو پشتیوانی دلسۆزی پیغه مبه ر بوون، قوریشیییه کان په ره یان به دژایه تی کردنی بانگهوازی کردنی نیسلام داو له سنووریان تیه پراڻدو ته نگیان به پیغه مبه رو هاوه لانی هه لچنی، به جۆریک جهو جۆلی بانگهوازی نیسلامی له په لو پۆ کهوتو ته جمید بوو، ته نانه ت وای لی هات له مه ککه و ده ورو به ری دا بو ماوه یه کی زۆر کهس موسولمان نه ده بوو، تا خوا کردی په یمانی عه قبه ی یه که جهو دوو هم به سترانو ده رویه کی به ره حمه ت له بانگهوازی نیسلامی کرایه وه له حاله تی خامۆشی یان بلّین: له حاله تی جمود رزگاری بوو.

سوره تی (هود) که له دواى سوره تی (یونس) هاتۆته خواری، له زۆر لایه نه وه نهم دوو سوره ته لیک ده چن، مانایان لیک ده چن، باسه کانیا ن وه کوو یه ک وان، ههردوکیان به (الر) ده ست پی ده کهن، ههردوکیان به وه صفی نیسلامو باسی قورئانو په سنی پیغه مبه ر کۆتایییان پی دی، ههردوکیان بانگهوازی کردنی ئاده میزاد بو پروا کردن به په یامی پیغه مبه رو شی کردنه وهی

ئەو باسانەى لەسورەتى یونسدا بە کورتى ھینراون دەربارەى عەقیدەو
یەکتاپەرستىو زیندوبوونەو و پاداشو سزاو حیسابو لیکۆلینەو و سەرئاسایى
قورئانو چەسپاندنى ئایەتەکانى و بەرپەرچدانەو ەى موشرىکەکانو تەحەدا لى
کردنیا بەقورئانى لەخۆگرتوو، ھەروا باسى ھەندى سەرگوزشتەو بەسەرھاتى
پێغەمبەرانى وەکوو نوحو ئیبراھیمو ھودو صالحو شوعەیب (درودى خودایان
لەسەر بى) لەخۆگرتوو.

ئەم سورەتە تایبەتەندىیەكى تێدايە لەبارەى ھەرپەشەو ترساندنو سام
بەرخستەو: كە لەچیرۆكى ئەو پێغەمبەرانەدا ھەيە لەشۆنى تری قورئاندا
ئاوا بەزەقى بەرچاو ناکەون.

بانگەوازی جەخت لەسەرکراوى تێدايە بۆ خۆگريو پابەند بوون بەئایینەو.
تیرمیڤى لەئەیبینو عەبباسەو ەفرمودەيەك رىوایەت دەکا دەلى:
ھەزەرەتى ئەبو بەكر عەرزى پێغەمبەرى كرد وتى: ئەى پێغەمبەرى خودا!
پیرى لى ديارى داوى! لەو لەمدا پێغەمبەر ﷺ ەفرمودى: سورەتى (ھود) و
(الواقعة) و (المرسلات) و (عم يتساءلون) و (إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ) پیران
كردم. لەرىوایەتێكى تردا ھاتوو دەلى: پرسیار لەپێغەمبەر كرا، چ شۆنىكى
سورەتى ھود پیری كردى؟ ەفرمودى: ئایەتى ﴿فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ﴾.

ئەو باسانەى لەم سورەتەدان:

ئەم سورەتەش وەكوو سورەتى یونس بنەما سەرەکییەکانى ئایینی
لەخۆگرتوون: كە بریتین لەیەکتاپەرستىو پێغەمبەرایەتىو زیندوبوونەو و
سزاو پاداش. وەكوو لەم خالانەدا ئاماژەیان پى دەكەین:

۱- چەسپاندنى ئەو: كە قورئان لەخوداوە ھاتوو و ئایەتەکانى ھەموو
رێكو پێكو ھەوانو پتەوو تەواوو بى كەمو كۆرین، چەسپاندنى ئەو: كە
قورئان پەرە بەلگەى یەکتاپەرستىو راستى پێغەمبەرایەتىو ھوكمو یاساو

په ندو ناموژگاریو چیروکتو جوداوازی خستن له نیوان حه قو به تالدا، لیکن هه لاوردنی راستو ناراست..

چه سپاندنو سه لماندنی سه رناسایی قورئانو ته حه دا کردن له عمره بهو غهیری عمره ب که بتوان ده سوره تی وه کوو نهم قورئانه به خنه رو، وه کوو ده فهرموئ: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ وَادْعُوا مَنْ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ هود/۱۳.

ئه مجار که دهسته وه سان بوون: له هیئانی نمونده ی قورئان، یان ده سوره ت، ته نانه ت یه کن سوره ت له کورترین سوره تیش، جا که ئی فلاسی و بیی ده سه لاتییان ده رکه وت، نه وه بزانون یه قینتان زیاد بیی که نه وه قورئانه له خودا وه هاتووه. وه کوو ده فهرموئ: ﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ﴾ هود/۱۴.

۲- یه کتاپه رستی خودا. نه ویش دوو جوړه:

۱- تاکنو ته نهایی له خودایه تی دا (الالهیه) نه میش بریتییه له به ندایه تی کردن بو خودا و بهس! په رستنی خودا و طاعت بو نه و کردن، واته: که سی تر نه په رستی و به ندایه تی بو که سی تر نه کا.

ب- تاکنو ته نهایی له ربوویییه ت دا. واته: بیرو باوه رت وایی که هه ر خودا به دیهینه رو هه ل سورپنه ری بوونه وه ره. هه ر نه و ده توانی به ویستی خوئی گورپانکاری تیدا نه انجام بدا.

عمره به کان له وه پیش پروایان و ابوو: که هه ر خودا به دیهینه ره، به لام پروایان به فره خودایی هه بوو، ده یانگوت: خودا هاوه لو شه ریکی هه ن. قورئان له م باره وه ده فهرموئ: ﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَقُولَنَ اللَّهُ...﴾ العنکبوت/۶۱.

بۆیه له قورئاندا زۆر نایهت ههمن؛ تا کتو ته نهایی خودا له ربوویییهتدا ده چه سپێتن؛ یه کیک لهو نایهتانه نایهتی ژماره (۷) ی ئهم سوره تهیه: که ده فهرموئ: ﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ... الْآيَةُ﴾.

۳- چه سپاندنی زیندو بوونهوهو هه بوونی حیسابو لیکنۆلینهوهو پاداشو سزا. وه کوو ده فهرموئ: ﴿إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ هود/ ۴. یان ده فهرموئ: ﴿وَلَنْ قُلْتُ: إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولُنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا: إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ هود/ ۷.

۴- به تاقیکردنهوهی ئاده میزاد بۆ ئهوهی بزائن: کامهیه کردهوهی باشو به سودیان. وه کوو ده فهرموئ: ﴿لَيَبْلُوَنَّكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ هود/ ۷.

۵- بهرامبهریکردنۆ بهیهک گرتنی سروشتی موسولمانو کافر له کاتی خۆشی و ناخۆشی دا. ئهوه تا خاوهن باوهرو خودا په رست له کاتی تهنگانهدا خۆگره، له کاتی خۆشی و فهره حی دا سوپاسگوزاره. کافر له کاتی خۆشی دا ته پرده ماخو له خۆبایی ده بی، له کاتی تهنگانهدا بهرچاوتهنگتو بی و زه کوفر که ره. سهیری نایهتی (۹-۱۱) بکه.

۶- ئاده میزاد په له ده کا بۆ وه دهستهینانی خێرو سودو هاتنی عه زابو سزا، وه کوو ده فهرموئ: ﴿وَلَنْ آخِرْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَى أُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ: مَا يَحْبِسُهُ...﴾ هود/ ۸.

ههروه کوو له سوره تی (یونس) یاشدا ده فهرموئ: ﴿وَلَوْ يَعْجَلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ﴾ یونس/ ۱۱.

۷- سورشتی ئاده میزاد جو داوازو هه مه جو ره ته نانهت له وه رگرتنی (ثایین) یاشدا مه گهر که سیك خودا ره حمی پی بکا. وه کوو ده فهرموئ: ﴿وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ إِلَّا مِنْ رَحْمِ رَبِّكَ، وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ هود/ ۱۱۸-۱۱۹.

۸- هینانی چیرۆکتو سه رگوزه شته ی پیغه مبه ران به شیوهیه کی درێژ نامیز، به مه بهستی دل دانه وه ی پیغه مبه ر ﴿لَسَهَرُ﴾ له سه ر ئه وه ئه زیه تو

نارههتهیهی تووشی دههات لهلایهن قورهیشیییهکانهوهو رو وهرگتیرانو پشت
ههلکردنیان لهبانگهوازییهکهی! وهکوو دههفرموی: ﴿كَلاَّ نَقْصُ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ
الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ﴾ هود/ ۱۲۰. ههلبهته لهههموو چیرۆکوو
سهرگوزشتهیهکیشدا پهندو نامۆزگاری ههیه بۆ موسولمانان..

لهم سورهتهدا چیرۆکی ههزهرتی هود له (ده) ئایهتدا باس دهکا
(ئایهتی ۵۰-۶۰) پاشان چیرۆکی ههزهرتی صالح لهگهڵ قهومهکهی
لهئایهتی (۶۱-۶۸)دا شی دهکاتهوهو بهدوو ئایهت (۶۹-۷۰) ناماژه بۆ
چیرۆکی میوانهکانی ههزهرتی نیبراهیم: که فریشته بوون دهکا.

ئهههجار چیرۆکی ههزهرتی لوط لهئایهتهکانی (۷۰-۸۳)دا دهگێڕێتهوه.
لهئایهتهکانی (۸۴-۹۵)یشدا چیرۆکی ههزهرتی شوعیب دهگێڕێتهوه.
ئهههجار چیرۆکی ههزهرتی موسا لهگهڵ فیرعهوندا لهئایهتهکانی (۹۶-
۹۹) رادهنوینی.

۹- دوا بهدوای چیرۆکهکان راستهوخۆ پهندو عیبههرتی چیرۆکهکان دهخاته
روو لهناوچونی ستهههکاران دهههسپێنیو دههفرموی: ﴿ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرْآنِ
نَقَّصْنَاهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ، وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ، فَمَا
أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شَيْئًا...﴾ (الایه) سهیری
ئایهتهکانی (۱۰۰-۱۱۱) بکه.

۱۰- فههمان بهئیهستیقامهه بهردهوام بوون لهراگهیاندنو پابهند بوون
بهههمانزو جلهههگیریهکانی پهروهردگار، که ئههه قورستهترین ئههرک بهو.
پێغههههبر ﷺ دههفرموی: ئههه پیری کردم. چونکه ئیهستیقامه بهریتیه
لهجیهاد لهگهڵ نهفسو خوگرتن لهسهه نهههجامدانی ئههرکهکنو
پاریزگاریکردنی نهفس لهتیدا چوونو فهوتان.

۱۱- ئههه راستیهه رونه دهکاتهوه که لهخوبایی بونو ملهههری هههکاری
ولات ویرانبونو سهههتیداچوونهه سزاکهی ئاگری دۆزهخه. وهکوو دههفرموی:

﴿وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۖ وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمْ مِنَ النَّارِ﴾ هود/۱۱۲-۱۱۳.

۱۲- فرمان به نه نجامدانی نوڙه کان له کاتو سهرده می خوځاندا چونکه نوڙ تاوانی له وه پېش ده شواته وه.

۱۳- د ژایه تیگردنی ناشووبو فساد له سهر زهوی بو نه وهی پاریزگاری تاکنو کومه ل بکری له فهورانو له ناوچوون، وه کوو ده فهرموږ: ﴿فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ أَوْ لَوْ أَبْقِيَتْ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ﴾ هود/۱۱۶.

۱۴- ناماژهی نه وه شی تېدايه: که هه تا ناده میزاد بوځوځیان راستالو فرمان به درارین خودا سزایان ناداو له ناویان نابا. (نایه تی ۱۱۷).

۱۵- هره شه کردن به سزای سخت لهو که سانهی روو له بانگه وازی حقو خودا په سهند وهرده گپړن. له هه مان کاتدا ناماژهی نه وه شی تېدايه که سهره نجام بو خودا په رستانه و نه وان رزگار بوو به مرازگه یشتون.

۱۶- کوټایی سوره ته کهش به فرمان کردن به خودا په رستی و پشت بهستن به خوداو ترسان له سزاو عیقابی ده هینی و سهره تاو کوټایی سوره ته که پیکه وه ده گونجینی.

قورئان کتیبیکی بی که مو کوری و بی عهیب و ره‌خنه لی
نه‌گیراوه بانگه‌وازی ناده‌میزاد ده‌کا بو به‌ندایه‌تیکردنی خوداو
گه‌رانده‌وه بو لای و پروا به‌زیندوبوونه‌وه (۴-۱)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ كِتَابٌ أَحْكَمَتْ ءَايَتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾
أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنْ نِيَ لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾ وَأَنْ أَسْتَغْفِرُوا
رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ يُعْطِعْكُمْ مَغْنً حَسَنًا إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى وَيُؤْتِ
كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ
كَبِيرٍ ﴿٣﴾ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾

﴿الر=آلف، لام، را﴾ مویتهدایه‌و ﴿کتاب احکمت آیاته...﴾
خه‌بره‌که‌یه‌تی. واته: نه‌م کتیبیه‌ی که پیک هاتو له‌و پیتانه نه‌و کتیبیه‌ی که
نیوه بروای بی ناکه‌نو پشتی لی هه‌لده‌که‌نو روی لی وهرده‌گیرن، له‌ه‌مان
کاتیش‌دا ناتوانن له‌و پیتانه نمونه‌ی نه‌م کتیبیه، یان ده‌نایه‌ت ته‌نانه‌ت
کورترین سوره‌تیش بخه‌نه پروو.

ده‌شتوانین بلین ﴿کتاب احکمت آیاته...﴾ خه‌بره بو مویتهدایه‌کی
مه‌حذوف، واته: نه‌مه کتیبیکی به‌رزو به‌نرخه، نایه‌ته‌کانی ریک‌نویک‌نو پته‌وو
بی که مو کورین، نه‌ظمو معنای بی عهیبو نه‌نگی‌یه، له‌ه‌موو رویه‌که‌و
ته‌واوو پرمانایه، جوان دانراوه، ماناکانی وردو وشه‌کانی پته‌وو رسته‌کانی

مه بهسته کانیان پیکاهو جوان ناراسته کراون، هه موو وشه یه کی، هه موو
 رسته یه کی مه بهستیکی بهرزو مانایه کی قولو ور ده گه یه نی، هه موو
 مانایه کی، هه موو ناماژو وشه کانی پیکهو گونجاوه رسته کانی
 ده سته ملانی یه کتر بوونو چه مبه ره یان تییک وهره یناوه، دژایه تی و ناکوکی
 له نیوان وشهو رسته کانی دا نابیندری و نه، وشهو رسته کانی به و په پری
 کارامایی و ته نظیمه وه ریک خراونو لیک دراون، ﴿ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ
 خَبِيرٍ﴾ پاشان شی کراوه ته وه به گویره ی مه بهسته کانی دابه شکراوه به گویره ی
 باسو مهواضیه کانی سوره ت سوره تو نایه ت نایه ت ته رتیب کراوه، هه
 مه بهسته باسیک به نه ندازه ی خوی وشهو رسته ی بو ته رخان کراوه!

ئه مجار کی ناوا نهم کتیبه ناوازه ی بهو شیوه سه رسورپه ی نه ره، ناوا
 ره وانو فه صیحو بهو شیوه سه رنج راکیشه به شبه شو سوره ت سوره تو نایه ت
 نایه ت شی کردۆته وه؟! بیگومان پهروه ردگار، نه مه شاکاری که ریمی
 کارسازه، تابلوی ره نگینی دهستی قودره ته، دانراوی پهروه ردگاره، که لامی
 نازلبووی خودای داناو زانایه، له لایهن خودای داناو زانا ریک خراوه، به دانایی و
 زانایی له لایهن خویوه ناردویه تی بو سه ر پیغه مبه ر ﴿بُؤْثُوهُ يَبْغِيهِ نِيَّوْ
 له ناده میزادانی بگه یه نی، گۆرانکاری و دهست لیدانی تیدا نه کراوه ناکری.

دهی با بزانی نهم کتیبه شاکاره ناوازه یه چی تیدایه؟ بیگومان
 بنه ماسه ره کییه کانی عه قیده راده گه یه نی. حه قیقه ته کانی بیرو باوه ر رون
 ده کاته وه، بیرو باوه ر پووچه کانی کافران قه لاچۆ ده کا. جوانترین ریبازی
 ژیانو شه ریه تی راست بو ناده میزاد شی ده کاته وه، باشترین په یه وه
 پرۆگرام په ندو نامۆژگاری و نه خلاقو ره وشت قیری ناده میزاد ده کا.

به لئی نهم کتیبه ناوازه بی وینه یه فرمان به نیوه ی ناده میزاد ده کا ﴿أَنْ
 لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ﴾ که جگه له خودای تاکو ته نیاو بالا دهست که سی تر
 نه په رستن، هیچ شتییک نه که ن به هاوه لۆ هاوشانی.

یان ده لئین: نهم قورئانه موحه مو شیکه ره وه. بویه هاتوته خواری: که به تهنیا به ندایه تی خودا بکری، طاعت و پرستش همر بۆ زاتی شه و نه نجام بدری، یان ده لئین: بویه نهم قورئانه نیردراوه: که جگه له خودا که سی تر نه پرستن. وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ الانبیاء/۲۵. یان ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ النحل/۳۶.

تهی موحه ممد! بهو خه لکه بلی: ﴿إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ﴾ من له خودا وه کراوم به پیغه مبهرو بۆ سر ئیوه ره وانه کراوم، نه گهر سه ریچی په یامه کهم بکه، شه وه له سزاو عذاب کی به ئیش ده تانتر سینم، نه گهر پابه ندی فرمانو جله و گیریه کانی قورئان بن، شه وه موژده تان ده ده می به به هه شنو ژبانی کامرانی. شه مه سر کی سهره کی پیغه مبهرو: ﴿﴾ که یاخی بووان بر سینئ له ناگری دۆزه خو مزگینی به ههشت بهو که سانه بدا: که شوینی ده کهون.

له حه دیئی صه حیو راستدا هاتوه، ده لئ: روژیک پیغه مبهرو ﴿﴾ چوه سر ته پۆلکهی صه فا، یه که یه که بنه ماله کانی قوریشی بانگ کردن، هه میو لی می کو بوونه وه، شه مجار فرموی: تهی جه ماوه ری قوریش! نایا نه گهر من هه والتان به ده می که سبهینی له کاتی ده مهویه یان دا له شکریک گه مارو تان ده دا، نایا ئیوه بروام پی ده کهن؟ هه موو تیکرا وتیان: به لئ بروات پی ده کهین چونکه له وه پیش درۆمان لی نه دیوی. شه مجار پیغه مبهرو ﴿﴾ فرموی: ﴿هَٰئِنِي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾ ده سا من تر سینهرم بۆ ئیره پیش هاتنی عذاب کی توندو دژوار.

پیان بلی: ﴿وَأَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ﴾ من فرمانتان پی ده کهم به وهی تۆبه و پشیمانی له تاوانه کانتان بکه، داوی لی خوشبونو لی بردن له تاوانی شیرکو یاخی بوون رابگه یهن. بگه رینه وه بۆ لای خوداو

له کرداری له وه پێشتان په شیمان بینه وه و عهزمتان جهزم بئ که جاریکی دی
 نه گه پینه وه بۆ سهر شهو تاوانانه. نه گهر وا بکه نو شهو هه لۆیستتان بئ
 ﴿يَمْتَعِكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا اِلٰى اَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ پهروه دگار ژيانی کامهرانی و خێرو
 خوشیتان بۆ ماوه یه کی درژ پئ ده به خشی، ههتا ته مهنتان تهواو ده بئو کاتی
 مردنتان دئ، به خۆشی و سهر فرازی و کامهرانی ده یگوزهرینن!

﴿وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ﴾ رۆژی قیامه تیش ههر که سیکن
 کرده وه یه کی باشی هه بئ پاداشه که ی وهرده گریته وه وسته می لی ناکری.
 خوشگوزهرانی له جیهان داو پاداشی باش له قیامهت دا، کۆکردنه وه ی دوو
 پاداشه، وه لی پاداشی دنیا کورتو که م. خایه نه، پاداشی قیامهت بهردوام
 نه پراوه یه بۆ ههتا ههتایه ههر درژوه ی هه یه.

ناماژه ی نه وه شی تیدایه که پاداشی دنیا بۆ تیکرای ئاده میزاده و
 هه موویان تیکرا سوود لهو پاداشه وهرده گرن. بهلام پاداشی قیامهت تایبه ته
 به خاوهن کرده وه که وه، ههر که سهو به گوێره ی کرده وه ی تایبه تی خۆی پاداشی
 ده دریته وه !!

ناماژه ی نه وه شی تیدایه: که هه موو خێرو خیراتی دنیاو قیامهت
 له خودا وه یه، شهو به دییان ده هیئتو ده یان به خشی.

ئوسلووبو شیوازی قورئان وایه: که باسی قیامهتی کرد باسی دنیا ش
 بکا، که پاداشی موسولمانانی دیاری کرد سزای کافرانیش دهست نیشان بکا،
 که باسی شتیکی کرد سوده که شی به یان بکا بۆ هه لئانو دهنه دهنه دانی
 ئاده میزاد تا وه گری ببن، نه مجار بهرام به ره که شی باس ده کا بۆ نه وه ی خۆی
 لی بهاریزنو لی بی به کینه وه. ده فهرموئ: ﴿وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
 عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ﴾ شه ی موچه ممه د! پێیان بلئ: نه گهر ئیوه رو وهر گێرن
 له بانگهوازی یه که مو پشت هه لیکه ن له یه کتا به رستی و به ندایه تیکردن بۆ خودا،
 شهو من ده ترسم ئیوه دو چاری سزایه کی کوشنده ببن، عهزاییکی گه وره و

سامناک له قیامه تدا توشتان ببی، ئەو کاته هیچ شتیک فریاتان ناکه و نێو کار له کار ده ترازێ.

﴿إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ دنیابن گهراڤنه و تان بو لای خودایه و رۆژی قیامت هه مووتان زیندو ده کرینه و ده خرینه بهرحیسابو لیکۆلینه و ی خودای بالا ده ستو به توانا چی بوێ له گهلتان نه نجامی ده دا، چۆن پاداشی باش به چاکه کاران ده داته و ده تۆلش له خراپه کاران ده سینێ، هیچی لی عاسی نابێو کهس ناتوانی به ربهره کانی بکا، چونکه زاتی پاکی به سهر هه موو شتیکدا به تواناو ده سه لاته!

جا هه رچه نده هه موو کاتو ساتیک له دونیاو له قیامتدا گهراڤنه و هه ر بو لای خودایه و هه موو کاتی هه موو شتیک له ژێر ده سه لاتی خودادایه به لام له قورئاندا که وشه ی (مرجع) و ئەو جوړه وشانه به کاردینێ که له (رجع) وهرده گیرین مه به ست پێیان گهراڤنه و ی دوا ژبانی دونیا به.

رو وهرگیرانی کافره کان له حه ق راستی (۵)

أَلَا إِنَّهُمْ

يَتَّبِعُونَ صُدُورَهُمْ لَيَسْتَخِفُّوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ

يَعْلَمُ مَا يُسْرُونَ وَمَا يَعْلَمُونَ إِنَّهُمْ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

دوا به دوا ی راگه یانندی خولاصه ی ئەو نامه پیروژه ی: که ئایه ته کانی ریکتو پیکتو پرماناو فه صیح و ره وانو بی عه یبو نه نگینو له لایه ن خودای زاناو داناهه شی کراونه و ره ریک خراونو نیردراون، نه مجار باسی حاله تی کافره کانی کردو نه و ی رون کرده و: که نه گهر رو له عیباده تی خودا وهرگیرنو به ندایه تی بو نه که ن دو چاری عه زابی رۆژیک ی گه و ره و سامناک ته فیسیری ره وان (۱۴)

ده بن. نهوه رون ده کاتهوه: که رو وه رگپرانو پشت هه لکردن له به ندایه تی خودا به نهینییو په نامه کی وه کوو رو وه رگپرانی به ناشکرا وایه، نیتیر سیاقی قورشان نهوه راده نوینی: که چۆن تاقمیک لهو کافرانه پیشوازی له نایه ته کانی قورشان ده کمن له کاتیکدا پیغه مبر ﷺ بویانی ده خوینیته وه. بهوردی وینهی هه لسو کهوتیان ده کیشی، شیوهی خو باریک کردنه وه و سهردا خستنو خو کۆم کردنه وایان نه خشه کیش ده کا، بیهوده یی هه ولدانه که یان راده گه یه نی و نهوه رون ده کاته وه: که پهروهر دگار له هه موو هه لسو کهوتیکیان ناگاداره و هیچ شتیک له ژیر تیشکی زانیاری خودادا هوون نابو و نهوان نه فامن: که پییان وایه ده توان خویان له خودا بشارنه وه ده فرموی: [الا انهم یبنون صدورهم لیستخفوا منها] ناگادار به ره وه و بزانه: که نهو کافرانه کاتی بانگه وازی ده بیسن بۆ خودا پرستی پشتی لی هه ل ده که نو خویان کۆم ده که نه وه و سه ری خویان شوپ ده که نو خویان باریک ده که نه وه بۆ نهوه ی پیغه مبر نه یان بینیی، کهس چاوی پییان نه که وی، واته: هیئده کافرو سهره ره قو بی پروان: که گو ییان له نایه تی قورشانه خویان باریک ده که نه وه و خویان ده شیرنه وه.

ده قه قورثانی به که ته صویری حاله تیک ده کا: که له موشریکه کانه وه دیاری داوه: که پیغه مبر ﷺ قورثانی بۆ ده خویندنه وه نهوان سینگی خویان ویک ده هیئایه وه و سهریان داده خستو به خه یالی خویان خویان لهو خودایه ده شاردنه وه که نه قورثانه ی نازل کردوه!!

﴿اَلَا حِیْنَ یَسْتَغْشَوْنَ ثِیَابَهُمْ یَعْلَمُ مَا یُسْرُوْنَ وَمَا یَعْلَمُوْنَ﴾ ناگادار به ره وه و بزانه نهو خودایه ی نه قورثانه ی نازل کردوه هه میشه له گه لیانه و چاوی لییانه، نهو کاته ی سه ری خویان داده پۆشن به پۆشاکه کانیان بۆ نهوه ی پیغه مبر نه بینن، نهوه نده یان رق لی به چاویان به رایبی نادا بیبینن، یان بۆ نهوه ی خویان له پیغه مبر یان له خودا بشارنه وه، پییان وایه: خودا نایان بینیی، به لام با باش بزائن: خودا زاناو ناگاداره بهو نهینییانه ی له دیاندا حه شاریان

داونو نهوهی به ده م دهیدرکینن، ناگادار بهو شته په نامه کیبانهی به شه و به نهی نی دهیکه نو بهو کارو کر بهوانه ی بهروژ به ناشکرا نه نجامیان ده ده ن. واته: نهوان لهو حالته په نامه کیبیه کی تی یدان؛ کاتیگ ده چنه سهر جیگای نوستنیانو ههر خوینانو بهس، شهو به تاریکی خو ی دایپوشیونو پیخه ف دایپوشیونو به خه یالی خو یان کهس نایانبینی، نا لهو کاته دا خودا له گه لیانهو ناگای له هه موو په نامه کیو ناشکرای به کیانه! به لکوو خودا له وهش په نامه کی تر ده زانی و هیچ شتیگ نیه له خودا شاراوه بی. ﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ په روه ردگار زاناو ناگاداره بهو نهی نی و په نامه کیبانهی له ناوسنگدا شاراوه ن نهو نهی نی و په نامه کیبانهی له دلان دا هه شاردران خودا ناگای لیبانهو پیان ده زانی. ههرچی له بونه وهردا هه یه، ههرچی شکو گومانی ناو دل و ده روون هه یه، ههرچی خه تهره و خه یان، خیانه تی چاو هه یه خودا پی ی ده زانی، پاداشو سزای هه موو ناده میزادیگ ده داته وه.

تیبینی :

رسته ی ﴿يَتَنَوْنَ صُدُورَهُمْ﴾ واته: سینگیان ده پیچنه وه. سینگیان ویک دیننه و پشتیان کوم ده که نه وه خو یان باریک ده که نه وه سهریان داده خن، وه کوو نه وه هه ول بدن سینگیان بیچنه وه به سهر ورگیان دا بو نه وهی سهرسامی و رقو کینه ی ناو دلیان که له سهر رویان دیاره بیشارنه وه. واته: نه م حالته پیچه وانه ی سینگ ده ربه پاندنو سهر بهرز کردنه وه یه..

به خششی پهروه ردگارو زانستو دهسه لاتی (۶-۷)

﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا
وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ ﴿٦﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ
عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتَ
إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ ﴿٧﴾

له نایه تی پیشوودا نهو ی راگه یاند که پهروه ردگار ﴿يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ
وَمَا يُعْلِنُونَ﴾ زانایه به هه مو په نامه کی و ناشکرایه کی ناده میزاد، نه مجار
به شوین نهو دا نهو رون ده کاته وه: که نهو خدایه هه مو زانیاری به ک
ده زانی، به سر هه مو شتیکندا به تواناو دهسه لاته، هه نهو به دیهینه رو رزو
روژیده ره، هه نهو زانایه به حالو چۆنیه تی ناده میزاد. پاش مردن زیندویان
ده کاته وه، روژی قیامت دیو شکو گومانی تیدا نیه!

ده فهرموئ: ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا﴾ واته: هیج
پیرۆو خشوکنو بالنده و ناژه لیک نیه له سر زهوی مه گهر خودا رزو روژی
ده داو بوژیوی له سر پهروه ردگار. نه مه وینه به کی تره له وینه کانی زانیاری
پهروه ردگار: که عه قل تی پیدا سه رسامو هه ستو شعور له بهرام بهری دا داماو!
نه هه مو پیرۆو زینده وهرانه، هه رچی له سر زهوی گیانی تیدایه و دیو
ده چی: ناده میزاده، ناژه له، خشوکه. په له وهره، بالنده به، هه رچی له

ته فسیری دهوان

زینده وهرانه که سمرزه و بیان پر کرده، له ناو سکی دایه زهوی دا خویان
 هشارداوه. له کونو که له بهری دا خویان شار دۆتوه، نهم ههموو زینده وهرانه ی:
 که همر خودا بۆخوی ژماره و جۆریان ده زانی و زانستی ئیمه په بیان پی نابا،
 لای په وهردگار زانیاری ته و او ووردو راست دهر باره یان ههیه، رزقو رۆژی شیان
 له سهر شهوه شهو بژیویان ده دا، نهک همر شهونده به لکوه ﴿وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرُّهَا
 وَمُسْتَوْدَعُهَا﴾ ده زانی له کوی ههمو یتوه له کویوه هاتوونو بۆ کوی ده چن،
 ده زانی تا له ژیان دان جیگیان کویسه پاش مردنیان بۆ کوی ده پۆنو ههریه کی
 لهم زینده وهره گیانله بهرانه له یتو زانستی ره هاو بی سنووری په وهردگارا
 تۆمار کراونو کۆنترۆل کراون، به لای نهمه وینهیه کی موفه صصه له بۆ زانیاری
 خودا لهو کاته دا که په یوه ندی به بونه وهره. ده کا، ههستی ناده میزاد وه له مره
 دینی و عه قلو هۆشی سهرسامو داماو ده کا. ههرچه ندیک ههول به دن
 به خه یالی ناده می خۆمان ته صه وری بکهین بیهودیه و ناتوانین کۆنترۆلی
 بکهین!

نهک همر زانیاری ته و او ی دهر باره یان ههیه بهس! به لکوه بۆ همر
 په کییک لهم ههموو زینده وهرانه: که زانینی ژماره و جۆریان له وزه ی ناده میزاد
 دا نیه و خه یالی ئیمه ناتوانی کۆنترۆلیان بکا، رزقو رۆژی مه زنده کراوی بۆ
 داناو و ههچیان بژیوی ههچیان ناخۆن!

به لای په وهردگار به ویستو ئیختیاری خۆی له سهر خۆی پتویست کردوه:
 که بژیوی شهو ههموو زینده وهرانه ی سهر زهوی ناوسکی زهوی شوینی تریش
 شه گهر هه بن بدا.

زهوی وا گونجاوه. که بژیوی ههموو زینده وهره یکی سهر زهوی تیدا دابین
 بکری، ده سه لاتو زانیاری داوه به زینده وهره کان ههریه که یان به پی سی سروشتی
 خۆی بژیوی خۆی لهم دایکه زه مینه فراههم بین، بۆ ههموو شتییک هۆکاری
 داناوه، فرمانی کردوه هۆکاره کان به کار بیندرین بۆ شهوه ی ناکامه کان بین

دی. به‌تایبه‌تی ئاده‌میزاد که خودا کردویه‌تی به‌ئاوه‌دانکه‌ره‌وه‌ی زه‌وی و جینشینی خودا تئیدا، هیزو توانای جه‌سته‌یی و عه‌قلی پی به‌خشیوه‌ بۆ ئه‌وه‌ی سوود له‌خێرو به‌ره‌که‌تی زه‌وی وهریگری، لیکدانه‌وه‌و تیکه‌مو لیکه‌ له‌به‌روبوومه‌کاندا نه‌نجام بدا، کشتوکال بکا، ناژه‌لا به‌خێو بکا، پیشه‌سازی و بازرگانی بکا، گه‌شه‌ به‌شێوازی ژبان بدا، هه‌ولۆ ته‌قه‌للا بدا بۆ وه‌ده‌ست هینانی به‌روبوو بۆیو: که خودا له‌ناو زه‌وی ره‌خساندویه‌تی زانیاری پی به‌خشیونو عه‌قلو هۆشی داوئی چۆن سوود له‌گه‌نجینه‌کانی زه‌وی وهریگری! چۆن سروشت وا بگه‌نجینن سوودی لی وهریگری! فەرمانی به‌ئاده‌میزادان کرده: که هه‌ولۆ کۆششی خۆیان به‌خه‌نه‌ کار، هۆکاره‌کان په‌یپه‌و بکه‌ن!!

بێگومان بۆ هه‌موو زینده‌وه‌ریک رزقو رۆژی تایبه‌تی هه‌یه، ئه‌مه‌ راستیه‌کی حاشاهه‌لنه‌گر، به‌لام ئه‌و رزقو رۆژییه‌ له‌م بوونه‌وه‌ردا فه‌راهم هینراوه، له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگار هه‌ مه‌زنده‌ کراوه، دابو نه‌پیتی خودا وا هاتوه‌ ده‌بی ئه‌و زینده‌وه‌رانه‌ هه‌ول بده‌ن بۆ وه‌ده‌سته‌یانی بۆیو پێداویستی خۆیان.

پێویسته‌ هه‌ر که‌سه‌ له‌عاست خۆیه‌وه‌ هه‌ولێ دابین کردنی رزقو رۆژی خۆی بدا، وه‌کوو گوتراوه: (ئاسمان زێرو زیو نابارینێ!) به‌لام ئاسمانو زه‌وی پرن له‌رزقو رۆژی پێویست بۆ هه‌موو زینده‌وه‌ریک، هه‌ر کاتیک گیانله‌به‌ران به‌گۆیه‌ی دابو نه‌پیتی په‌روه‌ردگار له‌بوونه‌وه‌ردا هه‌ولۆ ته‌قه‌للای خۆیان به‌خه‌نه‌کار بۆ دابینکردنی بۆیو پێداویستی خۆیان، ئه‌وه‌ بێگومان ناویمید نابزو هه‌ریه‌که‌یان رزقی خۆی ده‌ست ده‌که‌وێ.

﴿كُلُّ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ﴾ هه‌موو زینده‌وه‌رو گیانله‌به‌ریک چۆنیه‌تی و چه‌ندییه‌تی، ته‌مه‌نو شیوازو روخساری، ژبانو مردنی به‌ئه‌وه‌یه‌ری وردی لی زانی و ئاگالیه‌بوونه‌و له‌هه‌رحوله‌حفوظ دا چه‌سپیندراونو نوسراون!

وه‌کوو له‌ئایه‌تیکێ تردا ده‌فه‌رموێ: ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمٌّ أَمْثَالِكُمْ، مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ، ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ

يُحْشَرُونَ ﴿الْأَنْعَامُ/ ۳۸﴾ يان ده فمرموی: ﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ، وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا، وَلَا حَبَّةٌ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ ﴿الْأَنْعَامُ/ ۵۹﴾.

نه مجار سییاقی قورئانه که بهر ده وامه له ناساندنی پهروه ردگار بهئاده میزادانو نیشاناندنی دیاردهی ده سولاتو توانای خودا له بوونه وهر د .
حیکمه تو دانایی خودا له دروستکردنی ناسمانه کازو زهوی دا به نیظامو یاسایه کی تایبه تی و لهو قوناخو نه طوارانهی به سهر ناسمانه کازو زهوی دا تیه په پریوه چند بوونو چون بوونو بؤچی وابوون؟! نه میشیان حیکمه تی کی تایبه تی خودایی به. لییره دا سییاقه که باسی زیندو بوونه ووهو حیسابو لیکولینه ووهو سزاو پاداش دینیتیه پیشه ووهو ناوختهی باسی دروستکردنی ناسمانه کازو زهوی ده کاو ده فمرموی:

﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ پهروه ردگار ناسمانه کازو زهوی دروستکردونو به دیهینان له ماوهی شش روژدا، نه کت وکت روژی ناسایی دنیا، به لکوو لهروژه تایبه تییه کانی خودا: که هر بؤخونی ده زانی نهو روژانه چندو چون! وه کوو له شوینی کی تر دا ده فمرموی: ﴿وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ﴾ ﴿الحج/ ۴۷﴾. یان ده فمرموی: ﴿تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خُمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ﴾ ﴿المعارج/ ۴﴾.

زانایانی فهله کتو ناسمان شوناسی نه و هیان سه لماندوه: که روژانی نه ستره کانی تری کومه لهی خوړی جیاوازیان هیه له روژانی سهر زهوی، جیاوازیه که شیان به گویرهی قه باره و خیرایی جمو جوړو هه لسوړانو دووریانه! روژانی ته کوړنو دروستکردن: که پهروه ردگار ناسمانه کازو زهوی تیه. به دیهینان به هه زاران هه زار سالی نیمه مه زنده ده کرین!!

﴿وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ﴾ له و په پشو له ماوهی دروستکردنی ناسمانه کازو زهوی دا عهرشی پهروه ردگار له سهر ناو بوو!

سه له فی صالح زانایانی عیلمی که لامو ته فسیر ده فدرمبون: عهرشی
پهروهردگار به شیکه له عاله می غه یبو نیمه ی ئاده میزاد به هه ستو عه قلی
خومان ده رکسی ناکه یزو ناتوانین به بیرو هوشی ئاده میزاد یمان ته صویری
بکه ین، نازانین خودا چۆن له سهر ئهو عهرشه ئیستیوای کردوهو چۆنی
کۆنترۆلی کردوه؛ نازانین پهروهردگار چۆن نه خشهو فدرمانی خوی بو ئهو
مهمله که ته گهره و فراوانه ناراسته کردوهو ده کا!!؟

بۆیه له ئومه سه له و نیمام مالیکنو ره بیعه و نیمام نه حمه دو هی تریشه و
ریوایه ت کراوه و فدرموویانه (الاستواء معلوم والکیف مجهول)
کۆنترۆلکردنو دهس به سهر اگرتنه که ناشکرایهو پروامان پییه تی به لام
چۆیه تییه ته که نازانینو په ی بۆ نابهن!!

جا ئیتر ئهم ئاوه چۆن بوو، له کوئ بووه، له چ حالو چۆنییه ته کدا بووه،
عهرشی خودا چۆن له سهر ئاو بووه؟ نه مانه هه موو پرسیارنو ده قه
قورئانییه که لیان بۆ ده نگه و شی نه کردوونه و، ههر راقه که ریکیش خوی
بناسی، ناتوانی زیاد له مانای ده قه قورئانییه که پل بهاوی، نیمه له م غه یبه دا
جگه له م ده قه قورئانییه سهرچاوه ی ترمان به دهسته و نه!!

ناشگونجی و حه قیشمان نیه بۆ ئهم جۆره ده قه قورئانییه ته تیۆری ناوئراو
به تیۆری زانستی بیینه پیشه و به گوێره ی ئهو جۆره تیۆرانه ده قه
قورئانییه که مانا بکه ین، ته نانه ت نه گهر ظاهیری ده قه که له گه ل تیۆره که دا
یه کیش بگرنه و ههر نابۆ به گوێره ی تیۆره که ده قه که مانا بکه ین، چونکه
تیۆری زانستی به رده وام نه گهری گۆرانی تیدا یهو ههر رۆژه ی تیۆرک
ده رده که وئ سهد دهرسه د دژی تیۆری پیشه و به بۆچونسی رابوردو
هه لده و هشینیه ته و، جا نه گهر بیین مانای قورئان به سهر تیۆره که دا بپریزو به و
شیوه یه لیکی به دینه و، سبه ینی نه گهر تیۆره که هه لوه شایه و به دبی مانای
نایه ته که ش هه لبه و هشینیه ته و، نه مه ش شتیکی نه گونجاو و نه شیاو، چونکه

دهقه قورئانییه که خوی له خوی دا سهد دهرسه د راسته و شکو گومانی تیدا نیه، تیوره زانستی به که لهوانیه راست بی لهوانیه درو بی! بویه نه قورئان داد بهر بی به سهر تیوری زانستی دا، نه تیوره که به سهر قورئان دا داد بهر بی تیوری زانستی بۆ خوی ریبازیکی تاییه تیو مه جالیکی تری هیه.

له راستی دا ههولدان بۆ دۆزینهوهی ریبازی موافقه کردنی تیوری زانستی له گهڵ دهقهکانی قورئان دا، نهک ئیمان به هیز ناکه نو بهس به لکوو ده بیته هۆکاریک بۆ لهق کردنی ئیمان به راستی قورئان، تیشکانی بیرو باوه به ناوه روکی قورئانو له خویایی بوونه به زانستو زنده رهویییه له پروا کردن به زانست زیاد له سنووری سروشتی خوی!

﴿لَيَلُوْكُمْ اَيْكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا﴾ له پیش نهم رسته دا چهند فقه رهیده ک مه زنده ده کرینو به زاراهوی زانستی (نه خوی عهره بی) حه زف کراون رسته حه زف کراوه کان بهم جۆره مه زنده ده کرین:

واته: پهروه ردگار نهم بوونه وه ره ی لهم ماوه دا به دیهینا، بۆ نه وه ی گونجاوو ناماده باش بی بۆ تیدا ژبانی ره گه زی ئاده میزاد، ئیوه ی ئاده میزادی دروست کرده، زهوی بۆ ته رخان کردن، ئاسمانی بۆ گونجاندون سوود له مانگو خۆرو نه ستیره و بارانی وه ریگرن.... پهروه ردگار بالاده سته به سهر هه موو بوونه وه ردا بۆ؟ ﴿لَيَلُوْكُمْ اَيْكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا﴾ بۆ نه وه ی ئیوه به تاقی بکاته وه، دهریکه وی کامه تان رو له خودا ده کاو خودا په رستی چاک ده کاو کرداری باشو گوشتاری چاکی ده بی.

هه لبه ته نهم به تاقی کردنه وه یه بۆ نه وه یه شتیکی نه زانراوی پی بزاندری، خودا بۆ خوی زانایه و پیوستی به وه یه به تاقی کردنه وه شت بزانی، به لکوو به تاقییان ده کاته وه بۆ نه وه ی کرداری شار دراوه یان دهریکه وی بۆ خویان نهک بۆ خودا، پاداشو سزای له سهر وه ریگرنه وه.

جا له گهل هه بوونی نهم دهسه لاتو توانا فراوانه بو خودای بالا دهست،
 که چی نمو کافرانه عار نانتینو دان بهزیندوبونه وهو حیسابو لیکنولینه وهی
 قیامتدا نانتین ﴿وَلَئِنْ قُلْتَ: إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ
 كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ نهمی موحه ممه دا نه گهر تو بهلگهی زۆرو
 زه بهنده بهینیموه بو نمو کافرانه له سهر زیندو بوونه وهی دوی مردنو پییان
 بلئی به ته نکید نیه دوی مردن زیندو ده کرینه وهو له گۆره کانتان راست
 ده کرینه وه بو حیسابو لیکنولینه وهو وهرگرتنی سزاو پاداش، نمو کافره
 نه فامانه له جیاتی نهمی بپرات پی بکه نو به خویاندا بچنه وه به ته نکید
 ده لاین: نهم زیندوبونه وهی تو باسی ده که ی، یان نمو قورئانه ی باسی
 زیندوبونه وهی هاتنی رۆژی قیامت تی تیدایه سیحره و قیلو فرتیکی
 ناشکرایه و بی بناغیده و شتی و نابی!

نهمی که تو ده لئی بو شیواندنی دلۆ ده روونو بیرو باوه پمانه،
 چاوبه سته کتیه لیمان ده که یو ده ته وی ژبانی ناسایمان لی تیک بده ی!

هه لویستی موسولمان و کافر له کاتی خویشی و ناخویشی دا

وَلَئِنْ أَخْرَأْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ

أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لَيَقُولَنَّ مَا يَجِبُ لَهُٗٓ أَلَّا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ

مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٨﴾

وَلَئِنْ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ

لَيَكْفُرُ ﴿٩﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ نِعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ

مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾
إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

لهوه پیش پهروه ردگار نهوهی رون کرده وه: که کافره کان بپروا به پیغه مبهبر
ناکمنو نه گهر پییان بلئی: قیامت دئو ئیوه پاش مردن له گوره کانتان راست
ده کرینه وه، یه کسره ده لئین: نهوه سیحرو قسه ی پوچو بی بناغیه. نه مجار
جوړیکی تر له سره کeshو بروای پوچو کهوده نییان دیاری ده کا: نه ویش
نهویه: همر کاتی نهو عهزابه ی پیغه مبهبر هره شه ی پی لی کردوون، وه غراو
دواکهوت نهوان یه کسره ده ست ده کمن به گالته پی کردنو ده لئین: نهوه چی
ناهیلئ نهو عهزابه مان بو بی؟!

نه مجار باسی هه لوتستی ناده میزادی کافر ده کا: که سروشتی به ده و
کاتی خوښی و فخره چی له خو ی بایی ده بی و کاتی به لاو ناخو شیش له ره حمه تی
خودا ناو مید ده بی! ده فخر موی:

﴿وَلَنُؤْخِرَنَّ عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أَمَةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيَقُولَنَّ مَا يَجِبُ سُهُ؟﴾
وه لاهی نه گهر نیمه نهو عهزابه ی پیغه مبهبر هره شه ی پی لی کردوون بو
ماوه یه کی دیاریکراو دوا ی بخدین، به گویره ی دابو نه پرتی خو مانو له بر
حیکمه تو په رژه وه ندییه ک: هاتنی عهزابه که هه لبرگین بو ماوه ی
دیاریکراوی خو ی، به گالته پیکردنو له شیوه ی به درو خسته نه وه دا ده لئیر:
نهوه چی هاتنی عهزابه که ی بو نیمه دوا خست؟ بو نه هات؟ نیمتر زمان دریو
ده که نو تیرو توانج له پیغه مبهبر ده ده نو لاقرتی پی ده که ن!

﴿إِلَّا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ﴾ ناگاداریه و بابزانن هاتنی نهو
عهزابه روژی دیاریکراوی هه یه، که کاتی خو ی هات، نهو کاته هات که خودا

دایناوه بۆ نازلبونی ئەو عەزابهی ئەوان گالتهی پێ دەکەن، هیچ شتێک نیه
بتوانی عەزابه که بگێرێتهوه و لێیانی لادا، ﴿وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ئەو کاتە لەهه موو لایه کهوه عەزاب دەوریان دەداو تۆلە
به درۆ خستنهوه و گالته پێ کردنیان لێ دەستینی، وه کوو له شوێنێکی تردا
دەفر موو: ﴿إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ، مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ﴾ الطور/ ۷-۸.

بێگومان گەله پێشینه کان، هەر کاتی پێغه مبهریان بهاتایه سهرو
موعجیزه و داواکاریان جێ به جێ بکرایه و ئیمانیا نەهینایه خودا به عەزابی
جۆراو جۆر ریشه کێشی کردونو له ناوی بردون، چونکه په یامی ئەو
پێغه مبهرا نه په یامی کی کاتی بووه و بۆ کۆمه لێک ناده میزاد بووه، بۆ چینی
بووه له گەلو نه تهوه یه ک، موعجیزه کهش هەر ئەو کۆمه لو چینه چاویان پێ
کهوتوو، بهردهوام نه بوه تا چینی داها توو بیبینو ئەوانیش ئیمانی پێ بینن.
بهلام په یامی پێغه مبهری ئیسلام سهرخه تمی پێغه مبهرایه تی هه موو
پێغه مبهرا ن بووه، بۆ هه موو گەلو نه تهوه کانی سه ر زه وی بۆ هه موو
چینه کانی ناده میزاد بووه، مه عجیزه کهشی موعجیزه یه کی غهیره مادییه و تا
دو نیا دو نیا بێ بهردهوامه، به که لکی ئەوه دێ چین له دوا ی چین ناده میزادان
تێی بفرزو چین له پاش چین ئیمانی پێ بهینن.

بۆیه هیکمه تو وستی خودا وا داخواز بووه: که ئوممه تی هه زه رته ی
موحه ممه د ﷺ له گەله پێشینه کان جو داوا ز بنو عەزابی گشتی و له بێخ
ده رهینه ریا ن بۆ نه نیرۆ سه ر له بهر له ناویان نه با، نه گه ر عه زابیشیا ن بدا،
عه زابه که بۆ هه ندیکیا ن بۆ هه موو نه گرێته وه، هه ر وه کوو چۆن له وه پێشیش
بۆ خا وه ن نامه کان (جوله کهو مه سیحی) عه زابی گشتگیرو ریشه کێشی بۆ
نه نار دوون.

بهلام موشریکه کان له بهر نه زانی و نه فامی، له بهر تینه گه یشتن له دابو
نه پێتی په ره ر دگا ر ده رباره ی به دیهینانی ناده میزاد و ده سه لاتو ئیختیار

پیدانی بزم شیوه؛ ههروه ها ده رباره ی دروستکردنی ناسمانه کازو زهوی بزم شیوه سهرسور هینهرو گونجاو. بۆ ژبانی ئاده میزاد، ههروه ها له بهر نه زانی و نه فامییان ده رباره ی دابو نه پیتی خودا له ناردنی پیغه مبه رازو ده رخستنی موعجیز. له سهر ده ستیانو ناردنی عه زابی سزا به گویره ی حیکمه تو دانایی پهروه ردگار، نه گهر عه زابی هه ره شه پی لیکراویان بۆ ماوه یه ک لی دوا بخری، ده لئین: نه وه چی عه زابه که ی راگرت؟ نه وان نه فامن، ناگایان له حیکمه تی خودا نیه، نازانن لهو ماوه دا که خودا عه زابی له سهر کافره کانی قورپش دوا خست چهند که سیان موسولمان بوونو بوونه بانگه وازی که رو مواهید له پیناو نایینی نیسلامدا، نهو کافرا نه چهند مندالیان بوونو دوا یی نهو مندالانه بوونه سهر بازی نیسلامو خزمه تی نایینیان کرد!

ههر به بۆنه ی باسی په له کردنی کافره کان بۆ هاتنی عه زاب، باسی هه ندن: رهوشتی ناشیرینی ئاده میزاد ده کاو ده فهرمو ی: ﴿وَلَّيْنِ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْكَ رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهُ مِنْهُ اِنَّهٗ لَكَاۡفُرٌ﴾ نه گهر جوړیک له نیعمه ته کانه مان ببه خشین به ئاده میزاد، له شساعو ته ندروست بی، مالو سامانی بدهینی، کوړو کچی باشی بدهینی، نه مزو ناسایشی بۆ فهرامه م بینین، له خۆی بایی ده بی، جا نه گهر پاشان نهو نیعمه تانه ی لی بستینینه وه. نه خوش بکه وی، هه ژار بی، خیزانو مندالی بمری، توشی ته نگو چه له مه ی ژبان بی، نه ره له ره حمه تی خودا ناو مید ده بی و زیده رهوی ده کا له ره شبینی و ناو مید بوین له ره حمه تی یه زدان، کوړ ده کاو رابوردوی له بیر ده چیه وه. له داهاتوو ناو مید ده بی و ههروه کوو قهت خیرو خوشی نه بینیبی!!

ته نانه ت کوفرانی نهو نیعمه تانه ش ده کا: که تییاندا یه، به کورتی نهو ئاده میزاده رهوشتی خۆگری له سهر به لاو سوپاسگوزاری له سهر نیعمه تی تیدا نیه.. ﴿وَلَّيْنِ اَذَقْنَاهُ نَعْمَاءَۢ بَعْدَ ضَرَّاءَۢ مَسَّتْهُ لَیْقُوْلُنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي اِنَّهٗ لَفَرَحٌ فَرْحٌ﴾ نه گهر ئیمه له روانگه ی ره حمه تی خۆمانه وه، دوا ی نهو

ناخۆشی و تهنگو چه له مانه ی تووشیان بوو. نیعمه تی خۆمانی به سهردا برێژین، شیفای نه خۆشی بدهین، دوا ی لاواز بوونو بێ هیزی به هیزی بکهین، پاش ههژاری سامانداری بکهین، ئیتر رابوردوی له بیر هچتهوه ده ئی: به لاو موصیبهت یه خه ی بهردامو جارێکی تر تووشیان نابمهوه، ئیتر سه رله نوی خۆی له خۆ ده گزپۆی که یف خۆش و ته رده ماخو خۆیه زلزان، که س به پیاو نازانی و ناو له هه ژارو بێ نه وایان ناداتهوه، له پاساوی ئهو نیعمه تانه دا سوپاسی خدا ناکا، به لکوو خۆ به سه ر خه لکدا با ده داو خۆه لده نیته وه و فخر و شانازی به سه ر ئهو نه ودا ده کا.

ئهم نایه ته ناماژه بۆ ئهو ده کا: که له ئاده میزادا ره وشتی ناشیرینو نه خۆشی سامناک همن، ئهو ره وشته ناشیرینو نه خۆشیانه ناهومید بوونه لهره حمه تی خودا، کوفرانی نیعمه تو فخر و شانازی و خۆیه زلزانیه. چاره سه ری ئهم نه خۆشیانه سه برو خۆراگریه، پر وابوونو رازی بوونه به قه زاو قه ده ری خودا.

هه مو ئاده میزاد ئهم ره وشته ناشیرینو نه خۆشیه سامناکانه یان تیدا یه ﴿إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُم مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ مه گه ر ئهو ئاده میزاده موسو لمانانه ی که له کاتی ته نگانه و ناخۆشی دا خاوه ن سه برو به نارامن، نیمانیان پته وه و کرداری باش ده کهن، پابه ندی فه رمانو جله وگیریه کانی په روه ردگارن، له کاتی ناخۆشی دا خۆراگرو به نارامن، له کاتی خۆشی و فه ره حی دا سوپاسگوزارن، ئه وانه لیخۆشبوون له تاوانیان خه لات ده کری و پاداشی گه وره و مه زن له سه ر کرداری باشیان وه رده گرنه وه.

ئه وانه ی خۆراگرن له سه ر جیهادو نه خۆشی و هه ژاری، خاوه ن نارامن له کاتی ناخۆشی و ماندو بوون دا، له کاتی خۆشی و فه ره حی دا وێرای نه نجامدانی ئه رکه پێویسته کانی سه رشانیان، سپاسگوزاری نیعمه ته کانی په روه ردگارن،

کاری باش ده که نو گوفتاری چاک ده بیژن، نه وانه خودا له تاوانه کانیان خوژن ده بی، پاداشی کرداره باشه کانیشیان وهرده گرنه وه.

ههر له مانای ئەم نایه ته دایه: که ده فەرموئ: ﴿وَالْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ، وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ، وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ العصر/ ۱-۳.

پیغه مبه ریش ﷺ له فەرمووده یه کی دا: «فەرموئ: (والذي نفسي بيده لا يصيب المؤمن هم ولا غم ولا نصب ولا وصب ولا حزن حتى الشوكة يشاكها لا كضر الله بها من خطاياها) واته: سویندم بهو که سهی گیانی منی به ده هسته، تووشی موسولمانان نابئ هیچ غمه خو فته تو ماندوبوونو نه خووشی یه ئ ته ناندت هه تا چقلو درکیش که له پیی راده چی، ئیلا پهروه درگار نهو ناخووشیانه ی بو ده کاته که فاره تی گونا هه کانی.

له فەرمووده یه کی تر دا ده فەرموئ: (والذي نفسي بيده لا يقضى الله للمؤمن قضاء الا كان خيرا له: ان اصابته سراء فشكر، كان خيرا له، وان اصابته ضراء فصبر، كان خيرا له وليس ذلك لاحد غير المؤمن) واته: سویندم بهو که سهی گیانی منی به ده هسته، هه رچی خودا به سهر موسولمانی «هینئ له خووشی و ناخووشی، ده بیته خیرو سهروه ری بوئ: نه گهر خیرو خووشی توش بور سوپاسی خودای له سهر کرد ده بیته مایه ی خیر بوئ، نه گهر ناخووشی و زیانی توش هات صهبری گرتو رازی بوو به قهزاو قه ده ری خودا، نه وه ده بیته مایه ی خیر خووشی بوئ، ئەم به هره و سهروه ری به بو موسولمان نه بی بو که سی تر نیه.

بیگومان ههر ئیمانی پته وو به هیژ: که له کر «وهی چاکدا رهنئ ده داته وه ده توانئ: دلۆ ده روونی ئاده میزاد لهو ره وشته ناشیرینو نه خووشی به سامناکانه پالفته بکاته وه، ههر ئیمانه ده توانئ دلئ ئاده میزاد و لی بکا له کاتی خووشی دا خوئ له خو نه گورئ، له کاتی ناخووشی دا ناو مید نه بی؛ له هه ر

دوو حاله کدها وا له ناده میزاد بکا: که دلی پیوه ست بی به خوداوه، به کوتکی به لاو موصیبهت نه پوکیتموه، به خوشی و فخرهی له خوی بایی نه بی!

موشریکه کانی موککه داوایان له پیغه مبه ر ﷻ کرد: که گه نجو خه زینه ی بو بیته خواری، یان فریشته له گهل دابی، ده شیانگوت: قورئان دهس هه لیه سته

فَلَعَلَّكَ تَارِكُ بَعْضِ مَا يُوحَىٰ إِيَّاكَ
وَضَائِقُ بِهِ صَدْرُكَ أَن يَقُولُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ كُتُبٌ أَوْ جَاءَ
مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٢﴾
أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرِيَتٍ
وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾
فَإِنَّمَا يَسْتَجِيبُ أَلَكُمْ فَأَعْلَمُوا إِنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَن لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

ئهو عه ره به موشریکه نه فامانه ی نه یانده زانی حیکمه ت له به دیهینانی بوونه وهردا چیه، شاره زای دابو نه پیتی خودا نه بوون، نه وانه به شیك بوون لهو جوړه ئاده میزادانه ی که بی ناگا و غه فله ت زه ده و ناهو میډو کو فرکه رو له خوبایی تهرده ماغ بوون، نه وانه نه یانده زانی: که حیکمه ت به رژه وهندی له ناردنی پیغه مبه ری ئاده می چیه و چی نیه، بزیه داوایان ده کردو ده یانگوت: ده بی فریشته ببیته پیغه مبه ر، یان فریشته له گهل پیغه مبه ری ئاده می دا بی،

نرخى پيښه مبهرايه تيان نه ده زانى. ده يانگوت: ده بى پيښه مبهرايه گه نچو خه زينهى هه بى، نهو دروزنو به دروخه روانهى كه سوورن له سهر به دروخستنه وهى په يامى پيښه مبهرايه تى و سهر پر هقو ياخى بوون، ده بى تو نهى پيښه مبهرا! چييان له گه ل بكهى؟

ثيبنو عه عباس ﷺ ريوايهت ده كاو ده فهرموى: سهرانى قوره يش وتيان: نهى موحه ممه دا نه گهر تو راست ده كهى پيښه مبهراى، ده كيوه كانى مه كهه مان بو بكه به زړه! هه نديكى تريان وتيان: ده بى فريشته مان بو پيښى شايه تى بدا: كه تو پيښه مبهراى، پيښه مبهرا ﷺ فهرموى ناتوانم نه وه تان بو بكه نيتر نه نايه ته هاته خواري و ده فهرموى: ﴿فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضُ مَا يُوْحٰى إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ﴾ نهى پيښه مبهرا! تو هه ولو ته قه لا مه ده موشريكه كان رازى بكهى، چونكه نهوان نيمان ناهين، لهوانه ده نه گهر هه ولو بدهى نهوان رازى بكهى هه نديك لهو نيگايهى بو ت ده نيږدرى و له سهر شانى نهوان گرانه تهركى بكهى و نه يگه يه نى، پرېك لهو شتانهى پييان ناخوشه بيبيسن وه كوو فهرمان به يه كتاپه رستى و نه هى كردن له بته رستى و هه پر شه كردن لييانو ده رختنى نه فامى و گه وجييان پى رانه گه يه نى و پي ت ناخوش بى بويان بخوښيته وه. نه وه كوو بهر پر چدانه ويان توندو تيژ بى.

به كورتى لهوانه ده تو برى لهو نيگايهى بو ت نيږدراوه، وازى لى پيښى و پي ت ناخوش بى هه ندي پر گه له قورنانيان به سهر دا بخوښيته وه ﴿اِنْ يَقُولُوا لَوْلَا اَنْزَلَ عَلَيْهِ كُنُزٌ اَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ﴾ له ترسى نه وهى نه وه كوو بلين: نه رى بوچى گه نچو خه زينهى نالتونى بو نايه ته خواري بى ناتاجى بكا له كاسبى و بازرگاني و بشبېته نيشانهى راستى په يامه كهى؟! يان بوچى فريشته له ته كيا نايه؟ بو نه وه پشتگيرى راستى پيښه مبهرايه تى به كهى بكا. مه به ست بهو ئيستيفهامه ئينكار ناميزهى كه ﴿لَوْلَا اَنْزَلَ عَلَيْهِ﴾ ده يگه يه نى له نايه ته كه دا، نه فى به يان نه هيه ..

واته: نهی موحه ممه! تو هیچ شتی لهو نیگایه ی بۆت کراوه وازی لی مه هیئه. هه مووی به موشریکه کانی مه ککه و کافرو بی بۆواکانی تر بگه یه نه و کۆله خۆتندنه وهی نهو نیگایه به سه ریا زدا مه که ره وه، چیت بۆ دئ له نیگا پییان رابگه یه نه به دنیایی و بۆوا ی پته وه وه نه رک ی سه رشانی خۆت نه نجام بده. نه مه موباله غه و جهخت کردنه وه یه له سه ر پیغه مبه ر که به ته واوی په یامی خۆی رابگه یه نی، موبالات به قسه و قسه لۆکی کافره کان مه که، پیغه مبه ر ﴿هه لده نی﴾ که به ته واوی په یامی خۆی بگه یه نی نهو خه لکه پییان خۆش بی یان نارازی بن، گوپیان پی نه دا، چونکه موحامه له و رازی کردنیان بی سووده.

ناشکراشه نه مه نه وه ناگه یه نی: که پیغه مبه ر که مته ر خه می کرد بی له نه نجامدانی نه رک ی سه رشانی و یستبیه تی هه ندئ له قورئان پاشقول بدا و نه یگه یه نی، حاشا له وه و قهت شتی و نه بووه. چونکه پیغه مبه ر ﴿مه عصومه له وهی که مته ر خه می بکا یان خوانه خواسته خیانه ت له نیگادا بکا. بیگومان موسولمانان (ئیجماع) کۆرپایان له سه ر نه وه یه: که ناگونجی پیغه مبه ر ﴿خیانه ت له گه یاندنی نیگادا بکا. نابو و نه بو﴾ هه ندئ له قورئان پاشقول بدا، چونکه هه بوونی شتی که له م جوړه که مته ر خه می و پاشقول دانه گومان و شک له هه موو شه ریعه ت دا په یدا ده کا تانه له پیغه مبه ر یه تی ده دا. نه م نایه ته نامۆزگاری په روه ردگاره بۆ پیغه مبه ر ﴿که ته نگه تا و نه بی به گه یاندنی هه موو نهو په یامو نیگایه ی بۆی دئ، هیچ شتی که نه توانی له نه نجامدانی کاره که ی بیگی پته وه، به وه پری دنیایی و پروا به خۆبوون په ره به بانگه وازی به که ی بدا و به شه وو به رۆژ خه ریکی گه یاندنی په یامه که ی بی! گوئ به بانگه شه و به شاته شاتی کافره کان نه دا، وه کوو له شوئینیکی تر دا ده فهرموی: ﴿ولقد نعلم انک یضیق صدرک بما یقولون﴾ الحجر/ ۹۷.

ئەى موحه مەدە! گوئى بەگالتە کردنو رەتدانەوہى نابەجیيان مەدە،
 بەردەوامبە لەسەر ریبازی خۆت، ﴿إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ﴾ تۆ تەنھا ئەو ەندەت
 لەسەرە بیانترسینى بەو قورئانەى بۆت نێردراو، ئەوہى فەرمانت پیکراو،
 پێیان بگەيەنىو بېگەيەنى، نیتەر ئەوان ھەلۆیستیان چۆن دەبێو چۆن نابێ
 کەیفى خۆیانە، ئەوہ تۆ لێ بەرپرسیار نی، ﴿وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾
 خودا بەسەر ھەموو شتیکدا ناگادارو چاودێرە. لەسەر کردەوہو گوفتاریان
 سزایان دەداتەوہ، چۆنى بوئ ئاوا سزایان دەدا، تۆ پشتت بەخودا قایم بوو
 نیشى خۆت بەئەمو بىپیتر، بەدلیکی فراوانو پروایەکی پتەوہو ئەرکی
 سەرشانى خۆت ئەنجام بدە، ھىچ گرنگى بەسەر رەقو یاخى بوونیان مەدە،
 بەگالتە پیکردنو رەتدانەوہى نابەجیيان تەنگەتاو مەبە!

ناشکراشە لەچەند شوینی تردا ئەم مانایە تابیلا بۆتەوہ، وەکوو
 دەفەرموئ: ﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ، وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ﴾ البقرة/۲۷۲. یان
 دەفەرموئ: ﴿فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ، لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ﴾ الغاشية/۲۱-۲۲.
 یان دەفەرموئ: ﴿نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ، وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ، فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَن
 يَخَافُ وَعِيدٍ﴾ ق/۴۵.

ئەمجار پەرورەدگار ئیعبازو سەرئاسایی قورئان بەیان دەکاو فەرمان
 بەپیغەمبەر ﷺ دەدا: کە تەحەدای عەرەبەکان بکا، بەدەمیان داداتەوہو
 پێیان بلێ: ئەگەر ئێوہ پێتان وایە قورئان دەس ھەلبەستى منە، دە ئێوہ
 نازابن (دە) سوورەتى ئاوا بەخەنە روو!

دەفەرموئ: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ واتە: بەلکوو موشریکەکانى مەککە
 پێیان وایە: موحه مەد ئەم قورئانەى داناو، دەلێن: دەسەلبەستى خۆیەتى.
 بەدەم خوداوہ ھەلى بەستووە، ﴿قُلْ﴾ ئەى موحه مەد! پێیان بلێ: ئەوہى
 ئێوہ دەلێن: ئەگەر راست بێو ئادەمیزاد بتوانى کەلامى ئاوا داڤنى؛ دە ئێوہ
 نازابن ﴿فَأَتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ﴾ دە سوورەتى ئاوا ھەلبەستراو

بخنه رو! هاوشانی نمو قورئانهی مبن بکا لهفه صاحته و بهلاغه تدا، له ریکو پیکو و توکمهیی و بههیزی و یاسا دروستی و شهرعده و رهوایی و له خوگرتنی زانیاریه جیا جیاکانی وه کوو رامیاری و کو مه لئاسی و نابوری و هه والدروستی و چیرۆکی رابوردوانو غهیب زانی دا، پتیا بلی: نه مه نه رزو نه مه گهز، خو ئیوه شوپه سواری رهوانبیزی و گوزاره کاری و زمانه وانی و وتار بیژین. ﴿وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ داوای یارمه تی له کئی ده کهن بیکه ن، کئی یارمه تیتان ده دا باییدا، بانگی ناده میزاده و جندۆکه بکه ن، بانگی رهوانبیزی و زمانه پاراوو ههستیاری و یژه وانا تان بکه ن، با یارمه تیتان بده نو که لامیکی ئاوا به نه ندازه ی (ده) سووره تی دابینن نه گهر ئیوه راست ده کهن نه م قورئانه که لامی ناده میزاده!!

به لام قوره ی شیهه کان بۆریان خواردو نه یانتوانی، چۆن ده توانن؟ کئی ده توانی نمونه ی نه م قورئانه بپنیه رو؟ کهس ناتوانی وینه ی قورئان بخاته رو ته نانه ت به نه ندازه ی ده سووره تیش ناتوانن به لکوو ناتوانن وینه ی کورتین سووره تی قورئانیش دابینن! چونکه که لامی خودا جودا وازه و له ناخاوتنی ناده میزادناچی، ههر وه کوو چۆن صیفه ته کانی له صیفه تی مه خلوقات ناچرو زاتی پاکیشی له هیچ شتی ک نا کاو هیچ شتی ک له وینه ی نه!

جا ﴿فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ﴾ نه گهر به ده نگتانه وه نه هاتنو نه یانتوانی (ده) سووره تی وه کوو هی قورئان دابینن، نه وه ﴿فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ﴾ بزائن: که نه وان عاجزن له وه ی بتوانن وینه ی (ده) سووره تی قورئان بخنه رو، له هه مان کاتدا نه وه ش بزائن: قورئان له لایهن خودا وه نازل کرا وه به شیوه و شیوازی ک نیردرا وه جگه له خودا کهسی تر ناتوانی که لامی ئاوا سه رئاسا و موعجیز بنیری، کهسی تر ناتوانی نامه ی ئاوا پر حیکمه ت و نامۆزگاری و هه والدر له نه یینی و په نامه کییه کان دابینی!

به کورتی: خیطابه که ئاراسته ی پیغه مبهرو موسولمانان کراوه، ده فهرموی: نه گهر کافره کانی مه که نه یانتوانی ده سوورته له وینه ی قورئان بینه نه یانتوانی به ربه ره کانی بکه نه، نه وه ئیوه بزانه نه قورئانه به زانسته. حیکمه تی خودا نیردراوه و که لامی نه وه دهستی ئاده میزادی تیدا نیه. ههروه ها بزانه و دنیابن ﴿وَأَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ که هیچ خودایه ک نیه حه ق راست بی و خاوه نی بوونه وه و شیای پهرستن بی جگه له (الله) هه ره خودایه شیای به ندایه تی بو کردنه و توانای ناردنی قورئانی ناوای هیه!

﴿فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ؟﴾ ئایا ئیوه نه ی گروهی کافرو موشریک! دوا ی راست کردنه وه ی نه هه موو به لگه و ده لیل به هیزانه له سه ره نه وه ی: که قورئان له لایه نه خودا وه هاتوه، موسولمان ده بنو برپا به خودایه تی خودا و راستی قورئان ده که نه؟ گهر دنکه چ ده بن بو فرمانو جله و گیریه کانی خودا که له قورئاندا ئاراسته ی کردوون؟ پابه ندی نه وه نه حکامو شه ریه تو دابه یاسایانه ده بن که له خۆی گرتوون؟؟

نه گهر خیطابه که بو موسولمانه کان بی، نه و کاته مانای (مسلمون) به (مخلصون) لیک ده دهینه وه.

بیگومان حه ق ناشکرا بو، کافره کان ده یانزانی: که قورئان که لامی خودایه و ده ست هه لبه ستی پیغه مبه ره خۆی نیه. به لام ترسی نه وه یان هه بوو به ره وه ندی ده سه لاتیان له کیس بچی، نه توانن هه ژارو بی نه وایان بچه و سینه وه.. بۆیه په ره یان به به ربه ره کانی خۆیاندا. هه ندیکیان له و پینا وه دا تیدا چوون!!

کەسیک لە زیاندا هەر هەولێی دنیای بێ، لە نیعمەت و خوشی
قیامەت بێ بەش دەبێ!

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ
الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ
﴿١٥﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ
مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَطِلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

پاش ئەوەی پەروەردگار ئەوەی چەسپاند: کە قورئان کەلامی خودایەو
لەخوداوە نێردراوە بۆ پێغه مبهرو دەست هەلبەستی موحەممەد نیه، ئەو
روون دەکاتەو: کە هۆکاری بەرھەڵستی کردنی موشریکەکان،
بەدرۆخستنەوێان بۆ پێغه مبهرو قورئان هەواو ئارەزۆو بەرژەوێاند پەرستی
بوو، ترسی لەدەستدانی دەسلالتو پلەو پایە ی دنیایی بوو!
دەفەرموی: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ
فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ﴾ کەسیک هەولێی زانی دنیایا، بیهوی خوشی و
لەزەتی دنیای دەست بکەوێ و جوانی و رازاوی دنیای بۆ خۆی دابین بکا،
ئەو بەروبوومی کردەوێ کانیان بەتێرو تەسەلی دەدەینی و هیچی لێ کەم
ناکەینەو:!!

هەولۆ تیکۆشان لەم زەوێیەدا بەروبوومی هەیه، هەر کەسیک هەولۆ
تیکۆشانی هەبێ هەولۆ تیکۆشانه کە بەفیرۆ ناروا، ئاکامی دەبێ، جا
کەسیک بۆ دنیایا هەولۆ بکا و تیکۆشانی تەنها بۆ دنیایا بێ ئەو بێگومان

ناکامی تیکۆشانه که ی له دونیادا چنگ ده که ویۆ لهو ماوه که مو کورته ی که
 تیدا ده ژیا له زه ته ی لی ده بین! ﴿وَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ﴾ نهوانه ی که له ژیا نی
 دونیا یان دا ته نها هه ویۆ دونیا ده ده نو بهس! نهوانه له قیامه تدا جگه له ناگری
 دۆزه له بهرام بهر هه ویۆ تیکۆشانه که یان دا هه چی تر یان پی نادری، چونکه
 نهوان له دونیادا پاداشی کرده وه چاکه کانیان وه رگرتوه، نهوی ماوه ته وه بز
 قیامه تیان ته نها کرده وه خراپه کانیانه، چ که وه هه کی باشو په سه ندی بز
 قیامه ت نه کرده، هه چ حه سا بیکی بز ژیا نی پاش مردنی بهر چا نه گرتوه..
 که وابی ﴿وَحِطَّ مَا صَنَعُوا فِيهَا﴾ بی سوود بوو نهو کرده وانه ی له دونیادا
 نه نجامیان دابوون، هه چ که لکیان لی وه نه گرتن بز ژیا نی قیامه تیان، چونکه
 مه به ستیان له کرده وه کانیان بز قیامه ت نه بوه.

﴿وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ به تالۆ پوچ بوو پاداشی کرده وه کانیان
 له قیامه تدا، چونکه نهوان که کرده وه کانیان نه نجام داوون مه به ستیان
 ره زامه ندی خودا نه بوه. هه ر که ده وه تیکۆشانیک خۆشه ختی هه مه شه بی
 لی نه که ویۆ ته وه پوچ بو بی بایه خه وه که وه نه بوو وایه، ته رازووی پاداشی
 قیامه ت هه ولدانه بز وه ده سه ته یانی ره زامه ندی خودا و ئیخلاص و دلۆزیه
 بز په ره ردگار!

هه ر کارو کرده وه هه ک بز ره زامه ندی خودا نه بی به پوچ به تال
 ده ژمیردی.

نه مه دابو نه پتی خودایه له بو نه وه ردا، هه ر که سییک کار بکا
 به رو بو می ده بی، کرده وه بی پاداشو به رو بو می نابی..

ئیمه له م سه ر زه وییه دا تاکو کۆمه ل ده بینین: که کار ده که ن بز دونیو
 به ده سه ته یانی پیو سه ته مادییه کانی ژیان، ده بینین به رو بو می هه ویۆ
 تیکۆشانی خۆیان هه لده گرنه وه به جوانی و رازا وه بی دونیا گه یه شه توونو خۆشی و

نیعمه ته کانی جیهانیان دهسته بهر کردوه، خانوو باله خانوو باغو قتیلاو نامیری جؤراو جؤری ژیان خوشکردنیان دهستکه وتوو! نابی نایم لهو. سهرمان سوور بمینی، نابی بلتین شهوه بؤچی وایه؟ چونکه شهوه دابو نه پیتی خودایه له سهر زهوی: ههر که سیکن ههولتو ته قه لالا بدا بؤ ژیانی دونیاو خوشگوزهرانی تییدا پاداشی کر. وه کانیان له دونیادا ده دینه وهو ناو میدیان ناکه یزو هیچیان لی کم ناکه ینه وه.

به لام ته سلیم بوونمان بهم دابو نه پیتو ناکامانه نابی شهوه مان له بیر بهرته وه، که شهوه که سانه ده توانن هه مان کارو کر. وه شهوه نجام بده نو مه بهستیان ره زامه ندی خودا بیو دلسوزانه بؤ خودا کاریکن، شهوه کاته وپرای شهوهی خوشیو له زه تهی دونیایان دهس ده که وی، خوشبهختی و کامه رانی قیامه تیشیان دهست ده که وی.

بیگومان هه ولدان بؤ ژیانی قیامهت ناپیته کۆسپو ته گهره له بهر دهه هه ولدان بؤ ژیانی دونیا، به لککو موراقه به کردنی خودا له کارو کرده وه دا ده بیته هوی بهر که تهو زیاد بوونی بهر هه مو پیروزی کاره کهو کاسبی به که پاکتو خاوتین ده کاو له زه تهو خوشی به که زیاد ده کاو خوشبهختی و کامه رانی قیامه تیش مسۆگهر ده کا!

تهی شهوه نیه پیغه مبهر ﴿ده فهرموئ:﴾ (اعمل لدنیاك كَانَك تعیش ابدا، واعمل لآخرتك كَانَك تموت غدا) وا بؤ ژیانی دونیا تیبه کۆشه وا بزانه هه تا هه تایه ده ژو قهت نامری، وا بؤ قیامه تیش هه ولتو ته قه لالا بده وا بزانه به یانی ده مریو دونیا جی ده هیللی!

نمونه ی شهوه نایه ته نایه تیکی تره که ده فهرموئ: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ، ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَذْخُورًا، وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا﴾ الاسراء/ ۱۸-۱۹.

یان ده فرموی: ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ، وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا، وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ﴾ الشوری/۲۰.

نیمامی عومهریش فرموده یه کی پیغه مبر ﷺ لهم باره ده ده گپرتیه وه ده فرموی: پیغه مبر فرموی: (انما الأعمال بالنیات، وانما لكل امرئ ما نوى، فمن كانت هجرته الى الله ورسوله فهجرته الى الله ورسوله ومن كانت هجرته الى الدنيا يصبها او امرئ ينكحها فهجرته الى ما هاجر اليه). هه موو کره وه یه ک به گپره ی نیه تو مبهسته، هه موو ناده میزادیک نیازو مبهستی چونه به پی نیازو مبهسته که ی پاداشی ده دریتیه وه: چاکه به چاکه و خراپه به خراپه. که وابوو هه که سی نیازی له کۆچکردنو هیج رته که ی له مه که وه بۆ مه دینه ره زای خوداو پیغه مبر بی نه وه کۆچکردنه که ی قه بولوه به پاداشی گهوره ده گا! هه که سی کیش کۆچکردنه که ی له بهر کاریکی دونیایی بی که دهستی بکه وی، یا خود له بهر نافرته تی که بی ماره ی بکا، نه وه کۆچکردنه که ی به پی نیازه که یه تی و هیج خیری ناگا له سهری!

قه تاده ده فرموی: که سی که دنیا نیازو مبهستو داواکاری بی، خودا پاداشی چاکه ی به دنیا ده داته وه، پاشان که ده چی بۆ قیامت هیج چاکه یه کی نیه پاداشی له سهر وه ریگریته وه، به لام موسولمان که کاری چاکه نه نجام ده دا، له دونیادا پاداشی کرده وه که ی ورده گرتیه وه، له قیامتیش دا پاداشی هه یه، واته: موسولمان له سهر کرده وه ی چاکه دوو پاداشی هه یه: پاداشی دونیا و پاداشی قیامتیش، به لام کافر له سهر کرده وه ی باشی ته نها له دونیادا پاداش ورده گرتیه وه...

که‌سیک هه‌وئی قیامت بدا به‌خته‌وه‌ره، که‌سیک کافر بی
دۆزه‌خ جی‌گایه‌تی

أَفَمَنْ كَانَ

عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ، وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ
مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ، وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ
مِنَ الْأَحْزَابِ فَاَلَنَارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ
مِن رَّبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

ئه‌م نایه‌ته په‌یوه‌ندی به‌نایه‌تی پیش‌وه‌ه ناشکراو روونه، دواى نه‌وه‌ی
په‌روه‌دگار له‌نایه‌تی پیش‌وو‌دا باسی نه‌و که‌سانه‌ی کرد: که هه‌لپه‌ی ژبانى
دونیا‌یانه‌و هیچ گرنگی به‌قیامت ناده‌ن، نه‌مجار باسی نه‌وانه ده‌کا: که
هه‌وئو تیکۆشان‌یان بۆ قیامت‌ه‌و ده‌یان‌ه‌وئ ره‌زامه‌ندی خوداو ژبانى کامه‌رانى
قیامت ده‌سته‌به‌ر بکه‌زو ده‌فرموى: ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ
شَاهِدٌ مِّنْهُ﴾ یان که‌سیک له‌ژبانى دونیا‌دا به‌ریکۆ پیکی هه‌لسو که‌وت بکا،
خودا هیدایه‌تی دابى‌و ریگای حه‌قو راستی گرتبێته به‌رو هه‌وئو تیکۆشانى بۆ
ره‌زامه‌ندی خودا بى، دلسۆزانه له‌پیناو حه‌قو راستى‌دا ژبانى خۆی به‌سه‌ر
به‌رى، شاهیدىکى راستى (که‌قورئانه) گه‌واهى بۆ بداو پشتگیری لى بکا،
﴿وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً﴾ شایه‌تیکى تریشى هه‌بى له‌وه‌پیش
هاتبى‌و شایه‌تی پیغه‌مبه‌رایه‌تی بۆ بداو موژده‌ی هاتنى دابى. نه‌ویش کتیبى
موسایه، نامه‌ی ته‌وراته‌و به‌خه‌لات بۆ موسا هاتوه، په‌یره‌وو پرۆگرامىکى

بهرزو پیرۆزو به نرخه شیای شوینکەوتن بووه و نامەى هیدایەت و شەریعت بووه. رحمت و بەرەكەت بووه بۆ ئەوانەى شوینی کەوتوو و ئیمانیاں بۆ هیناوه..

نایا کەسیک ئەوه حالۆ شەئنی بێ، ئەوه هەلسو کەوتو پەپەرەو پرۆگرامى بێ؛ وەکوو کەسیک وایه: کە لەژیانی دا گوپراو سەرلى شیواوو بێ بەرنامە بێ، هەر هەولێ لەزەت و خوشى کاتى دونیای بێ؟ بێگومان وەك یەك نین.

﴿أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ ئەوانەى خودا هیدایەتى داو و پڕوایان بەناوەرۆكى تەورات هەیه: کە موژدەى هاتنى پێغەمبەر و ناو نیشانەکانى تیدا تۆمار کراون، ئەوانە لەناخەو. پڕوایان بەپێغەمبەرى ئیسلام و قورئان هەیه.

مامۆستا سەید دەفەرموی: هەندى لەرافە کەرانى قورئان، لێرەدا ئیشکالیان هەڵستاندووە دەلێن: ئەگەر مەبەست بە ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ﴾ شەخسى پێغەمبەر بێ ﷺ ئەو کاتە چۆن دەگونجێ ﴿أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ کە بۆ کۆیه و کۆمەڵ دەگەیهنێ بگەرێتەوه بۆ ﴿مَنْ﴾ لەرستەى ﴿أَفَمَنْ كَانَ...﴾ دا؟

بەلام هیچ ئیشکالێک نایەتە گۆڕی، چونکە راناو لە (یؤمنون بە) دەگەرێتەوه بۆ (شاهد) کە قورئانە. هەر وەها راناو لە (من قبله) یشردا دەگەرێتەوه بۆ (شاهد). کەوابێ هیچ ئیشکالێک نیە لەوه دا بگوترن: ﴿أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ ئەوانە (واتە: پێغەمبەر و موسولمانان) ئیمانیاں بەم قورئانە هەیه. خۆ ئاشکرایە پێغەمبەرىش بۆ خۆى یەكەم کەسە کە پڕوای بەقورئان هەیه موسولمانانىش لەوه دا شوینی کەوتوو و ئەوانیش پڕوایان بۆى هەیه. وەکوو لەشوینیکی تردا دەفەرموی: ﴿أَمَّا الرَّسُولُ فَمَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ، كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَأَتْهُ وَكُتِبَ لَهُ وَرُسُلِهِ﴾ البقرة/ ۲۸۵.

ئایه تی ﴿أَفَمَنْ كَانَ...﴾ لیره دا ئاماژه بو خودی پیغه مبهرد ده کا موسولمانانی شوینکه وتووشی ده خرینه گهل که بر وایان به په یامه که ی کردوه نهم جور ته عبیرانه له قورئاندا زورو زه به ندهن.

به کورتی که سیگ به سروشتو به عهقل موسولمان بی، بر وای به نووری قورئان هه بی، بر وای بهو نیگایه بی که خودا بو پیغه مبهرانی وه کوو موساو عیساو نهوانی تری کردوه نهوه له سهر به پیره وو پرؤگرامیکی هه قو راسته.

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ﴾ نهو که سهی له دانیش توانی مه که بر وای به قورئان نا کاو نهوانی کۆمهلو پارتیان پیک هیئان دژی پیغه مبهرد له سهرانی قوره یشو جوله کهو مه سیحی و بته پرسته کان ده یانه وی قورئان به درؤ به خه نهوه و موسولمانان پاشگهز بینه وه. هه ول ده دن نه هیلن خه لکی تر موسولمان ببن، نهوانه دۆزه خ شوینی ههوانه و یانه و به ته نکیدی ده چنه ناوی و تۆله ی نهم به درؤ خسته نهوه و دژایه تیکردنه ی نایینیان لی ده ستیندری! رۆژی قیامت ناگری دۆزه خ چاوه رتیانه.

موقاتیل ده فهرموی: مه به ست به (الأحزاب) خیللی به نو ئوممه یه و، به نولموغه یه ی نه وه ی عه بدوللای مه خزومی و خیللی طه لحه ی کوری عه بدوللان.

سه عیدی کوری جوبه یه ده لئی: مه به ست به (الأحزاب) هه موو نه هلی ئایینه کان.

ریوایه تیکی تر له موقاتیل ریوایه ت کراوه ده لئی: مه به ست به (الأحزاب) نایینداری هه موو گهل و نه ته وه کان.

له صه حیحی موسلیم دا له ته بو موسای ته لئه شعهری یه وه فهرمووده یه کی پیغه مبهرد ریوایه ت کراوه: که پیغه مبهرد ﴿فَرَمَوْهُ تِي﴾ (والذي نفسي بيده، لا يسمع بي أحد من هذه الأمة يهودي أو نصراني، ثم لا يؤمن بي الا دخل النار) سویند بهو که سهی گیانی منی به ده سته، هه رکه سیگ له م گهل و

نەتەوانە ھەوایی پەيامی منی پێ بگا، جوولە کە بێ، مەسیحی بێ، ئیمانم
پێ نەھێنێ رۆژی قیامت دەخرێتە ناو ناگری دۆزەخەو.

﴿فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ﴾ نەى موخەممەدا یان نەى بەرپرەسی بیسەر! ھیچ
شکۆ گومانە نەبێ دەربارەى راستی ئەم قورئانە، ﴿إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ﴾ نە.
قورئانە کە لامیکی حەقەو لەھیچ رویە کەوێ کەمو کورتی تێدا نیەو لەھیچ
لایە کەوێ رەخنەى لێ ناگیرێ، لەلایەن خوداوە ھاتووێ بەدیھێنەری تۆ
ناردووەتی، ھەر کەسێ شوێنی بکەوێ خوشبەختو کامەران دەبێ لەدوونیاو
قیامتدا، ﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ وەلێ زوربەى ئادەمیزادان ھەواو
نارەزۆبازی گومرای کردوونو رێگایان لێ تێک چوووەو بپروا بەقورئان ناکەن!

کافرەکانو موسوڵمانەکانو پاداشو سزای ھەموو لایەکیان

وَمَنْ

أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَٰئِكَ يُعْرَضُونَ
عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ
رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ
عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾
أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ
دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضْعِفُ لَهُمْ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ

السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا
 أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾ لَا جَرَمَ لَهُمْ
 فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْآخَسَرُونَ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ وَاخْتَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
 هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾ * مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَى
 وَالْأَصْبَرِ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ
 ﴿٢٤﴾

پاش نهوی قورنان باسی ههردوو کۆمهلی ئاده میزادی کرد. نهوانه ی
 ههولۆ تهقه لایان بو دونه یه نهوانه ی قیامه تیان ده وی بو خوشبه ختی و
 کامه رانی نهو جیهانه تیده کۆشن. نه مجار دی ئاکامو سه ره نجامی ههردو
 تاقبو کۆمه ل دیاری ده کا.

جاوه کوو باسمان کرد، مه به ست به ﴿مَنْ كَانَ يَرْيِدَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
 وَزِينَتَهَا...﴾ سه رزه نه شتکردنی نهوانه یه: که هه لپه ی دونه یان نهو قیامه تیان
 له بهیر چۆته وه.

مه به ستیش به ﴿أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ...﴾ ره تدانه وه ی نهوانه یه
 که ئینکاری پیغه مه به رایه تی هه رزه تی موحه مه ده ﴿...﴾ ده که نهو تانه
 له مو عجیزه کانی ده دن.

ههروه ها مه به ست به ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ له
نایه ته دا ره تدانه وهی موشریکه کانه: که پیا وایه: بته کانیا لای خودا
شه فاعه تیان بۆ ده کهن. ■ هه رموی:

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ کی له نه وه که سه سه مکارتره
بۆ خۆی و غهیری خۆشی؟ واته: که سه سه مکارتر نیه و سه می زۆر تر نیه و
دوور که وتو تر نیه له حه قو ریبازی راست و خودا په سهند له وه که سه ی له سه ر
خودا درۆ هه لده به ستی، به ده م خودا وه به درۆ شت هه لده به ستی له کردار و
گوفتار و صیفاتیدا، له ته حکام و یاسایدا، یان پیا وایه: بته کانیا خودا
درۆ زنه کانیا لای خودا شه فاعه تیان بۆ ده کهن و خودا شه فاعه ته کانیا
قبول ده کا! یان مندا لا پالا خودا ده ده نو پیا وایه: خودا کوپو کچی هه!
وه کو وه ندی له عه ره به کان: که ده یان گوت: فریشته کچی خودا، جو له که
ده یان گوت: عوزه ی کوپو خودا یه، مه سیحی به کان ده یان گوت: عیسا کوپو
خودا یه!

﴿أَوَلَيْكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ﴾ نه وانه ی: که نا و گومرا بو ونو رۆ چوون
له کو فرو شیرکو درۆ هه لده به ستن له سه ر خودا، رۆزی قیامت راده نو ئندرین
به سه ر پهروه ردگارا واته: کرده وه و گوفتاریان به سه ر خودا راده نو ئندرین بۆ
نه وه ی حیساب و لیکۆ لینه و یان له گه لا بکا.

﴿وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾
شایه ده کان له فریشته و پیغه مبه رانو پیا وچا کانی موسولمان راست
ده به نه وه و ده لێن: نا نه وانه بوون به ده م خودا و درۆ ده له سه یان هه لده به ستن،
گه وه ترین تا وانو سه مییان ده رحه ق به پهروه ر، گار نه نجام دا وه، لیا یان
له هه را ده ده نو ریسوایان ده کهن، ده لێن: ده ی نه فرینی خودا له سه ر
سه مکاران بی، نه وانه ی ها وه لیا یان بۆ خودا قه رار ده داو، به ده م خودا درۆ یان
هه لده به ستن.

هه لّبه ته نهم رانواندنه رانواندنیکی ثایه تییه، رانواندنیکه به مه بهستی
ریسواکردنو نابرو بردنه، نیتر له ناخوشتترین حالو وه زحدا ریسوایان ده که نو
شهرمه زاری نمو روژه سامناکه یان ده که ن!

نمونه ی نهم ثایه ته ثایه تیکی تره: که ده فهرموئ: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا
وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا، وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ، يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ،
وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ، وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾ غافر/۵۱-۵۲.

نیام نه حمده و همدوو پیری فهرموود موسلیمو بوخاری فهرمووده که
له نیبنو عومره وه ده گیرنموه ده فهرموئ: له پیغه مبهرم ژنه وت: «هیه فهرموو:
روژی قیامت: پهروه» گار موسولمان له خوئی نزیک ده کاته وه دهستی
قودره تی ده خاته سدرشانو له خه لکی تاق ده کاته وه ده که یه که تاوانه کانی
پی ده درکینی، پی ده فهرموئ: فلان تاوانو فیسار تاوانت دیتموه یاد؟
له بیرته فلان تاوانت نه نجام دا؟ نه ویش دان به تاوانه کانی دا ده نیو پی وایه
نیتر به فتار چوه! نه مجار پهروه دگار پی ده فهرموئ: نه من له دنیادا
تاوانه کانم بو پویشوی نه مپویش لیت خویش ده بم! نه مجار نامه ی کرده وه
چا که کانی ده داتی.

به لام کافرو دوپرووه کان، شایه ته کان لییان راست ده بنه وه لییان له هه را
ده دهنو ده لّین: ﴿هُؤْلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾
نه مانه نه وانن که درویان له سر خودا هه لّبه ستوه، سته مکار بوون، ده ی
نه فرینی خودا له سته مکاران بی!

﴿الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ﴾
سته مکاران نه موشریکانه که شاده میزادان له رببازی خودا لا ده دهن،
نه وانن که به دهم خودا درو هه لّده بهستن بو نه وهی خه لک له رببازی حق
لابدن، ده یانه وی خه لک شوین حقو راستی نه که وی، پروایان نه بی، ریگیاه ک
نه گرنه بهر: که بیانگه یه نی بهر زامه نندی خودا، ده بنه کو سپو ته گمره له نیوان

ئهوانو بههشتدا، خه لک له ریگهی خودا لاده دن بۆ ریبازی گونا هکاریو شیرک، ده یانه وی ریبازی نهو خه لکه ریبازیکی خوارو خێج بی، توشی هه لدیرو سه رگهردانی بن! وه لحال ئهوان بۆ خوشیان برهوان به رۆژی دوا یی نیه و به درۆی ده زانه ههول ده دن خه لکی تریش وه کوو ئهوان وا بی!

بیگومان به ندایه تیکردنی ئاده میزاد بۆ غهیری خودا، پهستی و نزمی و زه لیلی له دلۆ دهروونیان دا ده خولقی نی، له کاتی کدا خودا ده یه وی له سه ر کهرامهتو پیاوه تی پهروه ده ببزو بژین. په رستنی غهیری خودا له ژبان دا سه مکاری و یاخی بوونو دلره قی پهیدا ده کا. پهروه ردا گار ده یه وی عه داله تکارو میان په وه بن.

به ندایه تیکردن بۆ غهیری خودا ههولۆ کۆششی ئاده میزاده کان ئا پاسته ده کا بۆ به خودا زانی نی خودا درۆزنه کانو ده هۆلۆ زور نا لیدان بۆ یانو با تیکردنیان تا به ته وای جیگای خودای حه قیقی ده گرنه وه!

جا چونکه نه خودا درۆزنانه خۆیان له خۆیان دا ههچو پوچو بی وه جز، ناتوانن جیگای خودای حه قیقی بگرنه وه، نهو به ندانه ی ده یانه رستن به رده وام له ناخۆشی دا ده ژین، شه وو رۆژ پێیان دا هه لده لێنو تیشکیان ده خه نه سه رو وه سپو شه نایان ده کهن، ته پلۆ ده فیان بۆ لی ده دن سه لا واتیان له دیدار ده دن، تا هه موو کۆششو هه ولدانه کان ئاده میزاد بۆ به رژه وهندی ئهوان ته رخان ده کړی ژانیان ده سوړی بۆ غه مو نا په حه تی چ به ره ه میکی نابو، نه مهش نه و په ری ریگا خوارو چه وتو چه وتلی یه.

﴿أَوَلَيْكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ﴾ نهو سه مکار له ری لاده رانه، نهو مو شریکو کافرانه، هه یزو توانایه کی شه وتویان نیه بتوانن خودا سه ته وه ستان بکهن له وهی له دونیادا به سزا بیان گری، ولاتیان به سه ردا وێران بکا، به زه وی دا بیان باته خوار، به رده بارانیان بکاو له ناویان به ری، وه کوو چۆن که له پێشینه کان له ناو بردن! به لکوو شه مانیش له ژیر ده سه لاتو قه هرو

غەزەبى خۆى دان ھەر كاتى بىه وئۆ چۆنى بوئ ئاوا سزايان دەدا، دەتوانى
لەدونيادا پيش ھاتنى قىامت سزايان بدا!

﴿وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ ئەو سەمكارو موشرىكانە
جگە لەخودا خۆى، ھىچ يارمەتیدەرو پشتیوانىکیان نیە، کەس نیە بتوانى
عەزابى خودايان لى دورو بخاتەو...

﴿يُضَاعَفْ لَهُمُ الْعَذَابُ﴾ رۆژى قىامت عەزابيان بۆ دوو چەندانەو چەند
چەندانە دەکریتەو، بەھۆى ئەووە کە وئپرای گومراپوونى خۆيان کەسانى
دیکەشيان گومرا کردوون، ھەروەھا چونکە پيشان ناخۆشبوو گۆيان لەقورئان
بى، نەياندەويست نيشانەکانى خودا لەبوونەو ھەردا بپينن.

ئەوانە ﴿مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ﴾ بەھىچ
جۆرىک نەياندەويست گۆيان لەقورئان بى، خۆيان لەبىستنى ھەقو راستى
کەر کردبوو، نەياندەويست شوين ھەق بکەونو خۆيان لەئاستىدا کوئرو کوتر
کردبوو! ھەروەکو ئەو بلى نەياندەتوانى بپيستو بپينن!

تەنانت کە گۆيشيان لەقورئان دەبوو دليان نەدەدايەو لى ورد
نەدەبوونەو، ھەوليان دەدا کەس لى ھالى نەبى، وەکوو لەشوئنىکى تردا
دەفەرموئ: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ، وَالْغَوَافِ بِهِ لَعَلَّكُمْ
تُغْلِبُونَ﴾ فصلت/ ۲۶. کە لەبوونەو ھيشيان دەروانى بەدل لى ورد نەدەبوونەو،

بەسەرنخەو تەماشای ئايەتەکانى بوونەو ھريان نەدەکرد!
﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ ئەوانەى
خاوەنى ئەو رەوشتە نامەردانەن کە لەو پيش باس کران ئەو ئادەمیزادانەن:
کە خودى خۆيان بەفیرۆ داو، لەدونيادا خۆيان فەوتاندو، پاريزگارى
کەرەمەتو ريزو نرخی خۆيان نەکردو، بزوایان بەھاتنى قىامت نەبوو، بەدەم
خوداو ھەلەسەيان ھەلبەستەن، خۆيان بەفیرۆ دا، چونکە ئەوان رۆژى
قىامت دەخزينە ناو ئاگرى دۆزەخەو، سات دواى سات گەرمایيەکەى

له زیادبوون دایه. وه کسو له شوینیکی تردا ده فمرموی: ﴿مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ، كَلَّمَآ خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا﴾ الاسراء/۹۷. لهو سزایه دا ده تلینه وه نه ئه وه یه بمرزو له کۆل ببنه وه، نه ئه وه یه به شیوه یه کی ناسایی ژیان به سهر بهرن!

﴿وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ نهو خودا درۆزنانهو شه فاعه تکارانه یان

لی گوم ده بن: که له دونیادا به هاوه لۆ هاوبه شی خودایان ده زانین، هیچ سودیکیان لی ده ست ناکه ون! به لکۆو زیانیان پی ده گیه نن! وه کسو له شوینیکی تردا ده فمرموی: ﴿وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً، وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾ الاحقاف/۶. یان ده فمرموی: ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا، كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ، وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا﴾ مریم/۸۱-۸۲.

﴿لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ، هُمْ الْأَخْسَرُونَ﴾ هیچ گومان نیهو شتیکی

حه قو راسته: که نه وانه له قیامه تدا له هه موو که س زیاتر خه ساره تمه ندن، چونکه خۆشی له زه تی به هه شتیان گۆپوه ته وه به سزای دۆزه خ، خۆراکی خۆشی به هه شتیان به ئاوی کولاتووی دۆزه خ گۆپوه ته وه. پیاله شه رابی خۆشو گوارایان به سه موومی گهرم گۆپوه ته وه، له جیاتی خۆریه چو جوانه کانی به هشت بنکلی دۆزه خو له باتی ره زامه ندی په روه ردگارو چاوپیکه وتنی زاتی پاکی، غه زه بو قاری خوداو تۆلهو سزای به ئیشی دۆزه خیان وه رگرتوه. ده ی چ خه ساره تمه ندیه ک له مه مالتویرانکه تره !!؟

نه مجار پاش نه وه ی باسی حالو چۆنیه تی و به سه ره اتو سه ره نجامی کافره کانی کرد، به شوین نه وه دا باسی حالو چۆنیه تی موسو لمانه به خته وه ره کان ده کاو ده فمرموی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ، وَاخْتَبَأُوا إِلَى رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ بیگومان نه وانه ی ئیمانیان هیئاوه، خوداو پیغه مبه ریان به راستی ناسیون، خودایان به حه ق ناسیوه و به ندایه تی یان بو کرده، پیغه مبه ریان به راست زانیوه و شوینی که وتوون، له دونیادا کرداری

چاکیان نه نجام داوه و پابه ندی فرمانو جله و گیریه کانی نایین بوون، دلّیان به نیمان ئاوه دان بووه، بهرده وام بوون له سهر طاعه تکرندو دووره په ریزی له تاوان، هه میسه ترسی خودایان له دلّدا بووه، نه وانه هاوه لانی به هه شتن، به هه شتی رازاوه و پر خیره و خوشییان ده دریتی، نازو نیعمه تی وایان پس ده به خشری که له ژمار نایه نو به چاو نه بیندراون به گوچه که نه بیستراون به خه یالیش به سهر دلّی هیچ که سدا رانه بردوون، نه وان لهو به هه شته خوش و رازاوه دا بۆ هه تا هه تایه ده میننه وه، نه پیر ده بن، نه ده مرن، نه نه خوش ده کهون، نه پیسایی و بۆنی ناخوشییان لیوه ■ هه ده چی.

نه مجار په ره و ردگار لیکچونو موشابه هه یه ک دینیتته کایه و، هه ره که له کافرو موسولمان ده شو بهینی به شتیکی تره وه و ده فرموی: ﴿مَثَلُ الْفَرِیقَيْنِ کَالْأَعْمَى وَالْأَصْمِ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِیعِ﴾ واته: مه ته لهو نمونه ی نه و دوو تا قه کو مه له ی لهو پیش باسکران، ئاکامیان دیاری کرا، کافره کان به به ده به ختی و موسولمانه کان به کامه رانی، وه کوو نمونه ی کویره که ره شنه و او بینهر وان، کافر وه کوو کویره وایه، چونکه خۆی له ناستی حه ق و راستی دا کویره ده کاو به چاوی ورد ته ماشای نیشانه کانی خودا ناکا له بوونه وه ردا، شاره زای ریبازی خیره نابی و نایدۆزیتسه وه، وه کوو که ره وایه، چونکه به لگه و ده لیلی راست نابیستی، شتی ک سوودی هه بی به دلّ گوئی لی ناگری!

موسولمان وه کوو چاو ساغی گوچه که کرا و وایه له وه دا: که سوود لهو قورئانه ده بینێ که ده بیسی، نیشانه کانی تاکو ته نهایی خودا له بوونه وه ردا ده بینێ نیمانی پته و ده بی، دلّ دامه زراو و بهرچاو روون ده بی.

نامیری دیتن و بیستن (چاو و گوچه که) دوو هۆکاری زانست و هیدایه تن، له روانگه ی نه مانه و عه قل و هۆش کامل ده بن و ره هه نومیایی ئاده میزاد ده کهن...

﴿هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ نایا نهو تاقمه کۆمه‌له لهره‌وشت-
 حالو سهره‌نجام‌دا چۆن یه‌کن؟ نه‌ری بۆ بیر ناکه‌نه‌وه؟ بۆ په‌ند وهرناگرن؟
 بیگو‌مان نه‌و دوو تاقمه وه‌کوو یه‌ک نین، زۆر جوداوازن، ده‌ی ئیوه‌ بۆ
 وردنابنه‌وه؟ فمرقی نیوانی نه‌م کۆمه‌لو نه‌و کۆمه‌ل بکه‌ن؟ چۆن ئیوه‌ نه‌وه‌نده
 نه‌فامن جیاوازی نیوان ره‌وشتو حالو چۆنیه‌تی و سهره‌نجامی نه‌م دوو تاقمه
 ناکه‌ن؟ کوپه‌ خو زانینی نه‌وه شتیکی گران نیه ده‌توانن فیری ببن، نه‌وه‌تا
 په‌روه‌ردگار له‌شوی‌تیکی تر‌دا ده‌فمر‌موی: ﴿لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
 الْجَنَّةِ، أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ الحشر/۲۰. یان ده‌فمر‌موی: ﴿وَمَا يَسْتَوِي
 الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ، وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ، وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ، وَمَا يَسْتَوِي
 الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ، إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ، وَمَا أَنتَ بِسَمِيعٍ مَّن فِي
 الْقُبُورِ﴾ فاطر/۱۹-۲۲.

جیرۆکی هه‌زره‌تی نووح ﷺ

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾
 أَن لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ
 ﴿٢٦﴾ فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرِيكَ إِلَّا بَشَرًا
 مِّثْلَنَا وَمَا نَرِيكَ أَتْبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بُادِي
 الرَّأْيِ وَمَا نَرِي لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَذِبِينَ
 ﴿٢٧﴾ قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ يَنْبَعٍ مِّن رَّبِّي وَءَانِي رَحْمَةً

مِّنْ عِندِهِ فَعُصِيَتْ عَلَيْكُمْ أَنْزِلُكُمْ هَا وَانْزِلُكُمْ هَا كَرِهُونَ ﴿٢٨﴾
 وَيَقَوْمِ لَا تَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَا إِنَّ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا
 أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّهُمْ مُلْتَقُوا رَبِّهِمْ وَلَكِنِّي أَرَىٰكُمْ
 قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾ وَيَقَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِن طُرِدْتُمْ
 أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا
 أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي
 أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذَا
 لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

پاش نه وهی پمروه ردگار له نایه ته کانی پیشوودا پیغه مبهرايه تی هه زره تی
 موحه مه دی چه سپاند، نه وهی تاییلا کرده وه: که قورثانی پیروز نیگای
 خودایه، نه مجار حالو چۆنیه تی تا قمی موسولمانو تا قمی کافری باس کردو
 سه ره نجامی هه ردولایانی دیاری کرد، ناده میزادانی هه لنان بو بیرکردنه وه
 تی فکریزو پهنده و رگرتن، دوابه دواي نه م باسو خواسانه، کومه لیک چیرۆکی
 پیغه مبهراي باس ده کا: بو پهنده نامۆزگاریو بیرکردنه وه، ههروه ها بو نه وهی
 نه وه به یان بکا: که پیغه مبهری نیسلام له گه ل پیغه مبهراي پیش خۆی دا
 هاویه شه له بنه مای بانگه وازی دا، هه موویان بانگه وازیان بو یه کتاپه رستی و
 برپا به هاتنی رۆژی قیامه تو وه رگرتنه وهی پادا شو سزا کردو ههروه ها
 هوشیار کردنه وهی پیغه مبهره: که له بهرام بهر نه زیه تدانی کافره کاند خۆراگر

بی هتا خودا چاریان ده کاو له عۆده یان دی! یه کهم چیرۆکی نهم سوره ته
 چیرۆکی هه زه ته نوحه عليه السلام. له وه پیش پهروه ردگار له سووره تی (یونس) دا
 نهم چیرۆکه ی گیرایه وه، لیره شدا دووباره ی ده کاته وه، چونکه په ندر
 نامۆزگاری زۆری تیدان، گرنگترین پی زاناندنی کافره کانه که هه زه ته
 موحه مه ده وه کوو پیغه مبه رانی پیش خۆی، بۆیه ره وانه کراوه: که بانگه وازی
 ناده میزادان بکا بۆ یه کتاپهرستی و چه سپاندنی زیندوو بونه وه وه هاتنی رۆژی
 قیامه تو وه رگرتنه وه ی پاداش و سزا. ده فهرمو: ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ
 قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ واته: نه ی موحه مه ده! وه کوو چۆن تو مان کردوه
 به پیغه مبه رو ره وانه مان کردوی به ترسینه رو موژده ده، بیگومان (نوح) مان
 ره وانه کردوه بۆ سهر گه له که ی پی گوتن: من ره وانه کراوی پهروه ردگارم،
 ترسینه ریکی ناشکراو حقو راستم بۆ ئیوه، ده تانترسیتم له سزای به نیشی
 خودا، ریبازی رزگارستان بۆ روون ده که مه وه، برپام پی بکه نو پابه ندی
 فهرمانو جلموگیریه کانی خودابن!

من بۆ ئیوه ترسینه ریکی ناشکراو شاره زا کارم به وه ی: که ﴿أَلَا تَعْبُدُوا
 إِلَّا اللَّهَ﴾ جگه له خودا به ندایه تی بۆ که سی تر مه کهن. داواتان لی ده که م: که
 یه کتاپهرستی بکه نو واز بینن له هاوه لدانان بۆ پهروه ردگار ﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
 عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ﴾ چونکه نه گهر به قسم نه که نو یه کتاپهرستی نه که نو واز
 له هاوه لدانان بۆ خودا نه هینن، نه وه من ده ترسم سزای رۆژی که به شیده ت
 یه خه تان بگریو رزگار بوونتان نه بی.

بیگومان هه زه ته نوح عليه السلام یه کهم پیغه مبه رو فروستاده بووه: که
 ره وانه کراوه بۆ سهر دانشتوانی سهر زه وی له موشریکو بته رستان!
 قییبینی:

وشه ی (الیم) فعیلی به مانا مه فعوله، ده ی خۆ رۆژه که نازار ناچیۆی،
 نه وه ی نازاری پی ده گا خه لکه که یه نه ک رۆژه که. که وایی ده بی بگوتری:

لیره دا تمعبیره که بهم شیوه ههلبژیراوه بۆ نهوهی وا پیشان بدا که رۆژه که بۆ خۆی خاوهن نازاره ناوسه بهسزای بهئیشو بۆ خۆی نازاری پی دهگا! دهی حالی نهواندی لهو رۆژه دان دهبی چۆن بی؟!

﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا﴾ ریش سپیو پیاو ماقولۆ قسه رویشتوه کانی گهله کهی؛ نهواندی کافر بوونو برهوان بهنوح نه ده کرد، وتیان: تۆ ئاده میزادیکی وه کوو ئیمه ی هیجت له ئیمه زیاد نیه، تۆ پاشاو مهلیک نی، ئاده میزادیکی ئاسایی وه کوو ئیمه ی بهس! ئیتر بۆچی شوئنت بکهوین. بۆچی زیده له هه موو کس نیگا بۆ تۆ هاتوه؟!

﴿وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادْيِ السَّارِي﴾ ئیمه نابینین شوئنگه وتوانت ئیلا که سانیکن: که پلهی کۆمه لاتییان نزمه جو تیارو وه رزیزو خۆش باوه رن، هیچ بیران له سهره نجام نا کامی نه کردۆتوه.. نه گهر تۆ راست ده کهی پیغه مبهری پیاو ماقولۆ نه شرافو عاقل مه ندان شوئنت ده کهوتن.

﴿وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ﴾ ئیمه نابینین بۆ ئیوه به سهر خۆمان دا هیچ ریزو نرخیک، هیچ شتیکتان له ئیمه زیاتر نیه؛ له ئیمه به هیزو توانا تر نین، ساماندار تر نین، زانیاری عه قلو فامتان له ئیمه زیاتر نیه، ئیتر چ شتیکن وا له ئیمه ده کا: که شوئنتان بکهوین؟!

﴿بَلْ نَقُذُّكُمْ كَاذِبِينَ﴾ به لکوو ئیمه نه وه مان به لاهه راسته که ئیوه درۆزنو نه وه ی ده لیئن: گوايه ئیوه له دنیاو قیامه تدا به خته وه ر ده بن له راستی به وه دووره و هیچی به سهر هیچه و نیه!

به کورتی نهو کۆمه له که ده مپاستو ریش سپی گه لی نوح بسوون؛ چوار شوبه بیان ئاراسته ی په یامی حه زه تی نوح کرد:

۱- نوح ئاده میزادیکه وه کوو نهوانو پلهو پایه یه کی وای نیه بگاته پایه ی سهر داری مه عنه وی پیغه مبه رایه تی.

۲- نهوانه‌ی شوینی کهوتون کومه‌لیکی لاتو بی دهسه‌لاتو هیچ له‌بارانه‌بوون، نه‌مانه وه‌کوو تاقمی وه‌هان له‌برسا موشاغه‌به دروست بکه‌ن! ده‌ی نئمه‌ ناچینه ریزی نه‌وانه‌وه.

۳- پله‌و پایه‌و شانۆ شه‌وکه‌تی وا به‌نوحو شوینکه‌وتوانی به‌وه نایین ته‌ماعی نه‌وه‌یان لا په‌یدا بیی خو‌یان بکه‌ن به‌نومه‌تی نوح.

۴- وا نه‌زانین: که تو له‌م داوای ره‌ه‌به‌ری پیغه‌مبه‌رایه‌تا درۆ ده‌که‌ی، ده‌ی نئمه‌ شوین پیای درۆزن ناکه‌وین..!

نه‌مجار په‌روه‌ردگار باسی ره‌تدانه‌وه‌که‌ی هه‌زه‌تی نوح ه‌کاو شو به‌مو بیانوه‌کانیان به‌ریه‌رج ده‌داته‌وه‌و ده‌فه‌رموی:

﴿قَالَ: يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ﴾ نوح له‌وه‌لامیان‌دا وتی: نه‌ی نه‌ته‌وه‌که‌م! پی‌م بلین: من چی بکه‌مو ئیوه‌ چۆنی ده‌بینن؟؟ ﴿إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّنْ رَبِّي﴾ نه‌گه‌ر من به‌لگه‌ی به‌ه‌ی‌زم به‌ده‌سته‌مو بی، یه‌قینم هه‌بی که من ره‌وانه‌کراوی په‌روه‌ردگارو نه‌رکی پیغه‌مبه‌رایه‌تیم خراوه‌ته سه‌رشانۆ ده‌بی نه‌نجامی به‌م، دلنایام من له‌سه‌ر حقو راستیو له‌خوداوه ئی‌دراروم ﴿وَأَتَانِي رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِهِ﴾ په‌روه‌ردگار ره‌حه‌مه‌تو به‌هره‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی له‌لایه‌ن خۆیه‌وه پی داوم: که گه‌وره‌ترین به‌هره‌ی په‌روه‌ردگاره، به‌رزترین پله‌و پایه‌یه: که خودا ده‌یدا به‌به‌نده‌ی خۆی! چ ره‌حه‌مه‌تو به‌هره‌یه‌ک له‌وه گه‌وره‌تر که شاده‌میزاد خودا بناسیتو ر‌بازی یه‌ک‌تا په‌رستی بگر‌تته به‌رو نه‌رکی فروستاده‌یی به‌خر‌تته سه‌رشان؟! سهرشان؟!

من چی له‌ئیه‌وه بکه‌م؟ من کراوم به‌پیغه‌مبه‌رو له‌خوداوه نیگام بۆ هاتوه‌ه ﴿فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ﴾ نه‌م به‌هره‌یه له‌ئیه‌وه ش‌یردراوه‌ته‌وه، هه‌ست به‌گرنگی ناکه‌ن، پی‌ی هیدایه‌ت نادرین، نیمانی پی ناهین به‌لکوو خ‌یرا به‌درو‌تان خسته‌مه‌وه. په‌یامه‌که‌متان ره‌تکرده‌مه‌وه. ﴿أَنْزَلْنَا مُكْمُوهُنَّ﴾ نایا ده‌توانم به‌ز‌ر هم په‌یامو ره‌حه‌مه‌ته‌تان پی قبول بکه‌مو بتانه‌مه‌هه‌ری؟! وه‌لحال ﴿وَأَنْتُمْ

لها کارهون ﴿تَبِيتُوهٓ پِشْتی لَیْ هَدَلْدَه کهنو ناتانهوئ، دهی خَو ناگونجیو عهقل
پهسه ندی ناکا نایین بهزور بهسپئ!

بهراستی نه مه یه بهلگهی پیغه مبرایه تیو خویمرزگرتن له ناست
ههلوئستی نه فامازو پیئ هوشان.

﴿وَيَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا﴾ نهی قوم مه کهم! من له جیاتی
ناموژگاریو په یام راگه یاندنه کهم داوای کرئو پارو پولاتان لئ ناکهم، نه رکی
سهرشاتان بهوه گران ناکهم داوای کرئتان لئ بکه م! نه من په یامی خودا
به نیتوه ده گه یه نهو پاداشیشم همر له خودا دهوئ، ﴿إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ﴾
کرئو پاداشم همر لای خودایه و همر نهو هیوای پاداشدانه وئ لئ ده کرئ!

بیگومان نه مه ههلوئستی هه موو پیغه مبرانی دووا هه زه تی نوح بوو؛
هه زه تی هودو صالحو شوعه یبو هه زه تی موحه ممه دو هه موو پیغه مبران
همر نه م ناخواتنه به نرخه یان ناراسته ی گه له کانیا ن کردوه، هه موویان
به گه له کانیا ن گوتوه: نیمه نه جرو پاداشمان له نیتوه ناوئ، خودا پاداشمان
ده داته وه!

﴿وَمَا أَنَا بِظَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نه وه نیشی من نیه وه له شانی من
ناوه شیته وه که برواداران له کۆرو مه جلیسی خۆم دوور به خه مه وه؛ نه وانه
ده رنا کهم ﴿أَنَّهُمْ مُّلاقُوا رَبِّهِمْ﴾ نه وانه له روژی قیامه تدا به خودای خو یان
ده گهنو حیسابیان له گه ل ده کا، نه گهر ده ریان بکه م شکاتم لئ ده که نه و
تووشی سزا ده بم، ﴿وَلَكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ﴾ به لام من نیتوه ده بینم گه لو
نه ته وه یه کی نه فامو نه زانن، هه قانیقی شت نازانن، له ناو زه لکاو ی جه لو
گومرایسی دا دینو ده چن؛ هه ندئ له نیشانه ی بی عه قلیتان نه وه یه؛
موسولمانه کان به نه فام ده زانن، به پروپوچو پله نزم ناویان ده بن، داوای نه وه م
لئ ده که ن له کۆرو کۆمه لئ خۆم ده ریان بکه م، نیتوه نه فامن نازانن: که پله و
پایه ی ناده میزاد به کرده وه ی چاکتو رهوشتی جوانو بیرو باوه ری راسته، نه ک

به مالو سامانو پلهو پایهی رواله تی دونیایی! یان نه زانییه که تان له وه دایه: که پرواتان به زیندو بوونه وه گه یشتنه وه به خودا نیه، یان نازانن که موسولمانه کان له ئیوه باشترن!

﴿وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُمْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ نهی گه لو هۆزه کهم! نه گهر من نهوانه می شوینم که وتوونو پروایان پی کردوم دهرین بکه مو نه هیلم ناماده می کۆرو کۆمه لم بین! کئی پشتیانو یارمه تیده رم ده بی له بهرامبهر عه زابی خودادا، چونکه دهرکردنی نهوانه سته مو تاوانو سپله یی به بهرامبهریان، نه گهر من شتی وه ها بکه م له ده سته می سته مکاران ده بم وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿فَتَطَرَدْتُمْ فَتَكُونُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ الانعام/۵۲.

پهروه ردگار خودای ده وله مه ندو هه ژاره. خاوه نی زه بوونو به هیزه، خودا تهرازی عه داله تی به ده سته وه یه، به پیی شهو تهرازوو به نه ده کانی هه لده سه نگینن، شهو موسولمانانه له ژیر چاودیری خودادان، شهو سه ره رشتیارانه، کئی من ده پاریزی نه گهر من تهرازوه که می بشیوینمو سته م له به نه ده پرواداره کانی بکه م! ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ؟﴾ شهو بو بیر ناکه نه وه. بیگومان مله پوری سه ره ره قی ئیستاتان تهرازی سه روشتی له بیر بردونه وه، بهیر بکه نه وه بابینه وه تایمو بچنه وه سه ره ریبازی راسته قینه می خۆتان!

نه مجار که سایه تی و پیغه مبه رایه تی خۆی ده خاته به رده میان، واقعی حالی خۆی چۆنه ناوا خۆی پیشکesh ده کاو ده فرموی: ﴿وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ﴾ من که ده ئیم: پیغه مبه رمو نیگام بو دی، مانای شهو نیه. من خاوه نی خه زینه می پهروه ردگار مو ده توانم گۆرانکاری له ملکی خودادا بکه م! نه من هه رگیز پیتان نالیم خه زینه می خودام لایه، من ناده میزادمو نیگام بو کراوه له خودا وه به موعجیزه پشتگیریم لی ده کری، ناده میزادان بانگ ده که م بو عیباده ت کردنی پهروه ردگار.

﴿وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبُ﴾ من غهیب زان نیم، مه گمر هندی شتی په نامه کی نه بی که خدا به فاضلی خوی منی به سمردا ناگدار کردو و ده کا!! ﴿وَلَا أَقُولُ: إِنِّي مَلَكٌ﴾ من نالیم فریشته و ره وشتو صیفه تیک بۆ خۆم داوا ناکه م که نه مبی، لافی شتیک لی ناده م که تیمدا نه بی و خۆم به سمر نیوه دا هه لنانیموه. ﴿وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا﴾ نه من نالیم: به ئه و که سانه کی که نیوه به هیچو بۆ چیان ده زان و له پیش چاوتان بی نمودو که م بایه خن، نالیم خودا خیر و خوشییان ناداتی! من بریار ناده و نالیم: نه وانه خودا له دونیا و قیامه تا به هره مه ندیان نا کا، ناچم بۆ ره زامه ندی نیوه نه و بریاره هه له یه بده م! ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ﴾ خودا ده زانی چی له ده روونیان دایه، خودا ده زانی ناخو بیرو باوه ریان راستو په سنده یان نا؟ من ظاهر بینو سهیری رواله تیان ده که م به ظاهر ریزدارو خاوه به هره و هومید وایه خودا خیر و خوشییان به نسیب بکا. نه گمر دل و ده روونیان وه کوو ده ره و یان پاکو خاوتن بی، نه و به هره مه ندو خوشنودن!

مه به ست به نایه ته که نه ویه: که حه زره تی نوح گهر دنکه چیو به ندایه تی خوی بۆ پهروه ردگار پی راگه یاندن، نه مه ش نیشانه کی هیلیکی جیا که ره ویه: له نیوان پیغه مبه رانو له نیوان پاشاو فرمانه وایانی جیهان، پیغه مبه ران گرنگی ده دن به شاره زایی کردنی ناده میزادان بۆ ریبازیک: که به خته وه ریی دونیا و قیامه تی تیدا بی، به بی نه ویه مالو سامان به ره وه ندی تایه تی کاریان تی بکا، پاشاو سه رو که کانی تر بۆ پهیدا کردنی تاقو پیرو شوینکه وتوو پشت به ماده ده به ستن، مالو سامان ده به خشن بۆ و ده سه ته یانی لایه نگیری ده نگ بۆ دان!!

ناماژه ی نه ویه تی دایه که پیغه مبه ر ناده میزا و فریشته نیه غهیب زان نیه و چی خودا ناگداری نه کا پی تی نازانی و په ی پی نابا! وه کوو

ده فەرموئ: ﴿قُلْ: اَمْلِكْ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا، اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ، وَلَوْ كُنْتُ اَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ، وَمَا مَسَّنِيَ السُّوْءُ﴾ الاعراف/ ۱۸۸.

ئەگەر من بێم: ئەو فەقیر و هەزارانە خاوەن پایە نین، ئیمان و باوەڕەکیان نەنرخێنێو یەکتا پەرستییان تەقدیر نەکەم ﴿إِنِّي إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ﴾ من بە راستی لە تاوانبار و ستمکارانم، چونکە پێغەمبەر دەبێ راستی نیشان بدا نەکەت حەق و راستی ون بکا، هەر کەسێک حەق ون بکا ئەو ستمی لە خۆی کردووە کە حەقیقەت و راستی لی بشارد و نەو!

ئا بەو جۆرە حەزەرەتی نوح خۆی پیشکەش دەکا، بەشیوەیەکی واقیع و لەسەر حەقیقەتی خۆی بەبێ زیاد و کەم خۆی رادەنویستی و ماستاو بو کەس ناکاو تۆز قاتێک لە هەلۆیستی پێغەمبەراییەتی خۆی دانابەزی و ناچی لەسەر حیسابی پەیامەکی ملهوپرەکان رازی بکا، بەمەش وانەیەکی بانگەوازی بو هەموو چینه بانگەوازی کەرەکانی دوا خۆی دادا، بوو بە نموونەی بانگەوازانێ ئایینی خودا، رێچکەیی بۆ شکاندن چۆن مووایجەهەیی ملهوپران و خاوەن دەسلەتان بکەن و حەق و راستییان بە گۆچکەدا بدەن بەبێ مەرایێ کردن بۆیان!

ئیتەر: کە کار گەییشتە ئەم ئەندازە و ریش سپی و پیاو ماقولانی نەتەوێ نووح هیچیان بە دەستەو نەما و نەیان توانی بە بەلگە، بەلگەکانی نووح بپوچێنن و هەملیان لە ملهوپر خۆیان ناو هەلۆیستی ئادەمیزادی دۆراوین نواند و پشتیان لە بەلگە هێنانەو هەلکرد وازیان لە گەردنکەج کردن بو بەلگەیی عەقڵی و فێطری هێنا و دەستیان دایە بەرەرەکانی ئەفامان و سەرەرەقانەو تەحەددا کرد و رەتکردنەوێ حەق و گۆی پێ نەدانی راستی وەکوو لە نایەتەکانی داها توودا دەردەکەوێ.

په له کردنی قهومی نوح بو هاتنی عه زابو ناهومید بوونی
 چه زره تی نوح له نیمانه نیانیان

قَالُوا يَنْتُحُ قَدْ جَدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ
 جِدَالَنَا فَأِنَّا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ
 إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَنْفَعُكُمْ
 نَصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ
 هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ
 قُلْ إِنْ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَىٰ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تُجْحَرُمُونَ ﴿٣٥﴾

پاش نهوی ،هه زره تی نوح ﷺ وه لامی شو بهو گومانی گه له کدی
 دایمه وه ، نیتر هه لو یستی نامردانه یان نواندو دوو خالیان ناراسته کرد ،
 یه که میان پییان گوت: نه تو زورت ده مه ده می له گهل کردینو له سنوورت
 تیپه پراند. دوو ه میان نهو بوو داوایان لی کره که نهو سزایه ی هه ره شه ی پی لی
 کردن بویان بی نی!

ده فهرموی: ﴿قَالُوا: يَانُوحُ قَدْ جَدَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا﴾ قهومه کدی نوح
 پییان گوت: نه ی نوح! بیگومان زورت له گهل گوتینو جه ده لو مونا قه شه ی
 زورت له گهل کردین ، له سنوورت تیپه پراند! به لگه یه که نه مایه وه نه یه ی نی ،
 شتی که نه ما لامان پیت بل یین ، تا قه تمان چوو ، کاس بووین ، وه ره ز بووین
 له به لگه هی نانه وه وه به ره پر چدانه وه !!

﴿فَأَتْنَا بِمَا تَعَدْنَا أَنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ نه گمر راست ده که ی ده لپی
بروام پی نه کمن پیش سزای قیامت له دونیادا خودا سزاتان بو ده نیروی به وه
هه ره شه مان لی ده که ی ده نمو عه زابه ی هه ره شه مان پی لی ده که ی بو مان
بینمو منه تت نه بی.

که داوای هاتنی عه زابیان له هه زه تی نوح کرد: ﴿قَالَ: إِنَّمَا يَأْتِيَكُمْ بِهِ اللَّهُ
إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ﴾ فهرمووی: هاتنی عه زاب به ده ست خودایه، نهو
هه کاتی ویستی عه زاب تان بدا دهیدا، ئیوه ناتوان له چنگ عه زابی نهو
خوتان قوتار بکمن، هه لاتنتان بو ناکری، چونکه هه مووتان له ژیر چنگو
ده سه لاتی خودا دانو له ملکی نهودان.

﴿وَلَا يَنْفَعُكُمْ نَصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أُنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ
يُغْوِيَكُمْ﴾ نه گمر خودا بیهوی گومراتان بکا نه صیحه تو ناموژگاری من
سوودتان پی ناگه یه نی، نه گمر به مووی ناموژگاری تان بکهم. به لکوو سرود
بینن له ناموژگاری، پابه نده به ویستو مه شینه تی خودا وه، دابو نه پیتی
خوداش له بوونه وهردا وا هاتووه: هه ره که سییک ناماده باشی تیدا بی
ناموژگاری وهرده گری سوودی لی ده بیننی: که سییکیش گومراو فاسید بی
ره تی ده کاته وه.

جا نه گمر سوونه تی خودا داخوازی به هیلاکچوونتان بی به هوی گومرای
خوتانه وه، نهو من چه ندیک ناموژگاری تان بکهم بی سووده وه خودا سوونه تی
خوی دینیته جی. نهک له ره وه: که خودا ناهیلی سوود له ناموژگاری به کانم
وه ریگرن چونکه هه لسو که وتی خوتان وای کرده سوونه تی خودا داخوازی
گومرای تان بی و گومرا بین، خه تا له خوتانه وه یه سوچ سوچی خوتانه...

﴿هُوَ رَبُّكُمْ وَالْإِلَهِ تَرْجِعُونَ﴾ خودا به ختوکاری ئیوه یه وه موو شتیکی
ئیوه به ده ست خویه تی، به گویره ی دابو نه پیتی خوی له بوونه وهردا کاروباری
ئیوه هه لده سوپینی و کاره کان نه نجام ده دا. هه موو شتیکی لای پهروه دنگار

سنوورو نه ندازه ی خوی هه یه مه زنده کراوه، له قیامه تیش دا همر بۆ لای نهو ده گه پێنهوه، سزاو پاداشی کرده وه کانتان ده داتهوه، چاکه به چاکه و خراپه به خراپه و تۆز قالیک سته متان لی ناکرێ!

به کورتی خودا بۆ خوی به دیه پنهرو دروستکه ره وه یه، همر خوی خواوه نی دوانیاو قیامه ته چۆنی بوێ نه نجامی ده داو ده یه پنه یته کایه وه.

ئا به م جوړه چیرۆکه که راده نوێنی به لگه بهرامبهر به لگه دینی و هه لۆیست له ئاست هه لۆیست دا ده خاته رو، جا که چیرۆکه که گه ییشه نه م ئاسته حاسیمو یه کالاکه ره وه. نایه تیکی ناواخو موخته ره ضه دینی که باس له ئوممه تی موحه ممه د ده کاو پرسیارو وه لامه له نیوان پیغه مبهر و قوربه یشی به کاند.

هینانی نه م نایه ته له ناوه ندی چیرۆکه که دا نیشانه ی نه وه یه: که چیرۆکه که بۆ مه به ستی ته وجیه و ئیرشاده، بۆ سه رنج راکیشازو ته مثیله، به جوړیک گونجاو بی له گه ل بانگه وازی تازه. ده فهرموێ: ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ به لکوو ئایا نه و کافره سه ره ره قو نه فامه قوربه یشیانه ده لێن: موحه ممه د بۆ خوی قورئان هه لده به ستی و نه م چیرۆکه ی (نوح) یش که بۆ مان ده گه پێنه وه بۆ خوی دایناوه!

به ره ره دگار فه رمان ده کا به پیغه مبهر ﷺ که ره دیان بداته وه ده فهرموێ: ﴿قُلْ﴾ نه ی موحه ممه د! پێیان بلێ: ﴿إِنَّ افْتَرِيْتُهُ فَعَلَيْ اجْرَامِي﴾ نه من نه گه ر نه م قورئانه م هه لبه ستی و وه کوو ئیوه ده لێن، نه وه ئیوه هیچتان له سه ر نیه و چ زیانیکتان پی ناگا، به لکوو سزای تاوانی خۆم خۆم ده یچیژم بۆ خۆم به رپرسیارم!

﴿وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا تَجْرِمُونَ﴾ منیش به رپرسیار نیم له تاوانی ئیوه سزای تاوانی خۆتان له سه ر خۆتانه، حوکمی خودا وایه و بریاری وا داوه هه موو که سییک به گوێره ی کرده وه ی خوی پاداش و سزا وه رگرێته وه. وه کوو

له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿اَمْ لَمْ يَنْبَأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ، وَاِبْرَاهِيْمَ الَّذِي وَفَّىٰ، ۚ تَزَوَّجَا وَازْرَا وَزَرَا اٰخَرٰی﴾ النجم/۳۶-۳۸.

ویندی نه نایه تی کی تره: که ده فرموی: ﴿وان کذبوک فقل: لی عملی ۚ لکم عملکم، انتم بریئون مما اعمل وانا بریئ مما تعملون﴾ یونس/۴۱.

هه ندی له رافه کمران ده فرموی: ﴿اَمْ يَقُولُوْنَ افْتَرَاہُ...﴾ گفتو گوی حه زره تی نووچه له گهل گه له که یو رهستی ناوه خن نیه، چونکه نه له پیشه وه نه له پاشه وه جگه له باسی نوحو گه له که ی باسی که سی تر ناکری.

تیبینی:

نایه ته کان به ناشکرا نه م ده کمانه یان له وه رده گیر:

۱- مونا قه مشو دازوسان له نایین دا بۆ چه سپاندنی به لگو لابر دنی شو به مو گومان کاریکی پیروزه.

۲- لاسایی کردنه وه نه فامی و سوور بوون له سهر به تال، پیشه ی کافرو گومرپایانه، کیشه وه جه ده ل بۆ زالبوونی به تال به سهر حه ق دا کاریکی ناپه سنده وه نه که سه ی خهریکی نه وه بۆ له همر دوو جیهان دا سهرزه نشت کراوه.

۳- رسته ی ﴿اِنَّ كَانَ اللّٰهُ يُرِیدُ اَنْ یُّغْوِیْکُمْ﴾ له نایه ته که دا ره دده له سهر مو عته زیله وه قه ده ریبه شوینکه وتوانیان؛ نه وانه ی پییان وایه: خودا نایه وئ تاوانبار تاوان بکا، یان کافر کوفر بکا، پییان وایه نه وانه که نه مه ده که ن خودا نیراده ی نه کردوه.

له راستی دا خودا هیدایه تده رو گومرپاکره، واته: نیراده ی خودا ده گونجی ته علوق به به ستی به تیغواوه وه کوو چۆن ته عه للوق ده به ستی به (اهداء) وه. به کورتی خودا ریگه ی هیدایه تو ری بازی گومرپایی بۆ ناده می زاد روون

ده کاته وه، ئاده میزاد بو خوی لایه ک هه لده بژیرو هه لبار دنه کهش به ویستی
خودایه!

فهرمووده کهی حه زه تی نوح له نایه ته کهدا، به لگه یه له سه ره شه وه که
خودا گومرای نه کردون به لکوو ئیختیاری پی داو نو شه وان به ویستی خویان
ریبازی گومرایییان هه لبار دوه نه مهش به دوو به لگه:

١- نه گهر خودا بیویستایه گومرایان بکاو ویسته کهی خوی بیئیته دی،
ئیتیر نهو کاته چ سوودی ک له ناموژگاری کردنه که یاندا نه ده مایه وه، ههروه ها
خودا فهرمانی نه ده کرد به نوح که بانگی کافره کان بکاو ناموژگارییان بکا.
موسولمانانیش کوپا (اجماع) یان هه یه: که پیغه مبهری ئیمه وه کوو باقی
پیغه مبهرانی تر فهرمانی پی کراوه: که بانگه وازی کافران بکاو ناموژگارییان
بکا.

ب- نه گهر بچه سبی: که خودا برپاری داوه که شه وان هه گومرا بکا، یان
به گومرایی دروستیان بکا. نهو کاته ئیمان نه هینانه که یان عوزره و بیانوویان
به ده سه ته وه ده بی، ههروه ها بانگه وازی نوح بیهوده و پی مه به سه ته ده بوو.

به کورتی مه ده سه بی نه هلی سوننه و جه ماعت شه وه یه: خودا جاری وا
ده بی ئیراده ی کوفر ده کا له ئاده میزاد وه لی فهرمانی پی ناکا، به لکوو
فهرمانی پی ده کا به ئیمان هینانی.

هه ره کاتی خودا ویستی ئاده میزاد کافر بی هه رگیز ئیمان هینانی لی
ده رناکه وی!

په روه ردگار جله وگيري له نوح ده کا که به له ناوچوونی
قه ومه که ی غم نه خواو، خه ریکی دروستکردنی که ستي بی

وَأَوْحِ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ
فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَأَصْنَعُ الْفُلَكَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحِّينَا وَلَا تَخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾
وَيَصْنَعُ الْفُلَكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا
مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ
مُقِيمٌ ﴿٣٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا
مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ
وَمَنْ أَمِنٌ وَمَا أَمِنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾ وَقَالَ ارْكَبُوا
فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ يَجْرِبُهَا وَمُرْسَاهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤١﴾ وَهِيَ
تَجْرَىٰ بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ

فِي مَعْرِزٍ يَبْتُيَ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾
 قَالَ سَأُوَيَّ إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ
 الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ
 مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾ وَقِيلَ يَتَّارِضْ أَبْلَىٰ مَاءُكَ وَيَسْمَأُ
 أَقْلَىٰ وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَىٰ الْجُودِيِّ وَقِيلَ
 بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَنَادَىٰ نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ
 ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَكَمِينَ ﴿٤٥﴾
 قَالَ يَنْتُوخُ إِنَّمَا لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّمَا عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي
 مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾
 قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْكَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا
 تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَسِرِينَ ﴿٤٧﴾

نهم نایه تانه تهواو کمری پیشهوه نو باسی خوئاماده کردن بو له ناوبردنی
 گهلی نوح ده کار ده فرموی: ﴿وَأَوْحِي إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا
 مَنْ قَدْ آمَنَ، فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ واته: نیگا بو نوح کرا: که جگه
 لهوانه ی له گهله کت نیمانیان پی هیناوی کهسی تر پروات پی ناکا، کهوابی
 تو ناره حمت مده به بهوی نه نجامی ده ده نو بهوی له ناکاما به سهریان دی.

کاتی ترساندنو بانگه‌وازی به‌سمر چوو، وه‌ختی ده‌مه ده‌می و موناقه‌شمو جیدال نه‌ما، نمو دلّو ده‌روونانه‌ی ناماده‌باشیان تیدا بوو: بۆ ئیمان‌هینان ئیمان‌یان هینا. نه‌وانه‌ی تا نیستا بزوایان پی نه‌کردووی تازه ئیمانت پی ناهینن، چونکه ناماده‌باشی ئیمان‌هینان‌یان تیدا نیه.

تا به‌م جۆره پمروه‌ردگار نیگای بۆ پیغه‌مبهری خۆی؛ (نوح) کرد: نه‌ویش له‌هه‌موو کهس باشت‌ر حالّو وه‌زعی به‌نده‌کانی ده‌زانن، ده‌زانن چۆن ده‌بنو چی ده‌که‌ن، ده‌زانن بمرده‌وام بوون له‌سمر بانگه‌وازی بی‌هوه‌یه، نیتر هه‌لۆتستو کوفرو به‌ریمره‌کانو به‌درۆ‌خستنه‌وه. گالته کردنیان به‌رامبهر په‌یامه‌که‌ت عائیید به‌خۆیانمو خۆیان لی‌پی به‌رپرسیارنو خۆیان سزای نمو کره‌ه‌وانه‌یان ده‌چیژن!

دلّ ناخۆش مهبه‌ به‌وه‌ی نه‌نجامی ده‌ده‌ن نمو هه‌لۆتستو کره‌ه‌وانه‌یان زیان به‌تۆ ناگه‌یه‌نن، خه‌فه‌تیان بۆ مه‌خۆ، چونکه نه‌وان گه‌لێکی بئ خێرو پسر و پوچن، وازیان لی‌ بینه!

حه‌زهره‌تی نوح که له‌ئیمان‌هینان‌یان ناهومید بوو دوعای فه‌وتانو له‌ناوچوونی لی‌ کردن، فهرمووی: ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا﴾ نوح/۳۶.

نه‌وان هیساییان بیتی بوو، بریاری له‌ناوچوونیان دراوه‌و بپاوه‌ته‌وه. تۆ خه‌ریکی چاره‌سه‌ری رزگار کردنی خۆتو شوینکه‌وتوانت به‌ ﴿وَأَصْنَعُ الْفُلَّ﴾ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيُنَا كه‌شتی رزگار بوون دروست بکه، له‌ژێر چاودێری ئیمه‌و ریعایه‌تو پارێزگاری ئیمه‌ به‌گوێره‌ی نیگای ئیمه‌ خه‌ریکی دروستکردنی كه‌شتی ببه، چۆنت پی ده‌لێین: ئاوا دروستی بکه، ئاکامو سه‌ره‌نجامی نه‌وان ته‌واو بوو، بریاری له‌ناوچوونیان درا. ﴿وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا، إِنَّهُمْ مُفْرَقُونَ﴾ نه‌ی نوح! نیتر ده‌رباره‌ی نمو سه‌ته‌مکارانه نزاو پارانه‌وه‌م لی‌ نه‌که‌ی! نه‌چی بپارێیمو. بۆ نه‌وه‌ی عه‌زاییان له‌سهر لابه‌رین، شه‌فاعه‌تیان بۆ

نه کهى! نهوان بزیاری خنکانیان به توفان ده رچووه، ئیتر شه فاعهت بۆ کردنیان یاساغه!

﴿وَيَصْنَعُ الْفُلُكَ﴾ ئیتر هه زه تى نوح ده ستى کرد به دروستکردنى کهشتى ﴿وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ﴾ هه ر کاتى کۆمه لىک له نه شرافى گه له کهى به لايدا تى پهر بونایه گالته یان پى ده هاتو پى پى ده که نینو پى یان وابو شیت بووه!! به گالته وه پى یان ده گوت: نه وه دوای نه وه ی پیغه مبه ر بووى نه مجار بووى: به دار تاش!؟

هه لبه ته نه مه شتىكى ئاسایی به و چاوه روانکراو بوو، چونکه هه ر که سىک کارىک بکا له ژوور عه قلو هۆشى خه لکه وه بى، هه تهن گالته ی پى ده که نه به لا یانه وه گالته یه تا له ناکا و سه ره نجام دا سه رکه وتن به ده ست دى نى! نهوان گالته یان پى ده کردن، چونکه هه ر زا هیری شته که یان ده زانى، ناگایان له ناوه روکو په نامه کى کهشتى دروستکردنه که نه بوو، ناگایان له وه نه بوو نه وه فه رمانو نیگای خودایه، نه یانده زانى چ حیکمه تو نه خشه و پیلانىک له و کاره دا هه یه.

به لاه هه زه تى نوح به تمانه ی به په یامى په ره ردا گار هه بوو، لای روو نا شکرابوو، ناکا و سه ره نجام چۆن ده بى!

به وه پى د لى یایی به وه هه والى پى ده دان: که روژىک نه مه یش گالته به نهوان ده کا.

﴿قَالَ اِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَاِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ﴾ هه زه تى نوح فه رمووى: نه گه ر ئیوه نه مرۆ گالته به ئیمه بکه نو پى تان وا بى کهشتى دروستکردنه که مان کارىکى بى سووده، نه وه ئیمه ش گالته به ئیوه ده که ین، نه مرۆ گالته تان پى ده که ینو پى که نینمان به عه قلى ئیوه دى چونکه نه فامو نازانن حیکمه تو به رژه وه ندى نه مه چیه سه به ینىش که سزاو عه زاب دى ته سه رتان گالته تان پى ده که ین وه کوو چۆن نه مرۆ ئیوه گالته به ئیمه ده که ن! جا

نه گهر نه مړو سوودی کاره که مان نازانن نه وه ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مِمَّنْ يَأْتِيهِ
عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ﴾ له وه به ولاره سوودی کاره که مانو
که شتی دروستکردنه که مان ده زانو له مه به سته که حالی ده بن.

له وه به ولاره ده زانن: کي عه زابی پر ئیشو نازارو ریسواکهری بو دی: که
سزای خنکان به توفانه! ده زانن کي عه زابی به ئیشی قیامه تی بو دیو
ده بچرپنی بو هه تا هه تایه تی یدا ده مینیتسه وه رزگاری نابی، نیمه یان
نیوه!!

نه مچار دیمه نیکی تر ده ست پی ده کا، دیمه نی ساعه ی سیفرو کاتی
ده ست پی کردنی توفان راده نوینیو ده فمرموی: ﴿حَقٌّ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ
التُّورُ﴾ جا نهو کاته ی کاتی فرمان کردنمان به هیلاکچوونیان هات ناو
له ته ندوور هه لقولاو به خوړه ژم به رزبوه وه بلقی هاویشتنو فواره ی کرد! نه مه
نیشانه بوو بو حه زره تی نوح، که هه کاتی له ته ندوور ناو هه لقولا، نه وه
نیشانه ی هه لسانی توفانه که یه.

ئیبنو عه بباس ده فمرموی: ته نوور: روی زه وییه، واته هه موو سهر روی
زه ی بوو به سه رچاوه و ناوی لی هه لده قولا، ته نانه ت له ته ندوور هه کان کسه
شوینی ناگرن ناو هه لده قولاو فواره ی ده کرد.

چیرۆکنو سه رگوشته ی زۆرو جوراو جورو ده رباره ی هه لقولانی شو
له ته ندوور هه نو هه ندیکیان خه یالنامیزنو ئیسرا ئیلیاتیان تیکه لاو بووه
نامه وی راگوژی ئیره یان بکه م.

نه وه ی که لیره دا ده توانین بیلین: نه وه یه: ده گونجی هه لقولانی شو
له ته ندوور به هوی بورکانیکه و بی له ته ندوور هه که وه شو هه لقولانی یان
کانیاویک لهو شوینه وه ته قی بی ناوی لی ده رچووبی، ده گونجی نه م
هه لقولانه نیشانه یه ک بوو بی بو حه زره تی نوح هاو کات بووبی بو سه ره تای
ده ست پیکردنی توفانه که!

جا که توفانه که دهستی پی کرد ﴿قُلْنَا اٰجُلٌ فِیْهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ اٰتٍ﴾
 نمو کاته به (نوح) مان گوت: ههلبگر! له ناو کهشتی به که دا له هه موو جوړه
 گیانله بهر ټک نټرو می به ک، بو نمو ی گبرای نمو حه یوانانه نه فموتی دوا یی
 زاووزی بکه نو بیچوویان لی بکه ونه وه.

نه مجار ژماره ی ثم نټرو می یانه چهند بوونو چهند جوړبوونو حه زره تی
 نوح چونی کوکره نمو: نه مهش دوورساره گوړه پانیکی بهر فراوانه بو
 نیسرا نیلیاتو ناموئی نمو راو بوچوونانه راگوژی نیړه بکه م! ده قه
 قورناییه که هر نمو نده ده لی: که فمرمانمان به نوح کرد له هه موو نیرو
 می به ک جوتیک پخاته ناو کهشتی به که وه.

﴿وَاٰهْلَکَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَیْهِ الْقَوْلُ﴾ واته: ههلبگر! له ناو کهشتی به که دا
 له خانه واده ی خوت به نټرو می یانه وه، جگه له وانه ی بریار دراوه که له پټی
 خنکاوان بن به هو ی سته مکاری یانه وه. له وانش که نعی کوی نوح دایکی
 که نعان بوون که له بیرو رادا له گهل کافره کاند بوونو نوحیان به شیت ده زانی!
 ﴿وَمَنْ اٰمَنَ﴾ ههروه ها ههلبگر! له کهشتی به که دا هر که سی نیمانی
 پټ هیناوه له کهسانی تر که له خانه واده ی خوت نین ﴿وَمَا اٰمَنَ مَعَهٗ اِلَّا
 قَلِیْلٌ﴾ وه ل حال ژماره یه کی که نیمانیان پی هینا بو، وټپرای نمو ماوه دورو
 دریزه ی: که نوح تی ردا بانگه وازی کردن، ژماره یه کی که نه بی که سی تر
 بر وایان پی نه کرد. هه ندی له راقه که ران ده فمرموی: شش پی او، یان هه شت
 پی او له گهل خیزانه کانیان دا نیمانیان هیناوه! واته: (۹۵۰) نوسه دو په نجا
 سال ثم پیغه مبه ره به ریزه بانگه وازی کردن نمو ژماره که مه بر وایان پی کرد!
 نیب نو عه بیاس ده فمرموی: هه شتا که نیمانیان پی هیناوه!

په روه ردگار به پټیوستی نه زانیوه ژماره ی له وانه به یان بکا که نیمانیان
 هیناوه، ههروه ها جوړه کانی نمو گیانله بهرانه ی که خستونیه ناو

که شتی به کموه دیاری نه کردوونو چۆنیه تی هه لگرتنه که شیانی روون نه کردۆتوه. (ئیتتر بۆچی ئیمه رملی لی راهاوین).

﴿وَقَالَ: اٰزْكُبُوْا بِسْمِ اللّٰهِ مُجْرِبٰهَا وَمُرْسٰاَهَا﴾ واته: نووح پرواداره کازو گیانله بهمه کانی خسته ناو که شتی به کموه و تی: سوار بن، به ناوی خودایه رویشتی نهم که شتی به به سهر ناودا، به ناوی خودایه ناکامی رویشتنه که یو راهوستانی، هه مووی به ته سخیره رامکردنی پهروه ردگاره، به هوی سه لاتو توانای خودایه نه که به هیزی ئیمه!

﴿اِنَّ رَبِّيْ لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ﴾ پهروه ردگاری من لیخۆشبوونی زۆره بۆ بهنده پرواداره کانی، بهمه حمو به سۆزه بۆیان: که به هوی تاوانموه له ناوی نه بردن، به لکوو کافر سه مکاره کان له ناو هبا. بهمه حمو به سۆزه: که نهو که شتی به ی بۆ دابین کردنو لهو تۆفانو خنکانه رزگاری کردن.

طه بهرانی و هی تریش له حه سه نی کۆپی عه لی بهوه ریا بهت ده که ن: که ده لی: پیغه بهمه ﴿فهرمووی: (امان لامتی من الغرر اذ زكَبُوا الْفُلْكَ اَنْ يَقُولُوا بِاسْمِ اللّٰهِ الْمَلِكِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ﴾ باسم الله مجریها ومرساها، ان ربي لغفور رحيم﴾.

نه مجار دیمه نیکی سامنام ده ست پی ده کا، نهویش دیمه نی تۆفانو هه لبهزو دابهزی که شتی به یه! ده فره مو: ﴿وَمَهِي تَجْرِيْ هِمَّ فِيْ مَوْجِ كَاجِبَالٍ﴾ واته: که شتی به که ده رویشت به ناو شه پۆلی گهوره و سامناکدا، که وه ک کتو وه هابوون له به رزی گهوره یی و درژی دا، جا که سیک ناگای لی بووی و که وتبیتته ناو شه پۆلی ده ریسای گهوره لهو کاته دا که بای به هیزه لده کاو شه پۆلی وه کوو کتو ده خولقینی و دیمه نیکی سامناک نیشن ده دا، ده زانی که نهم زیده رهوی موباله غه لهم ته شبیهو لیکن چواندنه دا شتیکی ناسایی به ..

چونکه له کاتی هه لسانی شه پۆلی ئاوه هادا، تۆ کهشتی به کهت وا دیته
 بهرچاو، وه کوو نهوه بلیی داد به زیته قولایی به کی زۆر قوولۆ له ههر دولاوه
 وه کوو کیو شه پۆله کان دهوری کهشتی به کهیان داوه و خهریکه دایپۆشن، ههر
 پاش ماوه یه کی کورت دبینی کهشتیه کهت بهرز بۆته و بۆ سهر تۆ به لاکێ
 شه پۆله کهو ده یه وێ لهو حهوا یهرا خۆ بهریدا تهوه و بکهو تیه خوارو
 کهشتی بهوانان له سهر پشته کهشتی به که به حهبلو گوریسی نهستوو رو پتهو
 خۆیان بهستۆتهوه، نهوه کوو له نکاوێک بکهونه بهر هه له مهتی شه پۆله کازو
 لولیان بهن! ئالم کاته سامناکو ناسکه دا، حهز تهتی نووح کوپێکی خۆی
 بینی لهوان ته ره بووه و سواری کهشتی به که نه بووه، ئیتر سۆزی باوکایه تی
 پالی پتیه دهنی و بانگی کوپێ یاخی بووی ده کاو ده فهرموئ:

﴿وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ﴾ حهز تهتی نوح بانگی کوپه کهی
 خۆی کرد وه له حال لێیان ته ره بوو فهرموئ: ﴿يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مِنَ
 الْكَافِرِينَ﴾ نهی کوپێ خۆم! وه ره له گه له ئیمه سواری کهشتی به که بیهو
 له تاقه و پتیری کافره کان مه به؛ که خودا بریاری داوه بهم تۆ فانه له ناو بهچن!

به لام کوپێ گهنج و سهر که شو له خۆیاپی بوو، ئامۆژگاری باوکی به گوئی دا
 نه چوو ﴿قَالَ سَاوِيَ إِلَىٰ جِبَلٍ يَْعَصْمُنِي مِنَ الْمَاءِ﴾ وتی: خۆم ده گه یه نمه سهر
 لوتکهی کیوێک بۆ نهوهی له خنکان به پارێزی!

﴿قَالَ: لَا عَصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ﴾ نوح وه لامی کوپه کهی
 دایه وه وتی: له م رۆژ ده ههچ شتێک نه به توانی یه کی که له خنکان به پارێزی
 ههچ شتێک نه به م رۆژ بهیته له م بهرو نه هیلێ عهزایی خودا بگاته نهوانه ی
 یاخی بوو و بریاری له ناچوونیان دراوه، مه زوع مه زوعی ئا و نه به نه سبابی
 رواله تی خۆی لی رزگار بکهی! به لکوو مه زوعی تۆ له ساندنی خودایه
 له خراپه کارانی ئاده میزاد؛ لهوانه ی هاوه لێان بۆ خودا داناوه و سته میان
 له خۆیان و ئاده میزادانی تریش کردوه، به پیر بانگه وازی پتیه مبه ری خودا وه

نه هاتون، به لām نهوانه ی خوا ره حمی پی کردونو نیمانیان هیناوه و سواری
کشتی بوون نهوانه رزگاریان ده بی.

نالهم سه رویه نده دا دیمه نی توفانه که ده گۆږیو ئاو زیاد ده کاو شه پۆله کن
به هیز تر ده بن کار له کار ده تراز یو له نکاو یتک ﴿وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ
الْمُفْرَقِينَ﴾ شه پۆلیک هاتو کۆری یاخی بووی لوول داو گفتو گۆی باو کتو
کۆری دابریو لیک جیا کرد نه وه! نه و کۆره یاخی بووه سه رکه شه له پیی
خنکاوان بوو.

به راستی دیمه نیکی سامناکه منداڵ پیر ده کا، ئاو له ناسمان به لیزمه
دیته خواری، زهوی هه موی ته نانه ت هندووری ئاگریش ئاوی لی
هه لده قوولیو ده ریایه کی پانو پۆری پر شه پۆلی یه ک له دوا یه کی پیک
هیناوه، دارو به ردو کیو دۆلۆ ده شتاییو به رزایی داپۆشیوه، ناسمان به خۆی
ته ستیره مانگتو خۆریه وه داپۆشراوه، که شتی له سه ر ئاوه، وه کوو چۆن
له پیش دروست کردنی بوونه وه ردای عه رشی په روه ردگار له سه ر ئاو بوو!

زریانو لیزمه ره شه با نه ما، هیدیو هیمانیه تیه ک به سه ر ولات دا هات؛
﴿وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ، وَيَا سَمَاءُ اقْلَعِي، وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ،
وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِ وَقِيلَ بُعْدًا لِلظَّالِمِينَ﴾ بانگیک له مه له نی
سه رووه وه هات، خیطابی ئاراسته ی ناسمانو زهوی کرد، گوترا زه مین ئاوت
هه لقورینه، به رزایی به س بیارینه، ئاو رۆچو به ناخی ناخاو کاری سه ری گرت،
که شتی له سه ر کیوی جودی له نگه ری گرت، گوترا: تارن نهوانه ی ناحه قیکارن!
دووری بۆ نهوان له ژیان نه وه تا ژیا نی دونه یان له کیس چوو، دووری بۆ نهوان
له ره حمه تی خودا نه وه تا نه فرینیان لی کراوه، دووری بۆ نهوان له ره حمه تی
خودا نه وه تا له ناوچوونو شیاوی نه وه نین ته نانه ت یادیشیان بکرت نه وه!

شایانی باسه نهم چیرۆکه له تموراتدا له سفری ته کوریندا له چوار فەصلدا هاتوو له فەصلی چواره‌مدا ده‌لێ کەشتی‌یه‌که له‌سه‌ر کێوی ئارات نیش‌تۆتموه.

جا ئیستا که تۆفان نیش‌تۆتموه، ترسو سام نه‌ماوه، کەشتی له‌سه‌ر کێوی جودی له‌نگهری گرت، دووباره سهر له‌نوێ سۆزی باوکایه‌تی هه‌زره‌تی نوح ده‌که‌یتمه‌وه جۆشو خرووش، ﴿وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي﴾ نوح بانگی ئاراسته‌ی په‌روه‌ردگار کردو وتی: خودایه! بێگومان کۆره‌که‌م له‌نه‌هلو که‌سو کاری منه؛ که‌وا ده‌ت دامی رزگارسان بکه‌ی فەرمانت پی کردم بیانخه‌مه ناو کەشتی‌یه‌که‌وه.

﴿وَإِنْ وَعْدُكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ﴾ بێگومان واده‌ی تۆ به‌جیه‌و دێته‌ دی، ده‌ی باشه ئاکامی کۆره‌که‌م به‌چی گه‌یی؟ وه‌لحال تۆ له‌هه‌موو دادوه‌ریک کاروبارت موحه‌کم ترو له‌جێ خۆی دایه. هوکه‌و به‌ریاری تۆ له‌هه‌وهری زانستو دانایی یه‌وه ده‌ره‌ هچ، نه‌وه‌هری دادپه‌روه‌ری و سه‌وابی تێدایه، هه‌رگیز هه‌له‌و سته‌مو نابه‌جی‌یی تێدا نه‌ی!

هه‌زره‌تی نوح نهم خیطابه‌ی ئاراسته‌ی په‌روه‌ردگار کرد. ده‌یه‌ویست بزانی خودا چۆن واده‌ی ده‌ریاره‌ی رزگار کردنی که‌سو کاره‌که‌ی به‌جێ دێنی، ده‌یه‌ویست بزانی خودا خیکمه‌تی چۆنه‌ له‌واده‌و به‌جیه‌یناندا، چی ته‌قدیر کرده‌ چی نه‌نجام داوه، وه‌لامێکی کورتو موخته‌سه‌ری بۆ هات، که‌ له‌وه‌پێش هه‌زره‌تی نوح لێ بێ ئاگابوو، که‌سو کار لای خوداو له‌ته‌رازووی خودادا، له‌ئایینی خودادا خزمایه‌تی و خۆسرو ره‌چه‌له‌ک نه‌ی، به‌له‌کوو خزمایه‌تی بیرو باوه‌ره‌ن، نهم کۆره‌ش که‌ به‌روای نه‌هیناوه نابێته‌ کۆری حه‌قیقی تۆو به‌که‌سو کاری تۆ ناژمێردی.

وه‌لامی بۆ هاته‌وه‌وه‌لامێکی به‌هێزو جه‌خت له‌سه‌ر کراوو چه‌سپینه‌رو به‌شیوه‌ توپه‌یه‌و هه‌ره‌شه‌ نامیز، ده‌فه‌رموی: ﴿قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ

أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ ﴿۱﴾ پمروه ردگار فمرمووی: نهی نوح! بیگومان نهو کوره له که سرو کاری تو نیه، بیگومان نهو کورهی تو خاوهنی کرداری به دبوو، خوی له چاکه کاری ده پاراستو خمریکی فسادو ناشوبو کوفرو ستمکاری بوو! نهو له تو دابرابوو، تو ش له نهو دابرابووی، نه گهر به پروالته له پشته تو ش بی، په یوه نندی به هیژ که نایینه پچراوه، هیچ په یوه نندی به تووه نه ماوه!

جا چونکه نوح دوعاکه ی وا ناراسته کرد، وه کوو نهو بلئی واده یه کی پی دراوه جی به جی نه کراوه، بویه ره تدانده که بونی سهرزه نشتو هره شه ی لی دی!

﴿فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ﴾ پرسیارم له شتی که لی مه که که نازانی چوندو چون نیه، داوای شتی که مه که: که نازانی نایا راستو دروسته، یان هلهو ناقولایه؟!

﴿إِنِّي أَعْظُمُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾ نه من جله وگیریت لی ده که م، ناموزگاریت ده که م لموهی له پی پی نه زانان بی، ناموزگاریت ده که م لموه کوو نه زانی په یوه نندی که سایه تی راستی چیه و چی نیه، یان نهو کوو و نه زانی په یوه نندی که سایه تی راستی چیه و چی نیه، یان نهو کوو له واده ی خودا حالی نه بی و نه زانی چو خا واده ی خوی به جی هیناوه، واده ی خودا هاته دی که سرو کاری حه قیقی تو رزگاریان بوو! جار یکی تر پرسیار ی ناوا ناقولاو نابه جی مه که م ده ترسیتم که له نه زانو تاوانباران بی!

نیتر هه زره تی نوح له زره ی پی که وتو ترسی لی نیشته: که ده رباره ی پمروه ردگاری خوی هله یه کی کرد بی، بویه خیرا هانا بو خیدا دینی و په نا به ذاتی پاک ی ده گری و داوای لی خوشبونو ره حمه ت ده کا ده فمرمووی: ﴿قَالَ: رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ﴾ وتی: خودایه! من په نا ده گرم به ذاتی پاکت: که له نیستا به وولاوه پرسیار یکت ناراسته بکه م، نه زانم جی به جی بوونه که ی له گمل حیکمه تی تو دا یه که ده گریته وه!

﴿وَالَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ پەروەردگارا! ئەگەر لەتاوانم خۆش نەبێو رەحەم پێ نەکە ی ئەمن لە پێری خەسارە تەمەندانم، هەولمدا قازانجم دەست بکەوێ، هەموو منداڵەکانم رزگاریان بێو بکەوێ خۆش و کامەرائی بەو بەهزی بەندایەتی و خودا پەرستییانەو، کەچی بەو جۆرە بەسەردا شکایەو، تۆ خۆت باشتر دەزانی و ئاگاداری هەموو شتێکی!

تایینی:

هەندێ لە پەند و نامۆزگاریانە لە نایە تانەو وەردەگیرن:

۱- خۆبەزلزانی و سەررەقی چ سوود و بەرژووەندیەکی تێدا نیە، ئەوەتا کۆپی نوح چونکە کافرو لەخۆبایی و سەررەق بوو، نژاد و کۆپایەتی بۆ پیغەمبەری خودا دادی نەدا. چوو پێری کافرانەو و عەزایی طوفان تێکەو پێچا.

۲- حەزەرەتی نوح کە داوای رزگار بوونی کۆپەکی کرد، داواکردنەکی لەووە سەری هەلدا کە خودا وادە پێدا بوو: کە خەم کەسێو کارەکانی رزگار بکا، بەبروای خۆشی کۆپەکی ئیماندار بوو.

خەسەنی بەصری دەفرموی: کۆپەکی دووێو بوو بەروالەت موسوڵمانو لەدەلدا کافر بوو.

۳- داوا کردنی حەزەرەتی نوح بۆ رزگار بوونی کۆپەکی هەلەپەکی ئیجتیهادی بوو بەمەبەستیکی پاک، بەلام نەدەبوو ئەو ئیجتیهادی هەلە بکا، نابێ پیغەمبەران هەلە ئاوا بکەن، چونکە وەکوو دەلێن: (حسناً الابرار سینا المقربین)ە.

۴- پەیوەندی ئایین لەپەیوەندی خۆینو رەچەلەک بەهێزترە بۆیە خودا خاوەن باوەرەکانی نەتموێ نوحی رزگار کرد، بەلام کۆپەکی و خێزانەکی چونکە کافر بوون لەناوی بردن!

۵- نایه ته که دلدانموه و تهسلویه بۆ نهوانه ی کوپو کچیان باشو رهفتار

جوان نابن.

۶- دادپهروهی خودا رههاو موطله قه، ماستاو کردنی تیدا نیه بۆ

کهس، ههموو کهس، کوپی کئی بیۆ خزمی کئی بی، به گویره ی کرده و هی خزی پاداشو سزا وهرده گرتهموه، که سیکن به نه سه بو بنه مالهو ره چه له ک له خزی بایی بیۆ خهریکی خودا پهرستی و رازی کردنی خودا نه بی نهوه نه زانو نه فامه له شمریعتی خودا شاره زانیه، همر بۆیه پیغه مبر ﷺ فهرمویه تی: نه ی کو مه لی قوپه یش! واهه کهن خه لکی به کرده و هی باشه و ره زوی قیامت بینه لاهو ئیوه ش به ته مای نه سه بو ره چه له ک بینه پیشه وه.

۷- تۆفانه که گشتی و داگرنده ی ههموو سهرزه وی بووه، رافه کهرانی

قورئانو نه هلی کیتاب پییان وایه ههموو سهر زه وی گرتۆتته وه.

نه و ی پیوسته بروامان پیی هه بی نه و یه طوفانه که گشتی بووه بۆ گه لی نوح:

که له و ره زو گاره دا جگه له نه وان کهسی تر نه بووه، تۆفانه کهش له ره زو هه لاتی ناوه پاست بووه. به لام نازاندر ﷻ ناخۆ تۆفانه که ههموو کوره ی زه وی گرتۆتته وه یان نا.

په ندو عیبره ت وهرگرتن له چیره وکی جهزیه تی نوح

قِيلَ يٰنُوحُ

أَهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ

وَأُמَمٌ سَنُمِيعُهُمْ ثُمَّ يَمْسُهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾ تِلْكَ

مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ

مِنْ قَبْلِ هَٰذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَةَ لِلْمُنْقِيبِ ﴿٤٩﴾

دوای ئه وهی پهروه ردگار هموالی له نگر گرتنی که شتی به که ی راگه یاندو
رزگار بوونی موسو لمانانو فەوتانی کافرانی باس کرد، پهروه ردگار دوو شتی
تر باس ده کا؛ که وه کوو پەندو عیبره تی چیرۆکه که وه هان!

۱- ریز گرتن له نوح موسو لمانانی شوئیکه وتووی، له م روه وه که واده ی
خوی به جی هینا، که به سه لامه تی له که شتی به که دابه زینو به ره که تی به سه ردا
رشتنو له شوئیکه پیرۆز نیشه جی کردن، که ئه ویش خاکی کوردستانه و
جیگای شانازی گه لی کورده که قورنانی پیرۆز ولاته که ی به موباره کتو پیرۆز
ناو بردوون.

ههروه ها سه لامه تی بیان له شتی مه کرووه و ناخۆش، چونکه ئه وان که
دابه زین له وه زعی خۆیان ده ترسان. بیریان له وه ده کرده وه چون هه لسو که وت
بکمن، چون پیداو یستی ژسانی خۆیان دابین بکمن، به تایبه تی دوای ئه وه ی
تۆفانه که هه موو سه ر زهوی ئاوه دانی ئه و رۆژگاره ی گرتبه وه. لییان نومایان
بوو که له سه ر زهوی شتیکی ئه وتۆ نه ماوه که لکی لی وه ریگیرئ. جا که
پهروه ردگار واده ی به نوح ها وه لانی دا به سه لامه تی رزگار بوون له هه موو
ناخۆشی به ک. واده ی به ره که وتو هه رزانی و مانه وه و جیگیر بوونو
به مرازگه ییشتنیشی پی راگه یاندن.

۲- دووهم شت که له چیرۆکه که وه ده گیرئ؛ هه و آلدانه له چه ند کاریکی
په نامه کی و نادیار له ئاده میزادان، که وه کوو ئینذارو پەند وهر گرتن وایه، چه ند
نمونه یه کیش ده خاته به رچاو که ناکامی سه برو خۆپاگری به یان ده کا.
ئه مجار پاش وه ستانی ئاسمان له باران باراندن و هه لقو پاندنی زهوی بو ئاوی
خۆی و گیرسانه وه ی تۆفان، ده فەرموئ: ﴿قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا
وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَى أُمَمٍ مِّنْ مَّعَكَ، وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ
أَلِيمٌ﴾ واته: به زوبانی نیگا و سه روش به نوح گوترا: له که شتی رزگاری دابه ز
بو سه ر زهوی، به سه لامه تی و بی وه یی، به دنیایی و دلخۆشی، دابه زه سه لامی

خودات له‌سهر و له‌ئهمانی خودادا ده‌بی. یان له‌کیوی جودییه‌وه دابه‌زه بز
پیده‌شتو ده‌شتایی به‌کانی ده‌ورو به‌ری، نه‌وه زه‌وی ئاوی خو‌ی هه‌لقوراندوه و
ئاسمان له‌باران باراندن وه‌ستاه‌تموه، دنیا وشکنو برینگه، دابه‌زه و نیشته‌جی
بیه سه‌لاوی ئیمه‌ت له‌سهر بی، له‌ژیر چاودیری ریزلینانی ئیمه‌دا بی وه‌کو
له‌شوتینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿سَلَامٌ عَلَى نُوْحٍ ۖ الْعَالَمِیْنَ﴾ الصافات/۷۹.

دابه‌زه خێرو به‌ره‌که‌تی ئیمه‌ت به‌سهردا به‌رژ، رزقو رۆژی هه‌رژ به‌سهر
خۆتو نه‌وانه‌ی له‌گه‌لت دانو هه‌روا نه‌وه وه‌چه‌ی داهاتووین، هه‌روه‌ها نه‌و
گه‌لو نه‌تمه‌وانه‌ی له‌دوا ئیه‌وه دینه‌ کۆری ژیانمه‌وه هه‌ندیکیان به‌روایان به‌خودا
ده‌بی و گه‌ردنکه‌چی فرمانو جله‌وگیریه‌کانی ئیمه‌ ده‌بن، هه‌ندیکیان گه‌لو
نه‌تمه‌ویه‌ک ده‌بن، هه‌ر هه‌ولێ به‌ده‌سته‌ینانی له‌زه‌ته‌ی ژیان دونه‌یان ده‌بی و
پیداویستی به‌کانی به‌ده‌ست دینو پابه‌ندی فرمانو جله‌وگیریه‌کانی خودا
نابن. نه‌وانه‌یان له‌رۆژی قیامه‌تدا سزایه‌کی به‌ئیشیان توش دی.

که ده‌فرموی: ﴿وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّنْ مَّعَكَ﴾ هه‌موو موسولمانانی سهر زه‌وی
ده‌گرته‌وه هه‌ر له‌و رۆژه‌وه تا رۆژی قیامه‌ت..

که ده‌فرموی: ﴿وَأُمَمٍ سَنَمُتُهُمْ﴾ هه‌موو کافرانی سهر زه‌وی ده‌گرته‌وه
هه‌ر له‌و رۆژه‌وه تا رۆژی قیامه‌ت.

به‌کورتی سه‌لامی ئیمه‌و رزقو رۆژی خێرو به‌ره‌که‌تی ئیمه‌ له‌سهر تو بی
ئه‌ی نوح! هه‌روه‌ها له‌سهر نه‌و موسولمانانه‌ش بی که له‌گه‌ل تو په‌روه‌رده
بوونو ده‌بن، جا له‌وانه‌ی له‌گه‌ل تۆدان گه‌لو نه‌تمه‌ویه‌ک دینه‌ کۆری ژیانمه‌وه،
بیدینو خوانه‌ناس ده‌بن له‌زه‌ته‌و خۆشی دنیا به‌ده‌ست ده‌هینو پاشان
له‌قیامه‌تدا ده‌خزیندرینه‌ ناو ناگری دۆزه‌خه‌وه.

که‌وابوو له‌دوا هه‌زه‌ته‌ی نوح ئاده‌میزاد ده‌بنه‌ دوو تاقبو کۆمه‌ل: تاقبو
کۆمه‌لێکیان موسولمانو خوداپه‌رستو کامه‌رانی دونه‌یاو قیامه‌تیان ده‌ست

ده که وی، تا قمو کۆمه ئیکیشیان له دونیادا له له ززه تو خوشی دا ده ژینو له قیامه تا ده خرینه ناو عه زابی به ئیشمه.

نه مجار پهروه ردگار په ندو عیبه ته گشتی له چیرۆکه که به یان ده کاو ده فمر موی: ﴿تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ﴾ نمو هه وائو سه رگورشتانه ی بۆمان گێراپتموه له باسو چیرۆکی نوح و گه له که ی هه موویان هه وائی نه ئینی و په نامه کین بۆت ده گێرینه وه له سه ر شێوه ی خۆی، هه ر ده لێ ی به چاو ده ی بینو لیت ناشکرایه. سه روشو نیگایه له ئیشمه بۆ تۆ، فیرت ده که ین..

﴿مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا﴾ پیش ناردنی نیگاو سه روش بۆ تۆ، نه خۆت ده تزانو نه نه تموه که شت، که سیان زانیارییه کیان له م باره وه نه بوو، ده ی چۆن ئه وانه ی به درۆت ده خه نموه ده لێ ین: تۆ له خه لکی ته وه قیری نه م چیرۆکو سه رگورشتانه بووی؟ بیرو بۆ چوونه کیان هه له یه، نه ته تۆ خه و قیری کردوی!

جا که وایی نه ی پیغه مبه را ﴿فَاصْبِرْ﴾ تۆ خۆراگه ر، به ئارام به، سه به ر بگه ره له سه ر به درۆ خسته نموه ی کا فره کان بۆ په یامه که ت، خۆگرو پشوو درێژه له سه ر نه زیه تدانێ ئه وان بۆ تۆ، به رده وابه له سه ر گه یاندنی په یامه که ت و باکت له هه یج شتی که نه بی، هه روه کوو چۆن نوح به سه به رو پشوو درێژبوو له به رامبه ر نه زیه ته ی کا فره کانی سه رده می خۆی، ماوه ی (۹۵۰) سالی ره به ق بانگه وازی نه ته وه که ی کردو له هه و لدانو تیکۆشان مانه و نه بوو، تۆش به سه به رو خۆگه ره چونکه ﴿إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ﴾ بیگومان سه ره نه چامو سه ره که وتزو به مرزگه یشتن بۆ ته قواکارانه، بۆ ئه وانه یه به ندایه ته ی په روه ردگار ده که نه و خۆیان له تاوان ده پارێزن. ئیمه له وه به و لا وه کۆمه گیت پی ده که ینو چاودیرتینو سه ره نه چام سه ره که وتزو به مرزگه ییشتن بۆ تۆ شوێنکه وتوانی په یامه که ته، له دونیاو قیامه تا دا، وه کوو چۆن له وه پیش هه مان

هه لسه و که و تمان له گه ل پیغه مبرانی تر کردوه. به سهر دوزمنانیان دا زانمان
کردن! وه کوو نه شو تینیکی تسردا ده فرموی: ﴿انا لنفصر رس﴾ والذین
آمنوا ﴿غافر/٥١﴾ یان ده فرموی: ﴿ولقد سبقنا کلمتنا لعبادنا المرسلین، انهم
لهم المنصورون﴾ الصافات/١٧١-١٧٢.

تییینی یه که ده باره ی چیرۆکی نووج:

له تورانی پیروژدا ده قتیکی یه کالاکمره وه نیه نمو. بگه یه نی: که
تۆفانه که هه موو دونیای گرتیته وه، یان نمو. بگه یه نی: که پیغه مبرایه تی
نوج گشتی بووی، نمو هه دیخانه ی که لهم باره وه هاتوون، ته گهر له فزێکدا
هه نده کانیشیان راست بن، هه دیخی ناحادن جیگای متمانه نین، نه وه ی
پیو بستی شه بو چه سپاندنی لهم راستیانه دلتیا بوونه نه که گومان بردن!!

به لام میژوو نووسانو زانستخوازان ده توانن به هۆی گومانو بوچوونه وه
بتمان به پیدا بکه نو زانیاری پهیدا بوو بۆیان بکه نه هه قیقه تی میژووی،
هه رچه نده ناتواندری بکرتیه به لگه یه کی قه طعی له سهر بیروباوه ریکی نایینی!
بۆیه بابته تی چۆنیته تی تۆفانه که بووه ته جیگای سهرنجو کیشه له نیوان
خاوه ن نایینه کانو خاوه نی تیۆره زانستی یه کانی تایبته ته ته وێه کانی زه وی
کیشه رناسه کانه وه، هه روا بووه ته جیگای خیلانو راجیایی نیوان میژوو
نووسانی کۆنو نو!

خاوه ن نامه کانو زانایانی عالمی ئیسلامی پێیان وایه: که تۆفانه که
گشتی بووه هه موو سهرزه وی گرتۆته وه، زوریه ی زۆری خاوه نانی تیۆره
زانسته کانیش هه مان رایان هه به. به لگه شیان له سهر نمو دۆزینه وه ی هه ندی
سه ده فو لاشه ماسی به بهر دبوو له بلندی کیه کان، که به پروالسه ته هم جوړه
شته نه له ده ریادا نه به پیدا نابن. ده رکه وتزو دۆزینه وه ی هم جوړه شته نه
له سهر لوتکه ی، که ژه کان به لگه یه له سهر نه وه: که رۆژگارێک بووه ئاو نمو

لوتکانه‌ی داپۆشیوه. نه‌مه‌ش نه‌وه‌مان له‌لا ده‌چه‌سپینێ که تۆفانه‌که هه‌موو
سهر زه‌وی گرتبێته‌وه!

زوری‌ی زۆری خاوه‌ن تیۆره‌کانی ته‌م سه‌رده‌مانه‌ پێیان وایه‌ تۆفانه‌که
گشتی نه‌بوه‌ هه‌موو جیهانی نه‌گرتۆته‌وه. له‌م باره‌وه‌ به‌لگه‌ی زۆرو جو‌راو
جو‌ریان هێنانه‌وه‌ته‌وه. (ته‌فسیری مه‌نارو المفصل فی تاریخ العرب قبل
الإسلامو کتیبه‌کانی د. سوسه) زۆریان له‌م باره‌وه‌ نووسیوه.

به‌لام ره‌وانیه‌ بۆ موسوڵمان هه‌ر به‌وه‌نده‌ که «ه‌واندیری نایه‌ته‌کانی
قورئان له‌م باره‌وه‌» ته‌ئویل بکړین، ئینکاری نه‌وه‌ بکا: که تۆفانه‌که گشتی
بووبی، به‌لکوو پێویسته‌ هه‌ر که‌سیک بر‌وای به‌نایینی ئیسلام هه‌یه‌ هه‌ر
شتیکێ ظاهیری نایه‌تی قورئانو فهرمووده‌ی پێغه‌مبهر ﷺ گه‌یان‌دیان بر‌وایان
پێ بکاو واز له‌ته‌ئویل و ماناڵێدانه‌وه‌ی به‌پێچو پهنابینێ! مه‌گه‌ر به‌لگه‌یه‌کی
عه‌قڵی به‌هێز هه‌بێ پێ له‌سه‌ر نه‌وه‌ داگری که مانای ظاهیری ده‌قه‌که
مه‌به‌ست نیه‌.

به‌کورتی ظاهیری نایه‌ته‌کانی قورئانو فهرمووده‌کانی پێغه‌مبهر ﷺ
نه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نن: که تۆفانه‌که گشتی و سه‌رتاسه‌ری بووه‌ بۆ نه‌ته‌وه‌ی نووح: که
نه‌و کاته‌ له‌سه‌ر روی زه‌وی جگه‌ له‌و گه‌لو نه‌ته‌وه‌ که‌سی تر نه‌بوه‌، بر‌وا به‌ته‌م
راستییه‌ واجب‌و پێویسته‌ بر‌وامان پێی هه‌بێ. به‌لام ته‌مه‌ نه‌وه‌ ناگه‌یه‌نی: که
تۆفانه‌که هه‌موو کیشوهره‌کانی زه‌وی گرتبێته‌وه‌، چونکه‌ به‌لگه‌یه‌ک نیه‌
له‌سه‌ر نه‌وه‌: که گه‌لی نووح هه‌موو سهر زه‌وییان پر کردبێته‌وه‌.

هه‌روه‌ها هه‌بوونی سه‌ده‌ده‌و لاشه‌ماسی و حیواناتی ده‌ریایی تر له‌سه‌ر
لوتکه‌ی که‌ژه‌کان نه‌وه‌ ناگه‌یه‌نی: که له‌ناکامی نه‌و تۆفانه‌وه‌ بێ، چونکه‌
گه‌یه‌شتنی ئاو بۆ سهر لوتکه‌ی کێوه‌کان بۆ ماوه‌ی چهند رۆژیک نابێته
هۆکاری په‌یدا‌بوونی نه‌و دیاردانه‌ی باس‌مان کردن!

جیرۆکی چه‌زهره‌تی هود ﷺ

وَإِلَىٰ عَادٍ

أَخَاهُم هُودًا قَالَ يَنْقُومِ آعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَهِ
 غَيْرُهُ إِن أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ يَنْقُومِ لَا أَشْكُرُ عَلَيْهِ
 أَجْرًا إِن أَجْرِي إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾
 وَيَنْقُومِ أَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ
 عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا
 مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ
 بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾
 إِن نَّقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ
 وَأَشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾ مِّنْ دُونِهِ فَكِدُونِي
 جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونَ ﴿٥٥﴾ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا
 مِن دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِن رَّبِّي عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ
 ﴿٥٦﴾ فَإِن تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُم مَّا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ

رَبِّ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّهُمْ شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِیْظٌ ﴿۵۷﴾
 وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿۵۸﴾ وَتِلْكَ ءَادٌ جَعَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿۵۹﴾ وَأَتَّبَعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ ؕ أَلَا إِنَّ ءَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ ؕ أَلَا بُعْدًا لِّءَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿۶۰﴾

ئه مه چیرۆکنو سه گرگورشتهی پیغه مبه ریکی تره لهو چیرۆکانه ی
 پهروه رگه لهه سورته ده دا گپراو نیه وه، بێگومان ئهه چیرۆکه به شیوه
 شیوازیکی تر له سورتهی (الأعراف) دا هیندراره.

له گپراوه ی ئهه چیرۆکه لی ره ده مو شابه ههو لی که چونیک ههیه به چیرۆکی
 هه زه ته ی نووچه وه، ئهه چیرۆکه ش به هه مان شیوه نه وه ی تیدایه: که هود
 بانگهوازی ده وه تنامه ی خۆی به نه ته وه که ی راگه یانده وه نه وانیش ره تیان
 کرد ته وه. ههروه ها کۆتایی ئهه چیرۆکه ش به رزگار بوونی موسو لمانه کانه
 له ناو چونی کافره کان دی.

ده فهرمو ی: ﴿وَالِیْ عَادٍ ءَاخُهُمْ هُودًا﴾ ناردمان بو لای گه لی عادی
 یه کهم، برای خۆیان (هود) عليه السلام له ره چه له کنو هۆزایه تی دا نه که برای نایینیان
 بێ چونکه هود یه کییک بوو له هۆزی عاد، که سیکی ش له هۆزی که بوو پی ی
 ده گوتری: برای فلان نه وه تا: به کابرا ده گوتری (یا آخا العرب) مه به ستیش
 یه کیکه له عه ره ب. ئهه هۆزی عاده هۆزیکی عه ره ب بوون له لای یه مه نه وه
 له شیمالی هه ضره مهوت له ناوچه یه که پی ی ده گوتری (الأحقاف) نیشته جی

بویوون، خاوه نی هیزو توانایه کی زۆرو کشتو کالی ههمه جۆرو مهرو مالاندار بون!

سهره تا: هه زه ته تی هود بانگه وازی کردن بۆ یه کتاپه رستی و نه ی لی کردن له بته رستی ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ و تی: نه ی نه ته وه که م! ته نه ها خودا بپه رستن و که سی تر به خودا مه زانن، جگه له خودا بتو صه نه م مه پهرستن، که س مه که ن به ها وه لۆ هاوشانی پهروه ردگار، ئیوه جگه له نمو خودای تر تان نیه. ﴿إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُقْتِرُونَ﴾ ئیوه که په رستش بۆ بتو صه نه م ده که نو به خودایان ده زانن، له خۆ تانه وه شت هه لده به ستن و درۆ به ده م خودای تاکو ته نیا وه هه لده به ستن له خۆ تانه وه به بی به لگه نمو خودا درۆ زاننه تان کردوون به ها وه لۆ تکا کار لای خودا؛ نمو خودایه ی ئیوه ی به دیه نیا وه بۆ یوی پی داون، نیعمه تی زۆرو زه به نده ی به سهر دا رشتوون...

﴿يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾ نه ی نه ته وه که م! نه م له پاساوی بانگه وازی کردنم بۆ تان داوای کرێ و پاداشتان لی ناکه م، له بارت ه قای نامۆزگاری و نه سیحه ته کانم دا پاره و مالم مه به ست نیه، ﴿إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ؟﴾ کرێ و پاداشی من له سهر پهروه ردگار! له سهر نمو خودایه یه: که دروستی کردوم له سهر فیه طره تی ساغو راست، فیه طره تی خودا په رستی و یه کتاپه رستی! نمو بۆ تیناگه ن، بۆ حالی نابن له قسه ی که سی ک: که دلسۆز تانه بانگتان ده کا بۆ ریبازیک به رژه وه ندی ئیوه ی تیدایه له دونه یاو له قیامه ت، به بی نمو ده ی داوای کرێ و پاداشتان لی بکا! نمو بۆ ریزی نمو ی پیتان ده گوتری له نه سیحه ت و نامۆزگاری ناگرن؟ نمو بۆ نازانن که من دلسۆز تانه م، که جله و گیریتان لی ده که م له بته رستی، راستیم پیکاه!!

﴿وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ، ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا﴾ نه ی که له که م! ئیوه داوای لیخۆشبوون بکه ن له سهر بته رستی و کوفرو بییدینی رابووردوتان، تۆبه یه کی راستالانه بکه ن، جا نه گهر داوای لیخۆشبووتان

له خودا کردو تۆبیه کی ریکتو پیکتان کردو کموتنه سهر ریبازی خودا پهرستی، نهوه خودا بارانی زۆرتان بۆ دهبارینی، زهوی زارتان تیر ناو ده بیو کشتو کالتان بهر کهت نامیز ده بی، دیاره نهو کاته نهوان زۆریان پیویستی به باران بووه، چونکه وه کوو ناماژده مان بۆ کرد نهوان خاوه نی ناژه لو کشتو کالتیکی زۆر بوونو ساله که یان وشکه سال بووه، ﴿وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ﴾ نه گهر داوای لیخۆشبوون بکه نو له تاوانه کانتان په شیمان ببنه وه، سهریاری هیزو توانای نیستاتان هیزو توانای ترو مائو سامانی که شتان ده داتی! زیاتر بالا ده ستو سهر که وتوتان ده کا.

بیگومان گه لی عاد به هیزو توانا و شان و شهو که وت بوون، شانازیان به هیزو توانای خۆیان ده کرد، هه میسه هه ولی نهوه یان بوو بالا ده ستو زال بن به سهر خه لکدا. وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿وَاذْكُرُوا اَنۡ جَعَلَكُمْ خُلَفَاۤءَ مِنۡۢ بَعْدِ قَوْمِ نُوۡحٍ، وَزَادَكُمۡ فِی الْخَلْقِ بَسۡطَةً، فَاذْكُرُوا اِلَآءَ اللّٰهِ لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُوۡنَ﴾ الاعراف/ ۶۹. یان ده فهرموئ: ﴿اَتَبْنُوۡنَ بِكُلِّ رِیۡحٍ اَیۡةً تَعْبَثُوۡنَ. وَتَتَّخِذُوۡنَ مَصٰنِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُوۡنَ. وَاِذَا بَطِشْتُمۡ بِطِشۡتِمۡ جَبَارِیۡنَ، فَاَتَقُوا اللّٰهَ وَاَطِیۡعُوۡنَ، وَاتَّقُوا الَّذِیۡ اَمَدَّكُمۡ بِمَا تَعْمَلُوۡنَ، اَمَدَّكُمۡ بِاَنۡعَامٍ وَبَنِیۡنَ﴾ الشعراء/ ۱۲۸-۱۳۳. یان ده فهرموئ: ﴿فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوۡۤا ۤ اِلَآءَ الْاَرۡضِ بِغَیۡرِ الْحَقِّ، وَقَالُوۡۤا: مَنۡ اَشَدُّ مَنَا قُوَّةً﴾ فصلت/ ۱۵. نه م نایه تانهو نایه قی تریش نهوه ده گه یه نن: که گه لی عاد به ده ستو بازو و شان و شهو که وتو شان پانو تیگ سهر او بوون. ﴿وَلَا تَتَّوَلَّوْۤا مُجۡرِمِیۡنَ﴾ نیوه نهی گه له که م! پشتم لی هه لمه که ن، بانگه وازییه که م رهت مه که نه وه، سوور مه بن له سهر تاوانو جهریمه ..

هه لبه ته په شیمان بوونه وه له تاوانو داوای لیخۆشبوون له گه نا هه سودیکی زۆری هه یه، پیغه مبه ر ﷻ له زۆر فهرمووده دا موسولمانانی هه لناوه: که پابه ندی داوای لیخۆشبوون بن.

نبر داوودو نیبنو ماجه له نیبنو عه بیاسوه فهرمووده یه ک ربوایه ت ده کهن: که پیغه مبهرد ﴿فَرَمَوِيه تِي﴾: (من لزم الاستغفار، جعل الله له من كل هم فرجا، ومن كل ضيق مخرجا، ورزقه من حيث لا يحتسب) که سیئک بهرد هوام بی له سهر داوای لیخوشبوو نو به دل له خودا بیار پیته وه بو لیبوردن، خودای پهروه ردگار بو هه موو ته نگو چه له مه یه ک دهروویه کی لی ده کاته وه، له هه موو ناخوشی یه ک ده رگای رزگار بوونی بو ناوه لا ده کا، له لاوه رزگو روژی ده دا، به جۆریک که خویشی نازانی چۆنو له کوپوه بوئی دی.

جا که حه زه رته هی هوه نمو نه سیحه تو نامۆزگاریانه ی ناپاسته کردن ﴿قَالُوا: يَا هُودُ! مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ﴾ وتیان: ئهی هود! تو له سهر داواو په یامه که ت به لگمو نیشانه یه کی وات نیشان نه داین: که پیت برپا بکه ی نو دلیا بین نو پیغه مبهردی له خودا وه ره وانه کراوی! ﴿وَمَا لِحُنُّ بِتَارِكِي آلِهَتِي عَنْ قَوْلِكَ﴾ ئیمه واز له خودا کانی خۆمان ناهینین به قسه ی روتی تو، به ته ما نمو مه به ئیمه به قسه کانی تو هه لبخه له تین، واز له ره خنه گرتن له خودا کانی ئیمه بینه ﴿وَمَا لِحُنُّ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ﴾ ئیمه بروات پی ناکه ی. ﴿إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ﴾ ئیمه له بهرام بهرد هه لوستی تۆدا هیچکه شک نابهدین جگه له وهی که بلین هه ندی له خودا کانمان ده ستیان لی وه شان دوی و شیتبان کردوی، چونکه ره خنه ت لی گرتن، داوات له ئیمه کرد واز له عبادت بو کردیان بینین، ئیتر ناویان لی کردوی نهم قسه پرپووچانه ده که ی! شیت ویت بووی نازانی ده لی ی چی و چی ده که ی!!

وه لامی نمو نه فانه چوار شتی تیدایه هه موویان ته حمه قی و خو به زلزانیه.

ا- یه که م داوای به لگمو نیشانه یان لی کرد.

ب- دووهم سوور بوونی خۆیان راگه یاند له سهر به تبه رستی.

ج- سییهم برپاوه کردن به په یامی هود.

د- چواره م ئیدعای ئه وهیان که هود عه قلو هۆشی تیک چوه،
خوداکانیان دهستیان لی وه شانده وه شیت بووه.

حه زه تی هود وه لامی دانوه ﴿قَالَ: إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُوكَ إِنِّي بَرِيءٌ
مِّمَّا تُشْرِكُونَ﴾ وتی: من خودا ده که م به شایهت به سهر خۆمهو له بابهت ئه وه ی
ده یلیم: ئیوه ه ده که م به شایه دو بزائن: که من به ریمو دوورم له نه خۆشی
هاوه لدانان بو خودا، من دووره په ریزم له به ترستی و هرگیز ریبازی ناوام
نه گرتوه و په پره ی ناکه م! ئیوه نه خوشن من له نه خشییه دووره په ریزم!
ئه مه ش مانای وا نیه که هه زه تی هود ئه وان ی به شیاوی ئه وه زانیبی به کاری
شایه تیدان هاتبن، نه خه پر به شیاوی شایه تیدانی نه زانیون، به لام بو گالته
پیکردن به وانو دلیا بوون له راستی په یامی خۆی ئه وان ی کرد به شایه د بو ئه وه
بزائن: که ئه وه به رو باوه رو هه لوێستیه تی و ئه وان به هیچ نازانی.

به ئی من دوورم له به ترستش بو ئه وه خودا درۆزانه ی ئیوه به خودایان
ده زائن، ﴿مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ جگه له خودا و پیتان وایه ئه وه بتو سه نه مانه
هاوه لی په روه ردگارن.

دلیا بن: که من هیچ موبالات به ئیوه و خوداکانتان ناکه م، چ گرنگی
یه ک به خوداکانتان ناده م: که ده لین: گوایه دهستیان لی وه شانده م. ده بی
منه ت بن ﴿فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُون﴾ هه مووتان خه ریکی پیلانده
نه خشه کیشان بن له دژی من، ئیوه و خوداکانتان هاوکاری یه کتری بکه ن، دژم
بوه ستزو هه ول ی زیان پیکه یانده م بده ن، چاو لیکنائییک مۆله تم مه ده ن،
خوداکانتان: که پیتان وایه: دهستیان لی وه شانده مو عه قلیان تیک داوم به
ئه وانیش یارمه تیتان بده نو ده سه وه سان رانه وه ستن!

﴿إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ﴾ من پستم به خودای خۆم قایمه و
ئه وه ککولم له سهر په روه ردگاره، ئه وه خاوه نی ئیش و کاری مزو ئیوه شه،
ئاگاداری هه لوێستی مزو هه لوێستی ئیوه شه، ئه وم به سه، پیلانی ئیوه

ده پوچینه وه و هیچ شتیک نیه بتوانی نه هیلای خودا یارمه تیم بدا، خودا توانای به سمر هه موو شتیکدا ههیه. ﴿مَمِّنْ دَابَّةٍ اِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا﴾ هیچ گیانله به ریک نیه له سمر زه وی شوینی تریش نیللا جلله وی هه لئسورانو کاروباری به ده دست خودایمو نمو خاوه نیه تی، چونی بوئی ناوا ره دامیان دینی. هیچ شتیک نیه نمو کۆله وار بکا له پاریزگاری کردنی بۆ مزو به هیللاک بردنی ئیوه! ﴿اِنَّ رَبِّيْ عَلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ﴾ بیگومان کرده وه کانی خودای من به گویره ی حقو دادپهروهی نه نجام ده درین، سته مۆ سته مکاری تیدا نیه، دابو نه پیتی خودا وا هاتوو موسولمانانی راستان یارمه تی ده داو کافرانی ناشوگیر له ناو ده با.

بیگومان وه لامدانوه که ی حه زره تی هود وه لامیکی ده مکو تکه رو جهرگه رو بویره بوو، له خۆپادیوی پیوه دیاره، ته حه دای کردن، به ناشکرا به رانه تی خۆی له هاوه لدانانو به پهرستی راگه یاند، خودای کرد به شایه ت له سمر نموو خۆشیانی کرد به شایه ت، داواشی لی کردن چییان له دس دی ته قصیری نه کهن، نموو راگه یاند: که هیچ موبالاتیان پی ناکاو به هیچیان ده زانی، نه له خۆیان ده ترسی نه منه تی خودا درۆزنه کانیان ده زانی!!

بیگومان نه م هه لۆسته ی حه زره تی هود ده ق ده شو به یته هه لۆسته ی حه زره تی نوح که له وه پیش باسمان کردو قورشان نامازه ی بۆ ده کا وه کورو
 ■ هه مر موی: ﴿قُلْ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ، ثُمَّ کِیدُوْنَ فَلَا تَنْظُرُوْنَ﴾ الاعراف/ ۱۹۵.

جا ﴿فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ مَا اُرْسِلْتُ بِهِ اِلَيْكُمْ﴾ نه ی نه ته وه که م! نه گهر رو له په یامه که م وه ریگیرنو گوئی بۆ نامۆزگاری نه سیحه ته کانم نه گرن، پشت هه لیکه ن لهو نیگاو سروشه ی پیتان راده گیه نم، هه لۆسته تان نه گۆرنو هه ر به درۆم بکه نه وه، نمو من خه تا بارنا بام، چونکه نمو په یامو سروشه ی پی تی نیردراوم گه یاندومه ی پیم راگه یاندوون، که مته ر خه میم نه کروه له به جیه یانی نه رکی سه رشانم، ئیوه ش بۆ خۆتان دانی پیدا ده ئین: که من

بانگه وازیم کردوونو داوام لی کردوون ته نها خودا بپه رستنو هاوه لی بو دامه نین. ئەوا من په یامی خۆم گه یاندو بوو به به لگه له سهر ئیوه و بیانوتان نه ما، موسته حه قی سزاو عذاب بوون. ﴿وَيَسْتَخْلِفْ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ﴾ خودا به هیلکتان ده باو گه لو نه ته وه یه کی تر دینیته گۆری و ده بنه جی نشینی ئیوه و ماژو نیشتمانتان به میراتی ده که ویتته ده ست نه وان.

﴿وَلَا تَصْرُوهٓ شَيْئًا﴾ ئیوه به پشت هه لکردنتان له په یامی خودا، به سوور بوونتان له سهر کوفرو بپه رستی هیچ زیانیک به خودا ناگه یه نن، به لکوو زیانی نه وه له سهر خۆتانو بوخۆتان تووشی ده ردی سهری کیشمه کیشم ده بن. ﴿إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ﴾ بیگومان خودای من به سهر هه موو شتیک ناگادارو چاودیره، هیچ شتی له کرده وه ئیوه لی هون نابو و غافل نه له تۆله لی ستاندنتان! نه گهر ماوه یه کیش مۆله تتان بدا دنیابن پاشگویتان ناخا.

نه مجار په روه ردگار باسی عه زابی نیردراو بو سهر گه لی عاد ده کاو سهره نجامی هودو گه له که ی دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا لَنَجِيَّتَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا، وَلَنُجِنَاهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾ کاتیک فرمانی ئیمه هات بو به هیلکت بردنی گه لی هود، خۆی نه وانه ی له گه لیا ئیمانیان هینابوو، رزگارمان کردن له روانگه ی ره حه قی خۆمانه وه، رزگارمان کردن له عه زابیکی سه ختی ریشه کیش کهر، گه له که یشمان له ناو بردن، ههرچی ئیمانی نه هینابوو که وتنه بهر شالای عه زابی سامناکو ناسه وارمان برینه وه. ﴿وَتِلْكَ ءَاثِرُ مَا جَاءَ رُسُلَهُمْ مِّنْ بَآئَاتٍ رَّبِّهِمْ وَاعْتَبُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ﴾ هۆی نه و سزا سامناکه ی هاته سهر یانو له ناوی بردن، نه وه بوو: گه لی عاد نیشانه کانی خودایان ره تکرده وه و ئینکاریان کردن، له پیغه مبه ره کان یاخی بوون (پیغه مبه ره کانی به کو هینانو مبه سه ستیش یه ک پیغه مبه ره که

هوده، به لام چونکه که سیک بر وای به پیغه مبه ریک نه بوو وه کوو شه وایه بر وای به هیچیان نه بی، بویه فهرمووی (رسله) نه یفهرموو: (رسوله).

ئهوان هاوچه رخی حه زره تی هود بوونو په یامی ئهویان ره تکرده وه، به لام کافر بوونده کدیان به په یامی شه، وه کوو کافر بوون وایه به په یامی هه موو پیغه مبه ران! ئهوان په یامی حه زره تی هودیان به دروخته وه و شوین فهرمانی مله وره کانیان که وتن، شوین شه سمر ره قه یاخی بووانه یان که وتن که پابه نندی حهق نه بوونو ملیان نه دا بز راستی!

﴿وَاتَّبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ لهم دونیادا نه فرینی خودایان دو که وتنو ههروا نه فرینی ئاده میزادانیان بهر که وتن، هه که سی به حالو وه زعیان بزانیو میژوو به سهراتیان ناگادار بی، نه فرینیان لی ده کا، هه پیغه مبه ریک هاتی، ههوالی ئهوانی گیرابیتشه وه نه فرینی لی کردون، ههروه ها روژی قیامه تیش شه کاته ی شایه ته کان شایه تی له خه لک ده دن نه فرین له سته مکاران ده کهن، نه فرینی خوین ناراسته ی گه لی هودیش ده کهن! له پیش چاوی مه خلوقاتی ده شتی مه حشمر بانگده ریک بانگ هه لده داو ده لی: ﴿أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا بَعْدًا لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ﴾ ناگادار بینه وهو بزانی: که گه لی عاد به نیعمه ته کانی خودا کافر بوون، نینکاری نایه ته کانی خودایان کرد. پیغه مبه رانیان به دروخته وه. ناگادار بینه وه دور که وتن شه لهره حه تی خودا بز گه لی عاد: که قهومی هود بوون! له عه تی خودایان بی، به شیان فهوتانو تیدا چوونو به دبه ختی و عه زابی بهرده وام بی!

جیروکی صالح پیغه مبه‌ر الصلوات

﴿۶۱﴾ وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ
يَقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَأَسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ
﴿۶۲﴾ قَالُوا يَصْلِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ
نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ ﴿۶۳﴾
قَالَ يَقَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّنْ رَبِّي وَءَاتَنِي
مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَبْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُمْ فَمَا تَزِيدُونَنِي
غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿۶۴﴾ وَيَقَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ
فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أََرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ
عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿۶۵﴾ فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ
ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَٰلِكَ وَعَدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿۶۶﴾ فَلَمَّا جَاءَ
أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا
وَمِنْ خِزْيٍ يُومِيذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿۶۷﴾ وَأَخَذَ

الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِئَرِهِمْ جَثَمِينَ
 ﴿٦٧﴾ كَانَتْ لَمْ يَقْنُوا فِيهَا إِلَّا إِنَّمَا كَفَرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا بَعْدًا

لِشُّمُودَ ﴿٦٨﴾

ئەمە چیرۆکی سێهەمە لەو چیرۆکانەی کە لەم سۆرەتەدا باس کراون؛
 ئەویش چیرۆکتۆ بەسەرھاتی ھەزرەتی (صالح) ە لەگەڵ گەلی ئەمۆد.
 ھەزرەتی صالح دووھم پێغەمبەرە لەئەتەوێ عەرەب رەوانە کرابێ. نیشتمانی
 گەلەکەشی (گەلی ئەمۆد)، ولاتی (حیجرە) کە کەوتۆتە ئێوان ولاتی
 حیجازو ولاتی شامەو. شوێنەواری شارو ولاتیان تا ئیستاش ھەر ماو.

شیوەی دەرستنی ئەم چیرۆکەش وەکوو ھی چیرۆکی ھەزرەتی ھود
 وەھایە، بەلام ئەوەندە ھەیە لەم چیرۆکەدا: ھەزرەتی صالح فەرمانی پێ کردن
 بەتەوحیدو خوداپەرستی دوو بەلگەی ئاراستە کردن، یەکەمیان ئەوەیە:
 دەفەرموێ: خودا ئێوەی لەزەوی دروست کردو، دووھم وای لێ کردوون کە
 خۆتان ئەو زەویە ناوەدان بکەنەو!

بێگومان چیرۆکی ھەزرەتی صالح لەو پێش لەسۆرەتی (الأعراف) دا
 باس کراو لەمەدواش لەسۆرەتی (الشعراء) و (النمل) و (القمر) و (الحجر) و
 سۆرەتی تریش دا ھاتوو، ناوەرۆکی چیرۆکەکەش ئەوەیە: کە ھەزرەتی صالح
 بانگەوازی خۆی گەیاندو و مونا قەشەو گەفتو گۆی زۆری لەگەڵ قەومە ئەوی
 کردو، ھەر ھەشی لەناوچوونو فەوتانی لێ کردو، ئەوانیش پەیامە کە بیان
 رەتکردو، پاشان پەرورەدگار موعجیزە و شترە کە پێ بەخشی بۆ ئەوێ
 بێتە بەلگە لەسەر راستی پێغەمبەرایەتیە کە. ئەمجار گەلەکەشی
 و شترە کە بیان کوشت، پەرورەدگاریش بەگرمەو ھەورە بروسکە لەناوی بردن!

ده فەرموی: ﴿وَالْيَٰ ثَمُودُ أَخَاهُم صَالِحًا﴾ واتە: بێگومان ناردمان بۆ سەر قەومی ئەمۆد پیاویەک لەھۆزو نەژادی خۆیان، پەییوەندی نژادو خزمایەتی لەگەڵدا ھەبوون، ئەویش صالح بوو ﷺ کە ھاتە سەریان فەرمانی پێی کردن بەخودا پەرستی، ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ، مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ پێی گوتن: ئەو نەتەوێکەم! تەنھا پەرستش بۆ خودا بکەن، ھەر ئەو بەخودا بزانن، جگە لەزاتی پەرورەدگار هیچ خودای تەرتان نیە شیایو بەندایەتی بۆ کردن بێ!

ئەمجار دوو بەلگەی لەسەر تاکو تەنھایی خودا ھێنایەو:

۱- بەلگەی یەکەم ئەوێە: کە دەفەرموی: ﴿هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ﴾ واتە: سەرەتا ئێوێ لەخاک دروست کردو، ئادەم کە باوکی ئێوێە لەخاک دروست کراوە ئەویش باوێ گەورەێ ئادەمیزادە، خۆێ یەکەم ماددەێە کە ئادەمێ لێ دروستکراوە، ئەمجار ئێوێ ئادەمیزادی لە (سولالە) ی قور بەچەند ھۆکاریک بەدیھێناو: ئێوێ لەدۆێ ئاوی (تۆماو) ئەمجار کردوێتی بە (عەلەقە) ئەمجار کردوێتی بەگۆشتپارە، پاشان کردی بەئیسقانو ئەمجار ئیسقانەکانی بەگۆشت داپۆشیو.

بەمەێ تۆماو لەخۆنەوێە، خۆنیش لەخۆراکەو پەیدا دەبێ، خۆراکیش یان لەدانەوێلەو بەروبوومی دارو دروخت یان لەگۆشتو شیرو پەنیرو ئەم جۆرە شتانە پەیدا دەبێ کە ئەمانیش دەچنەو سەر دانەوێلەو بەروبووم.

ب- بەلگەی دووێ ئەوێە دەفەرموی: ﴿وَأَسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا﴾ ئێوێ کردو بەئاوێ دانکەرەوێ ئیشی تێدا دەکەن، کشتو کالو پیشەسازیو بیناسازی تێدا ئەنجام دەدەن. جا کە زەوی بەکاری ئاوێدانکردنەو بێو ئادەمیزادیش بتوانێ ئاوێدانێ بکاتەو، ئەو بەلگەێە لەسەر ھەبوونی خودایەکی بەدیھێنەر و دانسا، کە نەخشەێ ھەموو شتیکی کێشاو، ئادەمیزادی شارەزا کردو بۆ سۆرد وەرگرتن لەسروشت، عەقلو ھۆشی داو

به‌ئاده‌میزاد: که بوونه‌ور بۆ سوودی خۆی به‌کار بێنی، توانای داوه‌تی که ته‌صه‌روفي تیدا بکا.

جا که په‌روه‌ردگار هه‌ر خۆی شیاوی په‌رستن بۆ ﴿فَاسْتَغْفِرُوهُ﴾ داواي لیخۆشبوونی لی بکه‌ن بۆ نه‌وه‌ی له‌تاوانی له‌وه‌پێشتان خۆش بۆ، ﴿ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ﴾ نه‌مجار بگه‌رپه‌نه‌وه‌ بۆ لای خودا، په‌شیمان به‌نه‌وه‌ له‌تاوانه‌کاتنازو روبکه‌نه‌ به‌ندایه‌تی بۆ کردنو عه‌زمتان جه‌زم بۆ له‌سه‌ر نه‌گه‌رانه‌وه‌ بۆ گونا له‌داهاتوودا، ﴿إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ﴾ بێگومان خودای من له‌دروستکراوانی نزیکه‌ به‌ره‌حه‌تو فه‌ضلی خۆی، شه‌واو زانایه‌ به‌مه‌خلووقاتی خۆی، به‌فه‌ضلو ره‌حه‌تی خۆی وه‌لامی داواي ئاتاجان ده‌داته‌وه‌، وه‌کو له‌شوێنیکی تر دا ده‌فرموی: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي، فَإِنِّي قَرِيبٌ اجِيبْ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ﴾ البقرة/۱۸۶.

قه‌ومه‌که‌ی به‌شپه‌یه‌کی نه‌فامانه‌و سه‌ر ره‌قانه‌ وه‌لامی هه‌زه‌تی (صالح) یان دایه‌وه‌: ﴿قَالُوا: يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا﴾ وتیان: نه‌ی صالح! تۆ له‌وه‌پێش له‌ناو ئیمه‌دا شوێنی هومید بووی له‌ناو دلمان دا ریزو ته‌قدیرمان بۆ دانا بووی، هیوامان پێت بوو به‌ته‌ما بووین بیه‌ گه‌ور و ته‌گبیرکه‌رو ریش سپیمان، چونکه‌ زیره‌کی و بلیمه‌تی و عاقل‌مه‌ندی و بیرتیژی و لیها توویمان پێوه‌ ده‌بینی، ئیستا تۆ ئیمه‌ت ناهومید کرد هه‌موو ئاواتیکت برین، سه‌دمخابن ئیمه‌ به‌ته‌ما بووین بیه‌ پاشاو گه‌وره‌مان به‌لام وا ئیستا هیوا برات کردین.

نه‌مجار هۆکاری ناهومید بوونه‌که‌یانی لی دیاری ده‌که‌نو ده‌لێن: ﴿أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ آبَاءَنَا؟﴾ نه‌وه‌ جله‌وگیریمان له‌وه‌ لی ده‌که‌ی: که نه‌وه‌ی باوکتو باپیرانمان په‌رستویانه ئیمه‌ش بیه‌رستین؟ ده‌ته‌وی واز له‌په‌رستنی نه‌و بتانه‌ بێنین که باوکتو باپیرانمان په‌رستویانزو له‌سه‌ری راهاتوون؟ ﴿وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ﴾ ئیمه‌ گومانی زۆرمان هه‌یه‌ ده‌ریاری

بانگه وازی په کت: که بانگمان ده کوی بۆ یه کتاپه رستی، به راستی نه مه جیگای گومانه و دلمان لی پیس کردوی.

مه به ست له م قسانه نه وه یه: ده لئین: ئیمه سوورین له سهر پابه ند بوون به بیرو باوه پی باوکو باپیرانمان هه رگیز وازی لی ناهینین. نه مه ده ق له ده لوتستی کافره کانی مه که ده چی: که په یامی پیغه مبه ریان رت ده کرده وه ده یانگوت: ﴿اجعل الالهة الها واحدا، ان هذا لشئ عجاب﴾ ص/ه.

حه زه تی صالح وه لای دانه وه، وه لامیکی هی دی و هیمنانه و له سه ره خۆ، هه لوتستی دامه زراوی راده گیه نی، به رده وای خۆی له سهر په یه وه و پرۆگرامی پیغه مبه رایه تی خۆی دوپات ده کاته وه. ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ! اَرَأَيْتُمْ اِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي﴾ حه زه تی صالح وتی: ئی نه ته وه که م! من چۆن له خودا یاخی ده بم؟ چۆن واز له په یامی پیغه مبه رایه تی خۆم ده هینم؟ ده پیم بلین: من چی بکه و ئیوه چیم بۆ به باش ده زانن: نه گهر من له سهر ریباز تکی حق به و به لگو نیشانه ی راست و دروستم به ده سه وه بزو، د لایام: که نه و په یامی پی ئی دراو و بۆ ئیوه م هی نا و ه قه و راسته، ﴿وَآتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً﴾ ئیوه نه قهیری نه وه بکه ن: که من له خودا وه هیدایه ت درا و و له سهر به صیره ت و به رچا و روونی هه نگا و هه لده تیم، پیغه مبه رم به راستی و خودا به فه ضلو گه وه یی خۆی پله و پایه ی پیغه مبه رایه تی پی به خشیوم، سه یر بکه ن نه گهر من شوینی ئیوه بکه و و له خودا یاخی بیم ﴿فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ؟﴾ کی من له عه زابی خودا ده مپاریزی؟ ﴿اِنْ عَصَيْتُهُ﴾ نه گهر من له خودا یاخی به و شوین ئیوه بکه و و واز له بانگه وازی په که م به ینم، بانگی ئیوه نه که م بۆ خودا په رستی، جله و گیریتان لی نه که م له به تپه رستی د لایام سو ودم پی ناگه یه دن ﴿فَمَا تَزِيدُونِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ﴾ جگه له خه ساره تمه ندی هیچی ترم بۆ زیاد ناکه ن، خه ساره تمه ندی له گۆرینه وه ی نه و په یامی لامه، به و بر و

پروپوچه‌ی لای ئیوه، واز هیئان له‌په‌یامی پیغه‌مبه‌رایه‌تیمو شوین کهوتنی ئیوه.

جا چونکه دابو نه‌پیتی پیغه‌مبه‌ران له‌سه‌ره‌تاوه بانگه‌وازی‌کردنه بو خوداپه‌رستی و پاشان ئیدیعا کردنی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و درکاندنی نه‌وه: که نه‌وه ره‌وانه‌کراوه و ئهرکی رابه‌ری پی سپی‌دراوه. حه‌زه‌تی (صالح) یش (عليه السلام) پاش راگه‌یاندنی پیغه‌مبه‌رایه‌تیه‌که‌ی، داوای موعجیزه‌یان لی کرد، داوایان لی کرد، و تیان: نه‌گهر راست ده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری، ده و شتریک له‌و به‌رد ده‌ر بی‌نه! حه‌زه‌تی صالح له‌خودا پارایم‌وه داوای به‌دی‌هینانی نه‌وه موعجیزه‌یه‌ی لی کرد، په‌روه‌ردگار موعجیزه‌ی بو هی‌نایه‌دی و شتر له‌به‌ردی ره‌قو ته‌ق هاته ده‌روه، نه‌مجار روی کرده گه‌له‌که‌ی و تی: ﴿يَا قَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ﴾ ئه‌ی گه‌له‌که‌م! نه‌مه و شتریکه نیشانه‌ی راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی منه، و شتریکه خودا به‌موعجیزه‌ی دروستی کردوه، له‌هه‌مو و شتریکه تر جیاواز له‌خواردنو خواردنه‌وه‌ی دا له‌زۆری شیریدا، وه‌کوو له‌شوینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿إِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ فِتْنَةً لَّهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ وَنَبِّئُهُمْ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شَرْبٍ مُّخْتَضِرٍ﴾ القمر/ ۲۷-۲۸.

﴿فَذَرُوها تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ﴾ مه‌ره‌خه‌سی بکه‌ن لی‌ی بکه‌پین له‌کوی ده‌له‌وه‌پێ با بله‌وه‌پێ، شیرو ماسته‌که‌ی بو ئیوه‌و ئالفه‌که‌ی له‌سه‌ر ئیوه‌ نه‌بی. ﴿وَلَا تَمْسُوها بِسُوءٍ﴾ به‌هیچ شیوه‌یه‌ک خراپه‌ی له‌گه‌ل مه‌که‌نو هه‌ستدریژی مه‌که‌نه‌ سهر و نه‌زیه‌تی مه‌ده‌ن، نه‌گهر نه‌زیه‌تی به‌ده‌نو هه‌ستدریژی بکه‌نه‌ سهر ﴿فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ﴾ نه‌وه سزایه‌کی نزیک خیرا یه‌خه‌تان ده‌گرێ و له‌ناوتان ده‌با. سێ رۆژ زیاتر نابا عه‌زابی خودا دێته‌ سه‌رتانو نیتر رزگار بوونتان نابێ!

به‌لام گه‌له‌که‌ی نامۆژگارییه‌که‌یان نه‌بیستو به‌درۆیان خسته‌وه، ﴿فَفَعَّرُوها﴾ به‌ره‌زامه‌ندی هه‌موویان قیداری کوری سالف هه‌لسا و شتره‌که‌ی

سهریری، خۆبه زلزانو له خۆبایی بوزو گالتنه کردنیان به نامۆزگاری هه پشه کانی هه زه تهی صالح گه ییشه ناستیک نه ک هه نه زیه تدان، به لکوو و شتره کهشیان سهریری.

﴿فَقَالَ لَهُمْ تَمَتُّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ﴾
 هه زه تهی صالح پهی گوته: سی رۆژی تر بگوزهرتینو له زه ته خۆشی ژیان و هریگرن له جی و ریگای خۆتان دا، تا سی رۆژی تر بژینو ههوا هه لهن، پاشان عه زابی به ئیشتان بو دی، عه زابی پهروه دگار له بیختان ده ردین، نهوه وادهیه کی هه قو راسته و درۆی تیدا نیه، هیچ گومانتان له هاتنی دا نه بی!

ئه مجار باسی هاتنی عه زابی هه پشه پهی لیکراو ده کاو ده فهرموئ: ﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا لَنَجِّنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ﴾
 جا که کاتی هاتنی عه زابی ئیمه هاتو نهوی هه پشه شیان پهی لیکرابوو رووی دا. هه ور» بروسکو سزای ریشه که نیان به سهردا درا. صالحو شوینکه و توانی له گه لی بوون به ره حمه تو میهره بانی خۆمان رزگارمان کردن، لهو عه زابه به ئیشه قوتاریان بوو، له رسوایی و نا په هه تی رۆژی قهرکردنی گه لی شه موود رزگارمان کردن، نهوه نه فرینو ناو زپانو سهرزه نه شته ی گه لی شه موودی گرتهوه نهوان لی یی ره ها بوون!!

﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ﴾ خودای تۆ ئهی موخه ممه دا نهوه خودایه ی گه لی شه موودی بهو مه ره ده برد، خودایه کی به تواناو بالا دهسته، ده توانی وینه ی نهوه عه زابه و توند تریش به گه لی تۆ بگه یه نی، نه گهر نهوان به ره وهام بن له سهر ئینکاری و سهر ره قی!!

﴿وَاخْذِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ﴾ نهوه بوو: دهنگی فریشه، یان گرمه و ناله ی عه زاب، گه لی شه موودی گرتو دارو به ردی و له رهزه هیناو رایته کاندزو له رهزه ی خسته دلۆ ده روونیانهوه، چونکه نهوانه سته میان له خۆیان کردو کافرو سهر ره قو ته جاوه ز کار بوون، له نا کامی گرمه و

نالهی ههوره تریشقه و صاعیقه که دا هه موو نهوانهی برپایان به حه زه تهی صاّح نه کرد بوو سلار بوونه وه و جوّله یان لیّ برا، بوون به لاکه توّپیوی فریّ دراو له سهر زه وی.

﴿كَأَنَّهُمْ يَفِئُوا فِيهَا﴾ نهوان به هوی خیرا له ناوچوونیان ده تگوت: ههر له دونیادا نه بوونو له مالّ و لاتی خوّیاندا ژیانیان به سهر نه برده. نیشیان تهواو بوو، له کۆری ژیان وه در نران، له لاتدا نه مان، به جوّریک ههر وه کوو نه بووین، حالّ و هه زیان هاتبو. زویان به جوّریک په ندیان لیّ وه ریگیرو هه موو عاقلمه ندیک پّیان ته مبیّ بی!

﴿إِنَّا نَمُودُ أَكْفَرُوا لَهُمْ إِلَّا بَعْدَ لَمُودُ﴾ بزنان: که گه لی شه موود به خودای خوّیان کافر بوونو پابه ندی فرمانو جلهو گیرییه کانی نه بوون، شوین په یامی پیغه مبه ره کیهان نه که وتن، دووری له ره حمه تی خوداو نه فرینی خیدا له گه لی شه موود بی!

تییینی:

بپان له و شتانه ی له چپوۆکه که وهرده گیرن:

۱- تویمو نیستیغفار له تاوانو یاخی بوون هۆکاریکی خیرایه بۆ دوعا قبول بوون، چونکه خودا هه میسه له بهنده کانی نزیکه و ره حمه فاضلی زۆره بۆیان، داواکاری ناتاجان جی به جی ده کا.

۲- وشتره که موعجیزه یه کی سه رسورپه ینر بوو، چونکه له بهردیکی ره قو تهق دروستکرا بوو، که وه دی هات تاوس بوو، دروستکرا بوو له سهر شیوه ی کاملی و زهلامی، یه کسه ره هاته دی وشتریکی تهواوو کامل بوو، روژیک هه موو ئاوی کانیاو یان بیره که دی ده خواره وه، روژیکیش ئاوه که بهشی گه له که بوو شیریه ونده زۆر بوو بهشی هه موو نهو خه لکه ی ده کرد!!

۳- دادپهروهی خوداو رهحمهتو میهرهبانی وا داخواز بوو: که صالحو شوینکهوتوانی رزگار بکا، دهلین: ژمارهیان چوار هزار کهس بوو. نهتهوهی شه موودیشی لاناو برد.

۴- وادهو بهلیننی پیغه مبهراان راستو بهجییه، همره شه کانیاان دینه دیو خیلا فولو عده یان نابی. بیگومان هه زره تی صالح همره شه ی لی کرد بوون: که پاش سی روژی تر عه زابیاان بو دی، لهروژی چواره دها شو عه زابه سامناکه یه خهی گرتن!

۵- عه زابه که یان به گرمه ناله یه ک، یان به صاعیقمو بومه لهرزه یه ک بوو هه موویان بوون به لاشه ی بی گیانو لالو پال که وتوو. جا گرمه که یان گرمه ی جویرائیل بوو، یان دهنگیکی ناسمانی به هیز بوو یه کسر دلیان ته قیو خپ بوون.

چیرۆکی هه زره تی ئیبراهیم عليه السلام

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبَشْرَى قَالُوا

سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٦٩﴾ فَلَمَّا

رَأَى أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً

قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٠﴾ وَامْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ

فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾

قَالَتْ يَوْنِلَيَّْ أَلَدٌ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا

لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوا اتَّعَجِبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمْتُ اللَّهُ

وَبَرَكْنَهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُمْ حَمِيدٌ مُّجِيدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ
 عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجْدِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾
 إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّهٌ مُّنِيبٌ ﴿٧٥﴾ يَتَابَرَهُمْ أَغْرَضٌ عَنْ هَذَا إِنَّهُمْ
 قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ لَاتِهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾

نهمه چیرۆکی چواره‌مه لهو چیرۆکانه‌ی: که لهم سوره‌ته‌دا باسکراون،
 بیگومان چیرۆکی هه‌زه‌تی ئیبراهیم له‌وه‌پیش له‌سوره‌تی (البقرة) دا باس
 کراوه!

هه‌زه‌تی ئیبراهیم له‌قورئاندا زۆر جار باس کراوه. جاری واهیه:
 له‌گه‌ڵ باوکی و گه‌له‌که‌ی دا باس کراوه، لێره‌دا له‌ته‌ک چیرۆکی نمو فریشتانه
 ناوی هیناوه که موژده‌ی (ئیسحاق و یه‌عقوب) یان پێدا، هه‌روا هه‌وائی
 له‌ناویردنێ گه‌لی (لوط) یشیان پێ راگه‌یاند، له‌شوێنێکی تردا له‌گه‌ڵ
 ئیسماعیلی کۆری باس کراوه.

نمو شارو گوندانه‌ی هه‌زه‌تی (لوط) یان لێ بوو که‌وتبوونه ده‌ورووبه‌ری
 شام، هه‌زه‌تی (ئیبراهیم) یش بوو خۆی له‌خاکی فه‌له‌ستین بوو، جا که
 په‌روه‌ردگار فریشته‌ی عه‌زایی ناردن بوو سه‌ر گه‌لی لوط به‌سه‌ر ئیبراهیم‌دا
 تێپه‌رینو میوانی نمو بوون! وه‌کوو ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ
 بِالْبُشْرَى﴾ واته: بیگومان فریشته‌مان ناردن بوو لای ئیبراهیم به‌موژده‌وه؛
 مزگینیمان دا به‌ئیبراهیمو خێزانی به‌وه‌ی: که منداڵیان ده‌بی!

عه‌طاو کۆمه‌لێکی تر له‌تابعین ده‌لێن: نمو فریشتانه: جویرائیلو
 میکانیلو ئیسرافیل بوون. هه‌ندێکی تر له‌رافه‌که‌رانی قورئان ده‌لێن: له‌گه‌ڵ
 جویرائیل‌دا هه‌وت فریشته‌ی تر هه‌بوون. هه‌رچه‌نده له‌راستی دا زانینی نهم

جۆر» شتانه پتویستی بهوه ههیه به نیگا و سروش بچه سپی و له ریگهی خه بهری
صادیقه وه به ئیمه بگا، نه شگه ییشتوه!

به ههر حال قورئان ناماژه بۆ نه وه ده کا: که فریشته هاتوون و مزگینیان
به ئیراهیم خیزانی داوه به وه که کورپان ده بی، کورپه کهش نیسحاقه وه کوو
له نایه تی ژماره (۷۱) ی نهم سوره ته دا هاتووه ده فهرموئ: ﴿فَبَشِّرْ نَاهَا
بِمَسْحَاقٍ... الْآيَةِ﴾ له شوئینیکی تریش دا ده فهرموئ: ﴿وَبَشِّرْهُ بِغَلَامٍ
حَلِيمٍ﴾ الذاریات/ ۲۸.

هه ندیکیش ده ئین: مزگینی به که بریتی بوو: له فموتاندنو له ناو بردنی
که لی لوط و رزگار کردنی هه زه تی لوط!
جا که فریشته کان هاتن ﴿قَالُوا: سَلَامًا﴾ وتیان: نهی ئیبراهیم! سلاوت
لی بی. ﴿قَالَ: سَلَامٌ﴾ (ئیبراهیم) یش وه لامی دانه وه وتی: هه میسه سه لام
له سهر ئیوه بی.

﴿فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيفٍ﴾ په لهی کردو نه وه نه دهی پی نه چوو که
گویره که یه کی قه لهوی برژیندرای هی ناو خستیه بهر ده میان بۆ نه وهی لی
بخون! گوشتی نهم گویره که یه له سهر بهردی گهرم برژابوو. له شوئینیکی تر دا
ده فهرموئ: ﴿فَرَاغَ إِلَىٰ أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ، فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ، قَالَ: أَلَا
تَاْكُلُونَ؟﴾ الذاریات/ ۲۶.

نهمهش ناماژه بۆ نه وه ده کاو به لگه یه له سهر نه وه: که نه و گویره که
برژیندراوو ناماده کراو بوو بۆ میوان، ده شگونجی له کاتی گه ییشتنی
فریشته کان به گورجی و خیرایی برژیندرایی!

﴿فَلَمَّا رَأَىٰ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ، وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً﴾ جا که
بینی میوانه کان ده ستیان بۆ خواردنه که نابهن، وه کوو میوانی ئاسایی
ده ستیان بۆ خواردنه که نه برد، هه زه تی ئیبراهیم لێیان به گومان که وتو پی

وانه‌بوو نه‌وانه میوان بن! له‌دژدا لییان ترساو بۆی ناشکرا بوو نه‌وانه ناده‌میزاد نیزو وی ده‌چی فریشته‌ی عه‌زاب بن.

﴿قَالُوا: لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ لُّوطٍ﴾ وتیان: نه‌ی نیبراهیم! مه‌ترسه ئیمه نامانه‌وی زیان به تو بگه‌یه‌نین، ئیمه نیردراوین بو له‌ناوبره‌نی گه‌لی لوط. ولاتی گه‌لی لوط نریک بوو له‌و شوینه‌ی: که هه‌زره‌تی نیبراهیمی لی بوو.

﴿وَأَمْرُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكْتُ﴾ خیزانی نیبراهیم له‌پاش په‌رده‌یه‌که‌وه راوه‌ستا‌بوو به‌جۆریک که چاوی له‌فریشته‌کان بوو، یان هه‌ر راوه‌ستا‌بوو له‌پیش میوانه‌کانو خزمه‌تی ده‌کردن، به‌بیستنی قسه‌کانیانو دلنیا کردنیان بوو نیبراهیم که‌یف خۆش بوو پیکه‌نینی لی برژا، یان به‌بیستنی هه‌والی له‌ناوبردنی گه‌لی لوط که‌یف خۆش بوو، چونکه دژی کرده‌وه‌کانیان بوو، کوفرو بی دینیو سه‌ر ره‌قییان ناشکراو نو‌مایان بوو. ﴿فَبَشِّرْهُنَّ بِسَعْحَاقٍ، وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبُ﴾ له‌سه‌ر زوبانی فریشته‌کان موژده‌مان به‌خیزانی نیبراهیم دا: کوپی ده‌بی‌و ناوی ده‌تین ئیسحاق، ئهم کوپه ده‌ژیاو ته‌مه‌ن درێژ ده‌بی‌و دوا‌یی کوپیکی ده‌بی‌و ناوی لی ده‌نی یم‌عقوب! ئیتر خیزانی نیبراهیم هاواری لی هه‌ستاو له‌خۆشیانو قیزاندی ﴿قَالَتْ: يَا وَيْلَتَىٰ أَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ﴾ وتی: ئای چهند سه‌یره، ئای که جیگای سه‌ر سوپ‌مانه چۆن من منداڵم ده‌بی‌و، وه‌لحال ته‌من پیره‌ژنم، په‌کم که‌وتوو‌وه که‌وتومه حاله‌تی نه‌زۆکی‌یه‌وه ﴿وَهَذَا بَعْلىٰ شَيْخًا﴾ نه‌وه‌ش می‌رده‌که‌مه ده‌بینن پیره می‌ردیکی به‌سالا چروه، به‌رواڵت هاوته‌مه‌نانی نه‌و منداڵیان نابن ﴿إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ﴾ به‌راستی نه‌وه‌ی بیستم شتیکی سه‌ه‌یرو سه‌مه‌ره‌یه. چونکه چۆن پیره‌ژنیکو پیره‌می‌ردیکی به‌سالا چروی وه‌کوو منو می‌رده‌که‌م منداڵیان ده‌بی‌و؟! ﴿قَالُوا: أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ﴾ فریشته‌کان وه‌لامیان دایه‌وه‌و وتیان چۆن تو له‌قه‌زاو قه‌ده‌ری خودا سه‌رت سوپ ده‌مینن؟ چۆن نه‌وه‌ت به‌لا‌وه سه‌یره که به‌پیری

مندالتان ببی؟ نمو. کاری خودایمو ویستو ئیرادهی ئهوه: که هیچی لی عاصی نابی، ﴿رَحْمَةُ اللَّهِ وَبُورَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾ نمو رهحمه تی خودایمو بده که تو خیری نمو به سمر ئیهو. ئه ی خانموادهی پیغه مبرایه تی || هیچ عه جایه ب نیه: که خودا شتیک به ئیه به خشی که نایدا به کهسانی ترا!

بیگومان پیغه مبرایه تی له خانموادهی هه زره تی ئیبراهیمدا بمردهوام بوو، هدر له نموو درویتی هه زره تی ئیبراهیم تا رۆزی قیامت پلهو پایه ی پیغه مبرایه تی بمردهوام بوو! ﴿إِنَّهُ حَقُّ مَجِئٍ﴾ بیگومان پهره ردگار له سمر هه موو کرده وه یه کی سوپاس کراوه، شیاوی هه موو حمه لو سوپاسیکه، زاتو صیقاتی پیروزو موباره که، خیرو ئیحسانی زۆرو فراوانه، نمو زاته سوپاسکراو به رزو پیروژه. به خشندهو خاوه ن عه طایه.

﴿فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ﴾ جا کاتیک ترسو خوف له ئیبراهیم ره وییهو، موژده ی خوشی بیستو گوئی له موژدهانی فریشته کان بوو که موژده ی بونی کورپان پیدا، زانی: که ئهوانه فریشته ی عه زابن بۆ گه لی لوط. دهستی کرد به موناقه شه له گه ل فریشته ی ئیمه ده رباره ی به هیلاکبردنی گه لی لوط، وتی: چون ئیه نمو گه لو ولاته له ناو ده بن؟ لوط له ناویان دایه، ناخر نهویش بمرده کوئی.

﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ حَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ﴾ بیگومان ئیبراهیم پیاوکی له سه ره خوو هیمن بوو، په له ی نه ده کر. له تۆلستانده ی نمو که سانه ی خراپه یان له گه ل ده کرد، زۆر به زه یی به خه لکدا ده هاتهو، ئاخو تۆفی زۆر بوو: که بیدیایه خه لکانی دیکه تووشی نا په حه تی بوون، هه موو شتیکیشی ده گه رانده وه بۆ لای خودا، هه میشه تۆبه و ئیستیغفاری ده کردو ده یه ویست نمو کارانه بکا که خودا پهی خوشه، جا دلنهرمی و خوشه ویستی بۆ خه لک پالی پیه نا: که

موجاده له له گهل فریشته کان بکا، به هیوای شهوه: که خودا عذاب له سیر
 گهلی لوط هه لښگریو نهوانیش تویه بکه نو نیمان بهینن!
 فریشته کان وه لامیان دایه وه و تیان: ﴿يَا اِبْرَاهِيْمُ! اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا﴾
 نهی نیبراهیم! واز لهو جیدالو موناقه شهیه بینه، چی دی دهر باره ی گهلی
 لوط داکوکی مه که ﴿اِنَّهُ قَدْ جَاءَ اَمْرٌ رَبِّكَ﴾ شهننو حال وایه: بیگومان
 فرمانی خودای تو هاتو وه بریار دهر چووه بدله ناو بردنی گهلی لوطو هاتنی عذاب بو
 سریان، ﴿وَاَنَّهُمْ اَتٰهُمْ عَذَابٌ غَیْرُ الَّذِیْ دَعَوْا﴾ بیگومان گهلی لوط سزایان بو دننو
 سزاکش گهرانه وی نیه، چهن دیک موناقه شهو جیدال بکه ی بی سووده.

چیرۆکی هه زره تی لوط له گهل نه ته وه که ی دا

وَلَمَّا

جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِیِّئَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هٰذَا
 یَوْمٌ عَصِیْبٌ ﴿٧٧﴾ وَجَاءَهُ قَوْمُهُ یُتْرَعُونَ اِلَیْهِ وَمِنْ قَبْلُ کَانُوا
 یَعْمَلُونَ السَّیِّئَاتِ قَالَ یَقَوْمِ هٰؤُلَاءِ بَنَاتِی هُنَّ اَطْهَرُ لَكُمْ
 فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزَوْنِ فِی ضِیْفِی الْاِنْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَّشِیْدٌ
 ﴿٧٨﴾ قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِی بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَاِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِیدُ
 ﴿٧٩﴾ قَالَ لَوْ اَنْ لِّیْ بِكُمْ قُوَّةٌ اَوْ اَوْیَ اِلَی رُكْنٍ شَدِیْدٍ ﴿٨٠﴾ قَالُوا
 یَلُوطُ اِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ یَصِلُوْا اِلَیْكَ فَاسْرِ بِاَهْلِكَ بِقِطْعٍ

مَنْ أَلِيلٍ وَلَا يَلْنَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرَانِكَ إِنَّهُ مُصِيبُهَا
 مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾
 فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا
 حِجَابًا مِّنْ سِجَالٍ مَّنْضُودٍ ﴿٨٢﴾ مُسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ
 وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ﴿٨٣﴾

ئەمە چیرۆکی پێنجەمە لەو چیرۆکانەى لەم سورەتەدا باس کراون،
 ئەویش چیرۆکی ھەزرەتى لوگە لەگەڵ گەلە کەیدا.
 گەلى لوط ئەھلى سەدوومی ئوردن.

ئێبنو عەبباس دەفەرموی: فریشتەکان لەلای ھەزرەتى ئیبراھیمەو
 روشتن بۆ لای لوط (کە برازای ئیبراھیم بوو) لەنیوان شوینی ئیبراھیمو
 شوینی لوطدا چوار فرسەخ بوو. کە چوونە لای لوط. لەشیوەی کۆری تازە
 پێگەشتووی بێ موو، شیوەو روخساریان لەو پەری جوانیو شوخو شەنگیدا
 بوو. ھەزرەتى (لوط) یش نەیزانی: کە فریشتەن.

دەفەرموی: ﴿وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيقَ إِلَيْهِمْ وَصَاقَ بِهِمْ ذُرْعًا﴾ کە
 فریشتەکانی ئێمە لەشیوەی کۆری تازە پێگەشتودا ھاتنە لای لوط، زۆری
 پێ ناخۆش بوو، خەمو پەژارە دایگرت، ھەستی کرد: کە ناتوانی میوانداریان
 بکا، چونکە ترسا لەو هی: کە گەلە کەى پێیان بزانن و پەلاماریان بسەن،
 «ستدریزیان بکەنەسەر. ﴿وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ﴾ وتی: ئەمە روژێکی
 سەختو دژوارە تێی کەوتووم، ئەمڕۆ تەنگانەیسەو تووشی بەلایەکی گەورە
 بووم!

﴿وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يَهْرَعُونَ إِلَيْهِ﴾ جا که گهلی لوط زانیان: که مالی لوط
 نهم کوره تاز. پیگه یشتوانه تی دانو میوانی مالی (لوط) ن، بهه له داوازو
 را کردن بهرو مالی لوط راجمین، که یفخو شو تهرده ماخ بوون بهو هه والدهو
 «هیا نه یست زوو بهر په لانیان بکهون سوریان بن، نه مهش شتیکی ناسایو
 عاده تی بور لایان، چونکه ﴿وَمَنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ﴾ له پیش
 هاتنی نهم میوانانه دا دابو نهرتی هه تیویازی لایان باو بوو، نهو کرده وه
 ناشیرینه یان نه نجام ددها، نهم عاده ته یان لی بیوه خو وازیان لی نه ده هینا
 ته ناهت کاتی عه زابیان لی گیرا له سهر نهو حالته ناشیرینه بووزو
 سهر گرمی نهو هه تیو بازیه بوون. وه کوو له شوینیکی تردا ده فرموی: ﴿اِنَّكُمْ لَتَاَتُونَ الرِّجَالَ، وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ، وَتَأْتُونَ فِي نَادِيَتِ
 الْمُنْكَرِ﴾ العنکبوت/۲۹.

﴿قَالَ: يَا قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ﴾ لوط روی تی کردنو وتی:
 نهی گه لو هوزه که! نه وانه کهه کانمن، واته: نافرتهی گه له کهی مبهست،
 چونکه پیغه مبهر بو نه ته وه کهی وه کوو باوک وایه، نهوه کهه کانمن ماره یان
 بکهنو بچنه لایان نه وانه بو ئیوه پاکو خاوین ترو باشترن له وهی خهریکی
 نهو کار. ناشیرنه بن، ماره کردنو خیزان پیکه وه نان سوودی زیاتره بو ئیوه
 له دونیاو قیامهت دا، وه کوو له نایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿اتَاَتُونَ الذِّكْرَانَ مِنْ
 الْعَالَمِينَ، وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ، بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ
 عَادُونَ﴾ الشعراء/۱۶۵-۱۶۶.

موجاهیدو قه تاده هی تریش وتوویانه: هیچ کامی لهو نافرته تانه کچی
 لوط نه بوون، به لکو نافرتهی گه له کهی بوون، هه موو پیغه مبهر تیکیش باوکی
 نوممه ته که یه تی.

نیبنو جو ره یج ده لی: فرمانی پی کردن: که نافرته مساره بکهن، نه
 نافرتهی بو رانواندن!

سه عیدی کوری جوبهیر ده لی: مه بهستی نه وهیه: که ئافره تی گه له که ی
هه موویان کچی نه وزو نه و باو کییانه!

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ له خودا بترسنو خۆتان له سزاو عه زابی پیاریزن، ﴿وَلَا
تَخْزُونِي فِي ضَيْفِي﴾ هه یاو ئابروم مه بهن، ده ستریزی مه که نه سه
میوانه کانم، خه جاله تو چاو به ره و ژیرم مه کهن سوکایه تیکردن به میوانه کانم
سوکایه تیکردنه به خودی خۆم!

﴿الَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ زَاهِدٌ﴾ نایا له ناو ئیه ودا پیایوکی داناو عاقله ندی
تیدا نه نامۆزگارییه کانم وهرگریو به قسم بکاو واز له و شتانه بینئ: که
جلمو گیریتان لی ده که مو شاره زاتان بکا بو ریگای راستو دروست؟؟

﴿قَالُوا: لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَالَنَا فِي بَنَاتِكُمْ مِنْ حَقٍّ، وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا تُرِيدُ﴾
هه موویان رویان کرده هه زه تی لوطو وتیان: بیگومان تو له وه پیش زانیوته:
که ئیمه کارمان به کچه کانت نیه واره زۆمان له ئافره تی نه، که وایی چ
سوودییک نه له وهی که ده یلی ئی: ئیمه ته نه کارمان به نیره، تو بو خوش
ده زانی ئیمه چیمان ده وئ، ئیتر چ سوودییک هه یه له دیواره کردنه وهی نه و

جۆر قسانه؟؟ واته: ئیمه سوورین له سه ره ته یوبازی وازی لی ناهینین!
﴿قَالَ: لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ﴾ لوط به گه له که ی
وت: نه گهر من هیزو توانایه کی وه هام ببوایه به توانیایه بهرگری بکه م، یان
هۆزیکی شه رکهرم ببوایه پشتم بگریو یارمه تیم بداو شه رو ناشووبی ئیه و
لی دوور به خستمایه وه بهرهنه گاریم ده کردنو نه ده هیشتن به ئاواتی خۆتان
بگهن.

دوای پهیدا بوونی ئهم ترسو له ره زه ی که وه تبه و ناو دلۆ ده روونی
(لوط) وه ده باره ی میوانه کانی، دوای نه وه ی لوط ته نگه تا بو، فریشته کان
په رده یان له سه ره خۆیان لاداو موژده ی رزگار بونیان پی داو ﴿قَالُوا: يَالُوطُ! إِنَّا
رُسُلُ رَبِّكَ﴾ وتیان: نه ی لوط! مه ترسه و نه و غه مو په ژاره یه له دلۆ ده روونی

خۆت دهریهاوی ئیمه فروستادهی خودای تۆین، ئیمه فریشتهینو رهوانه کراوین بۆ شهوی تۆ رزگار بکهین له شهپر خراپی ئهمانهو له ناویان بهرین.. هیچ مهترسهو خهمت نه بی ﴿لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ﴾ نهوانه ناتوان خراپهو شهپر نه گبهتی خۆیان به تۆ بگهیهنن، سوکایهتیت پی بکهن، نابڕۆو ناموست بهرن، ئیتر لهو کاته دا خودا چاوی نهو ههتیویازانهی کوێر کردو کهسیان نه دههینی وهکو لهسورهی (القمر) دا دهفرموی: ﴿وَلَقَدْ رَاودُوهُ عَنْ ضَيْفَةِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ﴾.

﴿فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرُكَ﴾
 نهتۆ خۆتو مالتۆ خیزانت که شهو راشکاو زوربهی زۆری تیپه پ بوو پیش بهر بهیان خۆتان رزگار بکهنو له شار دهرچنو ههڵین: کهستان ئاور نه داتهوه، نهوه کوو دیمهنی عهزابی سامناک ببینیو زهنده قی بجی، هه مووتان شار به جی بیلن، جگه له ژنه کهت: که خیانهتی لی کردی. نهو له گهل دهرچوه کان نه بی ﴿إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ﴾ به ته نکید نمو عهزابهی تووشی گله سته مکاره کهت ده بی، ده بی ژنه کهشت بگریتموه، ده بی شهویش نمو عهزابه بجیژی! ئیوه به شهو دهرچن چونکه ﴿إِنْ مَوْعِدُهُمُ الصُّبْحُ﴾ بیگومان کاتی له ناو بردنی نهوان بهیانی یهو ههر کهسی له شاردا بمینیتمهوه له ناو ده چی عهزابه که دوا فهجر دهست پی ده کا کاتی خۆره لاتن، وه کوو له شوینیکی تردا دهفرموی: ﴿فَاخْذُهُمُ الصَّيْحَةَ مَشْرُقِينَ﴾ (الحجر/۷۳).

دهشگونجی خیطابه کهی حهزهرتی لوط له گهل میوانه کاندای بووی، واته: روی کرده نمو کۆمه له گه نجه دهو چاو جوانو شوخو شهنگانه، که له دیدی حهزهرتی لوط دا نهوانه خاوهن هیژو توانا بوونو ئاوازی خواست که بیانن توانی بایه یارمهتی به دهنو پستی بگرنو به هه موویان بهرگری لهو کاره ناشینه بکهن. خه مو ناره حهتی لوط گه ییشتبوه ئاستیک شهوی له بیر

چویه‌وه که خودا پشتیوانیه‌تی، بۆیه پیغه‌مبهر ﷺ ده‌فرموی: (رحمة الله على لوط لقد كان يأوى الى ركن شديد)

هۆی هه‌لبژاردنی ئهم کاته بۆ هاتنی عه‌زاب بۆ سدریان، ئه‌وه بویه له‌و کاته‌دا هه‌موویان له‌مالو شوینی خۆیان‌دا کۆبونه‌وه.

ریوایه‌ت کراوه: که به‌(الوط)یان گوت: ﴿إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصَّبْحُ﴾ لوط وتی: ده‌مه‌وی عه‌زابه‌که زووتر بی، پیم خۆشه‌پاش سه‌عاتیکی تر عه‌زابه‌که‌یان بۆ بی، فریشه‌کان وتیان: ﴿أَلَيْسَ الصَّبْحُ بِقَرِيبٍ؟﴾ راقه‌که‌رانی قورنان ده‌لین: هه‌زه‌تی لوط که ئهم قسانه‌ی بیستن به‌شمو له‌گه‌ل مالو مندالیا ده‌رجوون! ﴿فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا﴾ جا کاتی فه‌رمانی ئیمه به‌سزادانیان هاتو وه‌ختی نازل‌بوونی عه‌زابه‌که هات له‌کاتی خۆره‌لاتندا وسته‌ئیراده‌ی ئیمه هاته دی ﴿جَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا﴾ شاره‌که‌مان ژێرو زه‌بهر کرد لای سه‌روی که دانیشه‌توانی له‌سه‌ری ده‌ژیان خستمانه ژێره‌وه؛ واته: خاکه‌که‌مان هه‌لگیرایه‌وه به‌زه‌ویمان‌دا برده‌ خوار!

﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ﴾ وێرای ئه‌و هه‌له‌وگیریه به‌رده بارانمان کردن، به‌ردی سواله‌تمان به‌سه‌ردا بارانندن، به‌ردو گلی جۆش‌خواردومان به‌سه‌ردا بارانندن، هه‌ندێ له‌و به‌ردانه لکابوون به‌هه‌ندیکیانه‌وه. واته: یه‌ک به‌دوای یه‌ک‌دا باراندمان. واته: ئه‌وه‌نده‌مان به‌رد به‌سه‌ردا بارانندن تا به‌رده‌کان که‌له‌که‌ بوون.

﴿مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ﴾ ئه‌و به‌ردانه نیشه‌نده‌دار کرابوون بۆ سزاو عه‌زاب، به‌رده‌کان نیشه‌نده‌یه‌کی تایبه‌تیان پتیه‌ بوو له‌لایه‌ن خوداوه، بۆ ئه‌و شوینه دیاری کرا بوون، له‌به‌ردی سه‌ره‌وه‌ی جودا بوون!

﴿وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ﴾ ئه‌و جۆره عه‌زابو به‌رده‌بارانه دوور نیه‌ تووشی سته‌مکارانی گه‌لی توش ببی ئه‌ی موحه‌مه‌د!

یان نهو شارو گوندانه‌ی شاوا ژترو زه‌بهر کرانو به‌رده باران کران
له‌سته‌مکارانی گه‌له‌که‌تموه دوور نیه، نهو شوینه له‌شاری مه‌ککه‌وه نزیکه‌و
نیوه له‌گه‌شتو هاتو چۆتان‌دا به‌شه‌وو به‌روژ به‌سهر نهو شوینه‌دا دینو ۳ ۳ ۳
وه‌کوو له‌شوینیکی تردا ده‌فرموی: ﴿وَأَنكُم لَتَمُرُونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ، وَبِاللَّيْلِ
تَعْقِلُونَ؟﴾ الصافات/۱۳۷-۱۳۸.

به‌کورتی له‌سبه‌ینی‌ی نهو روژه‌دا: که بریار درابوو بۆ له‌ناوبردنێ گه‌لی
لوط، فریشته‌ی تاییه‌تی: (جویرائیل) به‌هیزو توانای خوا پیدای نهو ولاته‌ی
بهرز کرده‌وه بۆ حموو کوتایه‌وه به‌زه‌وی‌داو ناداری به‌سهر پاداره‌وه نه‌هیشتا
نهو شارو گوندانه‌ی که به‌ر نه‌م عه‌زابه که‌وتن پینج گوند بوون؛ سدروم
(شاره دێرینه‌که‌یانبوو)، عامورا، دادوما، ضفوة، قه‌ته‌م.

نه‌م عه‌زابه دوو تاییه‌ته‌ندس تیدا بوون:

یه‌که‌م: خاکه‌که ژترو زه‌بهر کرا، به‌م جوژه زه‌وییه‌که‌یان هه‌لکه‌ندراو تا
نزیکی ناسمان به‌رزکرایه‌وه نه‌مجار کوترایه‌وه به‌زه‌وی‌دا.
دووهم: نه‌م هه‌لکه‌ندزو به‌ردانه‌وه له‌و خاکه‌دا روی‌دا: به‌بێ نه‌وی گوندو
شاره‌کانی جیرانیان تۆزیک جوله‌یان پێ بکه‌وی.
نه‌مجار زیان نه‌گه‌یشتن به‌لوطو هاره‌لانی هه‌رچه‌نده له‌و شوینه نزیک
بوون نه‌مه‌ش موعجیزه‌یه‌کی تره‌.

که ده‌فرموی: ﴿وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِعِدَّةٍ﴾ هه‌ندێ له‌رافه‌که‌ران پێیان
وایه: مه‌ه‌ست به‌ (الظالمین) گه‌لی لوطه‌ واته: نه‌و عه‌زابه به‌شیوه‌یه‌ک برو
گه‌لی لوطی هه‌له نه‌کردو یه‌کسهر پێکای.

له‌لایه‌کی تره‌وه نه‌و عه‌زابه‌و به‌و شیوه، په‌ندو عیبه‌رده‌ته بۆ هه‌موو
سته‌مکارێک له‌دانیش‌توانی مه‌ککه‌و شوینی تریش.

پێغه‌مبهر ﷺ له‌فرموده‌یه‌کی تردا ده‌فرموی: (سیکون فی آخر امتی
قوم یکتفی رجالهم بالرجال، ونساؤهم بالنساء، فاذا کان ذلک فارتقبوا عذاب

لوط، ان یرسل علیهم حجارة من سجيل نه‌مجار پیغه‌مبەر نه‌مه‌ی خوتنده‌وه ﴿وما هي من الظالمين ببعيد﴾!!

جیروۆکی هه‌زده‌تی شوعه‌یب عليه السلام

﴿وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُ

شُعَيْبًا قَالَ يَتَقَوَّمُ عِبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ

وَلَا تَنقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أُرْسِلُكُمْ بِخَيْرٍ

وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ ﴿٨٤﴾ وَيَقَوَّمُ

أَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا

النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْنُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾

يَقِيَّتُ اللَّهُ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ

بِخَفِيضٍ ﴿٨٦﴾ قَالُوا يَشْعَبُ أَصْلَوْتَكَ تَأْمُرُكَ أَنْ

نَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ

إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾ قَالَ يَتَقَوَّمُ أَرَأَيْتُمْ إِنْ

كُنتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقْنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ

أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَكُم عَنْهُ إِن أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ

مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾
 وَيَقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ
 قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ
 بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾ وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي
 رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾ قَالُوا يَنْشَعِبُ مَا نُنْقِهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ
 وَإِنَّا لَنَرُّكَ فِيْنَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ
 عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾ قَالَ يَقَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ
 اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظَهْرِي إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ
 مُحِيطٌ ﴿٩٢﴾ وَيَقَوْمِ أَعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَمِلٌ
 سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ
 كَذِبٌ وَارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ
 أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتْ
 الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيارِهِمْ جَثِمِينَ ﴿٩٤﴾
 كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا إِلَّا أَبْعَدَا لِمَدِينٍ كَمَا بَعْدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾

ئەمە چیرۆکی شەشەمە لەو چیرۆکانەیی لەم سۆرەتەدا باسکراون. ئەم چیرۆکە لەو پێش لەسۆرەتی (الأعراف) دا بەشیوەیەکی تر باسکراوە، ئەهەر دوو شۆینە کەدا ئەحکامو یاسای تایبەتی لەخۆ گرتوون؛ بەبێ ئەوێ دژایەتی و نێختلافی لەناوەڕۆکی چیرۆکە کەدا پەیدا کردبێ. چیرۆکە کە لێرەدا ئەوێ لەخۆ گرتووە: کە حەزەرەتی شوعەیب پەيامی خۆی بەگەلە کە ی گەیانندو مونا قەشەیی لەگەڵ کردنۆ رەدی دانەو، پاشان هەرەشەیی بەهاتنی عەزاب بۆ سەریان لێ کردن، عەزابە کەش هاتو سەرپێچیکارانی لەناو بێردو موسولمانە کانیش رزگاریان بوو.

مەدیەن: ناوی شارێکە کەوتۆتە نێوان ولاتی حەجازو ولاتی شام نزیک شاری (معان). دەلێن: مەدیەنی کۆری ئیبراهیم دروستی کردو. دەفەر موی: ﴿وَالِي مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا﴾ ناردمان بۆ سەر دانیشتوانی شاری مەدیەن بێرای خۆیان لەنەسەبدا: شوعەیب. کە لەبەرێزترین بنەمالەو خانەوادەیی ئەو گەلەبوو. کردمان بەپێغەمبەر و رەوانەمان کرد بۆ سەریان تا پەيامی خودایان پێ بگەیدەن.

کە هاتە سەریان بانگەوازی کردن: ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ وتی: ئەی گەلۆ هۆزە کەم! عیبادهتی خودا بکەن، بەس ئەو پەرستەن، هاوێلی بۆ دامەنێن، جگە لەخودای پەرورەدگار هیچ شتیکی تر نیە شیایوی خودایەتی بێ، هەر ئەو خودای ئێوەیەو خودای تەرتان نیە.

ئەمە دابو نەرێتی پێغەمبەرانی سەرەتا بانگەوازی بۆ یەکتاپەرستی دەکەن، چونکە یەکتاپەرستی بنەمای سەرەکی ئیمان و باوەڕە. ئەمجار بەگوێرەیی پێویست و گەرمی فەرمان و جەلەو گێرییان ئاراستە دەکەن، بۆیە حەزەرەتی شوعەیب دوا بەدوا فەرمان بەیەکتاپەرستی، جەلەو گێری لێ کردن لەتەرازو بازی و دزی و فزی لەکیشان و پێواندا، چونکە دانیشتوانی شاری مەدیەن خوویان بەو دیارە ناشرینەو گرتبوو ﴿وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ﴾

والمیزان ﴿ که ده پیونو ده کیشن بو خه لک دزی تیدا مه کهن، به ته وای حه قی
خوین بده نی، ته رازوبازی و قسناغ چو وکی مه کهن، واز له م دابو نه پرتیه
ناشرینه تان بینن، چ بفروشن چ بکرن نامیری پیوانه و کیشانه تان ته وای بو
که مو کوری تیدا مه کهن!

﴿إِنِّي أَرَاكُمْ بِخَيْرٍ﴾ ته و ده تان بینم خاوه ن رزق و رۆژی زۆرو زه به نده ن،
هیچ پیوستیتان به م دزی گزیه نیه، هه و بجه تان به خواردنی مالی خه لک
نیه به به تال!

﴿وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ﴾ ته من ترسی ته و م هه یه که
به وای سه ریچی کردنتان بو فرمانی خودا ته و نازو نیعمه ته تان ای
به ندرتیه و هه و هه ده ترسم عه زاییکی سه ختو دژوار ده و ره تان به داو
تیکتانه و پیچی و کهستان رزگاری نه بی، یان عه زایی ریشه کیشان دیته سه و
ده و ره تان ده دا، یان عه زایی دۆزه خ له قیامه تدا.

﴿وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ ته ی گه لو هۆزه که م! پیوانه و
کیشانه تان دادپهروه رانه بی، زیاده و که می تیدا مه کهن، به ته وای مافی
خه لکی بده ن، هه لبه ته نه گهر مافی خه لک بده ی به ته وای پیوسته توژی
زیادیه کی بخه یه سه ری، ته مه یان قه یناکا به لکوو پیوسته.

ته مجار جله و گیریان لی ده کا له وای که که مو کوری له هیچ شتی کدا
نه کهن، ده فهرموی: ﴿وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ﴾ واته: خوتان بهاریزن: که
سته و ناحه قی بکه ن له مافی خه لکدا ره خه له کالای خه لک مه گرن له نرخی
دامه شکیئن بو ته وای به به های که م لییان بکرن، ته مه ش دابو نه پرتیکی
ناشرینو ناپه سه نده!

﴿وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ هه و له مه ده ن به ته نه قه ست به ره ژه و هندی
دینو دونیای ناده میزادان تیک بده ن، ته خلاق و ره وشتی خه لک فاسید
مه کهن، چه ته یی و ریگری مه کهن، واته: کاروباری خه لک په ک مه خه ن

به مبهستی نیفسادو زیانگه یاندن به ئاده میزاد. به لام بری کارو کرده وه همن بهروالته به نیفساد داد هرنین وه لی له راستی دا بو نیصلاح بهرژه وهندی ده کرین: وه کوو برینی دارهستانو بهرله لا کردنی بهنداوو سوتاندنی دارهستانو جهنگه لستان له کاتی جهنگو شهرو همرادا ئهم جوړه کارانه ناچنه خانهی نیفساد وه. چونکه به ئه نقهست به مبهستی په کخستنو نیفساد نه نجام نادرین به لکوو بو بهرژه وهندی گهلو ولاته، یان واده بی به هله کاریکی نیفساد نامیز نه نجام ده دری ئه مهش ناچيته چوار چپوهی چلهوگیری نایه ته که وه..

﴿بَقِيتُ اللّٰهَ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ﴾ نه وهی بۆتان «ه مینیته وه له قازانچو سوودی حه لال، دواي گزړینه وه فروشتنی کالاکانتان به پيوانه و کيشانه ی ته و اوو ریکو پیکو دادو ه رانه نمو» زور باشته لهو مال ه حرامه ی به هو ی ته رازو بازی گزیو فزی له پيوانه و کيشانه دا یان کردنی فرتو قیلی تر لهو مال ه دا دهستان ده که و ی.

نمو قازانچهی له ریگهی حه لاله وه دهستان ده که و ی زور پیروز تره؛ به مخرجیک نیو موسولمان بن. چونکه تیمانو باوه پ دلو دهروون له ته ماعو ره زیلی پاک «ه کاته وه، رهوشی سه خاوه تو هاریکاری به خشش له دهروون دا ده پسیکنی.

﴿وَمَا اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيْظٍ﴾ من چاود پیرو ره قیب نیم به سهر کرده وه کانتانه وه، ناتوانم مهنعتان بکه م له کردنی نمو کار» ناشرینانه تان! به لکوو من ناموزگاریتان ده که مو نه سیحه تکاریکی نه مینم بۆتان، کاری خیر نامیزو خودا په سندن بکه م، دلسوزانه بو خودا نه نجامیان بدهن نه ک بو ریابازیو روپامایی!

نه من بهس راگه یاندنم له سهره و حیسابو لیکولینه وه له سهر کردارو گو فترتان لای خودایه.

ئه مجار پهروهردگار باسی ههلوئستو رهندانهوهی دانیشتوانی مه‌دیه‌ن
بۆ شوعه‌یب ده‌کاوه‌فرموی:

﴿قَالُوا: يَا شُعَيْبُ! أَصْلَاحُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرَكَ مَا يُعْبَدُ آبَاؤُنَا؟﴾ وتیان: ئه‌ی

شوعه‌یب! ئه‌وه‌ نوێژه‌که‌ت فەرمانت پێ ده‌کا که ئیمه‌ واز له‌شییه‌
عیباده‌تکردنی باوکتو باپیری خۆمان بینینو چیدی بته‌پرستی نه‌که‌ین؟

ئه‌م قسانه‌یان به‌شیوه‌ی گالته‌پیکردن و لا‌ق‌رتی ناراسته‌کردن و ئه‌وه‌شیان
را‌گه‌یانده‌: که ئه‌وان سوورن له‌سه‌ر شیوه‌ عیباده‌تکردنی رابوردو‌یان و واز
له‌عیباده‌تی بته‌کانیان ناهێنن!

وه‌کوو رایوایه‌ت کراوه‌ حه‌زره‌تی شوعه‌یب زۆری نوێژ ده‌کره‌ ته‌نانه‌ت ئه‌وه‌
گه‌له‌ ناپه‌سنده‌ی هه‌ر که بیان‌دیایه‌ نوێژ ده‌کا پێی پێده‌که‌نین و گالته‌یان پێ
ده‌کرد و ده‌یان‌کرده‌ فیشقیات و قه‌یه‌وه‌ پێکه‌نین.

﴿أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ؟﴾ ئایا نوێژه‌که‌ت فەرمانت پێ ده‌کا:
که ئیمه‌ به‌ئاره‌زۆی خۆمان له‌مالو سامانی خۆماندا نه‌توانین ئه‌وه‌ی
ده‌مانه‌وی بیکه‌ین؟ ئه‌وه‌ نوێژه‌که‌ت فەرمانت پێ ده‌کا: که ئیمه‌ به‌ئازادی
سه‌ربه‌ستی ته‌صه‌روف له‌مالو سامانی خۆماندا نه‌که‌ین. مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه‌:
ده‌لێن: ئیمه‌ سه‌ربه‌ست و ئازادین له‌مالو سامانی خۆماندا، چۆنی ره‌دام بێنین
که‌یفی خۆمانه‌، زه‌کات ناده‌ین، ته‌رازوبازی ده‌که‌ین، مالی خۆمان له‌ریگه‌ی
خێردا نابه‌خشین، به‌هه‌ر وه‌سیله‌وه‌یه‌که‌ بێ ده‌مانه‌وی مالو سامانی خۆمان
زۆر بکه‌ین، ئه‌وه‌ی که تۆ فەرمانمان پێ ده‌که‌ی له‌وازه‌ینان له‌ته‌رازوبازی
فرت و قیل له‌مامه‌له‌دا پێچه‌وانه‌ی سیاسه‌تی مال کۆکره‌وه‌و مال زۆر کردنه‌،
ئه‌وه‌ی که تۆ ده‌یلتی: ده‌ست به‌ستنی ئیمه‌یه‌و داگیرکردنی حوریه‌ت و ئازادی
هه‌لسرو که‌وتمانه‌.

به‌کو‌رتی رهندانه‌وه‌یان له‌سه‌ر شوعه‌یب دوو لایه‌نی سه‌ره‌کی

له‌خۆ گرتبوو:

یه کهم: سوور بوونیان له سهر پابه ند بوون به نایینی باوکتو
باپیرانیانموه و بدرده وام بوونیان له سهر بته رستی!

دووهم: ته ماعو هه لپه کردنیان بۆ کو کردنه وهی مالو سامان به بی شه وهی
گوئی بده نه شه! ناخۆ له ریگهی هه لالۆ ره واوه بده هستی دینن یان له ریگهی
هه رامده!

ئه مجار جه ختیان له سهر گالته پیکردنه که یان کرد ده وه وتیان: ﴿إِنَّكَ
لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ﴾ به راستی ماشا نه لالا تو له م ولاته دا پیاویکی خاوه ن
عه قلو فامی! وا دیاره هه م تو خاوه نی ماریفته و هیدایه تی! ماشا نه لالا
پیاویکی زه ریفو هو شه ندی، ده ته وی نیصلاهی معنه ویاتو مادیاتی ئیمه
بکه ی! مه بهستیان نه وه بوو: وه صفی بکه ن به پیچه وانهی نه وره وشتانه. وه کوو
چۆن به ته وسه وه به پیاوی به خیل ده لی ی ماشا نه لالا نه گه ر حاته می طانی تو ی
ببینیا به چاوی لی ده کردی شوینیت ده که وت!!

ئه مجار هه زه رته ی شوعه یب که وته گفتمو گو له گه لیان دا، به نه مری
مه وعیظه ی هه سه نه ی کردن ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ! أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيْتَةٍ مِّنْ
رَّبِّي﴾ وتی: نه ی گدلو هۆزه که م! شتیکی ناشرکو به لگه نه ویسته: که هه م
که سی بیه وی قسه ی بیستری ده بی به لگهی راستی به ده سه ته وه بی مه بهستی
پاک بی، ده ی وهرن پی م بلین: نه گه م من له م بانگه وازی به م له خودا وه به لگه
ده لیلی راستم به ده سه ته وه بی، ریبازیکی مه عقوولو خودا په سه ندم گرتبی،
نیگا و سروشم له خودا وه بۆ هاتبی!

﴿وَرَزَقْنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ نه وه خودا گه ره وه به ره حمه به فه ضلی خۆی
رزقیکی جوانی گیانی پیدایم، منی کردبی به پیغه مبه ر، حیکمه ته زانیاری
قیر کردیم، نه وه نه ده شی رزقو روژی و بژیو پی دایم: که پر کیشی ته رازوبازی
نه که م مالی خه لک به تالان نه خۆم داوای دارای له که س نه که م، ده ی پی م
بلین: نه گه م من له سهر یه قین بم له خودا وه، به راستی پیغه مبه ر بم!! نایا

رهوایه: که فدرماتتان پی نه کم به خودا پهرستی؟ نایا ده گوه نجی من
جله وگیریتان لی نه کم له بتپهرستی؟ نایا نابی مهنعتان بکم له تاوانو
سته مکاری و تهرازو بازی؟

نایا پیغه مبهراڼ بو گه یاندنی نهم نهرکانه رهوانه نه کراون؟ نایا! که من
پیغه مبهراڼ بېم نابی نهو فدرماڼو جلهو گیریانه ی پهره رد گارتان پی بگه یه نم؟!
وهلامی پرسیاره کان حه زف کراوه!! چونکه پرسیاره کان پرسیری ته قریر
نامیزن!

﴿وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكُمْ إِلَىٰ مَا أَنَا كُفٌّ﴾ نه من نامهوی جله وگیریتان
له شتیك لی بکه مو بو خوم پابه ندی نه بېم، به لکوو نهو ی به نپوهی ده لیم: بو
خوم به عه مه لی نه نجامی ده دم.

نه مجار به چهند وشه یه کی کورت جهخت له سهر نهو شتانه ده کاته وه: که
نهرکی سهرشانی خویه تی ده فدرموئ: ﴿إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ﴾
نه من بېم نه سیحده تو ناموز گاریانه م، بېم فدرمان به چاکه و جله وگیریانه م
له خراپه، مه به ستم نهو یه نپوه نیصلاح بکم، چهنديك بتوانم نپوه بڅه مه
سهر رتیبازی راستو دروست، به مهش نامازه بو نهو ده کا: که عاقلو لیزانو
کاراماو داناو زانایه، نهوان به هه له لی تی تیگه یشتوون!

﴿وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ﴾ توفیقو سهرکه وتتم له نه نجامدانی نهرکی
سهرشانم به یارمه تیدانی خودایه و نهو هیدایه تدهرو پشتیوانم نه بی هیچم بو
ناکری، من له هه موو کاریکم دا (که بریکی راگه یاندنی په یامه که مه)
پشتیوانم ههر به خودایه و به س. چونکه من ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾ پشتیوانم ههر
به خودایه و بو نه نجامدانی هه موو کاریکم بو گه یاندنی په یامی ناسمانیم،
نه گهر یارمه تی و کومه کی خودا نه بی هیچم بو ناکری، ههر بو لای نهویش
ده گهر یمه وه.

به كورتى من نه به ته ماي نه جرو پاداشى ئيوهم، نه تر سيشم لهو. هه يه زيانم پى بگه يه نن. من له سهر بيرو باوهرو پهيامى خوم بهرده واهو سورم. به هيچ شيوه يه ك دهست بهردارى نابم.

﴿وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرُ مِنْكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلَ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ﴾ نهى گه لو نه ته وه كه م! تكام ليتان ته وه يه: كه ناكوكتان له گه ل منو ناحه زيتان بو من واتان لى نه كا ئيوه له سهر كافرى خوتان سوورين، با دژايه تيكردنتان بو من هه لتان نه نى بو ته وه ي بهرده واه بن له سهر سهر پيچى فرمانى خوداو دزىو ته رازويازىو نه مجار به سونگه ي تهو سور بوونه تان له سهر كوفرو بيدينى، تهو عه زابو به لايانه ي به سهر گه لى نووحو گه لى هودو گه لى صالح هات به سهر ئيوه ش بى! ئيوه ش ناوا ريشه كيش بكرين!!

﴿وَمَا قَوْمٌ لَوْطٍ مِنْكُمْ بَعِيدٍ﴾ خو ته وه ي به سهر قه ومى لوط هات له ئيوه دوور نيه؛ نه ميژووه كه ي زور كوژن بووه، نه شوينه كه شى له نيشتمانى ئيوه دووره، نه گهر په ندو عيبره ت له گه له له ناوچوه پيشينه كان وه رناگرن ده له قه ومى لوط په ند وه رتگرنو ته مبيى ببن!

ده شگونجى ماناي ته م رسته يه به م جوړه بى: خو ئيوه له كوفرو بيدينى له قه ومى لوط دوور نين، كوفرو بيدينى ئيوه ش گه ييشتوته ئاستى كوفرو سهر پيچى ته وان، كه وابه ي بترسن كه هه مان شيوه عه زاب بو ئيوه ش بى.

﴿وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ﴾ داواي ليخوشبوون له خوداي خوتان بكهن لهو تاوانانه ي نه نجامتان داوهو تا ئيستاش بهرده واهو سوورن له سهرى، ته مجار توبه يه كى نه صووح بكهنو بگه رپنه وه بو لاي خوداو پابه ندى فرمانو نه هيه كانى بنو خوتان به تهو بسپيرن ﴿إِنْ رَبِّيَ رَحِيمٌ وَدُودٌ﴾ بيگومان خوداي من بهرهمو ميه ره بانه بو ته وانه ي توبه ده كه نو ده گه رپنه وه بو لاي تهو، تهو كه سانه ي خوش ده وين كه توبه كارن، ره حمه تو به خششى زوره بو ته وه به كاران.

نهم نایه ته به لگه یه له سمر نه وهی که توبه و نیستیغفار گوناح
هه لده وهرینی و ده بنه هۆکار بۆ دهسته بهربوونی خیری دوانیاو قیامت...!

نه مجار دواي نه وهی که نامۆزگاری که لکی نه بوو موجداده لهو
موفاو هه وه دانو سان هیچیان لی شین نه بوو، خه لکه که ده ستیان کرد:
به سوکایه تی کردن به حه زه تی شوعه یبو په یامه که ی، هه ره شه یان لی کرد.
بوختانو شتی ناشرینیان وه پال دا، ﴿قَالُوا: يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقْتَ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ﴾
وتیان: نه ی شوعه یب! به راستی ئیمه له زۆر لهو شتانه ی ده یانلی ی حالی
نابین، هه رچه ند ورد ده بینمه، له مانای یه کتا به رستی و ازه ییان له په رستی
به کانه مان حالی نابین، نهو نایینه ی تۆ بۆمان شی ده که یه وه ناچیته
دلمانمه. هه ره ها له وه ش حالی نابین که ئیمه پایه مان له ناستی پایه ی
خه لک دابی، هه رچی بۆ ئیمه ره وابی بۆ که سانی دیکه ش ره وای، به لکوه
ئیمه گه لی هه لبار ده یه وه رچی پتویست بۆ بۆخۆمان به ره وای ده زانین!
نیتر تۆ نهم قسه پر و پوچانه چیه ده یانکه ی بۆچی وازمان لی ناهینی؟!

﴿وَإِنَّا لَنُرَاكَ فِينَا ضَعِيفًا﴾ ئیمه که سهیری تۆ ده که یه، تۆ به هاوشانی
خۆمان نازانین، پله و پایه ت زۆر له خوار هی ئیمه وه یه، ده ی چۆن ته مانی
نه وه مان لی ده که ی که تۆ به ره هه به ره پیشه وای خۆمان دابنینه و به تاره زۆی تۆ
ره تار به که یه؟ ﴿وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ﴾ نه گهر له به ره دلرا گرتنی خزمه که سه
کارو عه شیر ته که ت نه بوایه: که نامانه وێ دلیان بشکینین، شاره به ره مان
ده کردی نه مانده هیشت له م ولاته دا دانیشی! چونکه تۆ بۆ خۆت لای ئیمه
هیچ ریزو نرخیکت نیه، ﴿وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بَعِزٌّ﴾ تۆ هیچ ده سه لاتو هیزیکت
نیه له ئیمه یاخی ببی، کوشتنه و نه زیه ت دانت زۆر ناسانه!

ئاوا به و جۆر حه زه تی شوعه یب به لگه ی بۆ هه یانه وه به و شتبه
نهمی و دلسۆزیه نامۆزگاری ده کردن، که چی نه وان به توانچه به هه ره شه وه
قسه ی نابه جی وه لامیان دایمه!

بۆیه حەزرەتی شووعەیب سەرزەنشستی کردنو لۆمەو تەووبیخی ئاراستە کردن لەسەر ئەو هەموو بێ عەقڵی و نەفامییەیانە دەفەرموی: ﴿قَالَ: يَا قَوْمِ ارْهَطِيْ اَعْرُؤَكُمْ مِّنَ اللّٰهِ؟﴾ ئەی گەلو ھۆزە کەم! ئەوە ئێوە بۆچی ئەوەندە نەفام و تێنەگەشتوون؟ ئایا خزم کەسو کارم لای ئێوە لەخودا عەزیز ترەو ئەوانتان لەلا لەخودا رێزدار ترە؟! کە زیانم پێ ناگەیەنن لەبەر خاتری خزمەکانم، نەک لەبەر خاتری خودا؟! بەراستی جیگای سەرسوڕمانو پێکەنینە!

خودا شیاوی ئەوەیه: پابەندی فرمانەکانی بن، ریزی بگرن بەندایەتی بکەن، هەول بدەن رەزامەندی ئەو بە دەست بێنن، کەچی ئێوە ئەوەندە نەفامن چەند کەسیکی خزم کارە کەمتان لەخودا بەلاو عەزیز ترەو ﴿وَاتَّخَذُوهُ وِرَاءَكُمْ ظَهْرًا﴾ خودای پەرورەدگارتان پاشگوێ خستووە، لایەنی خوداتان بەرداو، خستوانەتە پاش خۆتانەو وەکوو شتیکی بێ نرخ، نەئیطاءەیی دەکەن، نەریزی دەگرن، نەلەعەزابو تۆلەیی دەترسن، نەسوپاسی نازو نیعمەتی دەکەن، تەنانەت ئەو تا بە دەمی خۆتان دەلێن: ئیمە کە بەرەبارانت ناکەین لەبەر خاتری خزمەکانتە نەک لەبەر خاتری خودا!! ﴿إِنَّ رَبِّيْ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ خودای من بەو ھەلوێستو کردەوانەتان ئاگادارە، دەزانێ چی دەکەنو چی دەلێنو ھەلوێستان چێو ھیچی لێ گووم نابێ، پراو پر عادلانە سزاتان دەداتەو!!

جا کە شووعەیب ناویمێد بوو لەئیمانەینانیانو زانی بەھیچ جوێرێک بەپیر بانەوازییەکیەو نایەن، ھەلوێستیکی یەکا لاکەرەو ەی راگەیانندو خۆی لێ جیا کردنەو، وتی: ﴿وَيَا قَوْمِ اَعْمَلُوا عَلٰی مَّكَانَتِكُمْ﴾ ئەی گەلو نەتەو کەم! مادام کە باوەرێم پێ ناکەنو شوێنم ناکەون، دە ئێوە بەگوێرەیی تواناو بیرو باوەری خۆتان کار بکەن، چیتان لە دەس دێ دەربارەیی زیان پێ گەیانندم، تەقصیری مەکەن! بۆ خۆتان سوور بن لەسەر کوفرو بێدینیو

تەرازوو بازی خۆتانو باقی کاره ناشرینو نه شیاهه کانتان! ﴿إِنِّي عَامِلٌ﴾
نه منیش به گۆرهی بیرو باوهری خۆمو به گۆرهی تهئیدو پشتیوانی خودا
بوخۆم کار ده کم.

به کورتی: ئیوه له سههر کوفرو گومرایسی خۆتان بهردهوام بن، منیش
بهردهوام ده بيم له سههر بانگهوازی و بتمان به بووم به خودا، ﴿سَوْفَ نَعْلَمُونَ مَنْ
يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ﴾ لهوه به ولواه بۆتان دهرده کهوێ و ده زانن:
کێ سزای ریسواکری بۆ دێو په خهی ده گریو زه لیلو دامای ده کا له دونیاو
قیامهتدا؟ ده زانن: کێ درۆزنو کێ راسته له قسهو گوتاری دا، من یان ئیوه؟!
﴿وَأَرْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ﴾ چاوه پروانی نهوه بن: که پیتان ده لێم:
دهرباره هاتی هاتنی عذاب، منیش له گهلتاندا چاوه پروانی ده کم!

ئیتیر لێره دا پهرده به سههر نمایشه که دا داده تهوه و نیشانهی لێک دابراو
جودا بوونهوهی حهقو به تال دهرده کهوێ، با چاوه پروان بین بزانی چو رو
دهدا؟! نهوه تا: له پڕیکا دوا به دواى مه شهه دی پێشو پهرده له سههر نمایشکی
تر هه لده درێتهوه، چو ده بینین؟ به هیلاکچوونی گه له کهی شوعه یب، هه مرو
نهو خه لکه لاو پال کهوتوون، به هه مان شیو عه زابو صاعیقه ی گه لی
(صالح) پێغه مبهری له ناو بردن، نه مانیشی خسته ناو توونی دۆزه خه عه زابی
پهزدانی یهوه، سه ره نه جامی نه مانیش وه کوو نا کامی گه لی صالح وابوو،
ولاتو شارو دیهاتیان لی چۆل بوو، ههروه کوو نه بووبن، ههروه کوو له وه پێش
روژیک له روژان ولاتیان ناوه دان نه کرد بێتهوه، دونیا یان به جی هیشته به باری
له عه نه تو نه فرینه وه، لاپه ره ی ژیا نیان پێچرایه وه له بیر چوونه وه.

ده فەر موی: ﴿وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَحْنُ شُعَبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بَرْهَةً مِنْهَا﴾
کاتی که فەرمانی ئیمه به سزادانی گه لی شوعه یب ده رچوو نه مره که مان
دهرباره یان ته نفیذ کرا، شوعه یبو موسو لمانانی شوێنکه وتوویمان رزگار
کردن، به ره حمه تو میهره بانی خۆمان پێغه مبه رو شوێنکه وتوویمان له وه

عهزابو مهینه تییه قوتار کرد، ﴿وَأَخَذْتُ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ﴾ گرمه و صاعیقه ی مدرگ ناوهر یه خه ی نهوانه ی گرت که سته مکار بوونو به پیر بانگه وازی به که ی شوعه ی به وه نه چوونو ناموژگاری و نه سیحه ته کانی به گوئیان دا نه چوو، به هوی سته مو کوفرو خراپه کاری بیانه وه دهنگیکسی گه و ره و سامناکئو ریشه کیشکهر؛ که دونیای لی وه له رزه هینانو له ناوی بردن، له ماو یه کی که م دا هه موویانی خپ کردن ﴿فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِينَ﴾ هدر که سه له مالو حالو خوی دا، له شوینو نیشتمه نی خویان به ره و ده م سهره نگری بوونو جو له یان لی برا!

ئوسلوبو شیوازی قورئان «هبارهی چۆنیه تی عهزابه کیان جیاوازی هه یه له شوینی که وه بو شوینیکی تر، له ههر سوره تی که دا به گویره ی سهر پیچیو خراپه کارییان جوړی عهزابه که ده ستنیشان کراوه له سووره تی (الأعراف) دا گه له که هه ره شه یان له شوعه یب کرد به وه: نه گهر واز نه هینی خویو شوینکه موتوانی له شار وه ده رتین، له وی دا جوړی عهزابه که ی به (الرجفة) ده ست نیشان کردوه. لی ره دا گه له که بی نه ده بییان له گه له شوعه یب کردو هه ره شه ی ناشیرینیان به رام بهر نواندو هه لوئستی ناله باریان نیشان دان، بویه لی ره دا جوړی عهزابه که ی به (الصيحة) ناو هیناوه.

له سووره تی (الشعراء) دا خه لکه که داوای به زبون وه ی پارچه یه ک له ناسمانیان کرد: که بکه وی به سهر یان دا، بویه جوړی عهزابه که ی به (عذاب يوم الظلة) ناو هینا.

به لی به جوړیک نه وه نه ته و «کرکه وتنو ناسه واریان برایه وه و له ناو چوون ﴿كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا﴾ هه ده لی له نیشتمانی خویان دا روژیک له روژان نه بوونو نه ژیاونو به خو شی رایان نه بوارد وه، له وه پیش جمو جو له هه لپی ه ژیا نیان نه بوه!! ﴿أَلَا بُعْدًا لِّلَّذِينَ كَمَا بَعْدَتْ أَعْيُنُهُمْ﴾ ده ک به به تاره بچن وه کوو چوونو دووری له ره حمه تو میهره بانی خودا بو دانیشتمانی مه دیه ن بی،

وه‌کوو چۆن له‌وه‌پیش گه‌لی شه‌موود له‌ره‌حه‌ته‌و میهره‌بانی خودا دور
خرانه‌وه‌و به‌هیلاک چوونو فه‌وتان!

گه‌لی مه‌دیه‌ن دراوسی گه‌لی شه‌موود بوون، وه‌کوو شه‌وان کافرو سه‌ر
ره‌قو بیدین بوون هه‌ردوو نه‌ته‌وه‌و به‌ره‌چه‌له‌ک عه‌ره‌ب بوون ئیستا پییان
ده‌گوتری: عه‌ره‌بی بائیده، واته: عه‌ره‌به له‌ناو براوه‌کان!

شایانی باسه هه‌ردوو گه‌ل به‌ده‌نگی گه‌وره‌ی زه‌مه‌ین له‌رز له‌ناو چوون.
ئیبنو عه‌بباس ده‌فه‌رموی: په‌روه‌ره‌گار هیچ کاتێ دوو گه‌لی به‌یه‌ک
شیوه‌ عه‌زاب له‌ناو نه‌به‌ردوه‌و جگه‌ له‌گه‌لی (صالح) و گه‌لی (شوعه‌یب) گه‌لی
صالح گرهمو ضاعیقه له‌ژیریانه‌وه‌و په‌یدا بوو له‌ناوی بردن، گه‌لی شوعه‌یب
له‌سه‌رویانه‌وه‌و بۆیان هاتو له‌ناوی بردن.

چیرۆکی موسا له‌گه‌ل فیره‌ه‌وونو پیاو ماقولانی‌دا

وَلَقَدْ

أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿١٦﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلَإِيهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿١٧﴾
يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَيَبْسُ الْوَرْدُ
الْمَوْرُودُ ﴿١٨﴾ وَاتَّبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ يَبْسُ
الرِّفْدُ الْمَرْفُودُ ﴿١٩﴾

ئه مه چیرۆکی هه وه ته مه له و چیرۆکانه ی په ره د گار له م سوره ته دا گیرا و نیه وه،
دوا چیرۆکی ئه م سوره ته شه!

بێگومان سه رگورشته ی هه زره تی موسا عليه السلام له گه ل فیرعه ونو دارو
ده سه ته که ی دا له زۆر شوینی قورئان دا باس کراوه: له سوره تی (الأعراف/ ۱۰۱-
۱۰۵) و له سوره تی (الشعراء/ ۱۷-۲۸) و سوره تی (طه/ ۴۸-۵۵) و سوره تی
(القصص/ ۳۸) و سوره تی (غافر/ ۳۶-۳۷) ئه م چیرۆکه به شیوه ی جیا جیا
به کورتی یان به درێژی هیندراره.

مه به ست له دووباره بوونه وه و سێ باره بوونه وه ی ئه م چیرۆکه عیبه رت
وه رگرتن و ته مێ خواردویی به له سه ره نجامی ئه م چیرۆکه: که رزگار بوونی
هه زره تی موسا و شوێنکه و توانیه تی و له نا و چونی فیرعه ونو دارو
«سه ته که یه تی، و پێای له نا و چوون، نه فرین و دوور له ره حمه تی خودا و عه زابی
سه ختی دۆزه خه، که نه وه ش چاره نووسی هه موو کافرو مله پو سه ته مکارو
خودا نه ناسانی رۆژگاره؛ نه وانه ی پشتیان له بانگه وازی پێغه مبه رانی خودا
هه لکړده، به پیر بانگه وازییه که یانه وه نه چوون، شایانی با سه عه زابی نیژدراو
بۆ سه ر فیرعه ونو دارو ده سه ته که ی، خنکان بوو له نا و ده ریادا و هه موو که سه ی
ئه و گه له ی نه گرتنه وه.

ده فهرمو ی: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلِكِهِ﴾ سۆیند بێ ئیغه موسا مان کړده پێغه مبه ر ره وانه مان کړد به به لگه و
نیشانه ی ئاشکرا وه بۆ سه ر فیرعه ونو دارو ده سه ته که ی، نایه ته کان نۆ
موعجیزه ی ئاشکرا و نومایان بوون، نیشانه ی تاکتو ته نهایی خودا و راستی
پێغه مبه رایه تی موسا بوون.

جا هه ر چه نده موسا بۆ سه ر هه موو گه لی فیرعه ون (به قیبطی و به نو
ئیسرا ئیلی یه وه) نیژدرا وه بانگه وازییه که ی بۆ هه موان بووه وه لی چونکه
فیرعه ونو تاقمه که ی نه هلی حیللو عه قد بوون، بۆیه لی ره دا به تایبه تی ناوی

ئەوان هیندر اوو ره‌وانه کردنه که بۆ لای ئەوان دیاری کراوه، ﴿فَاتَّبِعُوا أَمْرَ
فِرْعَوْنَ﴾ واتە: فیرعەمون بۆ خۆی برۆای پێ نه‌کردو پێی کافر بوو،
فەرمانیشی بەدارو دەستەکەمی کرد که برۆا بەموسا نه‌کەنو شوێن خۆی (واتە:
فیرعەمون) بکەمون لە کوفرو سەرپێچی فەرمانی خودادا، ئەوانیش شوێن
فەرمانی فیرعەمون کەوتن، رێبازی ئەویان پەیرەو کرد لە گومرایی و سەر لێ
شیواوی دا. لەستەم کردن لە نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل و لە ناو بردنی زارۆکه
نێرینه‌کانیان و هێشتنه‌وه‌ی مێینه‌کانیان دا، لە چه‌وساندنه‌وه‌و نه‌زیه‌تدانیا دا
بەهه‌موو شیوه‌یه‌ک.

﴿وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ﴾ نیش و کاری فیرعەمون، پەیرەو و رێبازێ و
هەڵس و کەوت و مەنەه‌جی ژبانی گونجاو و لەبار نه‌بوو، رێبازێکی عاقلانه‌و
هیدایەت نامێز نه‌بوو، بەلکێ و گومرایی و نه‌زانی و نه‌قامی و کوفرو سەرپێچی و
ستەم و ناشوب بوو!

جا که ئەوان شوێنکەوتووی فیرعەمون بوون و لەدوا ئەوه‌وه‌و ده‌رۆشتن
شوێن فەرمان و مەنەه‌جی ئەو کەوتبوون، بەبێ لێ ورد بوونه‌وه‌و تیفکرین،
بەبێ ئەوه‌ی رایەکیان هەبێ کۆیرانه‌و دای کەوتبوون، خۆیانی سووک کردبوو،
رێزو نرخێک که خودا پێی دا بوون لەخۆیان داری بوو، ئیراده‌و عه‌قل و نازادی
خۆیان لەده‌س دا بوو، کەوابێ سزایان لەقیامەت دا دۆزه‌خه، دەبێ تۆڵەیان لێ
بسه‌ندری، لەهه‌ردوو لایان؛ لەفیرعەمون و لەشوێنکەوتوانیشی ﴿يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ﴾ فیرعەمون رۆژی قیامەت پێش گەلەکەمی ده‌که‌وی، فیرعەمون پێشه‌وا و
ئەوانیش بەدووی دا، بۆ کۆی؟ ﴿فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ﴾ بەته‌ئکید ده‌یانباته‌ نا
ناگه‌روه، داخڵی دۆزه‌خ ده‌بن، نازاری ئەو عەزابه‌ ده‌چێژن ﴿وَبِئْسَ الْوَرْدُ
الْمُورَدُ﴾ خراب شوێنیکه که ئەوان ده‌چنه‌ ناوی، ده‌چن لەجیاتێ ناوی سارد و
فێنک کردنه‌وه‌ی ناو ده‌روونیان ناوی کولاتووی بۆگەن ده‌خۆنه‌وه‌و لەجیاتێ
ئەوه‌ی تێنویه‌تیان بشکێ بمو ئاوه‌ کولاتوه‌ ریه‌خۆڵه‌کانیان پچر پچر ده‌بن.

﴿وَاتَّبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ سرباری نعو عه‌زابه سامناکه‌ی دۆزه‌خ، له‌دونیا‌ش‌دا نه‌فرینیان لی ده‌کرئ له‌لایه‌ن نه‌و گه‌لو نه‌ته‌وانه‌ی که دوا نه‌وان دینه‌ کۆری ژبانوه، هه‌روه‌ها روژی قیامه‌تیش له‌لایه‌ن خوداوه نه‌فرینیان لی ده‌کرئ، له‌لایه‌ن فریشته‌کانوه، له‌لایه‌ن نه‌هلی مه‌حشره‌و. نه‌فرینیان لی ده‌کرئ، نه‌وان واته: فیرعه‌ونو تاقمه‌که‌ی قیزلی کراوو ره‌زا گرانو ریسوا کراون، هه‌موو که‌س نه‌فرینیان لی ده‌کا، ﴿وَبِئْسَ الرَّفْدُ الْمَرْفُودُ﴾ به‌راستی خراب خه‌لاتیکه‌ نهم نه‌فرین لیکردنه‌ی دونیاو قیامه‌ت که پێشکه‌ش نه‌وان ده‌کرئ، نه‌فرین لیکردنو دوور بوونیان له‌رحمه‌ت ناو‌نراوه (رفد) عه‌طاو به‌خشش بو گاته‌پیکردنو قه‌شمه‌ریو سوکایه‌تی پیکردنیان!

په‌ندو عیبه‌رت وه‌رگرتن له‌چیرۆکی گه‌له‌ سته‌مکاره‌کان

ذَٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَىٰ نَقُصُّهُ عَلَيْكَ

مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾ وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا

أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ ءَالِهِمُّمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ

اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتَابِعٍ ﴿١٠١﴾

وَكَذَٰلِكَ أَخَذُ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخَذَهُ

أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾

په یوه ندى ئهم نایه تانه بهی پیشه وه ناشکراو نومیانه، چونکه پاش
 نه وهی په روه ردگار چیرۆکی پیغه مبه رانی پیشووی گیرایه وه: که ههوت
 چیرۆک بوون (چیرۆکی هه زه رته نوح، هود، صالح، ئیبراهیم، لوط،
 شوعه یب، موسا (درودی خودا له سهر هه موویان بێ)) نه مچار ناماژه بو
 په ندو نامۆزگاری نهو چیرۆکانه ده کا، ده هه رموی: ﴿ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَاءِ الْقُرٰی
 نَقَّصْنٰهُ عَلَیْكَ، مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِیْدٌ﴾.

ئه گهر به وردی لهو چیرۆکانه وره بینه وه، فیری ئوسلووبی جه ده لو
 دانوسان ده بین، ئهم چیرۆکانه ئاده میزاد فیری پوچانه وهی به لگه به به لگه
 ده که ن، پشتگیری به لگهی عه قلی به چیرۆکی واقعی ده کا: خوینه رو بیسه ر
 ناماده ده کا بو سوود وه رگرتن لهو په ندو عیبه ر تانه ی لهو چیرۆکانه
 وه ده گیرین! به ئهم چیرۆکانی دلی موسولمان نه رم ده بی، نه فسی پاک
 ده بیته وه، نه ندانه کانی ترسی خودایان لی ده نیشی و رام ده بن بو یاد
 کردنه وهی خوداو به ندایه تی بو کردنی، ترسی سزای، گوناچاران وه له رزه
 دینی و ده زاندی: که موسولمان جیهان به جی دلی مه دح شه نای ده کری و
 ریزداره، کافره که جیهان جی دلی هه که ویته به ر نه فرینی خه لکو
 له قیامه تیشدا نه فرینو عه زابی زۆرو به تازاری تووش دی، له هه مان کاتدا
 ئهم چیرۆکانه به لگه ن له سهر راستگویی پیغه مبه ر ﴿﴾ چونکه نه گهر له خودا وه
 نیگای بو نه یه چون پیغه مبه ر یکی نه خوینده وار، پیغه مبه ر یک به درێژایی
 ژبانی رابوردووی سهیری کتیبیکی نه کردوه، خویندگا و قوتابخانه یه کی
 نه بینیه، قوتایه تی و فه قتییه تی که سی نه کردوه، چون نهو هه والانه ی زانی و
 چون نهو چیرۆکنو سه رگوزه شتانه ی گیرانه وه!

هه لبه ته گیرانه وهی ئهم چیرۆکانه نیشانه ی پیغه مبه رایه تی موحه ممه ده
 ﴿﴾ به لگهی نه وه یه: که قورئان که لامی خودایه به نیگا و سه روش بو

پیغه مبهری ناردوه وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموئ: ﴿ماکان حدیثا یفتی،
ولکن تصدیق الذی بین یدیہ...﴾ یوسف/۱۱۱.

ده فهرموئ: ﴿ذَلِكْ مِنْ اَنْبَاءِ الْغَيْبِ نَقَصُهُ عَلَيْكَ﴾ نهم چیرۆکانه ی
بو مان گیرایته وه نه ی موحه ممه ده! نه وه پرێکن له هه والو سهرگورشته ی نه و
گونوو شارانه ی: که ژیرو زه بهرمان کردن، ویرانمان کردن، نه مانه هه موویان
هه والی په نامه کینو بو ت ده گیرینه وه ﴿مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصْبٌ﴾ هه ندئ له و
گونوو شارانه ی تا ئیستاش ناسه واریان ماوه شوینه واریان ده بیندرئ.
هه ندیکیشیان ناسه واریان نه ماوه نه وه مهیدانی له ناو بردنی گه له
سته مکاره کانه راده نویندرئ، نه فسرو خه یال ته نگه تاو ده کا!! هه ندئ له و
گه لو نه ته وانه له ئیو شه پۆلی توفان دا نوغرو بوون، هه ندیکیان بهر شه باو
زریان خاکو ولاتیان ژیرو زه بهر کراوه، هه ندیکیان بهر گمه و ناله ی بی نامانی
دهنگی فریشته ی هیزو توانا پیدراوی له ووزه به ده ر شارو گوندیان ویران کرانو
خویان سهره نگرئ که وتزو خپ بوون. هه ندیکیان به خویانو مالو حالیا نه وه
به زه وی دا رۆچونو چوونه ده ریای نه مانه وه، هه ندیکیان له ده ریادا خنکانو
هه میشه نه فرینیان لی ده کریو فیرعه ون پیشه وایان بوو بو دۆزه خ!

نه مانه چیرۆکنو سهربرده ی دانیشتوی چهند گوندو شارێک بوون: که
له سهر ده می جیا جیادا به هیلاکمان بردنو وۆتسی ده گیرینه وه، له وه پیش تو
هیچ زانیارییه کت ده رباره یان نه بوو، ئیمه به هۆی نیگا و سروه وه نهم غه یبه
نه زاندراره ت فیر ده که یین، تۆش بو گه له که تی بخوینه وه پێیان رابگه یه نه بو
نه وه ی په ندو عیبه رته ی لی وه رېگرن!

هه ندئ له و شارو گوندانه ی ویرانمان کردنو دانیشتوانه کانمان
له ناو بردوون تا ئیستاش شوینه وارو که لاوه کانیا ن ماون، شایه تی زیندون بو
هیزو توانای نه و گه لو نه ته وانه ی ناستی بیناسازیان، سه یری پاشماوه و

که لاهه کانی گه لی عاد له وه لاتی نه حقافو شوینه واری گه لی نه موود
له وه لاتی حیجر دا بکمنو پهن دی لی وهر بگرن!

هه ندیکی تر لهو شارو گوندانه ناسه واریان نه ماوه، ده لی ی کشتو کالی
دراواوه نو له سهر زهوی هه لکه ندر اوزو روی زهویان لی پاک کراوه ته وه. وه کور
نه وهی به سهر گه لی نوحو گه لی لوط هات، وه لاتو خانوبه رهیان ناداری
به سهر پاداری به وه نه ماوه و خویشان له بیر چوونه وه!

﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ﴾ نیمه که له ناومان بردنو وه لاتمان ویران کردن
سته ممان لی نه کردن، به بی تاوانو نه وه مان به سهر نه هیئان ﴿وَلَكِنْ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ﴾ به لکوو نه وان بو خویشان سته میان له خویشان کرد.. که سوور بوون
له سهر کوفرو سته مکاری خویشان، به رده وام بوون له سهر په رستنی غهیری
په روه ردار، وازیان له ناشوبو فیتنه جوئی نه هیئا، نامیری ههستی خویشان
له کار خست، پشتیان له هیدایهت هه لکردو روویان له بانگه وازی پیغه مبه ران
وه رگیرا، پیغه مبه رانیان به درو خستنه وه، گالته یان به هه په شو ترساندن خودا
ده هات، بتمان هیان به بتو خودا کانیان هه بوو که له زیانو نار هه نی
ده یان پارزن! بویه نه وه یان به سهر هات: که به سهر یان هات ﴿فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ
آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ﴾ نهو کاتی
فرمانی خودای مه زن ده رچوو به له ناو بردنیان خودا دروزه کانیان هیچ سودو
نه فعیکیان بو یان نه بوو، نهو بتو صه نه مانه ی که له جیاتی خودا به ندایه تیان
بو ده کردن دادیان نه دانو عه زابی ریشه کیشکه ریان لی دوور نه خستنه وه،
به لکوو زیانیان پی گه یانندو بوون به مایه ی له ناو بردنو به فتاره چوون بو یان
﴿وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبِيبٍ﴾ به رده وامیو سوور بوونیان له سهر بتپه رستیو
به ندایه تی کردن بو غهیری خودا ویرانیو فهوتانی بو زیاد کردن، جگه
له خه ساره تمه ندیو به هیلاک بردنیان هیچ سودیکی تریان بو یان نه بوو، چونکه
نه وان پشتیان بهو بتو صه نه مانه به ستو رو وهر گیرانو گالته

به پیغهمبه‌رانیان زیاد کرد، په‌روه‌رد‌گارش تۆله‌و عه‌زابو ویرانی‌و
سهر‌گمردانی بۆ زیاد کردن! به‌هۆی په‌رستش بۆ ئه‌و بتانه خودا سزای توند تر
کردنو به‌سامناکترین شیوه له‌ناوی بردن.

﴿وَكَذَلِكَ أَخَذَ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَرْيَ وَهِيَ ظَالِمَةٌ﴾ وه‌کوو ئه‌و سزادانو
غه‌زه‌ب لی‌ گرتنه سامناکه‌ی که خودای تۆ ئه‌ی موحه‌مه‌د! دانیشتیوی ئه‌و
شارو گوندانه‌ی پی‌ گرتن، وه‌کوو ئه‌و ویرانی‌و له‌ناو‌بردنه‌ی به‌سهر‌گه‌لی نوح‌و
قه‌ومی عادو ته‌موودو غه‌یری ئه‌وانیشمان هی‌نا کاتێ سته‌میان له‌خۆیان کردو
په‌یامی پیغهمبه‌رانیان ره‌تکره‌وه، هه‌مان عه‌زابو سزا ده‌نی‌ترین بۆ سهر
گه‌لو نه‌ته‌وه‌ی تر هه‌ر کاتێ سته‌میان له‌خۆیان کردو سهر‌پیچی فه‌رمانی
خودایان کرد! چۆن گه‌لو نه‌ته‌وه‌ی پیشینه‌کانمان له‌ناو بردن ئاواش گه‌لو
نه‌ته‌وه‌ی تر له‌ناو ده‌به‌ین هه‌ر کاتێ ره‌چاوی ئه‌وان بکه‌ن. ﴿إِن أَخَذَهُ الْيَمُّ
شَدِيدٌ﴾ بی‌گومان تۆله‌ساندنو سزاو گرتنسی خودا بۆ سته‌مکاران سامناکو
به‌نازارو پر نه‌ندیشه‌یه‌و رزگار بوونی لی‌ ناکرێ!! نیمام ته‌حه‌دو بوخاری‌و
موسلیم‌و تیرمیذی‌و ئیبنو ماجه له‌ئهبو موسای ئه‌لئه‌شعه‌رییه‌وه خودایان لی‌
رازی بی‌، ریوایه‌تیان کردوه، وتویه‌تی: پیغهمبه‌ر فه‌رمویه‌تی: (خودا
مۆله‌تی سته‌مکار ده‌دا تا ماوه‌یه‌ک به‌لام که گرتی ئیتر رزگار بوونی نیه،
ئه‌مجار نایه‌تی ﴿وَكَذَلِكَ أَخَذَ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَرْيَ وَهِيَ ظَالِمَةٌ﴾ إِن أَخَذَهُ
الْيَمُّ شَدِيدٌ﴾ی خوینده‌وه.

ده‌ی با سته‌مکاران په‌ندو عیبه‌رت وه‌ربگرنو له‌خۆیان بایی نه‌بنو
بگه‌رپنه‌وه بۆ لای خوداو واز له‌سته‌مکاری بی‌سن!!

بهند وەرگرتن له چیرۆکه‌کانی قورئان به‌سزای قیامه‌ت
 أَلَيْسَ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ
 ذَلِكَ يَوْمٌ تَجْمُوعٌ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾ وَمَا
 نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ ﴿١٠٤﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ
 إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَيُنْفَى
 النَّارُ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ
 السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ
 ﴿١٠٧﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَيُنْفَى الْجَنَّةُ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ
 السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرٌ مَّجْدُوفٍ ﴿١٠٨﴾
 فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ
 ءَابَاؤُهُمْ مِن قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوفُونَ ﴿١٠٩﴾ نَصِيبُهُمْ غَيْرَ مَنقُوصٍ ﴿١١٠﴾

ئەم کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌ش په‌یوه‌ندییان به‌نایه‌ته‌کانی پێشه‌وه‌ هه‌یه‌. بۆ په‌ند
 وەرگرتن له‌چیرۆکی گه‌له‌ سته‌مکاره‌کان، جا دوا‌ی نه‌وه‌ی په‌روه‌ردگار با‌سی
 په‌ند وەرگرتن له‌به‌هیلاک‌بردنی گه‌له‌ سته‌مکاره‌کانی جیهانی کرد، دیت‌ه‌ سه‌ر
 با‌سی په‌ند وەرگرتن به‌پادا‌شو سزای قیامه‌ت بۆ به‌خته‌وه‌رانو به‌دبه‌ختان!

ئەمەش لەرووی رانواندنی بەلگەو دەلیل لەسەر راستگویی پیغەمبەرانو راستی وادە ی پەرەردگار، ھەروەھا ترساندن لەسەرپیچی کردنی خوداو کافر بوون بەوادەو ھەپەشەکانی. ھەلنانی ئادەمیزادان بۆ طاعەتکردنی پەرەردگار. ئەو گرتە گورچکبەرە کە لەدونیادا پەرەردگار سەتەمکارانی پێ گرتو لەناوی بردن، نیشانەی عەزابی قیامەتە، ھەر کەسێ لەسزای قیامەت بترسی دەبێ ئەو جۆرە سزایانە بخاتە پیش چاوی خۆیو پەندو عیبرەت وەرگیری. واتە: ئەوانەی چاوی دلیان رۆشنو بینایە، ھەست بەو دەکەن: کە ئەو کەسە لەم لە جیھانەدا سەتەمکاران بەو شتێوە لەناو ەبا، لەقیامەتیشدا بەدۆزەخ سزایان دەدا.

«فەرموی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ﴾ بێگومان لەم چیرۆکانە ی باسمان کردنو بەھیلاکچوونی سەتەمکارانو رزگار بوونی برۆاداریان لەخۆ گرتبوو، بەلگە ی بەھیزو ناشکرا ھەن لەسەر راستی وادەو بەلێنی خودا دەربارە ی پاداشو سزای قیامەت؛ بۆ کەسانێک برۆایان بەقیامەت ھەیەو لەسزاو نازاری سامناکی دەترسن! لەدونیادا خۆیان لەکوفرو سەتەمکاریو سەپیچی فەرمانی خودا دەپاریزن، چونکە دەزانن: ئەو ی پیغەمبەران ھەواییان پێداو لەزیندو بوونەو پاداشو سزا راستەو گومانی تێدا نیە، دەزانن: ئەو کەسە ی لەدونیادا سزای سەتەمکارانی داو و لەناوی بردوون دەتوانن لەقیامەتیشدا سزایان بدا، دەزانن ئەو سزاو عەزابە ی لەدونیادا یەخە ی تاوانبارانی گرت نمونە یە کە بۆ عەزابی قیامەت..

زومەخشری لێرەدا دەفەرموی: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ﴾ نامازە یە بۆ چیرۆکئو سەرگورشتە ی گەلە سەتەمکارە لەناوبراوەکان کە خودا لەسەر تاوانو سەتەمکارییان لەناوی بردن.

کە دەفەرموی: (لآیة) واتە: لەم چیرۆکانەدا پەندو عیبرەت ھەیە بۆ کەسانێک کە لەعەزابی قیامەت دەترسن. چونکە ئەوانە دەپرواننە ئەو سزاو

عهزابه ی به سهر ئه واندا درا له دونیادا لئیان روونه ئه وه نمونه ی عه زای
قیامته، جا که عه زابو ئا په حه تی و توندو تیژی ئه و سزایانه یان هینایه پیش
چار ی خزیان، په ند ئامیز ده بن، ترسی خودایان لی ده نی شی...

﴿ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لُّهُ النَّاسُ﴾ ئه و رۆژه رۆژی عه زابی قیامته، هه موو
ئاده میزادی تیدا کۆ ده کرینه وه، له یه ک که سه وه تا دوا که س له و رۆژه دا گرد
ده کرینه وه، بۆ ئه وه ی حیساییان له گه ل بکری و له سهر کرد وه کانیا ن پادا شو
سزا بدرینه وه. وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿وَحْشِرْنَاهُمْ فَلَمَّ نَفَارٌ
مِنْهُمْ اِذَا﴾ الکهف/ ۴۷. خه لکه که به ده ست خزیان نیه، زیندو ده کرینه وه،
را پیچ ده کری ن بۆ ده شتی مه حشر به بی ئه وه ی ه یچ ویستو ئیرا ده یه کبان
هه بی، هه موویان کۆ ده کرینه وه، هه موویان چا وه پوانن چی ده بی و چی رو
ده دا!!!

﴿وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ﴾ ئه و رۆژه رۆژی کی گه وره و سامنا که، رۆژی کی
گه وره یه: فریشته ناماده ی ده بن، پیغه مبه ران تییدا کۆ ده بنه وه، خودا تییدا
حاکمه و پیغه مبه ران و شه هیدانو پیا وچا کان شایه تو گه واهیده رن!!

رۆژی کی گه وره یه، چونکه مه خلوقات سهر له بهر هه موویان تییدا
کۆ ده بنه وه؛ ئاده میزاد و جندۆ که و بالنده و درنده و ئاژه ل و خشۆ که و هه موو
گیانله به ریک به بی ئیستیثنا تییدا کۆ ده بنه وه، دادوهر خودای عادل و زانا و
دانا یه، که س به ئه ندازه ی تۆز قالی ک سته می لی نا کری!

هه ل سوپانی کاروباری بوونه وه ر له دونیا و له قیامته تا هه ر
له زه ره تامه جهره به هه موو روداو و له نا و بردن و عه زاب نار دنه سه رو عه زاب
هه لگرتن و باران بارین و هینان و بردنی هه روو لی دانی بومه له رزه و صاعیقه و
توفان و ره شه با و زریان... هتد هه مووی به ده ست خودایه و به ویستی ئه و دینه
جی و نامینن! سروشت (طبیعة) بۆ خۆی ه یچ ده ورکی له و رودا وانه دا نیه،
ئه ویش مه خلوقی کی فەرمان پیکرا وه و ه یچی ترا! ئه وه ی ماد دییه کان ده یلین:

گوايه تۆفانو ههوره بروسکهو زهوی رۆچونو بومهله رزه. کاروباری سروشتینو
خودا چ ده خلیکی تییاندا نیه، بۆ خۆیان گوت: به لئی بۆ خۆیان گوت. ساکار
ترین رهندانهوی ئهوانه ئهوهیه: که ئهو عهزابو سزایانهی یه خهی ئهو گهله
سته مکارانهی گرتوه پیش وهخت پیغه مبه ره کانیان ئینداریان کردونو کاتی
دیاریکرایان بۆ داناونو به ته حید کاتی هاتنی عهزابه کهیان دیاری کردوه،
ئهی ئهو نیه حه زه تی صالح فهرمووی: ﴿تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدُ
غَيْرِ الْمَكْذُوبِ﴾ هود/۶۵. حه زه تی (الوط) یش فهرمووی: ﴿ان موعدهم
الصبح﴾ هود/۸۱.

ئه مچار پهروه ردگار ههوالی دواختنی قیامهتو هاتنی عهزابی خۆی
را ده گهینه ئۆ ده فهرمووی: ﴿وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مُّعَدُّودٍ﴾ ئیمه هه لسانی
قیامهت دوانا خهین مه گهر بۆ ماوهیه کی دیاریکراو که خۆمان له زانستی
خۆماندا دیاریمان کردوه، هیچ زیادو که مییه کی تیدا ناکرئو پاشو پیش
ناکا، هه کاتی ته مهنی دونیا تهواو بوو قیامهت راده بئو کۆتایی به ژیان دئ!
پهروه ردگار کهسی به سه ر زانیاری کاتی هاتنی رۆژی قیامهتدا ناگادار
نه کردوه، ئهو زانیارییه تایبه ته به زاتی خۆیه وهو کهسی تر نایزانئ...

﴿يَوْمَ يَأْتُ لَا تَكَلِّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ لهو کاتهی رۆژی قیامهت دئ هیچ
زینده وه ریکی خاوه ن نوتقو قسه، ناخواتنی بۆ ناکرئ، مه گهر خودا ریگهی
بدا، چونکه لهو رۆژهدا کهس ئیرادهو ئیختیاری نیه، به بئ ئیزن وه رگرتن کهس
قسهو کردهوی بۆ ناکرئ! هه ر خودا خاوه نی فهرمانو جلهو گیریه، کهسی تر
دارای هیچ نیه. وه کوو له شوینیکی تر دا ده فهرمووی: ﴿يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ
وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا، لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا﴾ النبا/۳۸. یان
ده فهرمووی: ﴿يُؤْمِنُذٍ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَا عِوَجَ لَهُ، وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا
تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا﴾ طه/۱۰۸.

بیده نگی به کی سامناک هه مو مه خلوقات داد به پۆشی، ترسیکی گشتی
خۆ به سهر مه شهه دو ناماده بوانی مه شهه ده که دا بال ده کیشی! کهس زانی
ناهینی داوای قسه کردن، بکا، کهس ورتهی له ده م نایه ته ده ری، به لام جاری
واده بی خودای مه زن ریگه ده ده به هندی کهس قسه یه که بکاو په ده ی
بیده نگی بدرینی!

﴿فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ﴾ لهو حه شاماته ی کۆیۆ ته وه لهو رۆژه ده هه یانه
به ده به ختو نه گبه ته به هۆی کوفرو بیدینی له ژانی دویایدا، هه شبانه
به ختو وه رو کامه رانه، تا قمو کۆمه لی به هه شتی رازا وه یه؛ چونکه له ژانی
دویادا بپوای راستی هه بو وه به ده وهام بوو له سهر خودا په رستی وه کوو
له شوینیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ، وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ﴾ الشوری/۷.

جا ههر که سیك ویسترا بی به ده به خت بیو کاری خراپه ی کرد بی ته وه
نه هلی شه قاوه ته، که سیکیش ویسترا بی ختو خۆشی پی بگاو کاری خیری
نه نجام دا بی ته وه له ته هلی سه عاده تو به ختو وه رانه، ههر که سهو ریپو ی
ریگای بو دیار یکرای خۆیه تی، بو چ لایه که دروست کراوه ته وه نه نجام ده ده
تیر میژیو شه بو یه علاو هی تریش له عومهری کوری خه تابه وه ریوایه ت
ده کهن، ده لێن: عومهر ﷺ ده لی: که نایه تی ﴿فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ﴾ هاته
خواری پرسیارم له پیغه مبه ر کرد وتم: نه ی پیغه مبه ری خودا! له سهر چی کار
بکه ین! له سهر شتیك که برا وه ته وه یان له سهر شتیك که نه برا وه ته وه؟
له وه لام دا فهرمو ی: کار بکه ن له سهر شتیك که برا وه ته وه مو ر کراوه
قه له می به سه ردا هاتو وه، وه لی هه موو کهس په یه وه ی شه ری بازه ده کا که
بو ی دیاری کراوه بو ی دروست کراوه نه مجار نه م نایه تانه ی خۆینه وه: ﴿فَإِذَا
مِنْ أَعْطَى اتَّقَى، وَصَدَقَ بِالْحَسَنَى فَنَسِيسِرَ لِّلِيسِرَى، وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى
وَكَذَبَ بِالْحَسَنَى فَنَسِيسِرَ لِّلْعَسِرَى﴾ اللیل/۵-۱۰.

مه بهست شهویه: خودا بۆ خۆی غهیب زانمو ناگاداری رودای داهاتووه. ده زانی چ ده بیو ۱۱ رو ده دا، ده زانی کۆ ۱۲ ده کاو سه ره نجامی کاره کان چۆنه، هه موو کاروباریکی له کتیبی غهیبی خۆی دا تو مار کردوه.. پیغه مبه ۱۳ له فهرموده که ی دا شه وه مان فیر ده کا: که سزاو پاداش له سه ره کردوه ده درینه وه، هه موو ناده میزادیک شه ری بازهی بۆ ناسانکراوه که بۆی دیاری کراوه، جا ری بازه که ی سه ری کیشی بۆ کامه رانی به هه شت، یان بۆ به ده به ختی ناو دۆزه خ، شه نا ماده باشی و عه زیمه تی پیی دراوه، رۆلی خۆیان ده گێرن له به ختیو کردنی نه فسرو رامکردنی بۆ شه ری بازهی پیی سپێردراوه و به خته وه ری لی چنگ ده که وێ.

شه مجار پهروه ردگار سزاو پاداشی هه ردوو تا قمه که دیاری ده کاو ده فهرموئ: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ﴾ جا شه وانهی به ده به ختن له ژبانی دونیادا به هۆی شه کردوه ناشیرینه ی شه نجامیان داوه، که له نا کامی بیرو باوه ری فاسیدو پوچی به جیماو بۆیانو شوێنکه وتنی خراپه کاران له کردارو گوفتاردا هه تا وایان لی هات له تاوانو خراپه کاری دا نوغرو بوونو رونا کایی بیرو باوه ری سه روشتییان کوژایه وه دلیان تاریک بوو گومرا بوون، موسته حه قی چوونه ناو دۆزه خ بوون، ناگر به شی شه وانو جیگیای حه وانو وه پشودانیانه. شه وان له ناو شه دۆزه خه دا شینو شه پۆریان هه یه وه هه ناسه سوارنو نه که وه هانکه هانکیان لی دئ، سینگیان ته نگ ده بی لرخه و پرخه و لرفه و دادو فیفانیانو شاته شاتیان جیهانییک پر ده کا!!

﴿خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضُ﴾ شه وان له ناو دۆزه خه دا ده میننه وه بۆ هه تا هه تایه، مانه وه که یان له وێ دا به رد هه و نه برا وه یه، تا شه ناسمانه ی له سه ریانه و شه زه ویه ی له سه رنی به میننه و شه وانیش له ناو دۆزه خه دا ده میننه وه، مه بهست به م ته عبیره قورئانییه مانه وه یانه له ناو ناگردا بۆ هه تا هه تایه. کۆتایی نه هاتنی سزا که یانه.

مه بهست به (السموات) لیږه دا ناسمانی همر یه کئی له نه هلی دۆزه خو
نه هلی به هه شته، واته: نمو سه قفه ی له سهریانه، مه به ستیش به (الأرض)
لیږه دا نمو زه وییه: که نمو له سهرنیو که وتۆته ژیریانه وه. چونکه
له قیامت دا ناسمانو زه وی نیستا نامینرو ده گۆږدرین؛ وه کوو له سوینیکی
تردا ده فمرموی: ﴿یوم تبدل الأرض غیر الأرض والسموات﴾ ابراهیم/۴۸. یان
ده فمرموی: ﴿واورثنا الأرض نقبوا من الجنة حیث نشاء﴾ الزمر/۴۸.

ههروه ها چونکه پیویسته بو نه هلی قیامت ناسمانیک هه بی
دایانپۆشیو زه وییه ک هه بی هه لیانگری! همر شتیک له سهرته وه بی به ناسمان
حیسابه بو تو.

ئینبو عه بباس «هفرموی: له قیامت دا بو هه موو کهس زه ویو ناسمان
هه یه.

﴿إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ﴾ اته: نهم مانه وه یان له دۆزه خ دا بهرده وامو نه پراویه:
مه گهر خودای تو مه یلی بی نی، نهم یاسایه بگۆږی له شیویه که وه بو
شیویه کی ترا مه بهست بهم ته عبیر بهرده وامو مانه وه ی به به دییه، چونکه
مانه وه ی موشریکان له ناو دۆزه خ داو مانه وه ی به هه شتییه کان له به هه شت دا
چه سپاوو سه لمینراوه.

که وابوو مه بهست نه وه یه: مانه وه هه تا هه تاییه که به ویستی خودایه و
هیچ شتیک له دونیاو له قیامت دا به بی مه شیته تی خودا ناب، له زمانی
عه ره بی دا نه گهر که سیک به یوی ته عبیر له بهرده وامی شتیک بداته وه، ده لی:
(هذا دائم دوام السموات والأرض) زانایانی ته فسیر زۆر راوو بو چونیان
له سهر نهم نیستنه یه ده برپوه «گرنگه کانیا ن نه مانه ن:

زومه خسه ری ده لی: نیستی نه که رو ده کاته وشه ی: (خال دین) ی ناو
نایه ته که، واته: نه هلی دۆزه خ به بهرده وامی له ناو ناگر دا نامیننه وه، به لکوو
ده گۆږدرینه و بو ناو زه مه ره بر، ههروه ها جگه له ناگر به چه ند جوړی نریش

عه زاب ده درین، لهوانه یه سزا که یان له سزای ناگر به ئیش تر بی، نه ویش ناره زامه ندی خودایه لییان. ههروه ها نه هلی به هشت جگه له ناز، نیعمه تی به هشت خوشی تریان تووش دی، وه کوو ره زامه ندی خودا لییان، جگه له به هشت پهروه، گار به فیه ضلی خوی نیعمه تی وایان پی ده به خشی چۆنیه ته که ی نازاند ری و ده صفی نا کری.

واته: نه هلی دۆزه خو نه هلی به هشت به بهرده وامی ده میننه وه مه گهر خودا بیهوی نهو شیوه ژبانیه یان بگۆری، سزایان زیاد بکا یان که می بکا، نازو نیعمه تیان بۆ زیاد بکا یان که می بکاته وه.

مه بهست نه وه یه: هه موو شتیک له ژیر ده سه لاتی خودا دایه و به ویستی خوی زیادو که می ده کا.

نه بو حه ییان له ته فیسیری به حری موحیطدا ده لی: وا پیده چی ﴿إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ﴾ چهر تکرده که رو بکاته نهو کاتو زه مانه ی که له ﴿خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ﴾ وهرده گیر. واته: نهوانه له دۆزه خدان، مه گهر نهو کاتو زه مانه ی خودا ده یهوی له ویدا نه بن، یان نهوانه له به هشت دان مه گهر نهو کاته نه بی که خودا ده یهوی له ویدا نه بن، نه مهش ده گونجی نهو کاتو زه مانه بی که خودا حیسابو لی کۆلینه و هیان له گهل ده کا، کهوابی زه مانه چهر تکراره که نهو کاته ده بی که خه لکه له دهشتی مه حشر دا ده میننه وه.

نه گهر ئیستیثنا نه که رو بکاته (خالدین) نهو کاته به نیسبهت نه هلی دۆزه خه وه مانا که ناشکرایه، چونکه ده گونجی زه مانه چهر تکراره که نهو زه مانه بی که هه ندی له نه هلی دۆزه خ: که موسولمانی تاوانبارن، پاش پاکبو نه وه سزادانیان به نه ندازه ی تاوانه کانیان له دۆزه خ در دیندرینو ده برینه به هشت. به لام نه م جوړه مانا کردنه به نیسبهت نه هلی به هشته وه نا گونجی، چونکه ههر که سی چووه ناو به هشت ئیتر لی تی ده رناچی و ده رنا کری..

﴿إِنَّ رَبَّكَ فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾ بیگومان خودای تو ههرچی بۆی ده یکا:
به گویره ی زانیاری و دانایی خۆی چی بۆی له گه له شهلی دۆزه خی ده کا،
ههروه کوو چۆن چی بۆی بیدا به به ههشتیه کان پییان ده دا.

نه مجار پهروه ردگار پاداشی تاقمی دوهم تاقمی به خسته وه ره کان دیاری
ده کاو ده فهرموئ: ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرُ مَجْذُوذٍ﴾ واته: شهلی
سه عاده ت: که شوینکه وتووی پیغه مبه رانن، نهوانه شوینو ماوایان به ههشنه و
بۆ ههتا ههتایه تی بیدا ده میننه و، ههتا ناسمانی به ههشتیان به سه ره وه بۆ
زهوی به ههشتیان له ژیره وه بۆ به ویستو ئیراده ی خودا تی بیدا ده میننه وه، نه و
به ههشته بۆ نهوان به خششیککی نه برا وه نایاساغه، بۆ ههتا ههتایه یه!

ئیبنو که شیر ده فهرموئ: مه عنای ئیستیثفانه که لیڤرده نه وه یه: که
مانه وه ی شهلی به ههشت له ناو نه و نازو نیعمه تانه دا شتیگ نیه له بهر زاتی
خۆی پیویست بۆ (واجب لذاته) نیه به لکوو پابه نده به ویستو ئیراده ی
خودا وه، بۆیه هه همیشه منه تو به خشاینده یی خودا له سه ریانه و نهوانیش
ته سبب و ته مجیدی خودا ده کمن له پاساوی نه و به ره وه به خششانه دا.

هه ره که ئی له پاداشی به ههشتو سزای دۆزه خ به ویستو ئیراده ی خودا
به رده وامه و به گویره ی عه داله تکاری و دانایی خودا له پاساوی کرده وه کانیا ن:!!
عه زابی شهلی دۆزه خ به رده وامه و پابه نده به ویستو ئیراده ی خه ردا و
سزای کرده وه کانیا نه.

نیعمه تو له زه ته تی به ههشت بۆ به ههشتیان نه ویش پابه نده به مه شینه تی
خودا وه و پاداشی کرده وه کانیا نه.

به لام نه وه نده هه یه پهروه ردگار له کوتایی باسی دۆزه خییه
به به خته کان دا فهرموئ: ﴿إِنَّ رَبَّكَ فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ﴾ له کوتایی باسی شهلی
به ههشت دا فهرموئ: ﴿عَطَاءٌ غَيْرُ مَجْذُوذٍ﴾ نه مهش بۆ دلخۆشکردنی

بروادارانو ئامار شه بۆ ئه وه: که پاداشی موسولمانان به خششیکی خودایه و
چاکه یه کی بهرده وامه له گه لیان ده کا.

موسلیمو بوخاریو نه سائی له سه بو هوپه یه پوه» فهرمووده یه کی
پێغه مبهریان ﷺ ریوایهت کردوه ده فهرموئ: (لَنْ يَدْخُلَ أَحَدُكُمْ الْجَنَّةَ
بِعَمَلِهِ قَالُوا: وَلَا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَةٍ) واته:
هیچ کهس به هوئی کرده وهی خۆیه وه» ناچیه ناو به هه شته وه، هاوه لان وتیان:
ته نانهت تۆیش نهی پێغه مبهری خودا؟ فهرمووی: ته نانهت منیش، مه گهر
خودا بهرده حمه تی خۆی دامپۆشی!

ئه مجار پاش باسکردنی حالو چۆنیه تی دۆزه خیه کازو به هه شتییه کان،
پهروه دگار هه ره شه یه کی توند ئاراسته ی دوزمنانی پێغه مبهر ده کا ﷺ.
هه ره شه ی عه زابو له ناو چوونی وه کوو گه له پیشینه کانیاں لی ده کا و
ده فهرموئ: ﴿فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْذُubُ هَؤُلَاءِ﴾ واته: نهی موحه ممه دا نه گهر
ئه وهی باسکرا له چیرۆکنو سه رگوزه شته ی گه له سته مکاره موشریکه کان
له دونیا و قیامهت سه ره نجامی هه موو سته مکارو موشریکێ بێ، ئه وه تۆ
نه ی موحه ممه دا! هیچ شکو گومان نه بێ له سه ره نجامی ئه وهی: که ئه و
موشریکانه ی گه له کهت ئه وانه بت په رستن، شکو گومان له فساد ی بیرو
باوه رپان نه بێ! هه رچی ده په رستن به تالو پوچو نه زانی و گو مپرای یه،
عه زابه که یان مسۆگه ره و بۆیان دی. ئه مهش دلدا نه وه یه بۆ پێغه مبهر ﷺ
هه ره شه یه له گه له که ی.

ئه مجار حالو چۆنیه تی یان له عیبادهت کردن دا روون ده کاته وه و
پاداشه که شیان ده ست نیشان ده کا و ده فهرموئ: ﴿مَا يَعْذُونَ إِلَّا كَمَا يَعْذُ
آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ، وَإِنَّا لَمُوفُونَهُمْ نَصِيحَهُمْ غَيْرَ مُنْقَوِصٍ﴾ ئه وان عیبادهت ناکن
مه گهر وه کوو باوکنو باپیرانیان ده یکن! ئیمهش پاداشیان ده ده ینه وه
به ته وای. واته: ئه وان وه کوو باوکنو باپیرانیان به ته رستی ده کهن ئه مانیش

وه کوو شهوان نه فامو نه زانن، کویرانه شوینیان که وتوون. پهره ردگار روژی
 قیامت له سهر کرده وه کانیان پراوپر پاداشیان ده داته وه، سزایه کی به تیشیان
 ده داو تو له ی باشیان لی ده ستینی. به نیسبته کرده وه باشه کانی
 دونیاشیان وه، وه کوو: به جیهینانی صیله ی ره جو چاکه له گهل باوکنو دایکنو
 یارمه تی کوست که وتووان، شه وه پهره ردگار همر له دونیادا جه زایان ده داته وه
 بهرزقو روژی زورو لابرندی به لاو ناخوشی له سهریان، جهزایه کی پراوپریان
 ده داته وه، شه خوشی و له زه ته کاتیبه ی دیاندریتی نیعمه تو له زه تیکی
 که مخایه شه زوو به سهر ده چی، که وایی باکس هه لئه خه له تی به رابواردنی
 کافرو بیدینان، که هه ندی جار له خوشی و له زه تی دونیادا ده تلینه وه، چونکه
 شهوان همر دونیایان هه یو بی به شن له نیعمه ته کانی به هشت، له قیامت دا
 جگه له سزای جوړاو جوړی دوزه خ هیچی تریان ندریتی..!

نایه ته کان به روونی نه م حوکه مانه یان لی وهرده گیر:

- ۱- همرچی پیغه مبه ران هه واییان پی داوه له روودای رابوردو نهینی
 داهاتو له دونیاو له قیامت دا سه دهرسه راستو شکو گومانی تیدا نه.
- ۲- زیندو بوونه وه حقو راستو گومان له هاتنی قیامت دا نه، وه لی
 حیکمه تی خودا واداخوزه که تا کاتی خزی نه یه هه لی نه ستینی.
- ۳- ده سه لاتی موطله قو ره ها له روژی قیامت دا بو خودای مه زنه،
 که س به بی تیزو ره زای شه ناتوانی شه فاعته بکا.
- ۴- ناده میزاد روژی قیامت دوو تا قمن: نه گبه ته به خه وه ر،
 نه گبه ته کان له دروزه خ دانو به خه وه ران له به هشت دا. هه ردو لایان تییا دا
 ده میینه وه به ویستو شیراده ی خودا بو هه تا هه تایه.
- ۵- جه ماوه ری زانایان کوکن له سهر شه که سزای کافران له دوزه خ دا
 به رده وامو ته به دییه و پرانه وه ی نه. هه روه ها موسولمانانیش له به هشت دا بو
 هه تا هه تایه ده میینه وه.

۶- له زه تی به ههشت بهرد هوامه و برانه وهی نیه.

۷- په رستشی موشریکه کان بۆ بته کانیان عیباده تیکی پوچو بی
بناغیده و عه قلو مه نطیقو هری ناگرن. به لکوو نهو عیباده تو په رستنه
له نه فامی و لاسایی کردنه وه وه سهری هه لداوه.

۸- په روه ردگار ده رحق به کافرانیش عادلو داد په روه ره پاداشی کرده وه
باشه کانیان له دونیادا پی ده داته وه، به لام له قیامه تدا پاداشیان نیه، چونکه
وه رگرتنی کرداری باشیان مهرجه، ده بی له بیرو باوه روه وه سهری هه لدا بی،
کرده وه بی بوونی ثیمان له قیامه ت سوودی نابی.

مه به سته کانی چیرۆکی قورئان:

وا ده بی چیرۆکیک چهند جاریک به شیوازی جیا جیا له قورئاندا دوباره
ده بیته وه ههر جاره به بۆنه ی شتیکه وه ده هیندریو کاریگه ری تایبه تی خو ی
ده بی. له گیرانه وه ی چیرۆکی گه له پیشینه کان له م سوپه ته و سوپه ته کانی
تریش دا چهند مه به سته ی سهره کی ههن، گرنه کانیان نه مانه ن:

۱- هه والدان له سهرده مو میژووی بری گه لو نه ته وه ی رابوردوو. تیشک
خستنه سهر بری روداوی گرنه که له وه پیش پیغه مبهرو غهیری پیغه مبهرو
نه یانزانیه. نه مهش ده بیته نیشانه یه کی به هیژ له سهر راستی پیغه مبهرا یه تی
پیغه مبهرو.

۲- هه والدان به هه مو ئاده میزادان ده رباره ی هه ولو تیکۆشانی
پیغه مبهران له پیناو بلاو کردنه وه بانگه وازه یه که یانو ململانی و به ربه ره کانی
کردنیان له گه ل گه له کانیان، بۆ نه وه ی حه قو راستی ده ریکه ونو به تال پوچ
بکه نه وه. هه روا بۆ زانینی ئاستی به پیره وه هاتزو پشت لی هه لکردنی
گه له کانیان بۆ په یامی پیغه مبه ره کانیان. له هه مان کاتدا ته سه للاو
دلدا نه وه یه بۆ پیغه مبه ری ئیسلام: که دلی به خو نه مینی و نه وه ی تووشی نه و
بووه تووشی پیغه مبه رانی پیش نه ویش بووه. نه و چیرۆکانه نه وه شیان له خو

گرتووه: که پیغمبهران مامۆستای راسته قینهی بانگخو ازانی ئیسلامزو پیوسته بانگه وازی که ران بیان که نه نمونه و پیشه و او شوینیان بکهون، جیهاد و تیکۆشانو خۆپاگری له وانه وه فیر بن.

۳- ئەو چیرۆکانه ئەوهشیان لی وەر ده گیرئ: که هه موو پیغمبهران له یه ک سهرچاوه وه په یامی خۆیان هه لێنجاوه هه موویان له بنه مری پیغمبهرایه تیه که یان دا ده بنه یه کتو په یامی ئەویان پشتگیری نه میان ده کنا له بواری یه کتاپهرستی و پروا به هاتنی رۆژی قیامهت و زیندبوونه وهی هه موو گیانله بهران و پاداش و سزادانه وهی برپادار و بئ برپایان یه کتو جودا وازی له په یامه که یان دا نه!

۴- چیرۆک عونسوریکي کیشکهرو مهرغووبه، کاریگری خۆی هه به له بواری به خێوکردن و فیر کردن و چه سپاندنی شت به به لگی عه قلی و به رودادی حیسی. بۆ گه وه پچوک به سووده، ژنو پیاو و کچو کوپ چیرۆی خۆیانی لی ده کمن، نه مهش سهر ده کیشی بۆ چاندن و رسکانی تۆوی ئیمان و باوه پ له دلان دا، هه لئانی خه لک بۆ طاعهت و خودا په رستی، ترساندن له گوناوه تاوان، به جوړیک ده توانین بلیین چیرۆک قوتابخانه یه کی خودایی به بۆ برپاداران، بۆ دلنه وایی پیغمبهران، واقیع و روداوه کانیان ده خه نه روو، قوتابخانه ی فیر بوونی گه لو نه ته وه کانه، میژووی چیرۆک کۆنو که وناپایه. مه وضوعی چیرۆکه کان به هیلا کبردنی سته مکارانه مه به ستو ئامانجیش له و چیرۆکانه پالفته کردنی دلو ده روونه و نیصلاهی حالو وه زعیانه.

۵- یه کهم مه به ستی سهره کی چیرۆک له قورئان دا سه لماندن و چه سپاندنی یه کتاپهرستی و بوونی خودایه کی بالاده ستو زانو و دانایه، چه سپاندنی پیغمبهرایه تی و زیندو بوونه وهی رۆژی قیامه ته.

۶- چیرۆکه کانی قورئان ئەوه مان بۆ روون ده که نه وه که نه کی سهره کی پیغمبهر ﷺ را که یاندنی نیگا و سرووشه و ترساندن و موژده پیدانی

ئاده میزاده، هه ره شه لی کردنیانه به هاتنی عه زابی خودا زوو یان درهنگ، به بی نهوهی پیغه مبه ره بۆ خۆی چ دهسه لاتیکه له هاتنو نه هاتنی عه زابه که یان زوو هاتنو درهنگ هاتنی دا هه بی. ههروه ها سوور بوونی نهو پیغه مبه رانه له سه ره مه ده شه که یانو هه ولو تیکۆشانی بی و چانیان ده ره ده خه ن!

۷- چیرۆکه کانی قورئان ئاستی ئاماده باشی ئاده میزا ■ بۆ کافر بوزو ئیمانیه ئان دیاری ده کا.

۸- ههروه ها دهسه لاتو توانای خودا ده ره ده خه ن، نهو سزاو عه زابه ی ده یئیرئ نمونه یه کی عه زابی قیامه ته.

۹- هه ره له بواری چیرۆکه کانی قورئان دا، پشتگیری خودا بۆ پیغه مبه ره کانیو به دیه ئانی موعجیزه و نایه ته کانی خۆی له سه ره دهستی نهوانو راست کرد نهوه ی به لگه له سه ره ئاده میزاده کان بۆ نهوه ی هه لیان بنی بۆ ئیمانیه ئانو قه ناعه تکردن به بانگه وازی پیغه مبه ران! به ناشکرا ■ به یئندری.

۱۰- چیرۆکه کانی قورئان هه موویان په ندو عیبه رته ن، ده رمانی دلۆ ده روون ده که ن.

۱۱- له سه روو هه موو نهو مه به ستانه ی باسکران مه به ستیکی گرنگی تر هه یه نه ویش نه وه یه: هه والدان ی پیغه مبه ریکی نه خوینده وار: به بی نهوه ی بزانی بنوسی یان بخوینیه وه، یان چیرۆک گیر وه میژوو زان بی، که نه ویش پیغه مبه ری ئیسلامه ﷺ هه والدان ی نهو پیغه مبه ره به نهو سه ره گورشته نه به لگه یه کی به هیز ■ له سه ره پیغه مبه رایه تی و به رزی په یامه که ی هه والدان ی بۆ بلاو کرد نهوه ی زانسته زانیاری، ههروه ها به لگه یه کی حاشا هه لئه گره له سه ره نهوه ی: که قورئان نامه ی خودایه و ده ستورو یاسایه بۆ ئاده میزاد تا روژی قیامه ت.

سه ره نجامی ناکوکی پهیدا کردن له ته ورات

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ
(۱۱۰) وَإِنْ كُلًّا لَّمَّا لَيُوفِيَهُمْ رَبُّكَ أَعْمَلَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ
خَبِيرٌ (۱۱۱)

دوای شهوی پهروه دگار موشریکه کانی عه ره بی ناگادار کرده وه
به سهر نجامی گهلو نه وه له ناو براوه کان! لیره شدا شهویان ده خاتوه بیر: که
گهلی موسا ناکوکیان له ته ورات دا پهیدا کرد، هه یانبوو نیمانی پی هیناو
هه بوو نیمانی پی نه هینا! تیرتر خودا سزای دانو له سهر کرده وه خراپه کانیان
عه زابی بو ناردن. نه مهش نیشانه ی شهویه: که کوفر یه ک گهلو نه ته وه یه وه
میژووی کافرانو هه لوئیستیان له گهلو پیغه مبه ران دا یه ک میژوو یه ک
هه لوئیسته...

نه وه تا: کافره کانی قوره ییش ویری نینکاری کردنی تاکو ته نهایی خودا
نینکاری پیغه مبه رایه تی موحه ممه دیش ده که نو قورثانه که ی به درو
ده خه نه وه، نه مانیش وه کوو گهلو نه ته وه کافره کانی پیشوو هه لوئیست
ده نوینن! ده فرموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ﴾ بیگوسان
نیمه ته وراتمان دا به موسا بو شهوی گهله که ی بیکه نه به رنامه و یاساو
شمریعه تی خویانو به گویره ی شهو کتیبه هه لسرو کهوت بکه ن! به لام شهوان
له پراو بیرو بوچونو رافه کردنیان دا کیشه یان تیکهوت هه که سه به تار دزوی

خۆی مانای له ده قه کانی ده دایه وه، بونه تاقم تاقبو گرو گرو، پهرتمه وازه بوونو همر تاقمیدان ده یهوی بۆ مەرامی خۆی بیگونجینی و بیکاته داردهستی خۆی بۆ دنیا خواردنو چهوساندنهوی کهسانی دیکه، هه ندیکیان ئیمانیان پئی هیناو نهوانی دیکه پئی کافر بوون! زوربهی زۆریان لهو حقو راستیهی تمورات بۆی هینا بوون دوور کهوتنه وه. ههرچهنده نامهی ئاسمانی بۆیه نیردراوه یه کتاپه رستی بچه سپینی. ئاده میزادان له سهر یه ک ریبازو په پیره وو پرۆگرام کۆیکاته وه، به لام نه ته وهی موسا کیشهیان تیکهوتو جودا وازیان په پیره کرد. کهوابی تۆش نهی موحه ممه! موبالات به هه لوئستی گهلو نه ته وه کهت مه که، که ده ربارهی قورئان کیشهیان تی کهوتوو هه ندیکیان باوه ریان پئی کردوه، زوربه شیان به درۆت ده خه نه وه! نه وه دابو نه پیتی گهلو نه ته وه. پیشینه کان بوو. له گه ل پیغه مبه ره کانیان، تۆ ئهرکی سهرشانی خۆت نه نجام بدو خه فته بهو. مه خو که به درۆت ده خه نه وه و په یامه کهت ره ت ده که نه وه.

﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ نه گمر له بهر نه وه نه بویه: که قه زاو قه ده ری خودای تۆ، داخوازی نه وه بووه: که بۆ ماوه یه کی دیاریکراو که هاتنی رۆژی قیامه ته عه زابیان بۆ نه نیری، نه وه. همر له دونیادا ناوانمان ده کردن، همر له دونیادا عه زابمان بۆ ده ناردن، سهر پیچیکارا نمان له ناو ده بردن، خودا په رستانمان رزگار ده کردن، وه کوو چۆن له وه پیش ده ربارهی گهلو نه ته وه پیشینه کان نه نجامان دا.

﴿وَأَنَّهُمْ﴾ بیگومان گهلو نه ته وهی موسا ﴿لَقِيَ شَكَّ مِنْهُ مَرْيَب﴾ ده ربارهی تمورات له شکو گوما تیکی زۆر چه واشه کاردان، چونکه تمورات زۆری لی گۆراوه، زۆری لی فهوتاو، میژوو نووسان ده ئین: کاتی که بابلیه کان په یکه ری سوله یمانیان سوتاند؛ ته وپاتیش فهوتاو له ناو چوو، ماوه یه کی زۆری

بیّ چوو نه مجار جوله که کان سمر له نوئی هه ولیان دا ته و پاتیان نووسیه وه به لام به شیواوی و ■ هست لیدراوی، چونکه نوسخه نه صلیه که می نه مابوو!

﴿وَإِنْ كَلَّا لَمَا يُؤْفِقُنْهُمْ رَبُّكَ أَعْمَاهُمْ﴾ هه ر تاقمه له موسولمانانو له کافره کان: که کیشه یان هه یه ده رباره ی نامه ی خودا. هه موو نه وانده ی: که جیاوازیان هه بو. له کتیبی ته و پاتو هه ندیکیان بر وایان بیّ کردو زور به شیان ره تیان کرده وه، خودای تو نه ی موحه ممد! پاداشو سزای خویان به ته و او ی ده داته وه، ﴿إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ بیگومان پدروهر دگار ناگادارو زانایه به هه ر شتیکی نه وانه نه نجامی ده دن. هه چی لی هون نابی!!

پابه‌ند بون ■ به‌رده وام بوون له‌سهر فهرمانی خودا

فَأَسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا
إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾ وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ
لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾

له وه بیّش پدروهر دگار هه لوستی جوداخوازانی ده رباره ی یه کتا په‌رستی و پیغه مبه‌رایه‌تی روونکرده وه. به‌دورو دریشی هه‌ره‌شهی جوړاو جوړو توندی ئا‌راسته کردن، واده و به‌لینی به‌خودا په‌رستان دا، نه مجار لی‌ره‌دا فهرمانی به‌پیغه مبه‌ری نی‌سلام کرد که پابه‌ندی نه و فهرمانو جله و گیرییانه بیّ که ئا‌راسته ی ده‌کرین، نی‌ستیقامه ی هه‌بی، به‌رده وام بیّ له‌سهر پابه‌ند بوون به‌فهرمانی خودا، ده‌فهرموئ: ﴿فَأَسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ﴾ نه ی موحه ممد! خوتو نه وانه ی شوینت که وتوون، ریبازی نی‌ستیقامه بگره‌بهر، ته‌فسیری ده‌وان (۱۴۸)

له‌بواری عه‌قیده و کرده‌وه و نه‌خلاقدا به‌رده‌وام بن له‌سهر ریبازی نیسلام؛
 ریبازی مام ناوه‌ندی په‌یره و بکه‌ن، به‌بی نیفراطو ته‌فریط. له‌ریگای راست
 لامه‌ده‌ن، به‌رده‌وام بن له‌سهر ریبازی خودا په‌سه‌ند، که بریتیه
 له‌یه‌کتاپه‌رستی برپا بوون به‌وه‌ی: که خودا تاکو ته‌نیاپه له‌زاتو له‌صیفاتدا،
 برپا بوونه به‌غه‌یبو شته په‌نامه‌کیه‌کان: که بریتیین له به‌هه‌شتو دۆزه‌خو
 زیندو بوونه‌وه و حیسابو لی‌کۆلینه‌وه و فریشته‌و عه‌رشو هه‌موو نه‌و شتانه‌ی
 نایین ناماژه‌ی پی کردون.

نیستیقامه بریتیه: له‌پابه‌ند بوون به‌هه‌موو نه‌و شتانه‌ی قورشان فه‌رمانی
 پی کرده له‌چوار چپوه‌ی عیبادته‌و مامه‌له‌و بیرو باوه‌ره‌وه، نیستیقامه
 پله‌یه‌کی به‌رزو پیروژه، که‌سیک زه‌خت له‌نه‌فسی خۆی نه‌کاو هه‌واو هه‌وه‌سی
 نه‌خاته ژیر پیوه نه‌و به‌هره‌یه‌ی گیر ناکه‌وی!!

پیغه‌مبه‌ر ﷺ که فه‌رمان به‌نیستیقامه‌ی ناراسته‌ کرا، هه‌ستی به‌گرنگی
 نه‌م ره‌وشته‌ کرد، زانی پابه‌ند بوون به‌م ره‌وشته‌ چهند کاریکی قورسو گرنکه!
 ته‌نانه‌ت فه‌رمووده‌یه‌کی لیوه‌ ریوایه‌ت ده‌کرئ که ناماژه‌ی به‌نه‌م نایه‌ته‌ی
 ئیره‌ کرده که فه‌رمانی به‌نیستیقامه‌ کرده‌وه فه‌رموویه‌تی: (شیبتنی هود
 واخواه‌تا...) چونکه نیستیقامه‌ یانی مام ناوه‌ندی میانه‌ره‌وی ریگا
 گرته‌به‌ر به‌بی لادانو نیفراطو ته‌فریط. نیستیقامه‌ پیوستی به‌دل هۆشیاری
 به‌رده‌وام هه‌یه، پیوستی به‌هه‌ولۆ تیکۆشان هه‌یه بۆ دۆزینه‌وه‌ی ریگای
 راستو ره‌وان. پیوستی به‌ته‌نظیمو کۆنترۆل‌کردنی ره‌وتی ئاده‌میزاد هه‌یه بۆ
 نه‌وه‌ی ریبازی حه‌ق به‌رنه‌دا، که‌وابی نیستیقامه‌ چاودیری کردنی هه‌موو جهم
 جوئیکی ژیانه‌و کیشانیه‌تی به‌ته‌رازووی وردبینو وردخوینی خودایی.

حه‌زه‌تی موساو هارونیش فه‌رمانیان پیکراوه که پابه‌ندی په‌یامی خودا
 بنو نیستیقامه‌یان هه‌بی و به‌رده‌وام بن له‌سهر ریبای خۆیان. وه‌کوو

لهشونیکێ تردا دهفرموی: ﴿قَدْ اجِيبْتُ دَعْوَتَكُمْ فَاَسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَان سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ یونس/ ۸۹.

پهروهردگار له نایهتیکێ تردا پاداشی نهوانه دیاری دهکا که نیستیقامهیان پهپهوه کردوه دهفرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ، ثُمَّ اسْتَقَامُوا، تَنْزِلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَابْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ فصلت/ ۳۰. نهوانه ی دهلێن: نه لالا خودامانه، پاشان بهردهوام بوون لهسهر ئهم رهوشته، فریشته دادهبارنه سهریانو پێیان دهلێن: مهترسن خهفته مهخۆن، موژدهتان لی بێ بهو بهههشتهی وادهتان پێدراوه.

کاتیگ سوفیانی شهقهفی له پیغه مبهری پرسی ئهی پیغه مبهری خودا! شتیگم پی بلی: له نیسلامدا لهوه بهولاو «دوا تو له کهس پرسیار نه کهم، پیغه مبهر ﴿۱﴾ فرموی: (هَلْ آمَنْتَ بِاللَّهِ ثُمَّ اسْتَقِم) بلی بروام به خودا ههیهو پاشان نیستیقامهت هه بیو بهردهوام به لهسهر ئهو بیرو باوه رته! هه لبه نه فرمانکردن به پیغه مبهر ﴿۲﴾ به نیستیقامه ئهو «ناگهیهنی» که پیغه مبهر ئهو رهوشتهی نه بوه، به لگرو به پێچهوانهو «پیغه مبهر ئهو پهری نیستیقامه ی هه بوه، که وابوو مهبهست بهم فرمانکردنه پی پی به نیستیقامه بهردهوام بوونو پابه ندبونه بهو ریبازو په یامه ی بو ئێدراوه «پهروهردگار فرمان به پیغه مبهرو شوینکه وتوانی دهکا: که بهردوام بن لهسهر نیستیقامه چونکه نیستیقامه باشتترینو کاریگهرترین چه که بو سهزکه وتزو زالبوون بهسهر دوژمناندا. له هه مان کاتدا هه لنانی تێدایه بو موسولمانان، چونکه له کاتیگدا فرمان به پیغه مبهر بکری به نیستیقامه موسولمانان به (طریق الاولی) وه ده بی پابه ند بن.

نایه ته که ناماژه بو ئه وه دهکا: که شوینکه وتنی دهقه شه رعیه کان پێوستهو نابێ هه یج نه ملاو نه ولای تێدا بکری.

«سه لاتدان به عه قلّ بۆ نه وهی بجیته ناو باسو خواسی تایبته به زاتی خوداو صیفاته کانی، دهم تیوه ردان له عاله می غه یبو چۆنیته تی فریشته مو به هه شتو دۆزه خ...هتد. زیده ره ویکردنه له ده سه لاتی عه قلّ دا، چونکه گهورترین عاقل مه ندو فدیله سووف نازانن حه قیقه تی خۆیان چیه و چۆنه، به لکوو نازانن: حه قیقه تی گیانله به رانی تریش چۆنه و چۆن نیه، دهی چۆن په ی به حه قیقه تی زاتی خوداو صیفاته کانی ده بن؟ یان چۆن په ی به حه قیقه تی فریشته مو شته په نامه کییه کانی تر ده بن؟!»

به راستی لادان له شوینکه موتنی ده قه کانی قورئانو فرموده کانی پیغه مبه ر ﴿لَهُ بَوَارِنَا﴾ گومرا بوونو سه ر لی شیوانه، لادانه له شه قامه پتی خودا په سندو ری بازی سه له فی صالح و شوینکه وتوانیان! لاسایی کردنه وهی نه وانیه که نایینی خۆیان به شبه ش کردو کیشه یان تیدا په یدا بوو! وه کوو له شوینیکی تر دا ده فرموی: ﴿مَنْ الذِّينَ فَرَّقُوا دِیْنَهُمْ وَكَانُوا شِیْعًا﴾ کل حزب بما لدیهم فرحون ﴿الروم/۳۲﴾.

باشترین ریگاچاره بۆ بنه پکردنی کیشه و نیزاع گه پانه وهیه بۆ قورئانو فرموده کانی پیغه مبه ر ﴿لَهُ پَابَهَنْد بُوون به و په یام و زانیاریه ی له و سه رچاوه خاوینانه وه ده ستمان ده که وئ وه کوو له شوینیکی تر دا ده فرموی: ﴿فَان تَنَازَعْتُمْ فِی شَیْءٍ فَرُدُّوهُ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ﴾ النساء/۵۹.

هه لبه ته راجیایی و ئیختیلاف له بواری عه قیده و بنه ما نایینی به کاندای کاریکی خراپو ناپه سه ند، دهم تیوه ردانه له شته غه یبی به کازو هه ولدان بۆ ناسینی خودا به عه قلّی روتو پشتگویی خستنی ده قه کانی قورئانو فرموده کانی پیغه مبه ر ﴿لَهُ کاریکی بیهوده یه و نه می لی کراوه.

به لام راجیایی له غه یری نه و شتانه دا وه کوو کارو باری دونیایی، به رتیه بردنی ولاتو چۆنیته تی ناژه لداری و کشتو کال کردنو باغو بیستان وه به ره هه م هینانو ئالو ویر کردنو بینا سازو پیشه سازی...هتد نه مانه عه قلّ

رۆتیکى سهره کى تیاندا ههیهو ناگونجی گرنکی عهقل لهم بوارانهدا
باشگوئى بخری.

ئه مجار پاش ئهوهی پهروهردگار فهرمانی بهئادهمیزادان کرد
بهئستیقامه، ئه مجار نههی دهکا لهشتیک که پیچهوانهی ئهوه رهوشته
پهسندهیه، دهفهرموئ: ﴿وَلَا تَطْغَوْا﴾ سنور بهزینی مهکن، گومراو یاخی
مهبن، لهخۆتان بایی مهبن، لوتبهرزایی مهنوئین ﴿إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾
بیگومان خودا بیناو زاناو شنهوایه بهو کردهوانهی ئههجامیان دهدهن، هیهچی
لی هون نابی سزاو پاداشتان دهدهتهوه لهسهر ههموو گوفتارو کردهوهیهکتان.
کهوابی خۆتان بیاریزن لهنافهرمانی خوداو شتیک ئههجام مهدهن ئهوه پهی
ناخۆش بی!

ههلبهته بانگهوازی کردن بو ئیستیقامهو پابهند بوون پیوهی
مهبهستیکی سهره کى قورئانهو چهند جاریکی تر فهرمان بهئستیقامه
دوو باره کردۆتهوه، وهکوو لهشوئینیکی تردا دهفهرموئ: ﴿فَلْذَلِكْ فَادَعِ وَاسْتَقِمْ
كَمَا أَمَرْتَ، وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ، وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ، وَأَمَرْتُ لِأَعْدِلَ
بَيْنَكُمْ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ، لِنَأْتِيَ أَعْمَالَنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ، لَاحِجَةٌ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ، اللَّهُ يَجْمَعُ
بَيْنَنَا وَاللَّهُ الْمَصِيرُ﴾ الشوری/ ۱۵. واته: ههر لهبهر تهباییو یهکیهتی لهئاییندا.
بو ئهوهی تهفرهقهو جوداوازی لهئاییندا پهیدا نهبی. ئهی موحهمهده!
ئادهمیزادان بانگ بکه بو پابهند بوون بهئایینهوه. ئه مجار بهردهوام به لهسهر
بانگهوازییه کهت بهو شیوهی خودا فهرمانی پی کردووی، بههیچ جوړی شوئین
موشریکهکان مهکهوه، بلێ: من بزوام بهههموو نامه ئاسمانیییهکان ههیه که
بو پیغه مبهردان ئیردراون، فهرمانم پی کراوه: عهدهآلت بهریا بکه. پێبان
بلێ: نهآلا بهدییهتهری ئیمهو ئیوه شه، کردهوهی خۆمان بو خۆمانو هی
خۆتان بو خۆتان ئایینی ئیمه ئهوهنده ئاشکراو واضیحه پیوست بهبهلگه

دهلیل هینانهو» ناکا، خودا روژی قیامت کۆمان ده کاتهوه، بۆ دادگایی کردنو وهرگرتنهوی پاداشو سزا. گهرانهوه ههر بۆ لای خودایه.

ئه مجار پهروهردگار هۆشیارمان ده کاتهوه: که مهیلی سته مکارو موشریکه کان نه کهین ﴿وَلَا تَوَكَّنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ به هیچ شیوهیه که مترین مهیل مه کهن بۆ لای سته مکاران، خۆشتان نهوین، مهراییان مه کهن، داوای کۆمه گیان لێ مه کهن، پشتیان پێ مه بهستن، رێبازیان به جوانو پهسند مهزانن ﴿فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ﴾ نه گهر وا به کهن شیاوی نهوه ده بن: که به ناگری دۆزهخ سزا بدرین، پهروهردگار له سهر نهو مهیلو ره غبه ته تان بۆ لای کافران سزای دۆزهختان ده دا ﴿وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ﴾ نیه بۆ ئیوه جگه له خودا که سیکی تر یار مه تیتان بدا، کهس نیه سوودتان پێ بگه یهنی، عه زابتان لێ دوور به خاتهوه ﴿لَنْ نَنْصُرُوْنَ﴾ پاشان ئیوه یار مه تیتان نادری، خودا پشتیوانیتان ناکا، چونکه پهروهردگار کۆمه کی به سته مکاران ناکا، وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموی: ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ البقرة/ ۲۷، یان ده فهرموی: ﴿وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ﴾ الحج/ ۷۱، فاطر/ ۳۷.

جا که نه مه حالی نهوانه بی که مهیل ده ده نه سته مکاران، هاوکاری کردنو خۆشهویستی سته مکاران بیته هۆکاری چوونه ناو دۆزهخ، نهی ده بی حالی سته مکاره کان خۆیان چۆن بی؟!

که سیکی ئیوه گلاو ئیشو کاری تیکه له سته مکاران بوو، بوو به کار به ده ست له ژێر دهستیان، با بۆخۆی ورد بیتهوه، گوفتارو کرداریان به ته رازوی شهرع بکیشی، نه گهر نهوان له رێبازی شهریهت لایاندا، نهوه سته میان له خۆیان کردوه، به گوێ کردنو پهیره کردنی فهرمانو نه هیه کانیان واجبه به مه رجی کاره که بی شهرعی نه بی، سه رپێچی فهرمانی خودای تیدا نه بی، نه گهر فهرمانیان پێ کرد: که وه زیفه یه ک وه ریرگی، قازییه تی یان وتارخوینی

جومعه یان وانه بیژی یان همر وه زیفه یه کی له م جوژانه ی پی درا با وه ری
بگری به مەر جی بتمانە ی به خۆی هەبێ که ده توانی ئەر که که ی به ریکو پیکی
نه نجام دهدا، به لام له هه مان کاتدا پتویسته به گشتی دهستی سته مکاران
بگری وه ندیکی بۆی ده کری به رهنگاری مونکەر ببیته وه وه هه ولێ گۆرینی
مونکەر بدا به دهستی به کرده وه، ئه گەر نهیتوانی به زمان نه گینا به دل،
ئه مهش نیشانه ی بیرو با وه پی لاوازه.

ئیمام نه حمه دو خاوه نانی سونه نه کان ریوایه ت ده که ن له ئه بو به کرده وه ئه
هه ستاو سوپاسی خودای کردو پاشان فەرمووی: ئه ی خه لکینه! ئیوه نایه تی
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا، عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ لَا يَصْرُكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ﴾
ده خویننه وه، ئاگادار ببنه وه: ئاده میزادان همر کاتێ سته مکاران بینو
ده ستیان نه گرت، له وانه یه خودا به لایه کی گشتی وه مه جوژیان بۆ بنیری.
ئاگادار ببنه وه: من له خودی پیغه مبه رم ژنه وتوه دیفرموو: ﴿إِنَّ النَّاسَ إِذَا
رَأَوْا الْمُنْكَرَ بَيْنَهُمْ، فَلَمْ يُنْكِرُوهُ، يَوْشِكُ أَنْ يَعْمَهُمُ اللَّهُ بِعِقَابِهِ﴾ بیگومان
ئاده میزادان ئه گەر کاری نابەجێیان بینی له ناویان بلا بوته وه وه ناره زامه ندی
خوژیان دهر نه بری، نزیکه خودا عه زابی ئیقایم گیریان بۆ بنیری.

فه رمان به نوێژ کردن به خوژاگری

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ

اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّكْرَيْنِ

﴿١١٤﴾ وَأَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾

دەربارە ی نازلبوونی ئەم نایەتانه، هەردوو پیری فەرمووده و ئیبنو جەریر لە ئیبنو مەسعوودە وە رێوایەت دەکەن، دەڵێ: پیاویک ئافەرەتییکی ماچ کردبوو، هاتە خزمەت پێغەمبەر ﷺ ئەمە ی بۆ گێرایەو، ئیتر پەرورەدگار نایەتی ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ ناردە خواری پیاوێکە وتی: ئەمە هەر بۆ منە؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: نەخێر بەلکوو بۆ هەموو ئومەتە.

تیرمیزی لە ئیبنو مەسعوودە وە بەم شێوە رێوایەت دەکا: دەڵێ: پیاویک هاتە خزمەت پێغەمبەر ﷺ وتی: من لە وێرە ی شاری مەدینە ئافەرەتییکم تیمار دەکرد، وە من تەنیا لە گەڵیا جوت نەبووم ئەگینا شتی ترم لە گەڵ کرد، ئەوە تام، فەرموو دەربارە ی منو کارە کەم بریار دەرکە، چۆنت دەوی ئاوا حوکم بەدە، حەزەرە تی عومەر وتی: خودا تاوانە کە ی پۆشیوی، ئەگەر بۆ خۆت بێدەنگ بویتایە! پێغەمبەر هیچ وەلامی نەدایەو، پیاوێکە رویشت، پێغەمبەر ﷺ پیاویکی بەدودا ناردو بانگی کردەو، کە هاتەو نایەتی ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾، ذَلِكَ ذِكْرِي لِلَّذِينَ آمَنُوا بِحُسْنِهِمْ هَؤُلَاءِ مُتَّبِعُونَ أَفْعَالَهُمْ وَهُمُ الْمُنْتَفِعُونَ. پیاویک لە نامادە بان وتی: ئەمە تاییبەتە بە ئەم کابرایەو؟ فەرمووی نا ئەمە بۆ هەموو کەسە.

پەيوەندی ئەم نایەتە بەهێ پێشەو ئەوێه: پاش ئەوێ پەرورەدگار فەرمانی بە پێغەمبەر و موسولمانان کرد کە ئیستیقامەیان هەبێ و سنوور بەزینی نەکەن لە ناییندا. روونە کە نە ستەمکارانو مەیل و خۆشەویستیان بۆ تەرخان نەکەن. بە شوێن ئەوێ فەرمانی بە نوێژ کردنو صەبر و خۆراگری ئاراستە کردن، ئەمەش نیشانی ئەوێه: کە دوا ئیمان بەخودا نوێژ لە هەموو روکنییکی تری ئیسلامی گەورە ترە. ئەمجار پەلە ی صەبر و خۆراگری دێتە پێشەو، چونکە صەبر نیوێ ئیمانە. نوێژ بناغە ی خودا پەرستیە و کۆلە کە ی نایینە.

■ ده‌فرموی: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي فِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنْ اللَّيْلِ﴾ نه‌ی پیغه‌مبهر! نویژ به‌ته‌واوی ریکتو پیکی نه‌نجام بده له‌هه‌ردوو سه‌ری رۆژدا، هه‌موو رۆژیک نویژه‌کانت نه‌نجام بده له‌دوو ته‌ره‌فی رۆژدا: که نویژی به‌یانوو نیوه‌پۆو عه‌صر ده‌گریته‌وه، به‌م ره‌نگه له‌نیوه‌ی نه‌وه‌لدا نویژی به‌یانوی ده‌کری، له‌نیوه‌ی دوو‌ه‌مدا نویژی نیوه‌پۆو نویژی عه‌صر ده‌کری، له‌به‌ر نه‌وه نه‌م دوو نویژه که‌وتونه‌ته‌یه‌ک، چونکه له‌کاتی جه‌معدا یان نیوه‌پۆو ده‌بریته لای عه‌صر، یان عه‌صر ده‌هیندریته لای نیوه‌پۆو، له‌غه‌یری جه‌معیش‌دا وه‌کرو دروسته نویژی نیوه‌پۆو پاش زه‌وال بکری، دروستیشه له‌ناخرو ئۆخری وه‌خنا بکری، واته: کاتی کردنه‌که‌ی ده‌که‌ویته نزیک کاتی نویژی عه‌صر.

به‌کورتی پاش زه‌وال کاتی نویژی نیوه‌پۆو عه‌صره، جا له‌م روه‌وه که پاش زه‌وال کاتی نیواره‌یه، نه‌م دوو نویژه ده‌که‌ونه لایه‌کی رۆژه‌وه نویژی به‌یانیش ده‌که‌ویته لایه‌کیه‌وه.

نه‌و کاتانه‌یش که نزیک شهنوو به (زُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ) ناماژه‌یان بۆ کراوه بریتیتن له‌کاتی پاش رۆژ ئاوا بوون که وه‌ختی مه‌غریبه‌و ونیوونی روناکی که‌ناری ناسمانه که وه‌ختی نویژی عیشایه، که‌وابی نایه‌ته‌که ناماژه‌ی بۆ هه‌ر پینج نویژه‌کان تیدا‌یه. وه‌کوو چۆن له‌نایه‌تی تریش‌دا ناماژه‌یان بۆ کراوه که ده‌فرموی:

۱- ﴿اقم الصلاة لدلوك الشمس الى غسق الليل﴾ وقرآن الفجر، ان قرآن الفجر كان مشهودا ﴿الاسراء/۷۸.

۲- ﴿فسبحان الله حين تمسون وحين تصبحون﴾ وله الحمد في السموات والارض وعشياً، وحين تظهرون ﴿الروم/۱۸.

۳- ﴿وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس وقبل غروبها ومن آناء الليل فسبح واطراف النهار، لعلك ترضى﴾ طه/۱۳۰.

نه مجار پهروه ردگار له نایه ته که ی ئیره دا سوودو قازانجی نوږت بهیان ده کاو ده فمرموی: ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ بیگومان کرداری چاکه و چاکه کاری (که نوږت به شیکه له چاکه) تاوانی پیشو رهش ده کاته وه، واته: تاوانی بچوک، چونکه تاوانی گهوره که فاره تو توله و هدی خویان هه یه!! پیوستیان به توبه ی نه صووحو شتی تر هه یه!

نیما نه حمده و هی تریش له نیما عه لیه وه فمرموده یه کیان ریوایه ت کردوه: «فهرموی: نه بویه کر بوی گیرامه وه ده فمرموی: له پیغه مبهرم ژنه وت، ده ی فمرمو: (ما من مسلم یذنب ذنباً فیتوضأ، ویصلی رکعتین ■ غفر له) هر موسولمانیک تاوانیک بکا» نه مجار ده ستنوږت بشواو دوور کات نوږت بکا نیلا خدا لی خوش ده بی.

له صه حیحه یندا ریوایه ت ده کا: که عوسمانی کوپی عه فغان ده ستنوږتکی ه وکوو ده ستنوږت پیغه مبهرم ﷺ شت، نه مجار فمرموی: پیغه مبهری خدا ناوا ده ستنوږت ده شوردو ده ی فمرمو: (من توضأ وضوئى هذا، ثم صلی رکعتین، لا یحنت فیها نفسه، غفر له ما تقدم من ذنبه) هر که سیک وه کوو نه ده ستنوږت شتنه ی من ده ستنوږت بشوا، پاشان دوو رکات نوږت بکا، به دل مبهستی ره زامه ندی. خدا بی، لیخو شبون له تاوانه کانی پیشووی ■ ه ستگیر ده بی.

(الحسنات) کو ی (حسنة) یه، هه موو کرداریکی چاک ده گریته وه، (السیئات) یش کو ی (سیئه) یه لی ره دا به مانا تاوانی پچوکه، چونکه تاوانی گهوره به توبه نه بی له کول ناکه و ی، وه کوو له شوینیک ترده ده فمرموی: ﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كِبَاءَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نَكْفُرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ، وَنُدْخِلْكُمْ مَدْخَلًا كَرِيمًا﴾ النساء/۳۱.

هر نیما می موسلیم فمرموده یه کی ریوایه ت کردوه: که پیغه مبهرم ﷺ فمرمو یه تی: (الصلوات الخمس كفارة لما بینهن، اذا اجتنبت الكبائر) پینج

نوێژه فەرزه کان دهبنه كه فاره تو تاوانشۆره وهی نیوان خۆیان بۆ موسولمان بهمه رجی نمو موسولمانه تاوانی گه وهی نه كردبی. نوێژ قه لای موسولمانه، كۆبونوهیه له گه له پهره دگارهو چیه كردنه له خزمهت خودادا. له كاتی به لاه مو صیبه تدا په نا بۆ نوێژ ده بری، پیغه مبه ر ﷺ هه ر كاتی تهنگو چه له مه و ناخۆشی به كی توش ده هات په نای بۆ نوێژ كردن ده برد.

تۆبه ی نه صوم چوار مه رجی هه ن:

- ۱- وازه ینان له تاوانو په شیمان بوونه و لیان.
- ۲- بریاردانو سوور بوون له سه ر نه گه رانه و بۆیان له داها تو دا.
- ۳- نه نجامدانی كرده وهی چاك كه ببیته هۆكاری ره شكردنه وهی تاوان ههروه ها گیرانه وهی مافی خه لك بۆیان.

۴- داوا ی لیبوردن له وانه ی به ده ستو زمانی ته م تووشی زیان بوون.
﴿ذٰلِكَ ذِكْرِي لِلذَّكْرَيْنِ﴾ نمو نامۆزگاریانه ی پێشوو كه بریتی بوون: له ئیستقامه و كردنی كرده وهی باشو په سنده پابه ند بوون به فهرمانو جله وگیریه كانی پهره دگارهو سنوور نه به زاندنو مه یل نه دان به سه ته مكاران، په ندو عیبه رته ن بۆ نمو كه سانه ی په ند وه رگزنو شت ده بیسنو تی ده گهنو هه ست به رگنگی ده كه ن، خۆیان له خه ته ری خراپه كاری ده پاریزنو ترسی خودایان هه یه و داوا ی لیبوردن له تاوانه كانیان ده كه ن.

﴿وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْحَسْبَيْنِ﴾ سه بر بریتییه له پابه ند برون له سه ر كردنی كاری چاكو نا ره هه تی به جیه ینانی هه روا خۆگری له سه ر كردنی تاوانو داخوازییه كانی، خۆ به دوو ریگه له هه موو شتیکی خراپو نا په سنده حه رام، له كاتی به لاه ناخۆشی دا به سه برو ئاره م به، خۆگرو وه به رز به، بێگومان خودا نازو نیعه ته ی به هه شته تان به نسیب ده كا.

هوکاری به هیلاکچوونی گهل | نه ته وه کانی پیشوو

فَلَوْلَا

كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةَ يَنَّهُوتَ عَنِ الْفَسَادِ
 فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ
 ظَلَمُوا مَا أَتَرَفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾ وَمَا كَانَ
 رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَى بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾
 وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ
 ﴿١١٨﴾ إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
 لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْإِنْسِ وَالْإِنْتِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

پاش نه وهی پدروه ردگار له نایه ته کانی پیشوودا باسی نه وه عه زابو
 سزایانهی کرد: که تووشی نه وه گهلو نه ته وانهی پیشوو بووه، نه مجار لییره دا
 باسی هوکاری هاتنی نه وه عه زابه ده کا بو سهریان نه ویش دوو شتی
 سدر کییه:

- ۱- همر کاتی که سانیک نه بوو جله وگیری له بلایوونه وهی فساد بکا.
- ۲- سته مکارو مله وره کانیان شوئن شه هوه ته و تاره زویازی خوین
- کهوتبوونو هه و لو تیگزوشانیان بو پلهو پایه بوو، وازیان له فرمان به چاکمو
 نه هی له خراپه هی نابوو.

ده‌فمرموی: ﴿فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةَ يَنْهَوْنَ عَنِ
 الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ﴾ نه‌وه بۆچی له‌ناو نه‌وه گه‌لو نه‌ته‌وانه‌ی که له‌چه‌رخانه‌کانی
 پیش نه‌یه‌دا به‌هۆی سته‌مکاری خۆیان له‌ناومان بردن، که‌سانیک نه‌بوون
 خاوه‌ن عه‌قل‌و فاه‌و نایین، یان خاوه‌ن قه‌درو قیمه‌ت‌و قسه‌ بیستراو و نه‌هلی
 خه‌یر، جله‌وه‌گیریان بک‌ردایه‌ له‌وه سته‌مکارو ناشوب‌گیر و فیتنه‌ جۆیان‌ه‌ی
 فه‌سادیان له‌سه‌ر زه‌وی بلا‌و‌کرده‌وه. نه‌وه بۆ کۆمه‌لیک نه‌بوون خاوه‌ن فه‌ضلو
 نایین و هۆش‌مه‌ند مه‌نعی جه‌ماره‌ریان بک‌ردایه‌ له‌فه‌سادو به‌د ره‌وشنی،
 له‌سته‌مکاری و ناشوب‌گیری له‌ولات‌دا، ولات‌و گه‌لیان له‌وه عه‌زابه‌ رزگار
 بک‌ردایه‌و بیان‌پاراستنایه‌!! نه‌وه نه‌بوو، نه‌وانه‌ی ده‌ست نه‌که‌وتن ﴿إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُ
 أَتَجْنَأُ مِنْهُمْ﴾ مه‌گه‌ر که‌می له‌وانه‌ که‌ رزگارمان کردن له‌قارو غه‌زه‌بی خۆمان.
 واته: نه‌وه‌ی پتویست بوو بی نه‌بوو، به‌لکوو نه‌وه‌ی روی‌دا نه‌وه بوو: که
 که‌می‌ک له‌موسولمانان که‌م نمودو قسه‌ نه‌بیستراو بی نه‌وه‌ی کاریگه‌ریان
 هه‌بی‌و شوینه‌ستیان دیار بی، که‌س به‌گوتی نه‌کردن، خودا له‌گه‌ل
 پیغه‌مبه‌ره‌کانیان‌دا رزگاری کردن، له‌کاتی‌که‌دا سته‌مکارو ناشوب‌گیره‌کان سوور
 بوون له‌سه‌ر هه‌ل‌وستی خۆیان‌و وازیان له‌ژیانی ته‌ره‌فو فه‌ساد نه‌هینا، به‌لکوو
 ﴿وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ﴾ نه‌وه سته‌مکارانه: که‌ زۆرینه‌ی گه‌لو
 نه‌ته‌وه‌کان بوون، شوین هه‌واو تاره‌زۆی خۆیان که‌وتن هه‌ر خه‌ریکی ده‌سته‌به‌ر
 کردنی نازو نیعه‌ت‌و پله‌و پایه‌ی دونیایی بوون، مه‌شغوولی رابواردن‌و
 تاوانکاری و فه‌ساد بوون، نه‌گه‌ر موصلیحیک ئامۆژگاری بک‌ردنایه‌ گۆیان بۆ
 نه‌ده‌گرت، خوش رابواردنی دونیایان به‌سه‌ر به‌خته‌وه‌ری قیامه‌ت‌دا
 هه‌لب‌ژاردبوو، ﴿وَكَانُوا مُجْرِمِينَ﴾ نه‌وان له‌هه‌لب‌ژاردنی نه‌م جۆره‌ ژبان به‌و
 خۆیان‌و سووربوونیان له‌سه‌ر فه‌سادو ناشوب‌گیران، له‌ناو تاوان‌و گوم‌پایی‌دا
 نوغرو بووون، خودا له‌ناوی بردن به‌گویره‌ی نه‌و دابو نه‌پیتو یاسایه‌ی خۆی
 که‌ له‌بوونه‌وه‌ردا دایناوه. که‌ هه‌ر کاتی ته‌ره‌فو خوش رابواردن له‌ناو گه‌لو

نه ته وه دا بلاو بو وه وه، سهرده کیشی بۆ زیده ره ویو نیسراف، نه ویش سهر ده کیشی بۆ فیسقو تاوانو سته مو لادان له ریبازی راستو په سندن. به مهش شیای له ناو بردنو قه لاجۆ کردن ده بن. وه کوو له شونییکی تردا ده فرموی: ﴿وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا، فَفَسَقُوا فِيهَا، فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَرْنَاهَا تَدْمِيرًا﴾ الاسراء/۱۶.

پهروه ردگار همرگیز نه ته وه یه کی له ناو نه برده شارو گوندیکی ویران نه کرده ئیلا سته مکار بوونو شیای نمو عه زابو له ناو بردنه بوون، وه کوو له شونییکی تردا ده فرموی: ﴿وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ هود/۱۰۱. یان ده فرموی: ﴿وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ﴾ فصلت/۴۶.

نه مجار پهروه ردگار دابو نه پیتی هه لۆیستو عه داله تکاری خۆی بهرام بهر موصلیحه کان دیاری ده کاو ده فرموی: ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ﴾ واته: نه وه دابو نه پیتی خودا نیه، عه داله تکاری نمو نیه: که سته له گه لو نه ته وه یه ک بکا، به نا په وا له ناویان بهر، له کاتی که دا نه هلو دانیش توانی نمو شارو گوندانه حه قخوازو حه ق په ربست بن، پابه ندی نه خلاقو ره وشتی بهرزو په سهند بن، خهریکی ریکه خستنی کارو باری خزیان بن به گویره ی شهر یعه تو یاسای خودا. چونکه پهروه ردگار سته مکار نیه و سته م ناکا.

هه ندیک له رافه کارانی قورئان مانای (ظلم) یان به شیرک لی دا وه ته وه، نمو کاته مانای نایه ته که بهم جۆره ده بی:

پهروه ردگاری تو نه ی موحه مهه! هیچ شارو گوندیک ویران ناکا به هۆی نه وه ی: که دانیش توه کانیا موشریکنو هاوه ل بۆ خودا به ره وا ده زانن له حالیکه دا نه وان له مامه له وه هه لۆیستو کرداریان له گه ل یه کتردا ریکو پیک بن، له ناو خزیان دا بۆ یه کتر باش بنو کارو باری کۆمه لایه تی خزیان به ریکو پیک هه ل سوریئن، واته: ویرای شهریک دانانه که یان ناشوبگیرو فیتنه جۆو

فەساد کار نەبن، واتە: خودا عەزازی ریشەکیش نائیرتە سەر گەلو نەتەو یەك تەنھا لەبەر نەوێی کە موشریکن، بەلکوو کاتیك عەزازی لەناوچوونیان بۆ دەنێرێ: کە وێرایی شەریك دانانەکیان، لەناوخۆشیاندا مامەلەیان باش نەبێ، هەول بەدەن یەكتر ئەزبەت بەدەن، مائی یەكتری بەناحق بخۆن، یەكتر بچەوسێننەو، ■ سترێژی ناموس بکەنە سەر یەكتر! ئەمە ناماژە یە بۆ نەو: کە گەلو نەتەو هەرچەند شەریك بۆ خودا دابنێن ریشەکیش ناکرێن. بەلام هەر گەلو نەتەو یەك ستم بکا سنوور بەزینی بکا لەناو دەچی و بەر قەرار نابێ.

ئەمجار پەرورەدگار نەو رادەگەیەنێ: کە خۆی دەتوانی هەموو ئادەمیزاد بکا بەیەك گەلو نەتەو: یان هەموویان ئیماندار بن، یان هەموویان کافر بن، دەفەرموی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ﴾ ئەو موحەممەد! ئەگەر خودای تۆ بیویستایە هەموو ئادەمیزادەکانی لەسەر یەك ئایین کۆدەکردەو، وای لێ دەکردن بەسروشت هەموویان خودا پەرست بوونایە وەکوو فریشتە، ئەو کاتە ئەم عالەمە عالەمیکی تر دەبوو! بەلام ویستی خودا وا نەبوو کە هەموویان لەسەر یەك ئایین کۆ بکاتەو، بەلکوو وازی لێ هیناون بۆ خۆیان بەئیختیاری خۆیان رێبازی ژانیان هەلبژێرن، نەو تا جوداوازییان لەهەموو شتیکدا هەیە، تەنانت لەبنەمای عەقیدەو بیرو باوەریشدا راجیایییان هەیە، تەنانت لەو شتانەشدا کە نەدەبوو ئیختیلافيان تیدا ببێ وەکوو بپروا بەروژی قیامت: بیرو رایان جوداوازه، هەر کەسە بەگوێرە ی مەیل و ئارەزوو بیرو بۆچوونی خۆی رایەکی تایبەتی هەیە، هەر تاقەو پشتگیری عەقیدەو مەزھەبیك دەکاو داکوکی لێ دەکا.

ئەهلی سوننەو جەماعە پێیان وایە: ئایەتە کە بەلگەیە لەسەر فراوانی دەسلاتی خودا. لەویدا ئەگەر بیویستایە هەموو ئادەمیزادی لەسەر یەك

نايين کۆ ده کردنه وه، وای دروست ده کردن، قبولی یه ک منهنه جو پرۆگرام بکهن، به لام خودا نه و یستهی نه بوه وه کوو له شوینیکی تردا ده فهرموی: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَمُنَّ مِنَ الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا﴾ یونس/۹۹. به لای: خودا نه و یستهی نه بوو وای نه کرد؛ چونکه خودا ناده میزادو جندۆکهی بۆ بهنده گی و خودا په رستی دروست کردون، بهنده یی و خودا په رستی کاتییک نرخی ههیه که به ئیختیاری بۆ زۆره ملی تییدا نه بی، بۆیه په روهردگار هیزی ناماده باشی بۆ چاکه و خراپه تییدا دروست کردن، عه قلو هۆشو و یستو ئیراده و توانای بی به خشین. که ههر که سه به ویستی خۆی چی ده کا بیکا. نه مجار و ئیرای نه مهش ریگهی چاکو خراپی بۆ روون کردنه وه، نامه ی ئاسمانی بۆ ناردوون، پیغه مبهری بۆ سهر رهوانه کردوون، ریگای چاکو خراپان بۆ روون کردوونه وه، جا ههر که سه و به ویستی خۆی چ ریباریک هه لده بیژی با هه لی بیژی..

ئا به و جۆر ناده میزاد جودا وازیان تییدا پهیدا بوو له ناییندا له بیرو باوهردا، له راو بۆ چوندا ﴿اِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ﴾ مه گهر که سانییک که خودا به میهره بانی خۆی هیدایه تی دابن بۆ هه لباردن ریگهی خودا په سندنو به ختیاری، نهوانه شوین پیغه مبهران که وتزو پابه ندی فهرمانو جله و گیری به کانیان بوون، له سهر نه و ریباره یان به رده وام بوون تا دوا پیغه مبهر: که پیغه مبهری ئیسلامه هاته سهریانو شوینی که وتن، نهوانه کۆمه لای رزگار بووی ناده میزادن، فیرقه ی ناجیه نهوانو بهس!

﴿وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ واته: ههر له بهر نه وهی بۆ خۆیان توانایان هه بی به ویستی خۆیان ریباری چاک یان خراپ هه لبارین، بۆ نه وهی نه و ئیختیاره یه یان هه بی که سهر ده کیشی بۆ نه و ئیختیلافه، په روهردگار ناده میزادی دروست کردون، بۆ نه وهی پاداشی باش بداتمو به نهوانه ی ریباری

حق هه‌لده‌بژیرنو په‌پیره‌وی ده‌کهن، سزای نه‌وانه بدا که ریگای خرب
هه‌لده‌بژیرنو په‌پیره‌وی ده‌کهن! ^(۱)

نیمام مالیک ده‌فهرموی: مانای ﴿وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ﴾ به‌م جوره‌یه:
په‌روه‌ردگار نهو ناده‌میزادانه‌ی دروست کردون بۆ نهو ری‌بازه‌ی له‌زانیاری
خوی‌دا ده‌یزانی: که هه‌لیده‌بژیرن له‌نیختیلافو نی‌تفاق. بۆ غه‌یری نهو کاره‌ی
که خوی ده‌یزانی هه‌لیده‌بژیرن دروستی نه‌کردوون! ^(۲)

نهمه له‌گه‌ل رای زوری‌ی رافه‌که‌ران‌دا یه‌ک ده‌گرته‌وه: که ده‌فهرموی:
(لای) (لذلك) لامی ته‌علیلو باییس نیه، به‌لکوو لامی عاقیبه‌تو
سه‌په‌روه‌ته. واته: نیختیلافو نی‌تفاق عیله‌تی دروست‌کرنه‌که نین وه‌کوو
موعته‌زیه‌کان ده‌لین.

به‌لکوو خودا ناده‌میزادی دروست کردوون ویستو نیختیاری پی داون بۆ
نه‌وی له‌سه‌رنجام‌دا کاره‌که‌یان سه‌رب‌کیشی بۆ نیختیلاف هه‌روه‌کوو چۆن
(لام) (لیکون) له‌نایه‌تی ﴿فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا
وَحِزْنًا﴾ القصص/۸. لامی ته‌علیل نیه لامی عاقیبه‌تو سه‌په‌روه
سه‌ره‌نجامه.. چونکه تاش‌کرایه فیرعه‌ون نه‌گه‌ر بی‌زانیایه منداله دۆزراوه‌که
(هه‌زرتی موسا) له‌ناکام‌دا ده‌بیته دوژمنو مایه‌ی له‌ناو بردن بۆیان هه‌تیان
نده‌گرته‌وه، یان یه‌کسه‌ر نه‌ویشیان وه‌کوو نیرینه‌کانی تر ده‌کوشت.

نیبنو عه‌بباس ده‌فهرموی: (لذلك) ناماژه‌یه بۆ نیختیلافو ره‌حه‌مت
به‌یه‌که‌وه.

(۱) هه‌ل‌بته نهمه رای موعته‌زیه‌کانو زومه‌خشمی په‌سندی کردوه. سه‌یری ته‌فسیری (کشاف) ج ۲/ ۱۲۰ بکه.

(۲) (الاساس في التفسير - سعيد حوى) ج ۵/ ۲۶۰۹.

موجاهیدو قه‌تاده ده‌فهرمون: (ذلك) ئاماژه‌یه بۆ ره‌حمه‌ت: که له‌رسته‌ی ﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ﴾ وهرده‌گیرئ، ئاوه‌لئاو له (خَلَقَهُمْ) دا ده‌گه‌ریته‌وه بۆ روحم پیکراوه‌کان!!

﴿وَمَتَّ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ برپاری خودای تۆ نه‌ی موحممه‌دا! ده‌رچوو قه‌زاو قه‌ده‌ری وا ئاواسته‌ کرا، دانایی و زانایی خودا وا ده‌خواز بوو: که به‌شیک له‌ئاده‌میزادو جندۆکه‌ی دروستیان ده‌کا شیایو چوونه‌ ناو به‌هه‌شت بن، به‌شیکیشیان شیایو چوونه‌ ناو دۆزه‌خ بن، بۆیه له‌ئه‌زه‌لدا ئهم برپاره‌ی داوه‌و برپاوه‌ته‌وه ئه‌ویش بریتیه له‌ئه‌وه که ده‌فهرموی: ﴿لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ وه‌للاهی ده‌بی دۆزه‌خ پر بکه‌م له‌جندۆکه‌و ئاده‌میزاد ده‌بی له‌گه‌راو جینسی ئاده‌میزادو جندۆکه‌ دۆزه‌خ به‌اخنم، له‌وانه‌ی شوین پیغه‌مبه‌ران ناکه‌ونو پابه‌ندی فرمانو جله‌وگیریه‌کانم نابن په‌یامی پیغه‌مبه‌ره‌کان به‌درۆ ده‌خه‌نوه..

سوودی چیرۆک و سه‌رگورشته‌ی پیغه‌مبه‌ران ■ فرمان به‌عیباده‌تو
پشت به‌ستن به‌خودا

وَكَلَّا نَقْصُ

عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ
الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾ وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَمِلُونَ ﴿١٢١﴾ وَانظُرُوا إِنَّا مُنظِرُونَ
﴿١٢٢﴾ وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ

فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾

دوای نهو هی پهروه ردگار چیرۆکی پیغه مبه رانی پیشووی بۆ پیغه مبه ر
 ﷻ گیرایموه، نه مجار سوودی نهو چیرۆکانه بهیان ده کا: که جزرکیان
 پتهو کردنو دامه زرانندی دلّی پیغه مبه ره له سر به جیهینانی په یامه که نو
 خوراگریو ته حه ممولکردنی ناره حه تی. جزره که ی تریان رونکردنهو ی شتی که:
 که حه قو راسته و په ندو ناموژگاریه بۆ موسولمانان. نه مجار کو تای
 به سوره ته که ده هیئنی به فهرانکردن به عیبادته و خودا په رستی و پشت به سنن
 به خودا و گرنگی نه دان به دژایه تی موشریکه کازو ده فهرموی: ﴿وَكُلًّا نَقُصُّ
 عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ﴾ ده خوئینه وه به سر تۆدا نه ی پیغه مبه ر! هه موو
 جزره هه والیکی پیغه مبه رانی پیشو له گه ل گه له کانیا ن بۆ دوو مه به ستو
 قازانجی سهره کی:

۱- ﴿مَا نُنَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ﴾ یه که م بۆ نهو ی دلّت دا به مزرئو پته و بی بۆ
 به جیهینانی په یامه که تو صه بر و نارامت بۆ په یدا بی و له به رامبه ر
 نه زیه تذا نی موشریکه کان خوگرو پشوو درئو بی؛ چونکه پیغه مبه رانی پیشو
 له پیناو گه یانندی په یامه که یاندا زوریان نه زیه ت کیشاوه، گه له کانیا ن
 به درویان خستنه وه و گالته یان پی کردن، نه وان صه بریان گرتو سوورتر بوون
 له سر هه لوئستی خو یانز و گه یانندی بانگه وازی حه ق بۆ نه ته وه کانیا ن،
 له سره نه جام دا خودا سه ری خستنو به سر دوژمنانیا ندا زالی کردن، دوژمه نه
 کافره کانیا نی ریسوا کرد! نه توش نه ی مو حه ممه د! چاو له ها وه نه
 پیغه مبه ره کانت بکه، نه وان بۆ تو قوده و پیشه ننگن.

۲- ﴿وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ واته: سوودی
 دووه م بۆ تو نهو یه: که له م سوره تانه ی چیرۆکی پیغه مبه رانی تیدا یه. یان له و
 چیرۆکنو نیشانانه دا که بۆت رون ده که ینه وه: شتی که بۆ هاتوه که حه قو

راستو یه قینه: نهویش بریتیه له تاکنو تنهایی خوداو عیبادهت بۆ کردنی به خالصیو چه سپاندنی زیندوو بوونهوو تۆیهو گه پانهوه بۆ لای خودا واز هینان له فاحیشهو کاری خراب، لهو ههوالانهدا په ندو نامۆزگاری ههیه بۆ کافرانو یاد خستنهوو بیره وهری ههیه بۆ موسولمانان، سوودی لی وهرده گرنو نیمانیا ن پهی زیاد ده کا. نهوانهش: که ناماده باشیا ن تیدایه بۆ نیمانیه نیا ن په له له موسولمانبوون ده که ن.

نه مجار دوا ی نه م هه ره شهو ته ره ییو ته رغییه په روه ردگار فه رمان به پیغه مبه ر ده کاو ده فه رموی: ﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ نه ی موحه مه ده ا به و ناده میزادانه بلی: که سوورن له سه ر کوفرو بی دینو به هیچ جو ریک بر وا به په یامه که ت نا که ن به شیوه ی هه ره شه پیان بلی: ﴿اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَاتِكُمْ اِنَّا عَامِلُونَ﴾ نیه له سه ر ریبازی خۆتانو به گویره ی مه نه جو پرۆگرامی خۆتان کار بکه ن، چتان له ده ست دئ دژی من نه نجامی به نو بئ منه ت بن، هه رچی هیرو توانا تان ههیه بیخه نه کار دژی نیسلاو بۆ زیانگه یان دن به موسولمانان، نیمه ش به گویره ی شه ر یعه تو ریبازی خۆمان کاری خۆمان نه نجام ده ده ی ن، چی بتوانین له بانگه وازی بۆ خیر و چاکه دریشی نا که ی نو به رد و او سوورین له سه ر بیرو باوه ری خۆمانو به موو لی لا ناده ی ن!

﴿وَأَنْتَظِرُوا﴾ نیه چاوه پروان بن ئاجۆ نیمه ده مرین چیمان به سه ردی، ﴿إِنَّا مُنْتَظِرُونَ﴾ نیمه ش چاوه پروانی سه ره نجامو نا کامی نیه ی ن، بزانی ن چیتان به سه ر دئ، چۆن به هیلاک ده چنو به چ شیو عه زاییک ته مبی ده کرین. نیمه خودا واده و به ئینی پی داوین به سه ر که وتن به سه ر نا حه زانمان دا. به ته ما ها تنه دی واده و به ئینه کانی په روه ردگارین.

وینه ی نه م هه ره شه یه له قورئاندا زۆره وه کوو ده فه رموی: ﴿فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ، إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ﴾ الانعام/۱۳۵.

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار کۆتایی سوپه‌ته‌که به‌نایه‌تیک ده‌هینی: که هه‌موو داخواییه‌کی خێرو به‌هره‌مه‌ندی له‌خۆ گرتووه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَلِلَّهِ غِیْثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ هه‌ر بۆ خودایه زانیاری نه‌ینی ئاسمانه‌کانو زه‌وی. واته: په‌روه‌ردگار زاناو ناگاداره به‌هه‌موو نه‌ینی‌یه‌کی ناو ئاسمانه‌کانو زه‌وی له‌رابوردو حالی حازرو داهاتوودا، زانیاریه‌که‌ی هه‌موو کوللیاتو جوژنیات مه‌عدومو مه‌جودیک ده‌گرێته‌وه، دیاری نادیاری له‌لا وه‌کوو یه‌ک وایه.

﴿وَالَيْهِ يَرْجِعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ﴾ نیشه‌کان هه‌موویان هه‌ر بۆلای خردا ده‌گه‌ڕێته‌وه، چونکه ئه‌و کانو سه‌رچاوه‌ی هه‌موو شتیکه، ئه‌و خودایه به‌تواناو به‌ده‌سه‌لاته‌ فه‌رمانی ره‌وایه‌و ویستی جی به‌جی کراوه، هه‌موو بوونه‌وه‌ر، هه‌موو به‌نده‌کان له‌ژێر ده‌سه‌لاتیدا بێ وه‌جو زه‌بوون، روژی قیامت له‌هه‌موو که‌س ده‌پرسیته‌وه، سزاو پاداشی هه‌موو که‌س ده‌داته‌وه، هه‌موو کرده‌وه‌یه‌ک گه‌وره‌و پچووک حیساب ده‌کا.

ده‌ی که مادام خودا ئه‌وه زاتو صیفاتێ بێ، هه‌موو شتی که به‌ده‌ست ئه‌و بێو بۆ لای ئه‌و به‌گه‌ڕێته‌وه، ﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾ به‌خالصانه‌و دڵسێزی عیبادت هه‌ر بۆ خودا بکه، با هه‌موو موسوڵمانان له‌گه‌ڵتدا هه‌ر خودا بناسن ئه‌و بپه‌رستن، له‌هه‌موو کارو کرده‌وه‌یه‌کتدا پشت به‌خودا بیه‌سته، که‌سی که ته‌وه‌ککولی به‌خودا بێو پشت به‌ئه‌و بیه‌ستی، خودای به‌سه‌و هه‌وێجه‌ی به‌که‌سی تر نیه.

﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾ خودای تو له‌کرده‌وه‌ی ئه‌و خه‌لکه‌ بێ ناگا نیه، هه‌رچی ده‌یلتێو ده‌یکه‌ن له‌خودا نه‌ینی نیه، له‌دوایی دا به‌ته‌واوی پاداشو سزایان ده‌داته‌وه، خۆتو شوێنکه‌وتوانت سه‌ر ده‌خاو موشریکو بێدینه‌کان ریسوا ده‌کا.

ئیمام نهحمه دو تیرمیذی و ئیبنو ماجه ریوایه تیان کردوه: که پیغه مبهه
 ﷺ فرموویه تی: (الکیس من دان نفسه، وعمل لما بعد الموت، والعاجز: من اتبع
 نفسه هواها وتمنی على الله الأمانی) عاقل که سیکه خوی دادگایی خوی بکاو
 نیش بو دوا مردنی بکا، عاجیز بی عه قل که سیکه نهفسی شوین ههواو
 ناره زوی خوی خستوه، کرداری نیه و به ته مای خودایه.

**به یارمه تی خودا لیڤه دا سوره تی هود تهواو بوو خودا
 پشتیوانمان بی بو تهواو کردنی بهرگه کانی تر....**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره‌تی یوسف

نهم سوره‌ته ناو نراوه سوره‌تی یوسف چونکه چیرۆکی هه‌زهره‌تی یوسفی
تیدایه..

ریوایه‌ت کراوه: که جوله‌که‌کان پرسیاریان له پیغه‌مبهر کرد
ده‌بارای چیرۆکی یوسف ئیتر نهم سوره‌ته نازل بوو، سه‌عدی کوپی نه‌بو
وه‌ققاص ده‌فهرمو: قورنان بو پیغه‌مبهر هات ماوه‌یه‌کی زۆر بتری
خویندنده، کافره‌کان وتیان: بریا چیرۆکت بو بگێراییه‌ته‌وه! ئیتر نه‌مه نازل
بوو ﴿نحن نقص عليك﴾ یوسف/۳، الکھف/۱۳. ماوه‌یه‌ک نه‌مه‌ی بو
خویندنده. نه‌مجار وتیان: ده‌کوا بۆمان بگێره‌وه! ئیتر نه‌مه نازل بوو ﴿الله
نزل احسن الحديث﴾ الزمر/۲۳.

بێگومان سوره‌تی (یوسف) پاش نه‌و نازل بوو که به‌ته‌واوی پیغه‌مبهر
له‌لایه‌ن کافره‌کانی مه‌که‌وه ته‌نگه‌تاو کرا. دواي نه‌و ساڵه‌ خه‌ناکیه
هاته‌ خوار: که پیغه‌مبهر دوو پشتیوانو یارمه‌تیده‌ری رواله‌تی دلسۆزی
له‌کیس چوو، خه‌دیجه‌ی خیزانی نه‌بو طالیبی مامی کۆچی دوایییان کرد،
له‌دونیا ده‌چوونی نهم دوو یارمه‌تیده‌ر نه‌وه‌نده له‌سه‌ر شانی پیغه‌مبهر
گران بوو ساڵه‌که‌ی ناونا سالی غه‌م (عام الحزن).

جا هه‌رچه‌نده نهم سوره‌ته له‌مه‌که‌هاته‌وته‌ خوارو مه‌که‌یه‌یه،
ئوسلوویه‌که‌ی له‌سه‌ره‌خۆو ده‌مارشێله، نارامی و سۆزی تیدایه، نه‌رم و نیانی و
سفت و سۆلی له‌خۆ گرتوه، واته: هه‌رچه‌نده سوره‌ته‌که مه‌که‌یه‌یه‌و سوره‌تی
مه‌که‌یش توندو تیزیان تیدایه که‌چی نهم سوره‌ته هه‌ره‌شه‌و توندو تیژی تیدا
به‌دی ناکرێ.

ئیمام عطا ■ ده فرموی: هر غه مباریک گۆی له سوره تی یوسف بی دلی داده مرک.

بهیه قی له (الدلائل) دا له ئیبنو عهباسه ■ ریوایهت ده کا ده فرموی: کۆمه ئیک جووله که کاتیگ گۆیان لی بو پیغه مبهه نه سوره تی ده خۆیند ئیمانیان هینا، چونکه له گه زانیاری لای خۆیان یه کیان ده گرتوه.

سوره تی یوسف دواي سوره تی هو ■ نازل بووه، په یوه نیشیان بهیه کتره وه هیه، چونکه ههردوکیان چیرۆکی پیغه مبهه رانیان تپدان، ههردوکیان نه وه ده چه سپین: که نیگای ناسمانی بو پیغه مبهه هاتوه، بیگومان چیرۆکی هه موو پیغه مبهه ریک زیاد له جاریک له سوره ته کانی قورئاندا دووباره بوته وه ■ هه ر جاره به ئوسلو بو شیوازیکی جیاو بو مه بهستیکی تایهتو په ندو نامۆزگارییه کی تر، ئیلا چیرۆکی یوسف (عليه السلام) نه بی. که چیرۆکی نه م جگه له م سوره ته له سوره تی تر دا نه هاتوه، هه موو فه صل و رووداوه کانی چیرۆکی هه زه تی یوسف له م سوره ته دا به زنجیره و یه ک له دوا یه ک رانوئیراون، نه مهش ناماژیه: بو نه وه: که قورئان هه موو ئیعه جازه و سه رئاسایه چیرۆکه که هه موو بی، یا به شیک بی، به کورتنی بیگپه رته وه یان به درزی یه له هه موو رویه که وه ■ ئیعه جازه که ی خۆی له ده ست نا دا.

زانایانی به لاغ و ته فسیر فرمو یانه په ره ردگار چیرۆکی پیغه مبهه رانی له قورئاندا گپراوه نه وه، هه ندیکانی به ئوسلو بی جیا جیا چه ند جاریک دووباره کردونه وه، وشو رسته کانیان گۆپانکاری تپدا کراوه، ئاستی به لاغ و خۆشخوانی چیرۆکه کان له روی ره وانی ■ سفتو لووسی یه وه جوداوازییان هیه، چیرۆکی هه زه تی یوسف دووباره نه کراوه ته وه و یه ک جار هاتوه، هه مووشیان له روی ئیعه جازه وه سه رئاسا و له ژوو ر پله ی ئاسایین. چیرۆکه که دووباره کرا بته وه یان یه ک جار هاتبێ له پله ی ئیعه جاز دانه به زیوه و کهس نه یه توانیوه به ره ره کانی بکا.

ئەم سورەتە ھەموو چیرۆکی ھەزرەتی یوسفی لەخۆ گرتووە، ھەموو باسو رووداو، سەرنج راکێشەکان بەخۆشرو ناخۆشەو بەدلخۆشکەرو خەمناکەکانیەو کۆ کردۆتەو.

سەرەتا باسی پلەو پایە ھەزرەتی یوسف دەکا لەلای یەعقوبی باوکو ئاستی خۆشەویستی یوسف لەدلی دا دەست نیشان دەکات، ئەمجار پەییوەندی یوسف بەبراکانیەو، پیلانو نەخشەکیشانیان بۆ لەناو بردنی و سەرەنجام خستنی ناو بیرەو، ئەمجار دەرھێنانی لەناو بیرەکوو پاشان بردنی بۆ ناو بازاری میصر و فرۆشتنی بەعەزیزی میصر وەکوو کۆیلەو دەستاو دەست پێ کردنی دوور لەنازی باوکو دایک، دوور لەخەم و کەسو کارو دڵسۆزانی. ئەمجار پیلانو قیلێ ژنی عەزیزی میصر و ژنە ھاوڵەکانی، پێش ئەوەش تاقیکردنەو بەریرەکانی لەگەڵ ژنی عەزیزو دان بەخۆدا گرتن و بەرەنگار بوونەوی نەفس و ئارەزووی گەنجایەتی و شەھووە و ئیغرائات، ئەمجار راپێچ کردنی بۆ بەندینخانەو میحنەتی ناو ئەو کوونە رەشەو ھەلسو کەوت کەردن لەگەڵ کۆمەڵێک بەندکراوی جیا جیاو نامۆ بۆ ئەو، ئەمەش پاش ئەو ژیانە خۆشە ھە ماوەیەک لەمائی عەزیزدا بەسەری برد. ئەمجار رزگار بوونی لەبەندینخانەو بوونی بەخاوەن دەسلالت و ئەمینداری کۆکردنەو و عەمبار کردنی بژێوی میللەتێک، بۆ ماوەیەکی دوور درێژ، چەند سالتیک لەو لێپرسراویە گەنگەدا مایەو، لەو فەرمانگە گەنگەدا کەسی یەکەم بوو: کە بژێوی ئەو ولاتەو ولاتانی دەورو بەریشی لەئەستۆدا بوو، ئەمجار ھاتنی براکانی و چاوپێکەوتن و راسپاردنیان بۆ ئەوەی برا پچووکەکی تریشیان بێنێو ھەریەکیان باریک بژێو (قووت) بێنەو.

ئەم رووداو تاقیکردنەوانە ھەموویان ئەزمونگەو بۆتە بوون بۆ یوسف و تێیاندا قال بوو، لەبەرەمبەر ئەم ھەموو رووداو بەسەرھاتاندا ئەو خۆی راگرتو پستی بەخودا بەستو بانگەوازی بۆ خودا پەرستی دەکردو، ھەولێ

دهدا خودا به خه لکی بناسینی، له هیج کاتی کدا خودای له بیر نه کرد، هه موو روداوه کانی به سهر به رزیو راستالی به ده ستپاکی و داوینپاکی به بروای پۆلاییزو وره ی به رزه وه پیچانه وه، دوا سهروه ریو دوا ئاواتی لهو کاته دا که باوکی و دایکی هاتنه لایی و به کسرو کاری شاد بووه وه خه ونه که ی هاته دی، لهو کاته دا که وێرای مو لک سه لته نه تو زانیاری پله ی پیغه مبه رایه تیشی درابوو یه، شوکرو سوپاسی خودا ده کاو لی ی ده پارێته وه که به موسو لمانی به رزیو به خرێته ریزی صالحانه وه.

له کۆتایی چیرۆکه که دا چهند عیبه رته و په ندیکی رانوانده، هه ره گرنگه که یان چه سپاندنی پیغه مبه رایه تی هه زره تی موحه ممه دو دلدانه وه یو مزگینسی پیدانی به هاتنی خوشی دوا ی ته نگانه، ئیسه تراحه تکردن دوا مانده بوونه چونکه نه وه تا هه زره تی یوسف له به ندینه خانه و گواسترایه و بۆ قه صری پاشا، کرا به عه زیزی میصرو نه مینداری قوتو بۆ ئوی خه لک، هه ر که سیک صه بر له سهر به لاو ته نگانه به گری حه تمه ن رۆژیک له رۆژان ده رووی لی «هه کرێته وه ده که وێته خوشی به وه، هه روه کوو چۆن هه ره شه له موشریکه کان ده کا. به هاتنی عه زاب نه گه ر واز له هه لۆیستی خۆیان نه هین. هه زره تی یوسف کوپی هه زره تی یه عقوقبه که به (ئیسرائیل الله) مه شه وه «ئه ویش کوپی هه زره تی ئیسه حاقه ئه ویش کوپی هه زره تی ئیبراهیمه! هه زره تی یوسف زۆر جوانو روح سوکئو خۆین شیرین بوو، باوکی زۆری خوش ده وسته، نه مه ش وایکرد براکانی رقیان لی ی بی و پیلانی له ناو به ردنو سه رنگونکردنی دا به رێژن.

هیشتا ته مه نی هه قده هه زده سال بوو: که له خه ودا بینسی یازده نه ستیره و خۆرو مانگ سوژده یان بۆ ده برد، که ئه م خه ونه ی بۆ باوکی گێرایه وه موژده ی پیغه مبه رایه تی و پله و پایه ی پی دا. پاش ماوه یه ک براکانی وسته یان نه خشه و پیلانه که یان ته نفیذ به کن، داوایان له باوکیان کرد: که

به مه بهستی گهشتو گوزارو یاریکردنو سهیران یوسفیان له گهلا دا بنییری بۆ دهشتو سارا بردیانو خستیانه ناو بیریکهوه و ئیواره به گریانوه هاتنه وه بۆ لای باوکیان به درۆ وتیان: ئیمه له یوسف بی ئاگا بوینو گورگ خواردی، باوکیان برۆای پی نه کردنو قسه که یانی به درۆ ههلبهست زانی، پاشان کاروانتیک هاتو دولچهیان داهێشته ناو بیره که بۆ ئاوو یوسف خۆی پیوه ههلواسی و هاته دهره وه، بردیان له بازاری میصر به به هایه کی کهم فروشتیان نهو که سهی یوسفی کړی عهزیزی میصر بوو، ناوی (فوطیفار) یان (نه طغیر) بوو خۆشی ویستو چوه دلپهوه، دهسلاتی دارایی و ئیسداری له مالی خۆی دا پیدا، کردی به لیپرسراوی خزمه تچی و پیاوه کانی، به زوله یخای خیزانیشی گوت: ریزی بگره و دهست بهر دهستی مه هینه -

جوانی و شوخی یوسف وای له خیزانی عهزیزی میصر کرد که ههزی لی بکاو داوای لی بکا شروال پیسی له گهلا بکا، نهک هه داواکردن به لکوهو فەرمانی پی کردو زهختی به کار هینا. له بهرام بهر نه هه موو ئیغرائاتو زهخت لی کردنو هه ولدانهی زوله یخا هه زهتی یوسف خۆی گرتو به دیدهست نه بوو، برۆای پتهوی به خوداو پابه ند بوون به فەرمانو جلّه و گیریه کانی، وایان له هه زهتی یوسف کرد خۆ لهو خیانه ته پیاریزی، ههروه ها پیاوه تی عهزیزی میصری له بهر چاو بوو، هه رچهند بیری ده کره وه: نابی پاساوی نهو پیاوه تیه بهو خیانه ته بداته وه، له هه مان کاتدا دابو نه پیتی ساوکتو باپیرانی ریگهی پی نادهن کاریکی ئاوا ناپیاوانه نه نجام بدا. هه رچنده زوله یخا هه ولای داو زهختی لی کردو هه ره شهی لی کرد. یوسف نه هاته ژیر فەرمانی، نه به جار شه هوه تو ئاره زۆ نه وهنده ی تین بۆ زوله یخا هینا: که په لاماری بسداو له نامیزی بگری، سابه لکوو یوسف له شه رمان یان له ترسان یان شه ویش ئاره زۆی بجوولای به مهستی خۆی بگا، هه رچهند زوله یخا پری داده بهو دهیه ویست له نامیزی بگری هه زهتی یوسف پالی پیوه ده ناو داکوکی له خۆی

ده کرد، تا کار گه ییشته نهوه یوسف هه ره شهی کوشتنیشی کرد نه گهر وازی لی نه هینی نا لهو کاته دا یوسف چاوی لی بوو مهو کیبی عهزیز (می بردی زوله یخا) به رهو مال دیته وه. نیت به رهو ده رگای حهوشه رای کردو زوله یخا به دوی دا، پیش نهوه بگاته نریک ده رگا زوله یخا له دوواوه پری دایه و یه خهی کراسه که ی دراندو له ناو ده رگادا بهو حاله شیرپوی و سهیره، تووشی عهزیزی میصر بوون! که زوله یخا لهو حاله دا می ده که ی خوی بینی له بهر ده رگا و ده یهوی و ژوور بکهوی، خیرا بوختانیکی بو یوسف هه لبه ستو وتی: نه وه تا: نه مه ده یهوی ده ستریزی بگاته سهرم! حه زره تی یوسف خیرا به دروی خسته وه وتی: نه خهیر نهو. ده یهویست نهو کاره به قوممی و من بی تاوانم، عهزیزی میصر ویستی به به لگه بوی ده ریکهوی خه تا له کامیانمو کتیا ن تاوانبارن. شایه دیک هاته پیشه وه وتی: پروانن نه گهر کراسه که ی له پیشه وه دادراوه نهو. زوله یخا راست ده کاو یوسف درو ده کا. نه گهر له دوواوه دادراوه نهوه یوسف راست ده کاو زوله یخا درو ده کا. که سهیریان کرد کراس به شیوه یه ک دادراوه که راستی یوسف ده گه یه نی و زوله یخا به درو ده خاته وه. تاوانه که به زوله یخا وه لکاو یوسف به پاکی رزگاری بوو. نیت عهزیزی میصر فرمانی به یوسف کرد: که هه واله که داپوشری و بلاو نه بیته وه، فرمانیشی به زوله یخا کرد که داوای لیخو شبوون بکاو تویه بکاو جاریکی تر نه م تاوانه دووباره نه بیته وه.

به لام له گهل نه وه شدا هه والی حه زلیکردنی خیزانی عهزیز به ناو شاردا بلاو بووه وه، هه موو که س بیستیان: که زوله یخا حه ز له بهنده ی خوی ده کاو باسی دل داری ناغه زن له گهل بهنده که ی بوو به بنیشته خوشکه ی بن ددان.

نافره تانی شار سه رزه نشتیان کرد، وتیان فلان حه ز له بهنده که ی خوی ده کا. نه ویش بانگی کردن بو وه تاغو خواره مه نییه کی بو دانان که پیوستی به کیردو چه قوه بی و هه ریه که ی کیردیکه دایه ده ستیان و فرمانی به یوسف

کرد که بێته ناویانو بیبینن، کاتێ چاویان پێی کهوت جوانی و شوخو شەنگی تاساندنی هەریە کهیان لە جیاتی ئەوێ خواردە مەنبیە که بە کێر» که قاش بکهە دەستی خۆیان بپری سەرسام بوزو وتیان: ئەمە ئادەمیزاد نیە، ئەمە فریشتەیه» هەر کەسێ ئەمە ببینی هەزێ لێ دەکاو زولە یخا لۆمە ی ناکرێ: کهوا عاشقی بووه..

ئەمجار زولە یخا داشی سواربوو وتی: ئاخەر ئەو هیە: من عاشقی بووم ئیو» سەرزە نشتەم دە کهە، ئە گەر ئەو ی پێی دە لێم: بە گوێم ئەکا دە یخە مە بە ندین خانە و» سزای دە دەم. ئیتر هەوآلی خو شویستنی زولە یخا بۆ حەز رەنی یوسف لە ناو خە لکا بە تەواوی بلاو بوو وە عەزیزی میصر وای بە باش زانی بۆ ئەو ی سومەدی خێزانە کە ی نە شکێ، یوسف بخاتە بە ندین خانە و، یوسف نێرد رایە بە ندین خانە و بە رێ کەوت دوو کور ی گەنجی تر لە تە کیا نێرد رانە بە ندین خانە، یە کێکیان سەر کاری ئاشپە زە کانی مآلی پاشا بوو یە کێکی شیان لێ پەر سراوی ئاو گێر و مە یگێرە کانی مآلی پاشا بوو.

مە یگێرە کهیان لە خەودا بینی: که لە پیا لێ پاشادا شەراب دە گو شێ، ئەو ی تریشیان وای بینی لە خەویدا که سینی یە ک خوارە مە نی بە سەر سەریە و هیە تی بالێندە و ئادەمیزاد لێیان دە خوارد. جا دا وایان لە یوسف کرد مانای خەو نە کانیان بۆ لێ ک بە تەو: حەز رە تی یوسف بە توانایی خۆی لە مانای خەو نە دا دە ر خست و ئامادە باشی خۆی دە ر پری بۆ مانا لێ دانە وە که، وە لێ پێش ئەو ی دە ست بکا بە مانا لێ دانە وە ی خەو نە کان بانگەوازی ئەوانو بە ندییە کانی تریشی کرد بۆ خەودا پەرستی و یە کتا پەرستی! ئەمجار بە مە یگێرە که یانی گوت: تۆ رزگارت دە بی و دە چیە و» لای پاشا و دە بیە وە مە یگێر. بە ئەو ی تریشیانی گوت: ئە تۆ ئیعدام دە کر ئی و هە لدها وە سرتی و بالێندە گو شتە که ت دە خۆن.

نه مجار به شهویانی گوت: که پیی وا بوو رزگاری ده بی، لای پاشا باسی من بکه، پیی بلئی: پیایکی ناوا بی تاوان وا له به ندینخانه دایه و ده زانی مانای خهونیش لی بداته وه. به لام شهیتان له بیری برده وه که چو وه لای پاشا نهو راسپارده یه ی همر له بیر نه هاته وه. نزیکه ی جهوت سالتیکی تریش له به ندینخانه دا مایه وه ..

پاشان پاشا بو خوی خهونیکه دی، خهونه که ی زور له سهر دلی کاریگر بوو: له خهوی دا بین: جهوت گای قه له و جهوت گای کزو لاواز ده یان خواردن جهوت گو له گه نمی سهوزی جوان یه کت لاسکیان هه بوو جهوت گو له گه نمی وشکه وه بوو ده یان خواردن!! پاشا فرمانی ده رکرد ساحیر و خهون لیده ره وه یان ناماده کردن داوای مانای خهونه که یان لی کرا هه موو وتیان نه مه خهونیکه بی سهر و به ره و نیتمه مانای خهونی ناوا پرو پوچ نازانین.

کابرای مه یگپری کونه هه والی یوسف له به ندینخانه دا یوسفی بیر کهوته وه، پیشنیاری کرد بینین بو به ندینخانه و یوسف له گه ل خویدا به یینی بو خزمه ت پاشا و مانای خهونه که ی لیکن دایه وه و مانای خهونه که ی بو پاشا برده وه، پاشا فرمانی ده رکرد: همر نیستا برۆن نه م کابرا زاناو ژیره م بو بینن ده یکه مه راویژکاری خۆم. جهز ره تی یوسف رازی نه بوو هه روا به ناسانی له به ندینخانه بیته ده ری، ویستی لیکنۆلینه وه و توژی نه وه له باره ی پیلانی ژنه کانو خیزانی عه زیزی میصرو چۆنیه تی به ندکرده که ی نه نجام بدری و به راته تی خوی له و تاوانه وه پالدراره ی له سهری به ند کراوه رابگه یه ندری.

پاشا فرمانی ده رکرد نافره ته کانی کۆکرده وه پرسیار و لیکنۆلینه وه ی له گه ل نه نجام دان، هه موو وتیان حاشا له نیتمه هیچ خراپه یه کمان له م پیاو. نه بینیه، ژنی عه زیزی میصر (زوله یخا) هاته قسه و بی تاوانی یوسفی راگه یاندو وتی: من جهزم لی کرده و یستومه به یده ستم ببی و نه و که مه ندیکیش نه بوو خوی نه داو. به ده سته وه، نه م پیاو و پیایکی راستو

داوینپاکتو بی تاوانه. نه مجار حه زره تی یوسف هاته قسه و تی: من نه م
توژینه م بویه مبهست بوو بۆ خاتری عه زیز (میردی زوله یخا) بزانی من
پاشه مله خیانه تم لی نه کرده، بزاندیج که خودا قیلۆ فجهری خیانه تکاران
سدرناخا، وه من نه فسی خۆم لهم بوختانه بهری ناکه م چونکه نه فسو ئاره زۆ
همرده م فرمان به خراپه کاری ده که من، مه گمر که سیگ خودا ره حمی پی بکا.

حه زره تی یوسف له زیندان به بی تاوانو بهری رزگاری بوو هاته دهر، پاشا
داوای لی کره بیکاته کار به دهستی خۆی وستی بزانی بۆ خۆی چ کاریکی
پی خۆشه؟ حه زره تی یوسف، و تی: به مکه نه نه مینداری گهنجو خه زینه ی
میسرو ده سه لاتو توانای پیویستم پی بدهن به م شیوه حه زره تی یوسف بوو
به وزیر دارایی و بازرگانی و لپی سرای یه که م لهو فرمانگه گرنگه دا..

حهوت سال هه ززانی تیپه ریزو سالانی گرانی سه ره تایان پهیدا بوو،
حه زره تی یوسف فرمانی کرد: که دهست بکری به فروشتنی شهو گهنه
خه له یه له سالانی هه ززانی و هاته دا کۆکراوه شهو، به پی پی پیویستی و
به شیوه یه کی ریکتو پیک به پی نه خشه و ناماریکی پرپار له سه ره دراو
به فروشتنه وه به دانیشته وانی میسر.

نه مجار دانیشته وانی ولاتانی ده وه بهر برسیایه تی تینی بۆ هینانو
رویان کرده میسر بۆ کپینی خواره مه نی، دانیشته وانی فه له ستین کاروانیان
نار بۆ میسر حه زره تی یه عه قوب کوره کانی خۆی به چه ند و شترو ولاغی
تره وه نارد بۆ میسر بۆ هینانی گهنه جو، کاتیگ کوره کان هاتن، حه زره تی
یوسف ناسینی وه، به لام شهوان نه یان ناسیه وه، چونکه شهو کاته ته مه نی چوبه
چل سالی و شیوه روخساری گۆرا بوو، پاشان داوای لی کردن: که برایه کی
باوکی بچوکیان هه یه به یه نین، خواره مه نی به که شی به خۆپایی پی دانو
جه ختی لی کردن ده بی که هاتنه وه برا بچوکه که یان له گه ل خۆیان دا به یین،

پاره پولی که هینا بویان بۆ خۆراک کپین بۆیان خستنهوه ناو جه والۆ هۆره کانیهوه.

روژان تپهر بوونو برسیایه تی و گرانى تهنگى به دانىشتوانى فهلهستين هه لچنى، هه زه ته یه عقوب رى گای دا: که کوپ» پچوله که ی (بونيامین) له گه ل براکانى دا بچن بۆ میصر بۆ هینانى خۆراک، جا که هه زه ته یوسف هه والى هاتنى براکانى زانى پيشوازی لى کردنو دهعه ته ی خوادنو سفره و خوانى بۆ رازاندنه وه، وه لى بۆ خۆى له گه لى نه خواردن، چونکه دابو نه پریتی میصریه کان وه ها بوو که له گه ل عیبرانیه کان دا نان نه خۆن.

پاشان هه زه ته یوسف فهرمانى کرد باره کانیهان بۆ داگرن، شه مجار فهرمانیشى کرد: که هه ره یه که یان پاره و زیوه که ی هیناویه بیخه نه ناو باره که یه وه، ریه ی پاشاش بخه نه ناو بارى بونيامینه وه، جا کاتى قافلّه یان بارکردو وه پى که وتن بانگ راهیشترا: که ریه ی پاشا دزراوه، هه ره که سی دزییه ته ی خۆى ده کرتته بارمته وه ده گیرى، کاتیک باره کانیهان پشکنین ریه که یان له بارى بونيامین دا دۆزییه وه، ئیتر براکانى یوسف تینیان بۆ هاتو په نایان برده بهر پاشا بۆ شه وه یه کیکیان له شوینى بونيامین گل بده نه وه، چونکه باوکیکی پیری که نه فتى هه یه وه شه وه والّه بیسی خۆى بۆ ناگیرى. به لام پيشنیاره که یان وه رنه گیرا» شه مجاره توپه بوونو وتیان: شه مه شه مرۆ که شه دزییه کردو له وه پيش برایه کی هه بوو شه ویش شاوا دزی لى رودرا. هه زه ته یوسف شه مه ی زۆر پى ناخۆش بوو به لام دانى به خۆى دا گرتو له دلى خۆیدا وتى: به لکوو ئیوه زۆر تاوانبارترن له م کوپه ی: که ئیستا ریه که ی پاشا له باره که ی دا دۆزراوه ته وه.

به هه ره حال بونيامین گل درایه وه برا گه وه ره که شیان له گه لى دا مایه وه، براکانى تر به غه مناکی هاتنه وه بۆ لای باوکیانو روداوه که یان بۆ گیرایه وه، ئیتر هه زه ته یه عقوب غه مو نا په ه ته ی زیاد بوو، چاوى پى سپى بوونو برینى

یوسفیشی کولانه وه هاواری لی ههلسار وتی: ئای سهد داخو مخابن بۆ یوسف!

ئه مجار بۆ جاری سیههم براکانی یوسف هاتنه وه بۆ میصرو داویان له حه زه تی یوسف کرد: که خواره مه نی تریان بداتی و پاره که مه که یان لی قبول بکاو برا گیراوه که یان بۆ به ره لالا بکا.

ئه مجار حه زه تی یوسف ئاواتی له وه پیشیانی هرحق به خۆی وه بیر هینانه وه وتی: ده زانن ئیو کاتی خۆی چیتان ده رحق به یوسف کرد؟ نه و کاته ئیوه نه فام برون له بیرتانه چ تاوانیکتان ده رحق به برای خۆتان نه نجام دا؟

ئیتیر براکان زانیان: که نه وه یوسفه ناسیانه وه وتیان: بۆ تو یوسفی؟ حه زه تی یوسف فهرمووی: به لی من یوسفو نه مهش برامه.

ئه مجار هه ندیکیان ناردنه وه کراسی خۆی پیدان بۆ نه وه بیهینن به سه ره ده و چاوی باوکیاندا چاوه کانی چاک ببنه وه و روناکایی بکهوێته وه ناویانو هه موویان به خاوو خیزانه وه فه له ستین به جی به یلزنو بگوێزنه وه بۆ میصر.

حه زه تی یه عقووبو خیزانو کوپه کانی که گه یشتنه لای یوسف سوجه دی ریزو نیح تیرامیان بۆ نه نجامدا به یه کتر شادبوونه وه، حه زه تی یوسف فهرمووی: باوکه! نه مه ته عبیری خه ونه که مه کاتی خۆی که بۆم گیرایه وه..

ئه مه به کورتی روداوه کانی چیرۆکی یوسف بوو کردمانه به رکۆل بۆ نه وه به چاوێکی رونتره وه به جینه ناو راڤه ی نایه ته کانه وه.

قورئان به زمانی عه ره بی نیردراوه، پله و پایه ی چیرۆکه کانی

قورئان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّ تِلْكَ ءَايَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا
لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ
بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْءَانَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمَنِ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾

ئیبو جهریر له ئیبو عه بیاسه وه ریوایت ده کا: ده فهرموئ: به پیغه مبه ر
﴿١﴾ گوترا بریا چیرۆکت بۆ بگپراینه وه! ئیتر نایه تی ﴿٢﴾ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ
أَحْسَنَ الْقَصَصِ ﴿٣﴾ نازل بوو..

وه کوو ناشکرایه سه ره تای سوره تی یوسف ده شو بهیته سه ره تای سوره تی
یونس، به لام لی ره دا قورئان به (المبین) وه صف کراوه له وئ به (الحکیم)
هۆیه کهشی ده گونجی شه وه بی: که سوره تی یوسف باسی روداوی گه وه
گه وه ده کا: که به سه ر پیغه مبه ریکی ریزدار هاتو وه خوئ له به رامبه ر شه
هه موو ناخوئشی یانه دا راگرتو وه، له کاتی ته نگانه دا سه برو له کاتی خوئشی دا
شوکر ره وشتی بو وه. که وابوو وه صف کردنی سوره تیئیک که شه روداوانه ی
له خو گرتبی به (مبین) گونجا وه، سوره تی (یونس) که باسه کانی چه سپاندنی
بنه ما کانی ئاییزو یه کتا په رستی و راستی پیغه مبه رایه تی و هاتنی روژی
قیامه ته شه مهش وه صف کردنی به (الحکیم) گونجا وه.

■ ده فرموی: ﴿الر﴾ نهم وشه ده بی به (الف، لام، را) بخویند رسته وه،
 ده رباره ی ماناکه شی هه مان راو بۆ چون هه یسه که له سه ره تای سوره تی
 (البقرة) داو سه ره تای سوره تی (ال عمران) او شوینی تریش دا باس کراوه هه ره
 گرنگیان نه وه یه: که ده فرموی: قورئان له م پیتانه پیک هاتوه، ئیوه ش
 زوبانه که تان له م پیتانه پیک هاتوه، ده ئیوه بتوانن له و پیتانه که لامیکی
 ناوا بخه نه پوا!

﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ نه و ئایه تانه ی له م سوره ته دا بۆ تو هاتوه
 نه ی موحه ممه دا که له و جوړه پیتانه پیک هاتوه ئایه تی سوره تی کی
 ناشکراو نمایانه له وه دا: که عمره به کازو غه یری نه وانیش ■ هسته وه سان ده کا.
 یان ئایه تی قورئانی که که ناشکراو نمایانه هه چ گومانی تیدا نه،
 سه رئا سایه و عمره به کان ■ هسته وه سان ده کاو بۆ پیا ن ده دا..

یان ئایه تی قورئانی که که لاو هه راو حوکه شه رعیه به کانو نه ندازه ی
 تو له و هه دو نه وه ی پیویسته له سه ر ئاده میزاد ده رباره ی ئایین دیاری ده کاو
 ناماژه ی پی ده کاو هیدا یه تده ره بۆ په ی بردن به به رژه وه ندی دویا و قیامت،
 رتبازی کامه رانی دویا و قیامت نیشانی ئاده میزاد ده دا، جا وشه ی
 (الکتاب) به مانا سوره ت بی، یان به مانا قورئان بی چ خراپیه کی تیدا نه،
 چونکه (الکتاب) ئیسمی جینسه بۆ هه موو جینسه که و بۆ هه ندی له نه فرادی
 جینسه که ش به کار ده هیندری، له هه ردو حاله که دا مه بست به (المبین)
 چه سپاندنی صیفه تی قورئانه، چونکه صیفاتی قورئان له سوره تی که وه بۆ
 سوره تی کی تر جو داوازی تی ناکه وئ. قورئان هه مووی واضیح و ناشکرایه،
 شتی نه زاندر او شی ده کاته وه، ئایه ته کانی کاری نه ینی و شتی عامض ناشکرا
 ده که ن، حوکه می شه رعه ت و یاسا و قانونی ژیا ن شی ده که نه وه. ئاده میزاد
 شاره زای رتبازی کی پر خیر و خوشی دویا و قیامت ده کا..

قورطوبی و ئیبنو که ئیرو ئه بو حه ییان وشه ی (الکتاب) یان به قورئان مانا کردوه، زومه خشه ری ده لّی: مه به ست به (الکتاب) لّیره دا سوره تی یوسفه.

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ ئیمه قورئانی کمان به زوبانی عه ره بی ناردوه بو سهر پیغه مبه ری خو مان که موجه ممه ده. ئه و قورئانه ده خو ئیندری ته وه و له بهر ده کری، بۆیه شمان به زوبانی عه ره بی ناردوه ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ به لکوو به هۆی ئه م قورئانه وه عه قلو هۆش پهیدا بکه ن، چیرۆکوو سهرگورشته ی رابوردوان بزانه ن، فیری ئادابو ئه خلاقی جوانو ئه حکامو شه ریعت ببن، رّیازی ژیا تان به گو ئیره ی به رنامه ی قورئان دیاری بکه ن، بو ئه وه ی قورئان بکه نه مهنه جی ژیا تان له رووی رامیاری و نابوری کو مه لایه تی و کاروباری ده ولّه ته وه، بو ئه وه ی له ماناو مه به سته کانی تی بگه ن، تاکو کو مه ل له سهر مهنه جی ئه و قورئانه پهروه ده بکه ن!

مامۆستا سه عید حه ووا ده فره موئ: قورئان که رّیزدارترین کتّیبه به رّیزدارترین زوبان له رّیزدارترین نّیره وه بو رّیزدارترین به رّیزدارترین فره شته دا: که جو براتیله نّیره دراوه بو رّیزدارترین پیغه مبه ر: که حه زره تی موجه ممه ده ﴿۱﴾

منیش ده لّیم: ده بوایه بیشی کوتایه کراوه به مهنه جی رّیازی رّیزدارترین گه ل: که گه لی موسو لمانه، چونکه به گو ئیره ی ده قی قورئان گه لی موسو لمان با شترین گه لو نه ته وه ن ئه گهر فره مان به چاکه و نه هی له خراپه بکه ن! وه کوو له شو ئینی کی تر دا ده فره موئ: ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَامِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ آل عمران/۱۱۰.

﴿حُنْ نَقْصُ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنُ﴾ ئیمه جوانترین چیرۆکوو سهرگورشته ت به سه ردا. خو ئینی نه وه به هۆی ئه وه وه: که

(۱) الأساس في التفسير ج ۵/ ۲۶۲۸.

نهم قورئانه مان به نیگا بۆ ناردووی، قورئانیک که تهواوو بی عهیبو
 شیکمهروهی هه موو شتیکه، چیرۆکی حهزرتی (یوسف) یش چیرۆکی
 تهواوو سهرنج راکیشه، مه بهستو نه ههانی بهرزی له خو گرتوون ﴿وَإِنْ كُنْتَ
 مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الْعَافِلِينَ﴾ هه چهنده تو نهی موحه مهه! پيش نهوهی نهم
 قورئانهت به نیگا بۆ بنیرین له پیری بی ناگیان بووی! تۆش وه کوو گه له کت
 لهو باسانه له قورئان دان بی ناگابووی، چ زانیاریه کت ده ربارهی ههواو
 سه رگورشتهی پیغه مبه رانی پیشو نه بوو، گه لو نه ته وه کت هیچیان ده ربارهی
 شه ریه تی یه عقوو بوو کوره کانی نه ده زانی، هه روا ناگاداریان به سه رباری
 کۆمه لایه تی دانیش توانی میصرو ژیارو شاره ستانیان دا نه بوو، تۆش لهو تاقوو
 کۆمه له بووی، له وان شاره زاتر نه بووی.

نایه ته کان به رونی نهم حوکمانه یان لئ وه ده گه یه ن:

- ۱- قورئان کتیبکی رونکهروهیه: هه لاو حه رامی لیک جیا
 کردو نه وه. نه حکامو شه ریه ت و ئادابو نه خلاقى په سه ندی له خو گرتوه.
- ۲- قورئان به زوبانی عه ره بی نازل بووه به زوبانی عه ره بی
 ده خو ئندر ته وه، که وابی عه ره به کان له هه موو کهس شیاو ترن: که ئیمانی پی
 به یزنو تی بگهنو به خه لکی تری رابگه یه نن.
- ۳- قورئان جوانترین چیرۆکو راسترین شو ئنه وارو میژووی گه لانی
 رابوردووی تیدایه.

۴- چیرۆکو سه رگورشتهی حه زرتی یوسف جوانترین چیرۆکو سهرنج
 راکیشه ترین سه رگورشتهیه. چونکه پره له په ندو حکمه ت و باسی
 یه کتاپه رستی و فیهو مانای خه ونو رامیاری و چۆنیه تی هه لسه کوه ت کردن
 له ناو خیزان دا، له گه ل کۆمه ل دا. گه لی نامۆژگاری سوود به خشی تیدان که بۆ
 دینو دنیا پیوستن باسی پیغه مبه رانو صالحانو فریشته و شه یاتینی و

جندۆکهو ناده میزادو ناژه لو په لموهرو پاشاو بازارگانو زانایانو نه زانانو پیساو
نافره تو پیلانه کانیاو ده کا.

چیرۆکیکی گشتی و هه مه جوړه. باسی ژبانی کومه لایه تی و نابوری
رامیاری نه ده بی ده کا. پره له پهنو ناموژگاری که هه ره گرنگه که یان صه برو
خوږاگریه له سر نه زیه تو لیپوردنه له کاتی ده سه لات دا.

باسی په که م له چیرۆکی یوسف

خه ون بینینی یوسف و مانا کردنی خه ونه که یه له لایه ن جه زره تی

یه عقوبه وه

إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ

أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ ﴿٤﴾

قَالَ يَبْنَىٰ لَا تَقْصُصْ رُءُيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا

إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾ وَكَذَلِكَ يَجْنِيكَ

رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ

وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِن قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ

إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾

نهمه سه ره تای ده ست پیکردنی چیرۆکه رازاوه که ی جه زره تی یوسفه.
بروانه: نهم سه ره تا کورته سه رنج راکیشه له نپو باسه کانی چیرۆکی جه زره تی
یوسف دا. سه برکه: چۆن سه رنجی خویندرو گوڼگر بو لای خو ی راده کیشی و

وایان لی ده کا همول بدن چاوه پروان بن: سهره نجام چی رو ده دا، چۆن نهو گری کویر که ده کرتته وه. نهو له غزه ی خهون بینینی یوسفو گیرانه وه ی نهو خهونه بو باوکی وه لامی باوکی بو کویری بچکۆله ی نهو ره سیده: که فهرمانی پی ده کا خهونه که ی بو براکانی نه گیرتته وه. نهو ده کوو حه سوودی پی بهرنو نه خشه ی له ناوبردن ی بو دابرتن!

ههم جۆره ئوسلوبو شیوازه ئوسلوپیک ی باوه لای چیرۆک نووسان، سه رتا چیرۆکه که به گری کویر که یه ک به له غزه ی ک به هه والیک ی سهره نج راکیش ده ست پی ده که نهو نه مجار ورده ورده پیوه ده چن نهو گری کویر که یه ده که نهو وه له غزه که حل ه کهن. بیگومان چیرۆکی هه زره تی یوسف وه کوو له م سوره ته دا هاتوه. نمونه ی ته وای مه نه ده جی ئیسلامیه له بواری چیرۆکه دا!

هه رچه نه ده مه نه ده جی قورشان له ناوه رۆکنو شیوازه دا یه کیکه و جودا وازی تیدا نه. وه لی چیرۆکنو سه رگورشته ی هه زره تی یوسف ده لی تی نمایشگاهه کی تایبه تیه له رانواندن ی ههم مه نه ده جه له بواری فه نی ته دا کردن دا.

به لی چیرۆکه که ی هه زره تی یوسف (که خۆی که سایه تی سه ره کی چیرۆکه که یه) به سه ره اتی نهو زاته راده نوینی به شیوه یه کی فراوانو له هه موو تیوه گلانو تیکه لاوبوونی نهو که سایه تیه به روداوه کانی ژبانی پر سه یرو سه سه ره یه وه!

له م چیرۆکه دا جۆره ها نه زمونو تاقیکردنه وه راده نوینداری که نهو زاته تووشیان بووه. تاقیکردنه وه کان جۆراو جۆرن، سه روستو شیوه یان جیا جیا به. نه زموونی ناخۆشی و تاقیکردنه وه ی خۆشی، جاریک روبه پری فیتنه ی شه هوه ته ئاره زوبازی ده بیته وه، ده میک گیرۆده ی تاقیکردنه وه ی فهرمانیه و او پاشایه تی ه پی سه ره و روی جۆره ها ئینفیعالاتو ههستی ئاده میزادانه بوته وه له جۆره ها ویکه وه له گه ل جۆره ها که سایه تی تر دا

هه لسو کهوتی کردوه، له هه مو بواره کاندای سهری ده کرد. هه مو نهزمونگه و تاقیگه کانی سهره رزانه برینو بهوپه پری بهراسته و داوین پاکو دهست پاکیه وه ره ها بو، نمونه ی خودا به رستی و یه کتاپه رستی به، رابه ری زانایانی دهرووننا سو خهون لیده ره وانه. نمونه ی هه ره بهرزی گه نجی شوخو شهنگی داوین پاکو خاوه و ده فاو شه مه که، پرؤفسیژوری وه زیرانو فرمانپه و او کار به دهستانی گه لو ولاته...

ده ی بابزانین قورنانی پیروز چون شه چیرۆکه رازاوه جوانو سهرنج راکیشه راده نوینی؟!

﴿إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ﴾ نه ی موحه ممه د! چیرۆکی یوسف بو گه لو نه ته وه کهت بگپه وه. شه وه بو گه له کهت باس بکه: که یوسف به باوکی (یه عقوب) گوت: ﴿يَا أَبَتِي﴾ نه ی باوکی خوشه وستم! ﴿إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ﴾ من له خه و مه د! یازده نه ستیره و خورو مانگم دیتن سوژده یان بو بردم، واته: سوژده ی ریزو ته قدیرو فرمانبهرداری، نه ک سوژده ی عیباده ته و بهرستن..

بیگومان شه ده مه ی هه زه ته ی یوسف شه خهونه ی بینی مندا لا بو شه جۆره خهونه ش بهر و اه له ته له خهونی مندا لا ناچی، چونکه مندا لا ساوا نه گهر خهونی ناوه ها بیینی، بینینه که یان به و جۆره ده بی مانگو خورو نه ستیره بکه و نه باوه شیه وه. له بهر ده می دا بن، یارییان پی بکا. که چی هه زه ته ی یوسف له خه و مه د شه شتانه ی بینی له شیوه ی عاقل مه ندان دا سوژده یان بو برد، بینی خورو مانگو نه ستیره وه کوو شاده می زادو له شیوه ی شه و ان دا سهریان بو دانه و ان دو ریزیان لی گرت. بۆیه له نایه ته که دا وه صفی کرداری بکه ری ناعاقل به وه صفی عاقل مه ند کراوه که سوژده بزده، تا ناماژه بی: که شه خهونه خهونی ئیلها م نیمچه نیگا بووه نه ک خهونی پرو پوچو بی بناغهو خه یالپلاو! ئیبنو عه بباس ده فرموی: خهونی پیغه مبه ران نیگایه. خهونی صالحو راست

به‌شیکه له‌پیتغه مبه‌رایه‌تی، به‌شیکه له‌هه‌والی په‌نامه‌کی و نه‌پینی به‌مه‌رجی
صالح و دیندار بی‌بینی و زانا و صالح مانای لی بداته‌وه.

خه‌ون بریتیه له‌وینه گرتنی روداو ده‌کان له‌سمر روبه‌ری ناوینه‌ی گیانیکی
پاک. زوربه‌ی جار خه‌ون له‌گه‌ل گفست و گۆی نه‌فس‌دا یه‌کدی ده‌گره‌وه!
بی‌گومان هه‌زه‌تی یه‌عقوب که یوسف خه‌ونه‌کی بۆ گپ‌رایه‌وه، تیگه‌یشت:
که نه‌مه خه‌ونیکه راست و نیمچه نیگایه‌و یوسف پاشه‌پۆژیکه گه‌لی مه‌زی
ده‌بی، پله‌و پایه‌یه‌کی وای ده‌ست ده‌که‌وی داخوازی نه‌وه ده‌بی که هه‌موو
براکانی و باوک و دایکیشی ریزی لی بگرن و سوژده‌ی ریزو ته‌قدیری بۆ به‌رن،
له‌وه ترسا براکانی نه‌م خه‌ونه‌ی بی‌سینه‌وه و ده‌کوو نه‌و لی تیگه‌نو هه‌سوونی
پی به‌رن و پیلانی له‌ناو بردنی نه‌خشه‌ بکیشن! بۆیه جله‌وگیری لی کرد: که
به‌هیچ جوړیک خه‌ونه‌که بۆ براکانی نه‌گپ‌ته‌وه. نامۆزگاری کرد و ﴿قَالَ:
يَا بَنِي!﴾ وتی: نه‌ی کوری پچکۆله‌و خۆشه‌ویستم! ﴿لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى
إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا﴾ خه‌ونه‌که بۆ براکانت مه‌گپ‌وه، نه‌وه‌کوو
هه‌سوودیت پی به‌رن و پیلانی وات بۆ داپرژن تووشی ناخوشی و چه‌رمه‌سه‌ریت
بکه‌ن، چونکه ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾ بی‌گومان شه‌یتان دوژمنی
سه‌رسه‌ختی ئاده‌میزاده، به‌ناشکرا دوژمنایه‌تی خۆی له‌گه‌ل به‌ره‌ی
ئاده‌میزادا راگه‌یاندوه، نه‌که‌ی باسی خه‌ونه‌که‌ت لای براکانت بدرکینسی،
به‌ترسه‌ له‌وه‌ی شه‌یتان به‌چینه‌ بن کلیشه‌ی براکانت‌هه‌و هه‌لیان خه‌له‌تینی و ده‌نه
ده‌نه‌یان بدا بۆ نه‌وه‌ی زیانت پی بگه‌یه‌نن، دابو نه‌پیتی شه‌یتان نه‌وه‌یه: که
ناکۆکی و دژایه‌تی بخاته‌ نیوان ئاده‌میزادانه‌وه، زۆر جار له‌ری‌گای
هه‌سوودییه‌و زه‌فه‌ریان پی ده‌با. وه‌کوو هه‌زه‌تی یوسف دواپی بۆ خۆی
ناماژه به‌هه‌سوودی براکانی ده‌کا، ده‌فه‌رموی: ﴿مَنْ بَعْدَ إِنْ نَزَعَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي
وَبَيْنَ إِخْوَتِي﴾ یوسف/۱۰۰.

له فرموده ی پیغه مبهردا ﷺ هاتوره پیغه مبهرد ﷺ فرموده تی! (اذا
 رأى احدكم ما يحب فليحدث به، واذا رأى مايكره فليتحول الى جنبه الآخر،
 وليتفضل عن يساره ثلاثا، وليستعذ بالله من شرها، ولا يحدث بها احدا فنها لن تضرها).
 نه گهر په کي له نيوه له خهودا شتيکی دلخوشکهره ی بينی با بیگپرتهوه،
 نه گهر شتيکی بينی پي ناخوش بوو با خو ورسورپنی بۆ بارتکی دیکه و
 سی جار تف بکاته لای چهپی خوی، پهنا بگری به خوداو له شهري شهيتانو
 خهونه کي بۆ کهس نه گپرتهوه، چونکه نه گهر وا بکا خهونه که نایه ته جی و
 زیانی پي ناگا..

نیام نه حمده و هندی کهسی تر فرموده یه ک ریوایهت ده که ن
 له موعاوییه کوری حیده ده ی نه لقوشه ری ده لی: پیغه مبهرد ﷺ فرمودی:
 (الرؤيا على رجل طائر مالم تعبر، فاذا عبرت وقعت) خهون له سر قاچی
 بالنده یه هدا مانای لی نه ده یه وه، هدر کاتی مانای لی دارایه وه ده چه سپی.
 ﴿وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ﴾ نه ی کوری خوشه ویستم! وه کوو چو
 پهروه ردگار له خهودا ناوا نه ستیره و خورو مانگی نیشان داوی سوژده یان بۆ
 بردوی، خودای خوت هدلت ده بژیری و ده ست نیشانته ده کا بۆ پیغه مبهرايه تی و
 پلهو پایه ی ریزو نیحترامت به سهردا ده ریزی و جوړه ها به هره و سهروه ریت پی
 ده به خشی!

﴿وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ له لابه ن خویه وه زانیاری خهون
 لیدانه وهت قیر ده کا، واته: زانیاری تایبه تی خویت قیر ده کا، ده توانی مانای
 خهون لی بده یه وه و بزانی چو دیته جی و ناکام چی ده بی.

قیر کردنی مانای خهون له لایه ن خودا وه بۆ یوسف، نه وه بووه خودا
 نیلها و که شفیکی وای داوه تی: که بزانی مانای نه و خهونه چونه و نیشانه ی
 چی ده بی. یان زه کاو فیراسه تیکی پیش وهخت بری شت بزانی و ده کوو یوسف

بۆ خۆی ئاماژه بۆ ئەمە دەکا و بەدوو هاوڵەکی بەندینخانەیی دەلی:
﴿لَا يَأْتِيَكُمَا طَعَامٌ تَرْزُقَانِهِ ■ نَبَاتِكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي
رَبِّي﴾ يوسف/ ۳۷.

﴿وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ﴾ ههروهه پەرهر دگار نيعمه تی
خۆی له سهر تۆ تهواو دهکا، بهو جۆره دهتکاته پيغه مبهرو رهوانهت دهکا بۆ
بانگهوازيکردن، ههروهه نيعمه تی خۆی به سهر يه عقوبو به مهاله کەشی دا
تهواو دهکا، بهم جۆره ههليان بۆ ده ره خستيني که له لادیوه بينه ناو شاری
ميصرو جيگه و ريگه ی باشيان بداتی و پاشان زنجيره ی پيغه مبهرازان له
بهنه مهاله يه دا بۆ ماوه يه کی زۆر بهردهوام بێ.

﴿كَمَا أَتَمَّهَا أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ﴾ ههروهه کوو چۆن له وه پيش
نيعمه تی خۆی رزاند به سهر باپيرت و باوکی باپيرت دا. که نيسحاق و ئيبراهيم
بوون.. له ئايه ته که دا ئيبراهيمی پيش خست چونکه پلهو پایه ی ئه وه بهرز تره و
به باوکی پيغه مبهرازانو (خليل الله) ناسراوه.

﴿إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ بيگومان خودای تۆ زاناو دانا به وه که سانه ی
ههليان ده برێری بۆ پيغه مبهرايه تی و ده زانی کی شيای فەهملو نيعمه ت و
ريزلينانه، هۆکاری بۆ ده ره خستيني بۆ ئه وه ی بگاته ئامانجی خۆی و
ئاواته کانی به دی بين. هه رچی دهکا له زانیاری و دانایی به وه يه، ئيشی ئابه جی
ناکاو کاری خرابی لی ناوه شيته وه.

باسی دووهم له‌چیرۆکی یوسف

یوسف و براكانى

﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ﴾

ءَايَاتٌ لِّلسَّالِیْنَ ﴿٧﴾ إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا

أَيْنَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨﴾ اقْتُلُوا

يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَيْكُمُ وَتَكُونُوا مِن

بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ

وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْقَاهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِن كُنْتُمْ

فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾

ئەمە سەرتای چیرۆکەکیە: لەوەپێش پەرەردگار دوو پێشەکی بو ئەم
چیرۆکە دیاری کرد:

یەكەم: وەصف کردنی قورئان بەو کە کەلامێکی خودایی یەو بەزویانی
عەرەبی نازل کراوە، بەلگەیە لەسەر راستی پێغەمبەراییەتی حەزەرەتی
موحەممەد ﷺ.

دووهم: بینینی ئەو خەونە سەرنج راکیشە لەلایەن یوسفەو، کاریگەری
خەونە کە لەسەر یەعقوب. ئیتر دوا بەدوای ئەو دوو پێشەکییە دەست دەکا
بەگیرانەوێ چیرۆکە کەو دەفەرموێ:

﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَأَخْوَتِهِ آيَاتٍ لِّلسَّائِلِينَ﴾ سویند بی به‌خودا له‌چیرۆکی یوسفو براکانی دا^(۱) پەندو نامۆژگاری هەن بۆ پرسایان، زۆر عیبرەتو نیشانه هەن لەسەر قودرەتو دەسەلاتی رەهای پەرورەدگارو زاناییو داناییو لوطف و کەرەمی بۆ بەندە هەلبژاردەکانیو پەرورەدەکردنیان بەپەرورەردەیه‌کی خودایی، بۆ هەر کەسیک پرسیار بکا لەروداوی چیرۆکە کەمو بیەوی بەراستی چۆنیەتی روداوەکانی ئەم چیرۆکە بزانیو پەندیان لی وەرگیری!

سەیر بکەو تێبفکەرە! ئەگەر براکانی یوسف هەسوودیان پی نەبرداپە نەیانده‌خستە ناو بیرەکەو، ئەگەر نەیانخستاپە ناو بیرەکەو نەدەگەشتە دەستی عەزیزی میصر، ئەگەر عەزیز بەئەمینو دەستپاکی نەزانپاکی نەیدەکردە ئەمەنداری خەرجی ناو مائی، ئەگەر ژنی عەزیز حەزی نۆ نەکرداپە داوێنپاکیو نەزاهەتی دیار نەدەکەوت، ئەگەر (زولەپخا) لەپیلانەکەیدا تی نەشکایە یوسف نەدەخراپە ناو بەندینخانەو، ئەگەر

(۱) براکانی یوسف وەکوو لەمەواتی ئیستا تۆمار کراو نەمانن:

- ۱- راوین کوری لێته: کە براگورەیان بوو.
 - ۲- شەمعون کوری لێته: دووهم کوری یەعقوب بوو.
 - ۳- لاوی کوری لێته: سێیم کوری یەعقوب بوو.
 - ۴- یەهوذا کوری لێته: چوارەم کوری یەعقوب بوو.
 - ۵- دان کوری بەلەبی کچی راحیل: پینجەم کوری بوو.
 - ۶- نەفتالی کوری بەلەبی: شەشەم کوری بوو.
 - ۷- جاد کوری زلفەبی کچی لێته: حەوتەم کوری بوو.
 - ۸- ئەشیر کوری زلفەبی: هەشتەم کوری بوو.
 - ۹- یەسساکیر کوری لێته: نۆیەم کوری بوو.
 - ۱۰- زویولون کوری لێته: دەیەم کوری بوو.
 - ۱۱- یوسف کوری راحیل: یازدەهەم کوری بوو.
 - ۱۲- بونامین کوری راحیل برا بچکۆلیان بوو.
- بە‌گۆڕە‌ی‌ ریوایەتی‌ ریوایەت‌ لە‌کاتی‌ هاتنە‌ دنیای‌ بونیامین‌ دایکی‌ یوسفو‌ بونیامین‌ کە‌ ناوی‌ راحیل‌ بوو‌ لە‌دنیای‌ دە‌رچوو‌.

نه خرایه به ندینخانموه مه یگیر پیای مه لیك نه یانده ناسو نه یانده زانی که زانیه به مانای خهون! ههروا پاشا نه پده ناسو و تیمانی پی نه ده هیئاو نهیده کرده نه مینداری گهنچو گهنجینه و لات، نه گهر نه پلهو پایدی ده ست نه کموتایه. نهیده توانی باوکتو براکانی و خرم که سو کاری له لادیوه پیتی بۆ شارو له برسیایه تی رزگاریان بکا، به لکوو نه به سهر هاتانه ی یوسف بوون به هۆی نهوه: که گهلو نه تهوه یه ک له برسیایه تی رزگار بکا. که وابوو ههر به لاه ناخوشیه کی به سهری هات ههرچه ند به روا لت شهرو نه گبه تی بوو به لام ناکام سهره نجامی خیرو به هرهو سهره وری بوو..

به لئ له چیرۆکی یوسف دا نایاتو نیشانه هه ن بۆ که ساتیک که بیانموئ پرسیار له روداو هکانی ناو نه م چیرۆکه بکه ن، چ روداوی حیسی و ظاهری بن، یان زانیاری نه پیتی و په نامه کی بن وه کوو زانستی یه عقوب به سهره نجامی خهونی یوسف، یان به درۆ زانیستی داوای براکانی یوسف که وتیان: یوسف گورک خواردویه تی، یان به رهنگ کردنی کراسه که ی یوسف، که ههر له گه ل کاروانه که له خاکی میصر به ریکهوت نهو له که نعه انه وه بۆنی کراسی یوسفی کرد، یان زانیاری یوسف: که به گه یشتنی کراسه که بۆ لای باوکی و به سهر دهو چاوی خۆیدا به پیتی چاوی چاک ده بنه وه.

به راستی نامۆزگاری زۆرو زه به نده هه ن: **هَٰذَا قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا** کاتیک براکانی یوسف وتیان: وه لاهی یوسف و براکه ی بونیامین لای باوکه مان له تیمه خوشه یست ترن، نه وان ههرچه نده له تیمه په جوکترنو کارو کاسبییان پی ناکرئ که چی نهوانی له تیمه خوشتر ده وی، تیمه هه موومان پیای به هیزو تاقه تو کارو کاسبی کار، چی پتویست بی بۆ دابینه کردنی باری ژبانو خهرجی ناو مال تیمه دابینی ده که یین که چی زیاتر گرنگی به نه وان ده دا!

﴿إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ بیگومان باو کمان لمو هه‌لو‌تسته‌ی‌دا که
 نه‌وانی له‌نیمه‌ خۆشتر ده‌وێ رینگای عه‌داله‌تکاری لی هون بووه‌و به‌هه‌له‌
 چووه‌و به‌هه‌له‌چوونه‌که‌ی ئاشکرایه‌و هه‌موو که‌س ده‌یزانی، ده‌نا چۆن دوو
 مندالی بیکاره‌و هیچ له‌بارا نه‌بوو پاساو ده‌داته‌و به‌سه‌ر کۆمه‌لیک کۆپی
 گه‌نجی به‌ده‌ستو بازۆو کاسبکه‌رو خزمه‌تگوزارو پارێزه‌را!!

به‌لام له‌راستی‌دا نه‌وان هه‌له‌ بوون نه‌ک هه‌زره‌تی یه‌عقوب، چونکه
 یوسفو بونیامینی برای هه‌ردوکیان پچکۆله‌ بوونو دایکیان کۆچی دوا‌یی
 کردبوو، پێویستیان به‌زیده‌ نازکیشانو چاودێری پتر بوو، هه‌زره‌تی یه‌عقوب
 به‌م زیده‌ گرنگی دانه‌ پێیان ده‌یه‌وست که‌لینی بێ دایکیان بۆ پێر بکاته‌و،
 هه‌روه‌ها له‌هه‌زره‌تی یوسفدا پاشه‌ رۆژی پرشکوو پیرۆزی ده‌بینی، عه‌قلو
 دانایی زیادی تیدا به‌دی ده‌کرد، به‌تایبه‌تی له‌خه‌ونه‌که‌ی یوسفدا گه‌لی
 به‌هه‌رو شکۆمه‌ندی بۆ هه‌زره‌تی یوسف چاوه‌پوان بوو ده‌یزانی نه‌م زاته
 دوا‌رۆژتکی پرشنگذاری ده‌بی...

نایه‌ته‌که‌ ناما‌ژه‌ی نه‌وه‌ی تیدا‌یه: که‌ پێویسته‌ باوگنو دایک گرنگی به‌دن
 به‌به‌خێوکردنی منداله‌کانیانو یه‌کسانی بخه‌نه‌ نێوانیان‌ه‌و له‌خۆشه‌ویستی‌و
 مامه‌له‌ له‌گه‌ڵ کردن‌دا ته‌نانه‌ت له‌ماچ کردنی‌شیان‌دا تا بۆیان ده‌کرێ خۆیان
 پیا‌رێزن له‌فه‌رقو جو‌دایی کردن له‌نێوانیان‌دا. پێغه‌مبه‌ریش ﷺ
 له‌فه‌رمووده‌یه‌کی‌دا: که‌ بوخاریو موسلیه‌و هی تریش ریوا‌یه‌تیان کردوه
 له‌نوعمانی کۆپی به‌شیره‌و ده‌فه‌رموێ: (اتقوا الله واعملوا بین اولادکم فی
 النحل کما تحبون ان یعملوا بینکم فی البر واللطف) خۆتان پیا‌رێزن له‌سزای
 خودا، عه‌داله‌تکاری بکه‌ن له‌نێو منداله‌کانتان‌دا له‌باره‌ی خۆشه‌یستی‌و
 سۆزه‌وه، وه‌کوو چۆن پێتان خۆشه‌ نه‌وان هه‌موویان وه‌کوو یه‌ک چاکه‌تان له‌گه‌ڵ
 بکه‌ن...

نه مجار په روهر دگار نه خشمو پیلانه که یان دیاری ده کا ده فرموی:
 براکانی یوسف ته گیریان کرد له ناو خویان داو وتیان: ﴿أَقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ
 اطْرَحُوهُ أَرْضًا﴾ با یوسف بکوژینو له ناوی بهرین بو شهوی باو کمان بروی
 بنیو هیچ هیوایه کی پیک گه ییشتنه وهی شهوی نه مینن، یان فریادی بده نه
 ولایتیک دور بی له ناو ده دانی، تنانست نه گمر نهش مری رنگای هاتنه وه
 نه زانی بیتوه بو لای باو کمان. ﴿يَحُلْ لَكُمْ وَجْهَ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا
 صَالِحِينَ﴾ نیتر بهرچاوی باو کتان چول ده بیو دلوه دروونی بو نیمه خالی
 ده بی، هه موو گرنگی بهک به نیمه ده داو عه طفو سۆزی خوی ده دا به نیمه
 نه مجار نیوه تزیه بکه نو بینه بهنده ی صالحو راستال، کرده وهی باش نه نجام
 ده ده ییو جار یکی تر تاوانی وا ناکه یی، به مهش خودا له خومان رازی ده که ییو
 باو کیشمان لیمان رازی ده بی.

بیگومان به دارپشتنی نه پیلانه یان تاوانیکی گموره یان نه نجام دا، خویان
 بو کار یکی سامناکو له خودا ره نجانو ناماده کرد؛ پچرانی صیله ی ره حم،
 نه زیه تدانی باوک، به زه یی نه هاتنه وه به پیریکی که نه فتی کونه سال که به هیچ
 شیوه یهک نه زیه تدانی دروست نیه، دل شکاندنی تاوانی گموره یه، پیشیل
 کردنی مافی باوک له سهر کوپ، نه وان هاتن باوکی پیرو که نه فتیان له مندالی
 ساواو خۆشه ویستی خوی دابری، باوکی دل پر سۆزو عاطیفییان له مندالی بی
 ده سه لاتو خۆشه ویست جودا کرده وه.! خودا لییان خۆش بی!

﴿قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَالْقُوَّةُ فِي غِيَابَةِ أَخِيَابَةِ الْجُبِّ يَلْتَقِطُهُ بَعْضُ
 السَّيَّارَةِ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ﴾ یه کییک له براکان: که ناوی به هوذاو برا گموره یان
 بوو، هه ندیگیش ده لین: روبیل بوو، وتی: یوسف مه کوژن، پر کیشی کوشتنی
 مه که ن؛ چونکه برای خۆتانه و کوشتن تاوانیکی گموره یه. به لکوو فریاده نه
 ناو بیریکه وه، کاروانیک (که هاموشوی بازرگانی ده که ن) بو خویان
 هه لیده گر نه وه، له کول نیوه ده بیتوه وه، به مه مه بهسته که تان دیته جیو

له باوکی دوور ده که ویتهموه و لی تی دیدار ناخیرهت ده بی، ئیتر پیوست
به کوشتنی ناکا، نه گمر ئیوه ده تانه وی شتییک بکه ن عدقل په سندی بکا نه وه
رنگای له بارو گونجاوه!!

له راستی دا هم کردارو هه لوسته ی براکانی یوسف نیشانه ی نه وه یه: که
پیغه مبر نه بوون، چونکه پیغه مبران نابی پیلانی موسولمان کوشتن دارژن.
به لکوو نه وان موسولمان بوونو تاوانیان نه نجام داوه و دواپی تزیو
نیستیغفاریان کردوه. هه ندیکیش پیان وایه: نه و کاته ی هم پیلانه یان دارپشت
پیغه مبر نه بوون، دوا ی تزیه یان کردوه و کراون به پیغه مبر!

براکانی یوسف پیلانه که یان جی به جی ده که نو باوکیان
هه لده خه له تینن

قَالُوا يٰٓأَبَا نَا مَا لَكَ لَا تَأْمُرُنَا عَلٰى يٰٓوْسُفَ وَاِنَّا لَهٗ

لِنٰصِحُوْنَ ﴿١١﴾ اَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَّرْتَعِ وَيَلْعَبُ وَاِنَّا لَهٗ

لَحَافِظُوْنَ ﴿١٢﴾ قَالَ اِنِّىٓ لَيَحْزُنُنِىْ اَنْ تَذٰهَبُوْا بِهٖؕ وَاَخَافُ

اَنْ يَّأْكُلَهٗ الذِّئْبُ وَاَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُوْنَ ﴿١٣﴾ قَالُوْا لَیْنَ

اَکَلَهٗ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ اِنَّا اِذَا لَخٰسِرُوْنَ ﴿١٤﴾

فَلَمَّا ذَهَبُوْا بِهٖ وَاَجْمَعُوْا اَنْ یَّجْعَلُوْهُ فِىْ غِیْبَتِ الْجُبِّ وَاَوْحٰى

اِلَیْهِ لَتُنٰیْتَنَّهُمْ بِاَمْرِهٖمْ هٰذَا وَهُمْ لَا یَشْعُرُوْنَ ﴿١٥﴾ وَجَآءَ وَ

أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَقِ
 وَتَرَكَنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتْعِنَا فَاكَلَهُ الذِّئْبُ وَمَا أَنْتَ
 بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ
 بِدَمٍ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ
 وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

نایه ته کان په یوه نندیان به نایه ته کانی پېشه وه و هیه، چو نیه تی جی
 به جی کردنی نه خشو پیلانه که ی براکانی یوسف دیاری ده کا، نه و ده رده خا:
 که نه وان به زوبانی لووسو فرتو قیل یوسفیان له باوکی وهرگرتو بردیان.
 ده فدرموی: ﴿قَالُوا: يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ﴾
 وتیان: نه ی باوکی به ریزمان! نه و تو چیه له نیمه دلنیانی ده رباره ی یوسف؟
 ده ترسی لیمان تووشی نه زیه تی بکه یین؟ نیمه خوشمان ده وئ، دل سوزین بوئ،
 ده مانه وئ له خپرو خوشی دا بی، به دل و به گیان نه صیحه تو ناموزگاری
 ده که یین، وه کوو چاوی خو مان ده پیا ریزین،!

نایه ته که ناماړه ی نه وئ تی دایه که براکان ههستیان به و ده کردبوو: که
 باوکیان دلی لیان خراب بوو. ده شیانزانی باوکیان چنه د یوسفی خوش ده وئ،
 به تایبه تی دوا ی بینینی خه ونه که حه زره تی یه عقوب زید گرنگی یه کی
 تایبه تی پی دا بوو، چونکه پاشه روژیک ی پرشنگداری بو ده بینینی.

نه مجار وتیان: ﴿أَرْسَلَهُ مُعْنَا غَدَا يُرْتَعْ وَيُلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ جا وا
 نیمه وه کوو دابو نه رپتی خو مان به یانی ده چین بو سهیران. بو یاری و
 رابواردن، جه نابیشته به دلنیایی به و یوسفمان له گه ل بنیره، با بوخوی

به ناره زوی خوی لهو دهشتو ساریه، لهو کیوو که ژه بهروبوم بخوا، له گهل
 نیمه شدا یاری بکاو پیشبرکی و توپینو سی بازین نه نجام بدا، نیمه
 پاریزگاری ده کهین ناهیلین تووشی هیچ ناخوشی ده ک بیی همر له بهر خاتری
 تو وه کوو چاوی خومان ده پیاریزین!

حه زه تی یه عقوب و هلامی دانموه: ﴿قَالَ: إِنِّي لِيَحْزُنُنِي أَنَّ تَذْهَبُوا بِهِ﴾
 وتی: ههست ده کهم به غم مو نار هه تی و دلته نگ ده بم نه گهر یوسف لیم دور
 که ویتموه، نه گهر نیوه له گهل خوتان بیبهن بۆ دهشتو دهر من بی شهو
 هه لئا کهم، ﴿وَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ﴾ ده ترسم رینگا
 بدهم له گهل خوتانی بهرنو له بیابان لی تی که مته رخم ببنو گورگ بیخوا،
 ده ترسم نیوه سرگرمی یاری کردنی خوتان بنو ناگاتان له یوسف نه مینو
 گورگ په لاماری بداو بیخوا!

وا پی ده چی نه گهر یه عقوب باسی گورکی بۆ شهوان نه کردایه، شهو
 درویه یان بۆ هه لئه به سترایه و عه قلیان بهم عوزره درۆ نامیزه نه شکایه! به لام
 دور بینو هه زه رو نیحتیاط کردن له پاریزگاری یوسف پالی پیوه نا شه
 شتانه یان بۆ باس بکا!

﴿قَالُوا: لَنْ نَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَلَنْ نَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّمَا إِذَا خَاسِرُونَ﴾ وه لامی
 باوکیان دایه وه و تیان: وه لاهی، نه گهر نیمه شهونده دهسته وه سان بین
 گورک بتوانی یوسفمان لی بفرینو بیخوا، نه گهر نیمه به هه موانمان نه توانین
 یوسف پیاریزن (له کاتی که دا نیمه دهسته یه کی خاوهن هیزو تواناو دهستو
 بازوینو کوپی تهنگانه و پیایو روژی هه لئه متو قوریانین) نه گهر شهو مان بۆ
 نه کری، نیشانه ی شهو یه: نیمه هیچو پوچین چمان له دست نایه، جیگای
 متمانه نینو هیچ کاریکمان پی نه نجام ندری و چ خیرو بیریکمان تیدا نیه!

نیتیر پیره میردی باوکیان که ئەم هەموو سۆتیندو بەلێنە ی لێ بیستن
ئیحراج بوو بە نابه دلیو ناچاری یوسفی دانه دەست.. بۆ ئەو ی قەزاو قە دەری
خودا بێتە دیو بە گۆڕە ی ویستی خودا چیرۆکە که تەواو ببێ.

ئێستا وا یوسفیان لە باوکی وەرگرتو بمرەو دەشتو سارا که وێتە پێو وا
خەریکی ئە نەجامدانی پیلانە چە پەلە که یانن!

﴿فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْتَمَعُوا أَن يُجْعَلُوا فِي غِيَابَةِ الْجُسْب﴾ کاتیک بەرێ
کهوتن و یوسفیان لە باوکی دوور خستەو، هەموو رایان هاتە سەر ئەو که
بیهاوێژنە قولایی بیرێ که نەنەو ئەو ی بریاریان لە سەر دا بوو ئە نەجامی
بدەن. جا لەم حالە تەنگو چە لە مەیدە، لەم کاتە ناسکو ترسناکە دا که مردن
لێ ی نزیک بۆتەو هێچ فریارەس نیو کەس نیە فریای بکەوێو دادو فوغان
دادی ناداو ئەم منداڵو بێ «سەلاتو ئەوان دە کەسی زە لاچو زە بە للاحو بێ
ویژدان، نا لەم ساتە ناسکە دا: که یوسف لە ژانی خۆی نا ئومێد بوو،
پەرەردگار نیگای بۆ دە نێرێو دلیای دە کا: که ئەمە تاقیکردنەو یە،
تەنگانە یەو فەرەحی لە دوا یە. دە فەرموێ: ﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لُبِّتَهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ نیگامان بۆ کرد، دلیامان کرد لەو ی: که لەم تەنگانە
رزگارت دە بێ نامرێ تا ئەم کار «نایاوانە یان بە چاودا دە دیەو» تەریقیان
دە کە یەو، ئەوان لە سەر تادا نازان ئەو ی ئەم تانوتە یان لێ دە دا ئەو یوسفە
منداڵە یە که خستو یانە تە ناو بیرەو بە خە یالی خۆیان لە کۆلیان بۆتەو!

با ئێستا یوسف لە تەنگانە ی ناو بیرە کە دا جێ بێلین، بێگومان ئیلهامی
خودا دلیای کردو و چاو و روانی رزگسار بوونە، با یوسف جێ بێلین بزانی
برا کانی دوا ی ئە نەجامدانی تاوانە که یان چی دە کە نو چی دە لێن: ﴿وَجَاءُوا
أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ﴾ ئێسوارە درەنگانیک کاتی عیشاء هاتنەو بۆ لای
باوکیان، خۆیان بە غە مبارو دلتەنگ نیشان دە داو شین و رۆژیان دە کردو دادو
فیغان و برا رۆیان بوو!

﴿قَالُوا: يَا أَبَانَا﴾ وتیان: نهی باوکی به ریزمان! چیت لی وه شیرین ﴿إِنَّمَا
 ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ﴾ ئیمه چوین بو یاریو پیشبرکی و بازیازین ﴿وَتَرَكْنَا يَوْسُفَ
 عِنْدَ مَتَاعِنَا﴾ یوسفمان لای که لوپه له کانمان دانا بوو ﴿فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ﴾ گورک
 خواردی، ئیمه لی ی دوور بووینو سه رگه رمی یاریو رمبازی خو مان بووین،
 ﴿وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ﴾ ئیمه ده زانین: نه تو بروامان پی
 ناکه ی با ئیمه راستگوو جیگای بتمانهی جه نابت بین! چۆن تو گومانی خراپ
 به ئیمه ده به یی و پیت وایه ئیمه راست ناکه یین؟ به هر حال له مه دا جه نابت
 بیانووت هدییه چونکه روداو ده هینده غه ربه ناچیتته عه قله وه شتی وا
 روبدا؟! نه تو دوینتی له م کاره ساته ترساند تینو ئیمه ره دمان دایه وه، به لام وا
 کاره سات روی داو شته که قه و ماوه!!

به کورتی ئیمه هه رچه نده راست بکه یینو راستگو یین نه تو بروامان پی
 ناکه یی تو مه تی فه وتانی یوسف ده خه یه سه ر شانی ئیمه، چونکه تو یوسنت
 زۆر خوش ده ویستو گومانیشته وایه ئیمه درۆ ده که یین!

نه مه ش ناماژه یه بو نه وه: که نه وان بو خو یان قه ناعه تیان به وته کانی
 خو یان نه بوو ناراسته وخۆ دانیان به درۆزنی خو یان دا ده نا!

﴿وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ﴾ هه ر بو چه واشه کاری چه سپاندنی
 قیلّه که ی خو یان، ئاسکیکیان سه ربړیو به درۆ خوینتی ناسکه که یان له کراسی
 یوسف هه لسوو به نارپکتو پتیکی کراسه که یان خویناوی کردو وایان نیشان دا:
 که نه م کراسه نه وه یه: که گورگه که یوسفی تیدا خواردووه، به لام ویستی خودا
 وابوو: که ده بی شوینده ستی تاوانه که یان ده ربکه وئ، قیلّه که یان تاشکرا ببی،
 نه وه یان له بیر چو که هه ندیک کراسه که بشیوینن، بیدرپنن، بیهه نه جنن،
 چونکه نه گه ر گورک بیخواردایه ده بوایه کراسه که بدراپه و ونجړ ونجړ ببوایه:
 به لام مهیدانی درۆ کورته و زۆر ناخیه نتی.

حه زه رتی یه عقوب برپای پی نه کردن، روی لی وه رگیانو گویی بو
 قسه کانیان شل نه کردو شته کمی به درو زانی و فرموی: ﴿بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ
 أَنْفُسُكُمْ أَمْراً﴾ به لکوو نهوه دلو دهرزونی ناپاکتان نه مهی پی کردونو
 کاریکی وا ناپه سندی پی نه نجام داون، نهوهی ده یلین لمراستییهوه دوروه
 عه قل وهری ناگری!

﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ﴾ صبر ده گرم، صبری جوانو پسند بومان باشو نهوه
 چه کی خاوهن باوه رانه نارام ده گرم، پشت به خودا ده به ستم، چاوه روانی
 دهروی ره حه تم، ﴿وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ﴾ خودا یار مه تیده رمه
 لهر نهوهی باسی ده که نو بومی ده گیر نهوه لهم ههواله دلت زینه. به لی:
 نهوه نده له یوسف پر بوون قینیان لی بوو بویه ناوا به په لهو پی لی ورد بوونهوه
 نه درو شاخداره یان هه لبه ست. نه گهر له سهره خو عاقلو شه عصاب سارد
 بوونایه نده بوو وا خیرا به په له نهو تاوانه یان نه نجام بدایه. نهوه یه که مجاره
 یه عقوب ریگا ده دا یوسف بهرن بوو ده شتو سارا، ده بویه نهو روزه
 به سه لامه تی بیان هینایه وه قسه ی خو یان ببردایه سهرو خو یان به درو
 نه خستایه وه! به لام وا دیاره نهوان زور داخ له دل بوون په لیان له ناو بردنی
 بووه، ترساون جاریکی تر هه لی وایان بو هه لنه که وی!!

ههروه ها نه فامییه که یان له وه دا بوو که گورگیان هینایه ناو
 پیلانه که یان، نه مهش نیشانه ی هه له شهیی و سه ر لی شیوانیان بوو، چونکه
 دوینی باوکیان نهوه ی به گوچکه دا دان: که ترسی نهوه ی هه یه یوسف گورگ
 بیخوا نهوان دا کوکیان لهوه ده کردو ده یانگوت: چون شتی وا ده بی؟ ده ی
 که نهوه عه قلو فامه به یانی دهریچو یوسف بوو گورک دابنن؟ که روه ی
 پیشو باوکیان ناگاداری کردنه وه وتی: ترسی نهوه م هه یه نیوه له یوسف بی
 ناگا بنو گورک بیخوا؟!

همر بهم شیو هه لسه یی به یان هاتن کراسه که ی یوسفیان خویناوی کردو
 بوشایه دی له گه ل خزیان نیواره خستیان بهرده می باوکیان، وه لی به ناشکرا
 نهم کراسه خویناوییه، بوو به نیشانه ی دروژنی و بی بناغهی داواکه یان!
 چه زه تی یه عقوب به تیفکرین له روداوه کهو به لگه روا له تیه کازو هیتانی
 ناو دهروونی خوی ههستی بهوه کرد: که یوسف گورک نه یخواردووه، وه پستی
 وا بوو براکانی پیلایکیان بو دارشتووه، ههستی کره که نهم روداوه ی نهوان
 دهیگر نهوه شتیکی هه لبه ستر اوو بی بناغیه. نهوه ی نهوان دهیلین هه رگیز
 روی نه داوه! ته نانهت ریوایهت کراوه چه زه تی یه عقوب به شیوه یه کی
 گالته نامیز فرمووی: نای که گورگیکی له سه ره خۆو هیدی هیمن بووی،
 کوپه کهم ده خوی کراسه که ی نادرنی!!

تیینی:

پیشبرکی له تفهنگچییه تیدا، له غاردان به سواری ولاغ یان به بی
 دروسته مه بهست له پیشبرکی به شیوه ی راکردن راهینانی ئاده میزاده له سه ره
 شالو بردن و عه مبارزوون و پهلامار دان: که رامبوون له سه ره راکردن سوودی
 ههیه بو کاتی شهرکردن له گه ل دوژمن و گه لی کارو باری تری ژیان.
 ئیبنو لعه ربی ده فرمو: پیشبرکی ریبازی که له شه رعهت و رهوشتیکی
 جوانو به سووده، یارمه تیده ره بو کاتی جهنگ.

پیغه مبه ره بهراکردنی ناسایی و به سواری و شترو به سواری نه سپ
 پیشبرکی کردوه.

ریوایهت کراوه له گه ل عایشه ی خیزانیدا پیشبرکی کرد پیش عایشه
 کهوت دواپی که پیغه مبه ره بهراکردنی ناسایی و به سواری و شترو به سواری نه سپ
 عایشه پیشی کهوت! پیغه مبه ره بهراکردنی ناسایی و به سواری و شترو به سواری نه سپ
 جاره.

ههروا پیغه مبهەر ﷺ پیشبرکی تی له گهڵ نه بویه کړو عومهردا کردوه
پیشیان کهوتووه.

کاتی که موسولمانان له (ذي قرد) گهزانوه بو مه دینه سه له مهی کوری
نه کووه پیشبرکی تی له گهڵ پیاوێکدا کرد سه له مه پیشی کهوت.

نیمامی مالی که له نیبنو عومهر وه ریوایت ده کا: که پیغه مبهەر ﷺ
پیشبرکی تی له نیوان دوو نه سپدا نه نجامدا یه کیان ته ضمیر کرابوو، واته:
نالیکنو جۆی درابویه تا قهلهو بویوو پاشان نالیکنو جۆی لی کهم کرابوه
تا قه دی باری که بویوو، نهویتی ریان ته ضمیر نه کرابوو. عه بدو لای کوری عومهر
یه کی که بوو له وانیهی ئهم پیشبرکی تی بهم جۆره نه سپه نه نجامدا.

ههروه ها پیشبرکی دروسته له وشتر سواری دا له تیر نه ندازی
تفهنگ چیه تی دا.

نه سانی له نه بو هور هیره وه ریوایت ده کا: دلێ: پیغه مبهەر ﷺ فهرمووی:
(السبق الا فی فصل او خف او حافر) نیمامی بوخاری له نه نه سی کوری
مالیکه وه ریوایت ده کا ده فهرمووی: پیغه مبهەر ﷺ وشتری کی هه بوو ناوی
(العضباء) بوو هیچ وشتری که نهیده توانی پیشی بکهوئ لهرا کردندا
کا براه کی عه ره ب هات وشتری کی (قعودی) پی بوو پیشبرکی له گهڵ
پیغه مبهردا کردو پیش وشتری (العضباء) کهوت، موسولمانان زۆریان پی
ناخۆش بوو، پیغه مبهەر ﷺ که به مهی زانی فهرمووی: (حق علی الله الا یرفع
شیئ فی الدنيا الا وضعه) خودا له سه ر خۆی پیویست کردوه هه ر شتی که
له جیهان دا بهرز بێته وه ئیلا نزمی ده کاته وه. زانایانی ئیسلام کۆریان هیه:
که جائیزه وه رگرتن له سه ر شیوه ی گره وو پیشبرکی دروست نیه جگه له سی
جۆر: که پیشبرکی کردنه به وشتر و لاغی سواری به تیر نه ندازه یی!!

نیمامی شافیعی ده فهرمووی: جگه له م سی شتانه پیشبرکی کردن
قوماره.

پیشبرکئی کردن بهوشتر و نه سب کاتی دروسته که شوینی دیاریکراو
کاتی دیاریکراو بۆ پیشبرکئی یه که هه بن، واته: ده بی ماوه ی پیشبرکئی یه که و
مه سافه ی دیاریکراو بن. ههروه ها له تیر نه ندازه یشدا ده بی مه سافه که و
تیره کانو چۆنیه تی هه نگاوتنه که دیاریکراو بی!

جانیزه وهرگرتن له سهر پیشبرکئی له دوو حالدا دروسته:

۱- یه که م فرمانپه وای و هخت له مائی خۆی برپیک مال تمرخان بکا بۆ
نهو که سه ی ده بیاته وه.

۲- یه کئی له پیشبرکئی کاره کان نه ندازه یه ک له مائی خۆی دیاری بکا
نه گهر هاوه له که ی پیشی کهوت بیداتی، نه گهر خۆیشی پیشکهوت بۆ خۆی
بی.

خه لات وهرگرتنی نادروست نه وه یه: هه ر دوولا له پیشبرکئی کاره کان
نه ندازه یه ک مائی خۆیان دیاری بکه ن، هه رچییان پیشکهوت به شه که ی
خۆیشی هاوه له که ی بۆ خۆی به ری. نه م حاله کاتی که دروست ده بی که
که سیکی سییه م بیته ناو یاری یه که وه نه وه شی لی بوه شیته و که پیشیان
بکه وئ. جا نه گهر له پیشبرکئی یه که دا نه م که سی سییه مه بر دیه وه نه وه هه ردو
به شه کان بۆ خۆی ده با نه گهر نه وانی تر هه رچییان پیشکهوتن خه لات که ده باو
هیچ نادری به که سی سییه م.

ئیبنو ئیسحاق ده لئ: براکان پاش شهوهی یوسفیان خسته ناو بیره کهو.^{۱۱}
 هه ندیکیان له تریک بیره کهو خویان هشاردابوو، چاوه روان بوون جاخو کئ دهیبا.
 جا که کابرای کاروانی دۆلچه کهی داهیتشت هه زه تهی یوسف خوی پییه
 هه لئاسی، کابراکه دۆلچه کهی هه لکیشایه وه کورپکی جوانکیلهی زور روح
 سووکتو خنجیلانهی بینی خوی به دۆلچه کهو هه لئاسیبوو، کابرا هاواری لئ
 هه لئساو موژدهی به هه قالانی دا ﴿یابشری﴾ وتی: ئای له م خیرو به ره که ته!
 ئای له م ده سته که وته به نرخه! مزگینی له خومان ﴿هَذَا غَلامٌ﴾ نه مه کورپکی
 جوانو شوخو شهنگه، وه رن سهیر بکه ن! بزائن چ ده سته که وتیکمان ده ست
 که وت!! ﴿وَأَسْرُوهُ بَضَاعَةً﴾ له خه لکی تریان شارد هوه و کردیانه کالایه تی
 نه ئینی و له ناو شتو مه که کانی خویان دا شاردیانه وه، بۆ شهوهی بیبه نه وه بۆ
 بازاری میصر بیفرۆشن، ﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ خودا زانا بوو بهو
 کرده وانهی ده یان کرد، ناگادار بوو به کرده وهی براکانی یوسفو کپارو
 فرۆشیاره کانی ﴿وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَقْدُودَةٍ﴾ بردیانه میصرو
 به پاره یه کی که م فرۆشتیان، نهو پاره ی له جیاتی یوسف وهریان گرت چهند
 دیره مه میکی که م بوو، به ژماره وهرگیران نه ک به کیشانه، چونکه دابو
 نه پرتیان وا بوو پاره ی که میان به ژماره حیساب ده کردو پاره ی زوریان
 به کیشانه و ترازو حیساب ده کرد. ههر پاره یه ک له چل دیره م که متر بویه
 ده یانه ژماره. نه گهر له چل دیره م زیاتر بویه ده یانکیشا، نه وان یوسفیان
 به بیست دیره م یان بیستو دوو دیره م فرۆشت ﴿وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ﴾
 نه وانه ی فرۆشتیان خواخوایان بوو له کۆلیان بیته وه. زور لی تی وهرز بوونو لایان
 بی نرخ بوو، چونکه ده یانه ویست له به کۆنله کردنو فرۆشتنی رزگاریان بیی.^(۱۱)
 به مه ش کۆتایی به ته نگانهی یه که می هه زه ته یوسف هات!!

(۱۱) هه نئ له موه مسیره کان رانای (وهروه) ده گپ نه وه بۆ برامانی یوسف واته: نه وان فرۆشتیان به پاره کی که چ
 لی وهرز بوون، به لام مانای سه ره وه ویتچو ورتیه.

۲- له مالی عهزیزی میصر

وَقَالَ

الَّذِي اشْتَرَيْتُهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَى
 أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي
 الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى
 أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ وَلَمَّا بَلَغَ
 أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نُجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

ولهی وه کوو ده بینین تهنگانه یه کی تر له جوړی کی تر چاوه پروانی یوسف
 ده کا، نمو کاته ی له مالی عهزیزدا ره سیده ده بی و پی ده گا، خودا زانیاری و
 دانایی پی ده به خشی، بو نمو ی رو به پری نمو تهنگانانه بیتموه که دینه
 ریگی.

نهم تهنگانانه ی له مالی عهزیزدا تووشی هه زه تی یوسف بوون
 تاقیکردنه و یه کی گرنگ بوون، که سیک خودا پشتیوانی نه بی لیبان ده ریاز
 نابی، نه ویش تهنگانه ی دل داری و هه ز لی کردنی زوله یخا بوو: که ده یه و یست
 یوسف ده ستی له گه ل ټیکه لاو بکا، تهنگانه ی فیسقو بهر له لایی ناو باله
 خانه و تاغی چینی ده وله مه نده کان بوو، یوسف سهر بهر زانه و داو ټیپا کانه
 لیبان رزگار بوو، به لام زه به ی داو ټیپا کی داو تووشی زور ده ردی سهری بوو!

ده فمرموی: ﴿وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ﴾ نمو
کهسهی له میصر هه زه تی یوسفی کړی: که بر دیه وه بو مال وه به خیزانه کهی
خوی وت: ریزی پلمو مه قامی بگره!

قورنان باسی نهم کابرایه ناکا ۱ کاره بووه ناوی چی بوو پلمو پایهی لمو
حکومه تو فرمانه وایه ی نمو روزه دا چی بووه؟ به لام وه کسو له مه دوا
ناماژه ی پی ده کړی کابرا عزیز میصر بووه.

هیندیک پیان وایه: سهره ک وه زیان بووه، هه زه تی یوسفیش دواپی که
کرا به کار به دست له قه بی عزیز میصری پی به خشرا.

هه ندیک ده لاین: کابرا لیسراوی پولیسو سهرکی پاریزه رانی پاشا برو
به ندینخانه کانی نمو ولاته ی له ژیر ده ست دا بوو، ناوی (فوطیفار) یان
(قطفیر) یان (أطفیرا) بوو!

هه ندیک تر پیان ۱ ایه ۱ که نمو کهسه ی یوسفی کړی نمو فیر عونه برو
که هه زه تی موساو هارونی بو سهر ره وانه کراو چوار سده سال ته مه نی بوو.
ناماژه به به لگه یه که قورنان ناماژه ی پی ده کاو ده فمرموی: ﴿وَلَقَدْ جَاءَكُمْ
يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ غافر/۳۴.

به هه حال نیمه هه له یه کهم روژی گه ییشتنی یوسف بو میصرو کړنی
له لاین عزیز میصر وه ده زانین: که یوسف گه ییشتوته جیگاو مه کانیکنی
نه مینو له جیاتی ژبانی پر مهینه تی ناو بیرو مه ترسی ژبان له ده ست دان،
نیستا وا له باله خانه ی پیاوړکی ده ست رویشتووی مه زنه پیاودا ۱ ده ویته وه
به ناره زوی خوی دئو ده چی و کهس ده ستی وه بهر ده ست ناهین!

عزیز میصر که به خیزانه کهی ده لئ ریزی لی بگره و دلنه وایی بکه،
هیواو ناواتی دوا روژی به نهم کوره بو خیزانی ده در کینی پی ده لئ: ﴿عَسَى
أَنْ يَفْقَهُنَّ﴾ ریزی لی بگره به لکوو سودی لی وه ریگرین، یار مه تیمان بدا بو
نیشرو پیوستی ژبان، مالو سامانی خومانی پی بخهینه کارو بهر وه ونی

گشتی خۆمانی پئی پیارتیزین ﴿أَوْ نَتَّخِذْهُ وَلَدًا﴾ یان بیکهین به کورپی خۆمانو
 ببیتته فینکایی چاومانو بۆ کاتی پیریمان فریامان بکهوئو دوایی میراتو
 کهله پورمان لی بگرئ! وا دیاره عهزیزو خیزانه کهی مندالیان نه بوون، بۆیه
 عهزیز ته ماعی نهوئی لی کرد: که بیکا به کورپی خۆیان!
 له ههمان کاتدا فیراسه تو پیش بینی راست دهرچوو.

نه مجاره پهروه ردگار فهضلو به خششی خۆی به یان ده کا: که به سهر
 یوسفی دا رشتن دهرموی: ﴿وَكَذَلِكَ﴾ واته: وه کوو چۆن نیعمه تی خۆمانمان
 پئی به خششی به سه لامه تی له بیرى قولو تاریک دهرمان هیئا، له دهستی براکانی
 رزگارمان کرد شوینی حهوانه وئی باشمان بۆ دابین کرد، دلی عهزیزى
 میصرمان بۆ نهرم کردو سۆزىکی تایبه تی هه بوو بۆی، ههر بهو شیوه ﴿مُكْتَا
 لِیُوسُفَ فِي الْأَرْضِ﴾ له خاکى میصر دا جیگیربوونمان بۆ یوسف دابین کرد،
 پلمو پایمو شانو شکومه ندیمان پئی دا، بوو به فرمانه و او کاربه دهستیکی
 گهروهو لیها توو، کاروباری گه نجینهو مالو سامانی ولاتیکی فراوانی کهوته
 ژیر دهستو زۆر به لیها تووی به پێوهی بردو بوو به مامۆستاو پیشه نگی
 نهوانه ی که ده بنه کارگیرى مالو سامانی گهلو وولات. به نهو پهری
 عه داله تکاریو شاره زاییو ده گشت پاکیه وه نه رکى سهرشانی خۆی نه نجام دا،
 ته نانه ت پاشا که چاوی پیکه وتو قسه ی له گه لدا کرد چووه دلیه وه
 به پیاوێکی دهست پاکو لیزانی هاته بهرچاو بۆیه پئی گوت: ﴿إِنَّكَ الْيَوْمَ
 لَدَيْنَا مَكِينٌ﴾ یوسف/ ۵۴. هه زه ته یوسفیش پئی گوت: ﴿اجْعَلْنِي عَلَى
 خَزَائِنِ الْأَرْضِ﴾ انی حفیظ علیم ﴿یوسف/ ۵۵.

﴿وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ واته: ده سه لاتو توانای فرمانه واییو
 به پێوه بردنمان پئی به خششی بۆ نهوئی بیکهینه هوکمدارو قیری مانا لیدانه وئی
 خهونی بکهین، له روانگهی تهفسیری خهونه وه بزانی چ رو ده داو داها توو چۆن
 ده بی؛ پیش وهخت خۆ بۆ روداوه کان ناماده بکا، بتوانی له تیفکرین له هه ندی

مه خلوقات به لگه له سمر ده سلاتی خودا بدوزیتوه، بزانی خودا چهند به تواناو داناو به ده سلاته.

﴿وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ﴾ خودا به تواناو ده سلاته بۆ ته نفیذ کردنی همر کاریک بیهوی نه نجامی بدا؛ همرچی ده رباره یوسف روی دا همر له دژایه تی براکانیه وه دوزینه وهی له لایمن کاروانه کموه به کۆیله کردنو فروشتنی له بازاری میصردا، نه مجار تاموژگاری عه زیزی میصر بۆ خیزانه که ی که ریزی بگریو دواپی جه زلیکردنی زوله یخا لی نه مجار روداوه کانی ناو به ندینخانه هه موویان هوکار بوونو خودا سازاند بوونی بۆ نه وه یوسف له خاکی میصردا بیته نهو فرمانپه وایمو بهو پلهو پاییه بگا ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به لام زوریه ی خه لک نه یینی روداوه کان نازانن، ناگاداری حیکمه تو پیلانی خودا نین، ته ماشای ظاهریری روداوه کان ده که نه بهو پییه هه لسو کهوت ده کهن. نه وه تا براکانی یوسف پییان وا بسو: نه گهر یوسف له باوکیان دوور به خه نه وه نیتر باوکیان روویان ده داتی و گرنگیان پی ده داو نه مجار تۆیه ده که نه ده بنه تاقمیکی صالحو راستاو کاره که به نه وه نه ده کۆتایی دی، نه یانده زانی که دوور خسته نه وه یوسف له باوکی ده بیته نه زمونگهر تاقیگاهه کی وا یوسف له بۆته ده داو نهو پیاوه گموره یه لی ده ده چی که ده بیته هوی رزگار بوونی گهل و لاتیکو سهرباری پلهو پاییه دونیایی روتبه ی پیغه مبه رایه تیشی پی ده درئو بۆ هه تا هه تایه ده بیته نمونه ی گهنجی داوینپاکو ده ست پاکو خوڤاگرو خودا په رستو زاناو داناو فرمانپه وای دادپه روه رو لیها توو!!

﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا﴾ کاتیک که بیشته ته مهنی ژیری هیزو توانای جه سته یی و عه قلی ته و او بوو، زانیاری حوکمو برپاردانی راستو دروستو زانیی به نا کام گه بیشتنو سهره نجامی روداوه کانو مانای خه نمان

پئ به خشی، زانیاریمان قیر کرد: چۆن ژیان به سهر بهرئو چۆن ههلسو کەوت بکا، چۆن رینگای راستو دروست پهیرهو بکاو خۆ لهرتازی چەوت بپاریژی. پاش ئەوەی پەر هەرگەر ئەوەی روون کردەو: کە براکانی یوسف خراپەیان لەگەڵ کردو ئەو خۆی راگرتو بەصەبرو پشودریژ بوو هەتا خودا دەرویی رەحمەتی لی کر هەو لەخاکی میصردا چینگیری کرد.

تەمەنی ژیری رەسیدە بوونو خۆداپشتزو تەواو بوونی هیزو توانا لەنتوان تەمەنی سی سالیو چل سالی دا پەیدا دەبن، هەندیک دەلین: لەتەمەنی سیو سی سالی دا یان شتیک زیاتر ئادەمیزاد کامل دەبنو ئەم رەوشانە تی دا تەواوو کامل دەبن. هەندیک پێیان وایه: لەچل سالی دا ئەمە دەستەبەر دەبن.

﴿وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ بەو شتێوە پاداشو ئەمە کدانەو پاداشی چاکەکاران دەدەینەو. هەر کەسیک رەوشتی ئاوا جوانو جوانمێرانە تی دا بن، دلو دەرویی خۆیان بە خراپە کاریو تاوان پیس نەکردبن. لەلایەن خۆمانەو بەهری حوکم کردن بەعەدالەتو حەقخوازیان پئ دەبەخشین، زانیاری بەسوودیان قیر دەکەین بتوانن حەقو بەتال لیک جودا بکەنەو، چونکە چاکە کاری کاریگەری خۆی هەیه لەمشتو مالکردنی عەقڵو گیاندا، وا لەئادەمیزاد دەکا تیگەیشتوو، حەقیقەتی شتەکان بزانی، جگە لەو شتانە بەهۆی هەولدانو توێژینەو قیریان دەبن.

باسی چواره‌م له چیرۆکی یوسف

یوسف و ژنی عه‌زیز

وَرَوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ، وَغَلَقَتِ الْأَبْوَابَ
وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ
إِنَّهُ لَا يَفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ، وَهَمَّ بِهَا
لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ، كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ
وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾ وَأَسْتَبَقَا
الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَا سَيِّئَهَا لَدَا الْبَابِ
قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ قَالَ هِيَ رَوَدَّتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ
أَهْلِهَا إِنْ كَانَتْ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ
الْكَاذِبِينَ ﴿٢٦﴾ وَإِنْ كَانَتْ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾ فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ
مِنْ كَاذِبِينَ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ

هَذَا وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ إِنَّكِ كُنتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ

ئەمەش تاقىکردنە ۋە يەكەنى تەرە ھەزرەتى يوسىف تىۋى دەكە ۋىۋى
بەداۋىنپاكى ۋە دەستپاكى لىۋى دەردەچى، ھەلبەتتە ئەۋ ۋىنگە ۋە ۋىرو بەرەى
يوسىف تىۋىدا دەۋىيا رىگەى بەدكارى ۋە داۋىنپىسى ۋە راباردنى ۋە ناشىرىنى
دەدا، چونكە بىئەكە بىئەيەكى نازدار ۋە ۋىۋىستانە بوۋ. كۆمەلگەيەكى
ئەرەستوقراطى ۋە تەرەف ئامىز بوۋ. يوسىف لەۋ كۆمەلگەيەدا كۆيلە بوۋ،
لەتەمەنىكى زۆر ھەسەس ۋە فىتئە ئامىزدا بوۋ، ئەم تاقىگەيەى يوسىف پىۋىدا
تېپەرى ماۋەيەكى زۆرى خاياند ۋە ۋىكى ۋە بسوۋ: ھەلخلىسكان تىۋىدا
بەشتىكى ئاسايى دەۋمىردرا، بەلام ھەزرەتى يوسىف سەرىەرزانە لىۋى
دەرچوۋ، ھۆكار ۋە كارىگەرى ئەۋ كەش ۋە ھەۋايە نەيانتۋانى تۈۋقالىك ئەم زاتە
لەخشتە بەرز ۋە سوممەى لەكەدار بىكەن!

تەمەنى يوسىفو تەمەنى خانىمى غەزىز ھەردو كيان لەپىلمو قۇناغىڭىدا
 بوون داخوازى ئەو ە بوون: يوسىف ھەلخەلەتەتە بىكەوتە داوى زولەيخا ە،
 بەتايىبەتە كە ھەزلىكردە داخوازىيەكەى زولەيخا بۇ يوسىف شەتەكى كوتە
 پەرى نەبو، بەلكو زۆر لەمەيژ بوو زولەيخا نەخشەى بۇ دەرشت بوو بەناشەرا
 ھەزو ئارەزۆى خۆى دەرەند بوو، ناخۆ چەند جار لەو ەپەش بەدەرەو كەنايە نەم
 ھەزەى خۆى نەشان داو ە.

دهنرموی: ﴿وَرَأَوْتَهُ الَّذِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ﴾ داوای دهست
تیگه لکردنی له یوسف کرد نهو خانمهی که یوسف له ماله کهی دا ژبانی
به سهر هبرد، به لئی زوله یخا (ژنی عهزیز) که ناغا ژنو گه وره ی یوسف بوو
داوای له یوسف کرد که دهستی له گه ل تیگه لاو بکا.

شۆخو شه‌نگی و جوانچاکی و قۆزی هه‌زهره‌تی یوسف گه‌ییشه‌تبه ناستیک، زوله‌یخای ناغازن داوا له‌یوسف بکا له‌گه‌لی رابویری، ده‌ستی له‌گه‌ل تیکه‌لار بکا، ته‌نانه‌ت کار گه‌ییشه‌ت ناستیک زوله‌یخا هه‌موو شتیک بۆ ئه‌و هه‌زر ناره‌زۆیه‌ی دابین بکا، هه‌موو خۆرازانده‌وه‌و جیگا سازکردنو قایمکارییه‌کی ته‌نجام دا. ﴿وَعَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ﴾ هه‌وت ده‌رگای باله‌خانه‌ی داخستن، فهرمانی دابوو که‌نیزه‌کنو کاره‌که‌رو خزمه‌تچی له‌و ماله‌دا نه‌میین، به‌کرده‌وه هه‌موو شتیکێ مادی ئاماده کردو هه‌زو ناره‌زۆی گه‌ییشه‌ت ناستیک په‌رده‌ی هه‌یا بدریۆ به‌شیره‌ی فهرمان رویکاته هه‌زهره‌تی یوسف، به‌ناشکرا داوای لی بکا ناره‌زۆی جینسی دابهرکی‌نیه‌تبه‌وه ﴿وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ﴾ پی‌ی گوت: ده‌ی خۆت ئاماده بکمو وهره پێشه‌وه‌و ده‌س به‌کاریه‌و دوامه‌که‌وه‌و خیرابه!

ئه‌م بانگه‌وازییه‌ هه‌یاتکاوییه‌ بی شه‌رمیه‌ی زوله‌یخا بانگه‌وازی سه‌ره‌تایی هه‌ز لی کردنه‌که‌ی نه‌به‌وو، به‌لکوو بانگه‌وازی کۆتایی و دا پله‌ی فشار هینانی داخوازی جینسی بوو: که‌ ته‌نگی به‌زوله‌یخا هه‌لچنی و باری ده‌روونی وا لی کرد: که‌ ئاوا بی شه‌رمانه‌ ئه‌و داوایه‌ له‌یوسف بکا، بی‌گومان ئه‌م داوایه‌ به‌و جۆره‌ ئاراسته‌ ناکرێ ته‌گه‌ر ئه‌و ئافره‌ته‌ نه‌گاته‌ تینی و چاری ناچار نه‌بی و له‌وه‌پێش ریخۆشکه‌ره‌و به‌رکۆلی جۆراو جۆری بۆ ته‌نجام نه‌داین! ئه‌وه‌تا یوسف به‌و شۆخو شه‌نگی و لاوچاکییه‌ له‌و باله‌خانه‌دا له‌گه‌لی ده‌ژیا، رۆژ به‌رۆژ گه‌نجایه‌تی کامل ده‌بی و لاوه‌تی تیدا به‌رجه‌سته ده‌بی، له‌لایه‌کی ته‌ره‌وه‌ لایه‌نی مێینه‌ی زوله‌یخاش وێپرای جوانخاسی پێگه‌ییشه‌تووی یوسف رۆژ به‌رۆژو سات داوی سات پی ده‌گا و گه‌شه ده‌کا، که‌وابوو ده‌بی له‌وه‌پێش له‌روژانی رابوردودا جۆره‌ها ئیغرائاتو تی‌فکرین ته‌ماشاکردنو چاو داگرتنو پێکه‌نینو قسه‌ی خۆش له‌گه‌ل کردنی روی دا بی ریخۆشکه‌ره‌ بووبن بۆ ته‌قینه‌وه‌ی ئه‌و فشاره‌ جینسی‌یه‌ی که‌ تینی بۆ زوله‌یخا هیناو به‌و شیوه‌ داوای له‌یوسف کرد!!

به لام نایا حه زره تی یوسف له بهرام بهر شه ئیغرائاتو داخوازییه ی
زوله یخا چ هه لوئستیکی نواندو چی کرد؟!

﴿قَالَ: مَعَاذَ اللَّهِ﴾ حه زره تی یوسف بهرمووی: په نا ده گرم به خودا هانای
بو ده بهم له وهی: که من شتی ناوا بکه م! بهر خودا ده م پاریزی له وهی: که من
بچه پی پی نه فامانم وه، من هه رگیز شه وهی تو داوام لی ده که یو ده ته وهی
نه نجامی بدهم تو خنی ناکه م، شه خیانته مو بی وه فایی یه و ناکه س به چه یییه
من داوئینیسی له گه ل تو دا بکه م، چونکه تو خیزانی گه وره که می، بیگومان
تو خیزانی عه زیزی میصری ﴿إِنَّهُ رَبِّي﴾ شه ویش خاوه نی منه و گه وره مه و
شه من به ملکایه تی هی شه م ﴿أَحْسَنَ مَثْوًى﴾ مامه له ی له گه ل دا زور پیاوانه
بووه ریزی لی گرتوم، وه کوو کوری خوی حسیب کردوم، ته نانه ت نامۆزگاری
تۆشی کرد: که ریزم بگری! چون من پاداشی شه و چاکه یه ی به وه بده مه وه
خییانته تی نامووسی لی بکه م؟! چون ده بی پاساوی پیاوه تی جوانمیری عه زیز
به وه بده مه وه داوئینیسی له گه ل خیزانه که ی دا بکه م؟! ﴿إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ﴾
بیگومان سته مکاران سه رکه وتوو نابن، خودا سته مکاران سه رناخا: شه وانیه ی
سته م له خویان ده که نه سته م له خه لکی تر ده که ن خییانته تیان لی ده که ن،
ده ستریزی ده که نه سه ر نامووسیان، نه له دونیا سه رکه وتوو ده بنو ده که نه
مه رامی خویان نه له قیامته دا ره زامه ندی خودایان ده ست ده که وی ده چه
به هه شته وه!!

﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِه﴾ بیگومان زوله یخا قه صدی یوسفی کرد به وه په لاماری
بداو تۆله ی مل نه دانی بو بهرمانه که ی لی بستینی، شه و ناغا ژزو گه وره و
خاوه نیه تی و داوای کاریکی وای لی ده کاو به قسه ی ناکا، ده یه وی ته مبی ی
بکاو سزای شه سه رپیچی کردنه ی لی بستینی!

یان زوله یخا شالای بو یوسف هینا و په لاماری داو باوه شی پیدا کرد بو
شه وهی له گه لی تیکه لاو بی!

﴿وَهُمْ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ حه زه تی یوسفیش به گوتیهی سروشتی ناده میزادو حاله تی گهنجیو بارودوخی روداو که له دل داو به شیوه ختوکه دانی نه فسرو خه تهره ی ناو دهر وون مهیلی کرد. خو نه گهر نیشانه ی خودای خو ی نه بینیا به ده که موته ژیر کاریگهری زوله یخواوه تاوان روی ده دا، به لام خودا پاراستیو خسته ده لیموه که باشتین چاره بو نمو هه لاتنمو هه مو بدا خو ی له ده ست زوله یخا رزگار بکا.

به کورتی جوداوازی نیوان قه صدی زوله یخاوه قه صدی یوسف بهم

چۆره بوو:

زوله یخا ویستی کولی دلی خو ی پی برپژئی تۆله ی ملنه دازو سه ریچیکردنی لی بستینی، چونکه ناواته که ی نه هاته دیو نه وه ی ده یه ویست نه هاته جی، به لکو وایده زانی که سوکایه تی پی کراوه و فهرمانی کردوه و فهرمانی جی به جی نه کراوه، ههستی به تیشکاوی خو ی ده کرد، بۆیه ویستی رقی دلی پی برپژئی ته مبی بکا. حه زه تی یوسفیش خو ی ناماده کرد بو بهرگریکردن له خو یو کاتی که نیشانه ی نه وه ی بینی که شازاده ده یه وئ هه لمه تی بو بینی برپاری بهرگریکردن له نه فسی خو ی دا. به لام لهو کاته دا که زوله یخا ده یه وئ په لاماری بداو یوسف ده یه وئ بهرگری له خو ی بکا یوسف نیشانه یه کی خودایی بینی: که زوله یخا نه بینی، نه وه بوو خودا نه وه ی خسته دلی یوسفه وه که ریگای هه لاتن بدۆزیته وه، چونکه هه لاتن له م موقیفه ده بیته خیر بۆیو بهر وه ریبازی سهرکه و تنو رزگار بوون ده یبا، له تاوانی زینا یان کوشتنو برین رزگاری ده کا. بۆیه بهر وه ده رگا رایکردو زوله یخا به ده یه وه. ^(۱)

(۱) نه مه پوخته ی رای ته فسیری طه بهر و ته فسیری که بیرو رای په سندی قازی نمو به کری باقلاتی به. ته فسیری (المنار) یش ههر رایه کی له م چۆره ی هه ده.

هه ندیك لهراقه كه ران پێیان وایه وه كوو لهوه پێش ئاماژه مان پێی كرد هه مو قه صدی زوله یخا بۆ نه نجامدانی داوینپیسو زینا كردن هیچ له مپه پرو مانیعیکى نه بوو به عه زمو جه زمه وه وستی یوسف دهستی له گه ل تیکه لاو بکا، یوسفیش له دل دا مه یلی کردو غه ریزه ی جینسی ختوکه ی دا « نه گهر نیشانو به لگه ی خودایی نه بینینایه وستی زوله یخای ده هینایه دیو نهو تاوانه ی نه نجام ده دا.

هه ندیکی تر له موفه سسرین پێیان وایه: یوسف به دلش مه یلی نه بوو، نه قه صدی به رگری کردنی کردو « نه له دلش دا مه یلی زینای کردو. چونکه وشه ی (لولا) مانای پهیدا نه بوونی شتیك ده گه یه نێ له بهر هه بوونی شتیك به عه ره بی ده لێن: (لولا حرف امتناع لوجود) وه لامه که شى حه زف کراوه. کهوابی مانای ﴿وَهُمْ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ به م جوړه یه: حه زه تی یوسف به گوێره ی غه ریزه ی ئاده میزادی مه یلی کرد، نه گهر بورهانو به لگه ی خودای نه بینینایه به ته وای ملی ده داو دهستی له گه ل تیکه لا ده کرد له زمانى عه ره بيشدا شه م جوړه رسته و ده قانه زۆرو زه به نده ن ده گوته ی: (قصدت قتله لولا اني خفت الله) واته: (لولا أني خفت الله لقتلته) کهوابو له نایه ته که دا ته قديمو ته ئخير هه یه، رسته که پاشو پێشى پێی کراوه، واته: (لولا أن رأى برهان ربه لهم بها)

به کورتی یوسف هیچ تاوانیکى نه نجام نه دا، نه گهر پارێزگاری و چاودێری خودا نه بوایه مه یلی بۆ ده کردو دهستی له گه ل تیکه لاو ده کرد. به لام خودا پاراستی و نه یه شت هیچ تاوانیک بکا.

نه مجار نایا مه به ست به (هم) چیه؟ ده لێن: مه به ست به (هم) ناخاوتنی نه فسه، مه یلو ئاره زۆی ده ست تیکه لاو کردنه، نه مه ش سروشتی ئاده میزادییه، له شه ردا لۆمه ی له سه ر نیه، کهوابی ناگوته ی: چۆن ده گونجی پێغه مبه ریکى خودا مه یلو ئاره زۆی گونا ه بکا؟!

به لگه له سهر نهوه که مهیلو ئاره زوی نه فس پرسینه وهی له سهر نیه :
 چونکه پلهی له خوار عه زمو جه زمه وهیه ، نیمامی به غه وهی له فهر موود هیه کتدا :
 که عه بدور ره زاق ریوایه تی کردوه له صه حیجی (بوخاری و موسلیم) یشدا
 هاتوو ، نه بو هو ره پیره «هیکیر پته وه» ده لی : پیغه مبه ر ﴿فهر مووی﴾ (اذا هه
 عبدي بحسنه ، فاکتبه ها له حسنه ، فان عملها فاکتبه ها بعشر امثالها ، وان هه
 بسینه فلم یعملها فاکتبه ها حسنه ، فانما ترکها من اجرائی ، فان عملها فاکتبه ها
 بمثلها) .

نه مجا نهو بورهانی که حه زره تی یوسف بینی ، ده بی چى بووبى ؟!
 هه ندیک ده لئین : نه وهیه : که خدا له سهر موکه لله فاکانی پیویست کردوه که
 خویان له تاوان پیا رزن . یان به لگه وه ده لیلی خودایه له سهر نهوه : که زینا
 حرامه «یان زانینی نهوه : که زیناکه ر عیقاب ده درى یان پاک کردنه وهی دلوه
 ده روونی پیغه مبه رانه له ره وشتی ناشیرین و ناپه سند ، یان نهو روتبه و نیشانه
 پیغه مبه رایه تیهیه : که ده بیته له مپه ر له به رده م تاوان و ره وشتی ناشیرین دا ،
 ده گونجى هه موو نه م مانایانه به رچاو بگرین ..

ده توانین بلئین : مه به ست به (رب) له رسته ی ﴿لَوْ لَا اَنْ رَأَى بُرْهَانَ
 رَبِّهِ﴾ دا عه زیزی میصره نه ک خودای مه زن . چونکه له زارا وهی عه ره بی دا
 (رب) به مانا به خپو که ره مالیک هاتوو . نهو کاته مه به ست به (بورهان) نهو
 «هده به وه سازو سه متورو ته پلوه ده فهیه که له گه ل عه زیزدا دوا ده وام
 ده گه رانه ، چونکه عاده ته ن پاشاو کار به ده ستی گه وره ده ستو پیوه ندر
 حه ره سو هه یتو هوتیان له خزمه تدایه . جا به م پییه ده بی لهو کاته دا : که
 زوله یخا پیکیشی له یوسف کردوه وه قه صدی نه وهی کردوه که تۆله له یوسف
 بستنئین و یوسف ویستویه تی به رگری له خوی بکاو ته نانه ت هه موو هیژر
 توانای خوی بخاته کار بو دیفاع کردن له نه فسی خوی ، نا لهو کاته دا که ژا وهی

عه زیزی بینو. به ره مال هاتوتهوه، ئیتر له جیاتی نهوهی دیفاع بکا به ره
 ه رگا قاچاندویه تی و یستویه تی خوی رزگار بکا.

نهم به کورتی نهو رافه و تهفسیرانه بوون که بۆ نهم نایه ته به پیوستم
 زانی بیانخه مه بهردهستو بهوچوو گونجاوم زانین.

شایانی باسه هندی تهفسیری تر همن: که کاریگه ری نیسرائیلیاتیان
 پیوه دیاره پیوسته زۆر به حه زه ره. شتیان لی وه رگیرن چونکه چیروکتو
 تهفسانهی وهنده سهیرو سه مه ره یان هیناون که پیاو سه ری له گیلی و
 سافیلکهیی نهو موفه سیرانه سوپ ده مینی، بۆ نمونه یوسف و اراده نوینن: که
 شه هوه تو ناره زوی تینی بۆ هینابی و له زوله یخا زیاتر به کۆل بووی، وای
 نشان ده ده ن که خودا دهیه وی به به لگه لهو تاوانه ی وه گپری، به لام
 ناگه پرتمه. وینه ی باوکی له سه قفی هوده که چاو پنی ده که وی و قامکی خوی
 له داخان ده گه زی و ده لی: کور. نه که ی. چهند له وحه یه کی بۆ کیشراون: که
 نایه تی قورئانیان له سهر نووسراوه (به لی نایه تی قورئان) نه ی لی ده که ن که
 نهو کاره ناشرینه نه کا. به لام به مانهش دانه په تاو ناره زوی دانه مرکایه وه!!
 هه تا خودا جویرائیلی نارد مسته کۆله یه کی له سنگی یوسف داو پاشه و پاش
 گپرایه وه دواوه!!! نه مجار وازی هینا!!^(۱)

ده ی تو خوا نه گه ر نهمه وایی نازیه تی یوسف له کوی دایه و
 خورگرییه که ی چیه!؟

﴿كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ﴾ ناوا به و جوړه یوسف به گوتی
 مه یلی دلی نه کردو پرکیشی تاوانو خیانه تی نه کردو به داوینپاکی مایه وه،
 بهم جوړه یوسفمان له سهر پاکو خاوتنی و داوینپاکی په وهرده کردو راممان
 کرد له سهر بهرده وام بوون له سهر نهو رهوشته بهرزانه، بۆ شه وهی خراپه ی

(۱) سهیری (الاساس) ج ۵/ ۲۶۵۱ بکه.

خیانته‌و تاوانی زینا کردنی لی دور بخینه‌وه، بۆ نه‌وه‌ی له‌پیری
چاکه‌کاراندا بمینیتته‌وه نه‌چیتته ناو تا قمی سته‌مکارانه‌وه.

﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ﴾ بیگومان یوسف یه‌کیک بوو له‌به‌نده
راستاله‌کانی تیمه، دلسۆز بوو بۆ نایینی خودا، هه‌لبزار «بوو شه‌یتان
نه‌یتوانی له‌خشته‌ی به‌ری»!

جا وه‌کوو له‌پیشه‌و «ناماژه‌مان پی کرد زوله‌یخا که زانی یوسف من
نادا بۆ داواکه‌ی ویستی په‌لاماری بداو تۆله‌ی سه‌رپیچی لی بستینی،
(یوسف) یش ویستی به‌رگری له‌خۆی بکا به‌لام که بوره‌ازو به‌لگه‌ی خودایی
بینین، یان مه‌وکیبو که ژاوه‌ی عه‌زیزی میصری بینی به‌ره‌و مال ده‌هاته‌وه
برپاری‌دا هه‌لی‌و خۆی ده‌ریاز بکا، نیتر ﴿وَأَسْتَبَقَا الْبَابَ﴾ هه‌را دوکیان به‌ره‌و
ده‌رگای ده‌ره‌و رایان کرد؛ یوسف له‌پیشه‌وه زوله‌یخا به‌دواوه، یوسف
ده‌یه‌ویست بگاته ده‌رگای ده‌وشه‌و ده‌رچی، زوله‌یخا به‌دوا‌ی‌دا راده‌یکرد
ده‌یه‌ویست نه‌هیلێ له‌ده‌رگا ده‌رچی، له‌کاتی یه‌کتر راوانانه‌که‌دا زوله‌یخا
له‌دواو «له‌یوسف نزیک که‌وته‌وه ﴿وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ﴾ کراسی یوسفی
گرتو دراندی، ویستی له‌دواوه یه‌خه‌ی کراسه‌که‌ی بگری‌و بۆ دواوه
بیگپرتته‌وه نه‌هیلێ ده‌ریازز بی، یه‌خه‌ی کراس دراو له‌و کاته ناسکه‌داو به‌و
حاله‌ته سه‌رنج راکیشه موفاجه‌نه‌یه‌کی سه‌یر قه‌وما چونکه ﴿وَالْفَيَّا سَيِّدَهَا
لدى الباب﴾ هه‌ردوکیان؛ یوسفو زوله‌یخا لوتیان به‌لوتی عه‌زیزه‌یه
هه‌له‌ته‌قییه‌وه له‌ناو ده‌رگا‌که‌دا به‌ره‌و‌پوی بوونه‌وه!

نیتر زوله‌یخا هه‌ولێ دا به‌مه‌کرو حيله‌ خۆ له‌تاوانه‌که ده‌ریاز بکاو
تۆمه‌ته‌که وه‌پال یوسف بدا، وه‌لامیکى تاماده‌کراوی بۆ پرسیاریک که شیره
گومان‌اوییه‌که هه‌لیساندبوو خیرا دایه‌وه، ویستی تۆمه‌ته‌که بخاته نه‌ستۆی
حه‌زیه‌تی یوسف ﴿قَالَتْ: مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا؟﴾ وتی: نه‌وه سزی
نه‌و که‌سه‌ چیه! که بیه‌وی ده‌ستدریژی بکاته سه‌ر خیزانی تۆ؟ به‌لام له‌م

کاته‌ش‌دا چونکه زوله‌یخا ئه‌وینی یوسفی هه‌بوو، ترسی ئه‌وه‌ی هه‌بوو عه‌زیز، یان که‌سانی دیکه، برپاری سزایه‌کی بۆ بده‌ن: که یوسف له‌ناو بجی، بۆیه خیرا جوړی سزا‌که‌ی دیاری کردو وتی: ﴿إِلَّا أَنْ يُسَجَّنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ مه‌گهر به‌ند بکړی، یان دار‌کاریه‌کی باش بکړی سزایه‌کی به‌ئیش بدری. نیمامی رازی لیره‌دا چهند به‌لگه‌یه‌ک ده‌هینیته‌وو هه‌موویان نیشانه‌ی ئه‌وه‌ن که یوسف راست ده‌کاو زوله‌یخا درۆزنه:

۱- یوسف به‌روا‌لته له‌مالی زوله‌یخادا کوپله‌ بوو، کزیله‌ش هه‌رگیز ئه‌و ده‌سه‌لاته‌ی به‌سه‌ر خاوه‌نی خۆی‌دا نابێ.

۲- به‌چاو بیندرا یوسف رایده‌کره بۆ ئه‌وه‌ی ده‌ربجی‌و رزگاری ببی. ده‌ی که‌سی‌ک بیه‌وی له‌گه‌ل ناهه‌تیک‌دا رابویرئ ناوا له‌به‌ری رانا‌کا.

۳- زوله‌یخا خۆی نارایش دابوو، به‌جوانترین شیوه خۆی رازاند‌بو‌وه، به‌لام یوسف وانه‌بوو.

۴- له‌وه‌پیش‌و له‌و ماوه‌ دوورو درۆزه‌دا یوسف به‌داو‌نپیس مه‌شه‌وور نه‌بوو. حاله‌تی‌کی لی نه‌بیندراوه که له‌گه‌ل ئه‌و کره‌وه بگونجی.

۵- زوله‌یخا به‌صه‌را‌حه‌ت نیسه‌به‌تی فاحیشه‌که‌ی وه‌پا‌ل یوسف نه‌دا به‌لکوو به‌موجمه‌لی قسه‌که‌ی در‌کاند.

ئه‌مجار یوسف ده‌یه‌وی تۆمه‌ته‌که له‌خۆی دوور بخته‌وه. راستی ده‌در‌کینی‌و تۆمه‌تی پوچ‌و بی بناغه‌ ره‌ت ده‌کاته‌وه ﴿قَالَ هِيَ رَاوَدَّتْنِي عَنْ نَفْسِي﴾ فه‌رمووی: نه‌خیر وا نه‌هو من هیچ هه‌ستدرۆیه‌که‌م نه‌کردۆته سه‌ر ئه‌م ناهه‌ته به‌لکوو ئه‌و هه‌ولی‌دا به‌مه‌کرو حيله‌بازی له‌خسته‌م به‌ری، هه‌لم خه‌له‌تینی ئه‌و ویستی من که‌مه‌ند‌کیش بکاو من به‌قسم نه‌کرد، کیشه‌یان تیکه‌وتو هه‌ریه‌که‌یان ئه‌وی تری تاوانبار ده‌کردو به‌لگه‌ی له‌سه‌ر بی تاوانی خۆی ده‌هینایه‌وه، هه‌تا کار گه‌ییشته ئه‌وه ﴿وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا﴾ یه‌کی‌ک له‌خزمه‌کانی زوله‌یخا شایه‌تی‌دا وتی: سه‌یر بکه‌نو بزائن ﴿إِنْ كَانَ

قمیصه قدّ من قبل فصدقت وهو من الکاذبین ﴿نه گهر کراسه که یوسف له پیشهوه دادپاوه، نهوه زوله یخا راست ده کاو یوسف له پپری دروژنانه.

﴿وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قَدْ مِّنْ دُبُرٍ فَكَذَبْتَ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ نه گهر

کراسه که یوسف له دواوه دادپاوه نهوه زوله یخا درو ده کاو یوسف له راستگو یانه.

نه مجار ماوه تهوه بزانیڼ نه شاهیده کی بوو؟ له کوڼو چوڼ نه.

شایه تیه دی؟ نایا نه شایه ته له گهل عه زیزی میصردا بوو؟ له گهل مهو کیبی

نهو داده هاته وه حازری روداوه که بوو؟ یان عه زیز به تایبه تی له دووی ناردو.

روداوه که یوسف گیرپایه وه داوای نهوه ی لی کرد لهم باره وه برپاریک بدا، وه کوو

چوڼ باوه: که لهو حاله تانه دا پیاوماقو لیک له بنه مالیه ثافره ته که بانگ

بکریو به سمر روداوه که دا ناگادار بکریو رای وه ریگیری، به تایبه تی له نار

چینو توژیکی خوین ساردو فاسیدی وه کوو کومه لگای نهو سمرده مه دا.

نه مجار زانایانی ته فسیر ده باره ی نه شایه ته دواوه راپان هه یه:

نایا مندا ل بووه یان گه وره بووه؟؟ نایا ناده میزاد بووه یان کراسه که

بوو؟! که واپوو بو دیاری کردنی نهو شایه ته سی را دینه پیشه وه:

۱- نهو کابرایه کوپی مامی زوله یخا بوو، پیاویکی دانساو عاقل مه ند

بوو. که سهیری روداوه که یوسف و تی: نه گهر کراسه که یوسف له پیشه وه دادپاوه

نهوه زوله یخا راست ده کاو یوسف دروژنه، نه گهر درانی کراسه که له دواوه یه،

نهوه یوسف راست ده کاو زوله یخا دروژنه.. جا که سهیری کراسه که سان کرد

له دواوه دراپوو، نیتیر ناموزا که یوسف زوله یخا به زوله یخای گوت: ﴿إِنَّهُ مِّنْ كِذِّ

كُنْ﴾ واته: نه مه نیشی تو یه، نه مجار به (یوسف) یشی گوت: داوای لی

خو شپوون بکهو عوزر بیته وه.

۲- نهو شاهیده وه کوو نیبنو عه بباسو کومه لیک ده لیتن: مندا لیک

ساوا بوو خودا زمانی کرده وه دهستی کر به ناخاوتن.

ئیبنو جهریری طه بهری له ئیبنو عه بیاسوه ریوایهت ده کا ده فره موی: پیغه مبهر فره مویه تی: (تکلم اربع وهم صغار ابن شطه بنت فرعون، وشاهد یوسف، وصاحب جریج، وعیسی بن مریم) چوار کس به مندالی زمانیان پژاوه و کوه توونه ناخاوتن: کچی فیرعه ونو شایه دی یوسف و هاوه لی جوره یجو عیسی کوری مه ریم..

۳- شایه ته که کراسه دپاوه که بوو، ئیمامی رازی ده فره موی: ئهم رایه زۆر لاوازه، چونکه کراس به (اهلها) وه صفدار ناکری.

جا ﴿فَلَمَّا رَأَىٰ قَمِيصَهُ قَدْ مِّنْ دُبُرٍ﴾ که عه زیزی میصریان شایه ته که ته ماشای کرد، بینى: کراسه که ی له دواوه دپاوه، بهم پییه ده رکوهت: که راستگو یوسف و حق به لای نه وه وه یه، که له مه د دنیا بوو: ﴿قَالَ: إِنَّهُ مُرْسَنٌ كَذِبٍ إِن كُنتَ إِذْ كُنْتَ عَظِيمٌ﴾ وتی: نه وه له مه کرو حیلە ی تۆیه نه ی زوله یخا! نه مه به شیکه له قیله کانت، به راستی حیلە ی قیلە ی ئیه ی ئافرهت کاریگهرن له سه ر دلۆ ده روون، زۆر سه رسو وپهینه رن و پیاوان که و اه به زو و په بییان پی به رن، هه رگیز پیاوان قیلە ی و نازانن! بیگومان ئهم جو ره قسانه بو ئافرهت به سه ر نه نشت کردن نازمیدرین. چونکه وه پالدانی مه کریازی بو لای ئافرهت، ناماژه کردنه بو نه وه: که ژنیه تی ته واه و توانای میپینه یه تی زۆر به هیزه!! ﴿يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَٰذَا﴾ نه ی یوسف! نه و شته پاشگو ی بخه و گرنگی پی مه ده و باسی مه که و په رده پۆشی بکه!

نه مجار نامۆژگاری خانم ده کا: که حەزی له کۆیلە ی خۆی کردوه، له دواوه کراسی کۆیلە ی خۆی درانده و بهم تاوانه وه گیراوه! ده ئی: ﴿وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ. إِنَّكَ كُنتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ﴾ نه ی زوله یخا! تۆ تاوانباری داوای لی بردن له تاوانه کهت بکه، بیگومان تۆ له پیپی تاوانبارانی!

باسی بیتجه م له چیرۆکی یوسف

بلاو بوونه وهی هه والی جه زلیکردنی زوله یخا له یوسف به ناو نافر ه تانی

شارداو پیلانی زوله یخا

❦ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرْوَدُ فَتَنْهَى

عَنْ نَفْسِهِ ۖ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا ۚ إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكًا ۖ وَآتَتْ

كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا ۖ وَقَالَتِ أَخْرِجْ عَلَيْنَّ ۖ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ ۖ

وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ ۖ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا ۖ إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ

كَرِيمٌ ﴿٣١﴾ قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ ۖ وَلَقَدْ رَاودْنَاهُ عَنْ

نَفْسِهِ ۖ فَاسْتَعَصَمَ ۖ وَلَئِنْ لَّمْ يَفْعَلْ مَا ءَامَرُهُ لَيُسْجَنَ ۖ وَلَيَكُونَا

مِّنَ الصَّاعِرِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي

إِلَيْهِ ۖ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ

﴿٣٣﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ ۖ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ ۚ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ

الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ بَدَأَ لَهُمْ مِّنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ لَيُسْجُنَنَّهُ ۖ

حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٣٥﴾

پاش نهم روداو هاش عهزیز نه هات زوله یخاو یوسف لیکن دابری،
 نه زوله یخای ده رکرد. نه یوسفی گواسته وه بۆ شوینیکی دور، به لکوی
 ههروهنده ی پی کرا داوای له یوسف کرد روداو هه که پاشگویی بخاو په ده پۆشی
 بکاو نامۆزگاری زوله یخاشی کرد که خۆی به هه له کار بزانی و داوای لیبوردن
 بکا!!

رۆژان هاتو رۆیشتن و یوسف له مائی عهزیزدا مایه وه و زوله یخا شاژنو
 خانمی ماله. کاروباری قهصری عهزیز وه کوو خۆی ده رۆیشت. به لام قهصری
 لیپرسراوان دیواری تایبه تی خۆی ههیه ره نه جهر و کاره کهری تیدان، کاریکی
 ناوا له ناو حهره می عهزیزدا رویدا دانا پۆشری، کوردی وته نی: (قسه که وته
 زاری ده که وته شاری) چونکه بیته که بیته یه کی نه رتۆقرا حلییه و نافره تانی ناو
 نه و کۆمه لگا و بیته یه ئیش و کاریان نیه جگه له گیرانه وه ی باسو خواسی نه و
 روداوانه ی که له و ده ورو به ره یاندا رودا، بۆیه نهم هه واله به ناو نافره تانو
 خانمانی شاردا بلا بو وه، هه ره یه که به جۆریکی لی و ده داو هه ره که سه
 له لایهن خۆیه وه سه ره نه نشتی زوله یخایان ده کرد، که چۆن عاشقی کۆیله و
 بهنده ی خۆی بو وه!؟

ده فمر موی: ﴿وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ: امْرَأَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ
 نَفْسِهِ﴾ کۆمه لیکن ژنی هاوه ل و هاوشانی زوله یخا له ناو شاردا که وته
 (ته حاته و نه یه رۆ نه یه رۆ) وتیان: ژنه که ی عهزیز خه ریکی دلدار ی بو وه له گه ل
 غولامه که ی، هه می شه خه ریکی له خسته بر دنیه تی. ده یه وی رامی بکا و
 ده ستی له گه ل تیکه لاو بکا، به ده وامه له سه ره هه و لۆ ته قه ل لا بۆ رام کردنی
 ﴿قَدْ شَغَفَهَا حُبًا﴾ به راستی نه وین و خوشه و یستی نه و غولامه چو وه ته نا
 په ره ی دلی زوله یخا وه ﴿إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ بیگومان ئیمه له م باره وه
 زوله یخا به گومرا و سه ره لی شیوا و ده زانین، چونکه چۆن ده بی شازیکی وه کوو

زوله یخا ههز له خزمه تکاری خۆی بکا؟ که ی کۆیله و بهنده شیایوی ئه وه یه:
ژنی عهزیز دلداری له گهه بکا؟؟!

موحه ممه دی کوری نیسحاق ده فهرموئ: ژنه کان هه وائی جوانی و شزخو
شهنگی یوسفیان پئی گه ییشتبوو هه زیان ده کرد چاویان پئی بکهوئ، بهم قسه و
باسانه ی بلاویان کرده وه مه به ستیان ئه وه بوو زوله یخا وای بکهن یوسفیان
نیشان بدا و قه ناعه ت بکهن ئایا حه قیقه تی هه یه یان نا؟! مه به سنیان
نه صیحه تو نامۆژگاری نه بوو، به لکوو مه کریازی و قیل بوو بۆ ئه وه ی یوسف
ببینن..

﴿فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ﴾ کاتی که زوله یخا قسه و باسی ژنه کانی بیسته وه،
به ناشکرا ئه و قسانه یان بلا و ده کرده وه بۆ ئه وه زوله یخا بیان بیستیه وه رقی
هه لستیه و بانگیان بکا و یوسفیان نیشان بدا، پیلانه که یان سه ری گرتو
ویسته که یان هاته دی: ئه وه بوو: ﴿أَرْسَلْتُ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدْتُ لَهُنَّ مَتَكًا وَآتَتْ
كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهِنَّ سَكِينًا﴾ زوله یخاش قیلی خۆی له کردنه وه، بانگی کردن
بۆ خواتیک له مائی خۆی دا، کورسی و سه رینی بۆ ئاماده کردن خواردنیکسی بۆ
ئاماده کردن که پتویستی به وه بی به کێردو چه قوه له تی بکهن. که هاترو
کۆبوونه وه خواردنه که ی له بهرده م داناو هه ریبه که یان کێردیکی پئی دان، جا که
ژنه کان خه ریکی قاش کردنی خواردنه که بوون، ﴿وَقَالَتْ أَخْرِجْ عَلَيْنَهُ﴾
فه رمانی به یوسف کرد وتی: وه ره بۆ ناو ئه م ژنانه و خۆتیان نیشان بده! وای
دیاره یوسف له ژوریک دابوو نریک ئه و دیوه خانه ی ژنه کانی لئ کۆبوونه وه،
له ژنه کان نادیسارو له زوله یخا دیار بووه، به ئه نه قه سته بۆ ئه وه ی فیله که ی
سه ریگری کاتی که یوسفی بانگ کرد بێتسه ناویان: که ئه وان سه رگه رمی
قاشکردنی خواره مه نییه که بن، ده یزانی: که هاتنه ژوره وه ی یوسف بۆ ناویان
به ناگه هانو کتوپر کاریگه ر ده بی و رۆلی خۆی ده بینن..

بۆیه ﴿فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ﴾ که یوسف هاته ناویانو چاویان پیکهوت، زۆر به شکۆمهندی جوانو شوخ هاته بهرچاویانو سهریان له جوانیو پیاوه تی یوسف سوورپماو چاویان تی بریو بههۆی ته ماشا کردنیان بۆ نهو هۆشیان لای خۆیان نهماو له جیاتی نهو کێرده که له خواردنه مه نییه که بنێزو پیتی قاشقاش بکهن دهستی خۆیان بری، دهستو پهنجهی خۆیانیان بریندار کردو به خۆیان نهزانیو ههستیان به نازاری برینه که یان نه کره. ﴿وَقُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا هَذَا بَشَرًا اِنْ هَذَا اِلَّا مَلَكٌ كَرِيْمٌ﴾ هه موو وتیان: پاکو بی عهیبی بۆ خدا، خدا هه موو تواناو هه لاتیکی ههیه، به راستی نه مه جیگای سهر سوورپمانه، خدا توانای به سهر هه موو شتی کدا ههیه و ده توانی ناده میزادی ناوا شوخو شهنگ دروست بکا. نه مه ناده میزاد نهو فریشتهیه کی ریزدارو خاوهن قه دره له شیوهی ناده میزادا خۆی ده نوینی!! دلنایه نیه له مه و دوا سهر نه نشت ناکه ینو هه رچی ده که ی خۆی خۆته، کی ده توانی له بهرام بهر نه م کورپه لاوه شوخو شهنگدا خۆ راگری؟!

پێغه مبهر ﷺ ده فهرموئ: شهوی (نیسرا) له ناسمانی سییه م به لای یوسفدا تپه پریم بینیم نیوهی جوانی درابوویه.

نیمامی رازی ده فهرموئ: ژنه کان که چاویان به یوسف کهوت نیشانهو شکۆمهندی پێغه مبهرایه تی و داوینپاکی و بی تاوانیانیهان به سهر وه بینیه، بۆیه خیرا دیاردهی شه هوه تی به شهری ره و شتی ناده میزادیان لی دارپنیو ره و شتی فریشته یان بۆ چه سپاند. جا زوله یخا که گوئی له شایه دی ژنه کان بوو هه لسه کوتیانی بینیه وای زانی: سهر که وتوووه داشی سواره! ههستی کرد: که ژنه کان له جوانی یوسف سهریان سوورپماوه گیرۆدهی جوانیو شوخی بوونو کهس له ناستی جوانیو شکۆمهندی نه ودا خۆی ناگری، بی شار دنه وه به دهنگی بهرز ﴿قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنِي فِيهِ﴾ وتی: ناخر نا نه م جوانو دلر قینهیه: که خۆتان به چاوی خۆتان دیتان و دیتان له جوانی سهر سام بوونو گیرۆدهی

ئەوینی بوون، ئەو غولامەییە: کە ئیو سەرزەنشتی منی لەسەر دەکەنو
رەخنەم لی دەگرن، دەپروانن خۆتان چیتان بەسەر هاتو چۆن بەبیینینی
شاگەشکەو سەرسام بسوونو دەستی خۆتان بریندار کردو هەستان بەتازاری
بریندارییە کەتان نەکرد.

سەرنج بدەن هەرچەندە یوسف لەزولە یخا نزیک بسووو دەبواوە بەوشە
(هذا) کە بۆ موشاروئیلەیی نزیك بەکار دی ئیشارە ی بۆ بکردایە، کەچی
بەوشە (ذلك) کە بۆ موشاروئیلەیی دوور بەکار دەهیندری ئیشارە ی بۆ
کرد، تا ئامازەبی بۆ بەرزی پلەو پایەو شکۆمەندی جوانی و شوخو شەنگی
و کەو ئەو بلی: ئا ئەو یە: ئەو گەنجە دلپۆینە شوخو شەنگیە کە من
گیرۆدە ی ئەوینی بومو دلی لی ستاننومو حەجمینی لی بریومو مەستو
مەدهۆشی کردوم، ئەمن عوزرم هەییو چارم ناچارە، کەس خۆی لەبەرەمبەر
جوانی ئەودا ناگرێ، ئیتر من چۆن خۆم پێ بگیرێ!!؟ جا: کە ئەو حالو
وەزعی ئیو بێ لەم ماوە کەمەدا، ئەدی من چیبکەم و چۆن هەلکەم: کە ئەو
هەموو کاتی لەمەلەو لەگەڵەو چارم لێیەتی. بۆیە لێتانی ناشارمەو دانێ
پیا دەتیم: ﴿وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ﴾ بێگومان چۆن ئیو
سەرسام کرد، منیشی ئاوا سەرسام کردو، بەراستی من زۆرم پێکیشی لی
کردو، هەوڵم داو بۆ رامکردنی کەوی بوونی بۆم، بەلام ئەو خۆی
بەدەستەو نەداو و خۆی گرتووە.

ئەمجار زولە یخا بالادەستی خۆی رادەگەییەتی و هەرەشە توندو تیژی
ناپاستە دەکا، جاریکی تر حەزلیکردو ئەوینی خۆی بەناشکراو بێ پەردە
لەناو ژنەکاندا رادەگەییەتی و دەلی: ﴿وَلَمَّا فَعَلَ مَا أَمَرُ لَيْسَ جَنًّا وَلَكِنْ أُنَا
مِنَ الصَّاغِرِينَ﴾ سۆیند «هەخۆم عەهلەو پەیمان بێ، ئەگەر ئەو ی من لەوم
دەوی ئەنجامی نەدا، ئەو ی فەرمانی پێ دەکەم پابەندی نەبێ، بەتەشکێد
دەخریتە بەندینخانەو دەچیتە ریزی پێرو تا قمی زەلیل و چەوساوەکانو داماو

ده‌کرئ، چونکه می‌رده‌کم همرچی پی بلیم به‌گویم ده‌کاو سهرپیچی فەرمانم نا‌کا. چۆنم بوی ناوا سزای ده‌دا ده‌یخاته کوونه ره‌شی به‌ندینه‌خانه‌وه زه‌لیلو داماوای ده‌کا!

حه‌زهره‌تی یوسف بۆ خۆی گوئی له‌م هه‌ره‌شانه‌یه‌وه ده‌زانئ که سزای بۆ توند ده‌کرئ، له‌وه‌پیش هه‌ره‌شه‌ی لی کرد به‌لام وا توندو تیژ نه‌بوو، هه‌ره‌شه‌ی به‌ندکردنی لی کرد به‌به‌ندکردنیک سادو بۆ بازار له‌وانه‌ بوو به‌به‌ندکردنی له‌هۆده‌یه‌کی باله‌خانه‌که‌دا کیفایه‌ت بکری!

به‌لام نه‌مجاره هه‌ره‌شه‌کانی توندو کاریگهرن، به‌تایبه‌تی که باسی سوکایه‌تی پیکردنو زه‌لیل کردنو داماو کردنی تیدا بوو، نه‌فسی به‌رزو ناسک نه‌م جۆره هه‌ره‌شانه‌ی له‌سه‌ر شان گرانه، به‌تایبه‌تی نه‌فسی یوسف که تا بلی ناسکو به‌رزو هه‌سساس بووه. ناخۆشترین بازارو ناخۆشی لای نه‌و جۆره نه‌فسانه سوکایه‌تی پیکردنو داماو کردنه.

جا وه‌کوو له‌سییاقی نایه‌ته‌که‌ی دوا‌یی ده‌رده‌که‌وئ، هه‌موو ژنه‌کان دانیان به‌وه‌دا نا: که ئیختیاریان له‌ده‌س داوه‌و به‌رامبه‌ر به‌جوانی یوسف سه‌رسامو ساتو هه‌یران بوون، ئیتر ژنه‌کان ده‌ستیان کرد به‌نامۆژگاریکردنی هه‌زهره‌تی یوسفو هه‌ولیان دا: که‌وای لی بکه‌ن له‌وه‌ دوا سهرپیچی فەرمانی زوله‌یخا نه‌کا، بۆ نه‌وه‌ی گیرۆده‌ی زیندانو سوکایه‌تی پیکردن نه‌بی!

ئه‌للا ئه‌للا به‌راستی نه‌مه مه‌وقیفیکه‌ کێو به‌له‌رزه‌ دینی‌وه هه‌ستو شعور ده‌هه‌ژینی، به‌هه‌زترین که‌س ناتوانئ خۆی بۆ رابگری، نه‌وه‌تا ئافره‌تیکه‌ مه‌که‌ربازی ناز لی گیراو په‌رده‌ی هه‌یای خۆی دراندوه‌و له‌به‌رده‌م کۆمه‌لیک له‌ژنانه‌ خه‌زانه‌ ئه‌شرافه‌کانی شاری مصردا نه‌یینی ناو دلی خۆی ئاشکرا ده‌کا، په‌رده‌ له‌سه‌ر روداو‌ه‌کانی ناو باله‌خانه‌ی عه‌زیزی میصر لاده‌دا. هه‌زهره‌تی یوسف له‌به‌رامبه‌ر نه‌م هه‌ره‌شه‌و ترسانده‌دا په‌نا بۆ باره‌گای په‌روه‌ردگار ده‌باو له‌خودا ده‌پارێته‌وه پشته‌ی بگری‌وه‌ بیپاریزی ﴿قَالَ: رَبِّ السَّجُنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا

تدعوننی الیه و تی: خودایه! به ندینخانه له لای من زور خوشتره لهو کاره
ناشیرینه ی: که نهو ژنانه داوام لی ده کمن نه نجامی بدهم!

﴿وَالَا﴾ نه گینا خودایه! نه گهر تو پشتیوانم لی نه که یو فرتو قیلی نهو
ژنانم لی لانه دهی ﴿أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾ لهوایه نه بکهومه
داویانه وه مه یلیان بده من، ده ست بکه م بهر اواردن له گه لیان دا، نهو کاته
ده چمه پی پی ناره ژوبازانو نه فامو گومر ایا نه وه!!

نه مه نمونه ی نزاو پارانه وه ی شاده میزادی خودا ناسو خزناسه: که
هر گیز به بی تاوانی و خوراگری خوی له خوی بایی نابی، ده پارپتیه وه خودا
زیاتر پشتیوانی بکاو یارمه تی بدا بو رزگار بوون له فرتو قیلی
هه لئه تی نه مران. واته: ده لی: خودایه! نه گهر تو پشتگیریم نه که یو هر
به ته ما خوم بم، نه وه من هیزی بهرنگاری کردنی نهو ژنانم نیه، بویه من
هانا بو قایی باره گای تو دینم، په نا به هیزو توانای تو ده بم، هر نه تو ی
پشتیوانو په نام، خودایه بی پشتیوانی خوم مه که!

﴿فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ﴾ په روه ردگار وه لامی دوعاو پارانه وه که ی دایه وه نزاو
لالانه وه که ی وهرگرت ﴿فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ﴾ شه پو نه گبه تی و فرتو قیلی
ژنه کانی لی لادا، پاراستی له وه ی بکه ویتسه تیو داوی هه وه سبازی و
شه وه ته وه، وه زعیکی وای ره خساند که دلی عه زیز هاته سهر نه وه یوسف
لهو باله خانه دوور بخه نه وه، بیگومان خودا شنه وایه به دوعاو پارانه وه ی
نهوانه ی په نای بو ده بن، زانایه به راستی بیرو باوه پیرانو ده زانی حالو
وه زعیان چونه و چییان بو باشو بهر ژه وه ندییان له چی دایه!!

خودا پاریزگاری کرد، په روه رده ی کرد به شیوه یه ک که شیایو په روه رده
کردنی پیغه مبه ران بی!

نه وه بوو لهو ته مه نه گه نجی به داو ویرای نهو بارو دۆخه ی بو نهو
ره خسابو و خوی دوور گرت له وه ی ده ست له گه ل ژنی عه زیزی میصر تیکه ل

بکا، که شهویش له نهو پهری جوانی و نازکی دا بوو، و پرای جوانی سروشتی
خویشی نارایش دابوو و هندهی تر خوئی به جوان دهواندا!

له ترسی خوداو به ته مای پاداشی قیامت، چوونه ناو به ندینخانهی
هه لێژاردو مه بهستی زوله یخای رهت کزده وه... هه تا دنیا دونه یه یوسف
نمونه ی گهنجی داوینپاکی خۆپاگرو له خودا ترسه و پیشه وای گهنجانی
داوینپاکو ههستپاکه. به کورتی پیغه مبه ره هه لێژاردی خودایه و هر نهو
جوړه هه لێسته ی لی چاوهروان هه کری!!

له سه حیحدهین دا هاتوه: پیغه مبه ره ﴿سبعة يظلم الله في
ظلمه، يوم لا ظل الا ظله: امام عادل، وشاب نشأ في عبادة الله، ورجل قلبه معلق
بالمساجد، اذا خرج منه حتى يعود اليه، ورجلان تحابا في الله، اجتمعا عليه
وتفرقا عليه، ورجل تصدق بصدقة فأخفاها، حتى لا تعلم شماله ما انفق
يمينه، ورجل دعتة امرأة ذات منصب وجمال، فقال اني اخاف الله، ورجل ذكر
الله خاليا ففاضت عيناه..﴾ واته: ههوت كهس هه ن خودا روژی قیامت
دهیانخاته ژیر سیبه ری عمرشی خویه وه، له روژیکدا جگه له سیبه ری عمرشی
خودا چ سیبه ری تر نین: پاشایه کی دادپهروه، گهنجیک که به خودا په رستی
پهروه ده بوو، پیاویک دلێ په یوه ست بئ به مزگه وته کانه وه، که هاته
دهروه له مزگه وتیک هه زی لی بئ به چیته وه ناوی، دوو پیاو له بهر خاتری
خودا په کترین خوش بو، له سه ره خو شه ویستی خودا کوینه وه، له سه ره
خو شه ویستی خوداش لیک جیا بینه وه، پیاویک مالی خوئی بیه خشی
به نهینی، به جوړیک لای چه پی نه زانی دهستی راستی چی به خشیوه. پیاویک
شافره تیکی خاوه ن پله و پایه و شوخو شهنگ بانگی بکا بو داوینپسی،
له وه لامدا بلێ: من له خودا ده ترسم، پیاویک به ته نیاو له شوینیک چی چۆلدا
خودای بیر به کویته وه له ترسی خودا به گریاو چاری ناو بریژن.

﴿ثُمَّ بَدَأْ لَهُمْ مِنْ آوَايَاتٍ لَيْسَ جُنَّتْهُ حَتَّىٰ حِينٍ﴾ جا پاش ماوه یه کی
 کهم له کپکردنه وهی باسی شه م روداوه، دواى شه وهی نیشانهی راستی و
 داوینپاکى یوسفیان بو ده رکهوت، عهزیزو زوله یخا و پدیوه نداران وایان به باش
 زانی: که تا ماوه یه ک یوسف بخه نه به ندینخانه وه، بو شه وهی وای نیشان
 بدهن: که یوسف ویستویه تی دلی زوله یخا بو لای خوی رابکیشی و هه ولی
 کاری نادرستی داوه، همر له سهر شه تاوانه مه وهوومه بی بناغه یه وه له سهر
 داخوازی خیزانی عهزیز که وادیار به سهر میرد که ی دا ده ست رژیشتوو
 بووه و عهزیز له حاندای دا هیچ ده سه لاتیکی نه بوه، بویه ویستی ره زامه ندی
 ژنه که ی به ده ست بیئی و به ههر نرخیک بی رازی بکا.

وا پی ده چی زوله یخاش له به رو بومی هه و له کانی نا ئومید بووه و
 زانیویه تی هیچی ده ست ناکه وی؛ ههروه ها له وانه یه هه و له که زیاتر ته شه نه ی
 کردبی و به ناو خه لکدا بلاوه ی کردبی، نه مجار بو گیرانه وهی سومعه و
 نیعتیار بو بنه ماله ی عهزیز، هاتن به یاری به ند کردنی یوسفی بی تاوانیان دا.

باسی شه شه م له چیرۆکی یوسف

یوسف له به ندینخانه دایه و بانگه وازی بو ئایینی هه ق ده کا

الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾ قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَأُكُمَا
 بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ذَٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ
 مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِيِ إِتْرَهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانُوا
لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى
النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ يَصْحَجِي
السَّجْنَاءُ أَرْيَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ
﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ
وَأَبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ
أَمْرٌ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

دوای نموهی عه‌زیزو راورژکاران بریاریان دا حه‌زره‌تی یوسف بخه‌نه
به‌ندینه‌خانه‌موه همره‌چنده دلنیا بوون له‌پاکی و بی تاوانی و داوینپاکی! نه‌مجار
لیره‌دا په‌روه‌ردگار باسی جی به‌جی کردنی برپاره‌که‌ی عه‌زیزو دارو ده‌سته‌که‌ی
ده‌کا: که بریتییه له‌به‌ند کردنی یوسف. جا که یوسفیان خسته به‌ندینه‌خانه‌موه،
دوو خزمه‌تکاری پاشاشیان له‌گه‌ل دا ناره‌ده به‌ندینه‌خانه‌موه. ده‌فه‌رموی:
﴿وَوَدَّخُلَ مَعَهُ السَّجْنُ فُتْيَانٌ﴾ واته: کاتی و یستیان یوسف به‌ند بکه‌زو به‌ندیان
کرد، و پرای حه‌بس کردنی یوسف دوو خزمه‌تکاری پاشاشیان به‌ند کردن.
نه‌مه‌ش ریکه‌وت نه‌بوو به‌لکوو ته‌قدیری خودا وا بوو. نه‌م دوو خزمه‌تچیانه
به‌تاوانی نه‌وه زیندانی کران گوايه: و یستویانه پاشا ده‌رمانخواردوو بکه‌ن!

جا به هژی ده نگدانه وهی ده نگوباسی روداوی ناو مائی عه زیزی میصره وه، ده رکردنی بریار به زیندان کردنی یوسف بلا و بۆوه، خه لک زۆریان دَلنیا بوون له وهی: که یوسف کورپکی به حورمه تو دَلو داوینپاکو خاوه نه فسیکی به رزو پاکه، له م رووه وه دوو خزمه تکاره کانی پاشا باوه رپان پی پی پتمو بوو، وه گری بوونو زانیان: که یوسف شیایو ئه وه یه: ته گبیرو راویژی پی بکریو داوای مانا لیدانه وهی خه ونیشی لی بکری.

سییاقی نایه ته کان باسه که زۆر به کورتی راده نوینی و هه لسو که وتی یوسف له زیندان دا کورت ده کاته وه باسی ئه وه ناکا: که ده سپاکی و داوینپاکی و صالحو زانیی و دانایی یوسف به ناو زیندانه کان دا بلا وهی کردو، بووه جیگای بتمانهی خه لکانی ناو به ندینخانه که، که ژماره یان زۆر بوو، زۆری له وانه تیدا بوو: که به ختی رهشیان رۆژگارێک خستبوینه ناو قه صرو باله خانه کانی پاشاو دارو ده سته کانی و توشی هه له یه ک بوونو له زیندانیان په ستاو تبوون.

سییاقه که ئه م زانیاران هه موو کورت ده کاته وه، بۆ ئه وهی نمایشیک رانوینی، نمایشی یوسف له به ندینخانه داو له ته نیشتی دا دوو گه نج وه گری بوونو هاتوونه لای ته عبیری خه ونیان بۆ لیک بداته وه، خه ونیان بینیه وه بۆ یوسفی ده گیرنه وه داوای ته عبیری راستو دروست بۆ خه ونه کانیانی لی ده که ن. چونکه نیشانه ی پاک و چاکی و خودا په رستی و نه خلاق جوانی یان تیدا به دی ده کرد.. هاتن به نۆره خه ونه کانیان بۆ گیرایه وه: ﴿قَالَ أَحَدُهُمَا: إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا﴾ یه کیکیان وتی: له خه وما دیم تریم ده گوشی و ده مکرده شه راب بۆ پاشا ﴿وَقَالَ الْآخَرُ: إِنِّي أَرَانِي أَجْمَلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْزًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ﴾ ئه ویتریان وتی: له خه وما دیم نايم له سه ر سه رم دانا وه و بالنده داته بارین به سه رماو له و نانه یان ده خوارد! ﴿ثُمَّ بَنَيْنَا مِنَّا وَبَنَيْنَا﴾ وتیان: ده مانه وی مه عنای ئه م خه ونانه مان پی بفرمووی: بزانی چو ده گه یه نن ﴿إِنَّا نُرَاكَ مِنَ الْهُنَنِ﴾ بیگومان ئیمه و ده زانیان جه نابت مروقیکی لیزانو له پی پی پیاو چا کانی و

له ته عبیری خهوند دا زور شاره زا کارامهی. پیاوکی مروف دوستی و خیر و چاکهی ناده میزادانت دهوی.

حه زره تی یوسف که زانی نهم دوو خزمه تکار نه وهنده بتمانیهان پییه تی و خودای مه زنیش ناگاداری کردبوو له وه: که مهی گوشه که یان رزگاری ده بی و ده چیه لای پاشاو ریزی لی ده گیرئ، ویستی نهم هه له بقوزیته وه و خوی ده ربخاو بیرو باوه پری صه حیعی خوی بلاو بکاته وه و بانگه وازی بکا بو خودا پهرستی و نهرکی سهرشانی خوی شه نجام بدا، نیتر لی برپا بو بانگه وازی کردنی دوو خزمه تکاره کهو به ندیه کانی تریش بو یه کتا پهرستی و وازهینان له بتپهرستی!

بهر کوئو ریخوشکه ره یه کی بو قسه کانی دامه زراند ﴿قَالَ: لَا يَأْتِيَكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَاتُكُمَا بُتَّوْا بِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا﴾ پیی فهرموون: من نه ک ههر بو ته عبیری خهون پرسم پی ده کرئ، به لکوو خودا زانیاریه کی وای پی به خشیوم: ههر خواره مه نییه ک له لایمن کار به ده ستو ناشپه زی زیندانه وه بو نیوه ره وانه ده کرئ بو خواردن، پیش نه وهی خواره مه نییه که بگاته لاتان، ده زانم خواردنیکه ده توانم هه والتان بده من چ جوړه خواره مه نییه کهو خواردنی سودی هیه بو تان یان زیان! ﴿ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي﴾ نهم زانیاریانه لهو زانیاریانه یه که خودای خوم فیری کردوم. وه من به هه وانه قیری نهم زانستانه نه بووم، نه پنی نهم به هره و سهروه ریانه نه وه یه: که ﴿إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾ من ده ست بهرداری نایینی گه لو نه ته وه یه ک بووم: که پروایان به خودای تاکو ته نیا نیسهو پییان وای نیه روژی قیامت هه بی و برپا ناکه زیندوو بوونه وه هه بی و پسا داشو سزا له سهر چاکه و خراپه بدریته وه.

مه بهستی بهم گه لو نه ته وه یه: بنه ماله ی عه زیزی میصر دارو ده سته ی پاشاو نهو خه لکه یه که وای به سته ی نهوان بوون.

هه لئه ته دوو خزمه تکاره کهش له سهر نایینی دارو ده سته ی پاشاو
عه زیزی میصر بوون، به لام هه زره تی یوسف راسته و خو کوفرو بی دینه یه که
نا راسته ی خودی نهوان ناکا، به لکوو به شیوه یه کی گشتی وه پالی گهله که یانی
دهدا بو نهوی نهوان نیحراج نهکا.

ده شگونجی مه بهستی به گهلو نه توه کافرو بی دینه که که نه عانییه کانو
خه لکانی تری دانیشتوی فهله ستینو نهو میصریانه بی که خودا درۆز نه ی
جوړاو جوړیان ده په رستن، هه یانبوو خوړیان ده په رست، هه بوو گویره که
په رست بوو، هه بوو فیرعه ون په رست بوو، نهوانه هه چیان پروایان وا نه بوو که
روژی قیامت هه بیو پاداشو سزای تیدا وهریگیر توه!

﴿وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ﴾ من شرنی نایینی
باوکتو باپیره کانی خوّم که وتووم: که یه عقوبو نیسحاقو نیبراهیم،
هه موویان پیغه مبهری رهوانه کراو بوون، بانگه وازیان بو یه کتا په رستی
کردوه..

که ده فهرموئ: (آبائی) ناماژیه به توه: که باپیریش حوکی باوکی
هه یه. هه روه ها خانه واده ی نهو خانه واده ی پیغه مبهرایه تییه. له بنه ماله ی
پیغه مبهرا نه، نه مەشی بو نهو راگه یاند: که سهرنجیان رابکیشی و هه لیان نی
بو نهوی گوئی لی بگرنو شوین قسه کانی بکهون!

نه مجار په یروو پروگرامی پیغه مبهرا نه به شیوه یه کی گشتی دیاری
ده کاو ده فهرموئ: ﴿مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ ناگونجی و بو نیمه
رهوا نیو نابی: که شهریکو هاوهل بو خودا دابنن، هه رگیزاو هه رگیز هیچ
شتیک ناکهین به شهریک بو خودا.

﴿ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ﴾ ثم ربازو په یروو پروگرامه
پیروژه یه فهضلو به خششی خودایه به سهر نیمه ووه به سهر نهو که سانه شهوه
که نیمه پیغه مبهرا نین ﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾ وه لی زوربه ی

ئاده میزاد نازانن که ئەم بەهره یه چەند بەرزو پیروژو پاکه، شوکرو سوپاسی
پهروردگار ناکەن، که ئەم نایینه ی بۆ ناردون له جیاتی شوکر شه ریکی بۆ
داده نین، بیر له داهاتووی خۆیان ناکه نه وه. ههست بهو نيعمه ته مه زنه ناکەن
که ناردنی پێغه مبه رانه بۆ سه ریان!

ئەمجار دوا ئەوه ی: که هه زره تی یوسف بته پرستی پوچ کرده وه و
بته پرستانی به گومراو نه فام دانان، پێغه مبه رايه تی چه سپاندو بانگه وازی کرد
بۆ یه کتاپه رستی خالیصو بێ خه وشرو داننان به هه بوونی خودایه کی تاکو
ته نیا ده فهرموئ: ﴿يَا صَاحِبِ السِّجْنِ! أَلْزَبَابُ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ؟﴾ ئە ی دوو هاوڕێکانم لهم به ندینه خانه یه دا! ئە ی هاوه لانی زیندانم!
نایا په رستنی چەند خودایه کی جیا جیا لیوه لهوئ، په رستنی چەند
خودایه کی دژ به یه کی جوداواز له زاتو صیفاتدا: که ئەم جوداوازی به یان
سه رده کیشی بۆ کیشهو به ره نگاری کردنی یه کتریو تیکچوونی بوونه وه
له ناکامدا، نایا ئەو «باشتر» بۆ ئیوه و غه یری ئیوه ش له به ره ی هینانی سودو
گێرانه وه ی زیانو ناگاداری کردو چاودیری کرد! یان خودایه کی تاکو ته نیاو
خاوه ن ده سه لاتو بێ ناتاج له هه موو شتی، که هیه چ شتیکی نه به توانی
به رامبه ری بوه ستیو نیشی لی تیک بدا، خودایه کی بالاده ستو زاله به سه ر
هه موو شتیکندا! نایا ئەم خودایه باشتره یان ئەو خودا درۆزنانه ی ئیوه که
هیچیان پێ ناکرئ؟؟

ئەمجار هه قیقه تی خودا درۆزنه کان ده رده خاوه ده فهرموئ: ﴿مَّا تَعْبُدُونَ
مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمِيتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ﴾ ئیوه که عیبادەت بۆ ئەو خودا
درۆزنانه ده که نو له جیاتی خودای مه زن ده یان په رستن، له راستی دا عیبادەت
بۆ چەند شتیکی ده که ن که شیایو عیبادەت بۆ کردن نین چونکه خودا نین،
بۆ خۆتان ناوتان لی ناو، ئیوه و باوکتو باپیرانتان به نا په وا به خوداتان داناو
﴿مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ﴾ خودای مه زن هیه چ به لگه و نیشانه یه کی له سه ر

به خودا دانانیان نازل نه کردوه تا بیکه نه بیانوی عیبادهت بۆ کردنیان، نهوانه بۆ خوتان ناوتان ناوان خودا، هیچ به لگمو دهلیل له سهر خودایه قی نهوانه نیه.
﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ﴾ حوکمو فرمانو خاوه نیه قی هه مووی ههر هی خودای تا قو ته نیایه..

﴿أَمَرَ إِلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾ نهو خودایه قی من ده پیه رستم فرمانی به بهنده کانی کردوه: که جگه له نهو عیبادهت بۆ که سی تر نه که من، نهو هی من بانگموازی تان ده که م بۆ په رستنوی دلسۆزی بۆ جی به جی کردنی فرمانه کانی، نهو خودای حه قو نایینی په سهندو راستو به جییه، نهو نایینه یه خودا فرمانی پی کردوین په پیهوی بکه یزو به لگمو دهلیل له سهر راستو په سندی نازل کردون!

﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به لام زوریه قی زۆری ئاده میزاد نازانن: که نهو نایینی حه قو خودا په سندهو ریبازیکی شه قامه ریمو هیچ خوارو ختیچه کی تیدا نیه!

تا بهو جۆره به م چند وشه کورتو پر مانایانه هه زره قی یوسف هه موو نیشانه یه کی نایینی خودا په سندی رهنگریژ کرد، هه موو بنه ماو پیکهاته قی عه قیده قی راستو رهوانی شی کردوه، هه موو پایگاو سهنگره کانی شیرکتو بته رستنوی مله ورانی وه له رزه هیئا.

بیگومان طاغوتو مله وره کان ههر که له شوینیکی جی پی خۆیان کردوه، یه کسه ر داوای تایبه تترین ده سه لاتی خودای مه ززو تاکو ته نیا ده که من، داوای ربوبیهت ده که من؛ داوا ده که من خه لک گهرد نکه چی فرمانو یاسایان بن، پابه ندی قانونو نیظامیان بن.

ناشکراشه ده ره به گنو مله ور کاتی سه ره ه لده ده نو پهیدا ده بن: که نایینی حه قو راست له گۆرئ نه بی، کاتیکی طاغوت پهیدا ده بن: که نایینی حه قو خودا په سهند له دلی ئاده میزاده کان دا ره گی دانسه کوتابی، ههر کاتی دلو

دەروونی ئادەمیزادە کان بە ئیمانی ساغ و پتەو ئاوەندان بێ، مله‌وران جیگیان
نابیتەوه، بە لک‌وو ناتوانن سەر دەریین!

بەشی هەوتەم لە چیرۆکی یوسف

مانا لێدانەوه‌ی یوسف بۆ خەونی هاوێلانێ بەندینه‌خانه

يُصَنِّجِي السِّجْنَ أَمَّا أَحَدُكُمَا
فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ
مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾ وَقَالَ لِلَّذِي
ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا أَذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَنَاهُ
الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ

پاش ئەوه‌ی: هەزەرەتی یوسف باسی یەکتاپەرستی و پێغه‌مبەرێه‌تی بۆ
هاوێلانێ کرد، ئەمجار هاتە سەر تەعبیری خەونەکانیان و فەرمووی: ﴿يَا
صَاحِبِي السِّجْنِ! أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا﴾ ئە‌ی دوو هاوڕێی زیندانم!
یەکیکتان، واتە: ئەوه‌تان: کە لەخەویدا بێنیویه‌تی تری‌ی دە‌گوشی و دە‌یکرده
شەراب بۆ پاشاکە‌ی! ئەوه‌ دە‌گەریتەوه‌ بۆ سەر کاری پێشوو‌ی وە‌کوو جاران
مە‌ی پێشکەش پاشا دە‌کا.

﴿وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ﴾ بە‌لام ئە‌وێترتان ئە‌وه
تاوانبار دە‌کری‌و حوکمی ئێ‌عدامی بە‌سەردا دە‌دری‌و تە‌نفیز دە‌کری‌و

هه‌لده‌هاوه‌سری به‌سمر سیداره‌وه بو چاو ترساندن خه‌لک به‌سیداره‌وه ده‌مینیت‌هوه، بالنده‌وه په‌له‌وه‌ری گوشت خور له‌گوشتی سهری ده‌خون!
 ده‌گیرنه‌وه ده‌لین: حه‌زره‌تی یوسف به‌ئه‌میانی گوت: خه‌ویتیکی خراپت بینیه، دواي سئ روژی تر پاشا هه‌لت ده‌هاوسیو بالنده له‌گوشتی سهرت ده‌خون، نه‌مه‌ ئاماژه بو نه‌وه ده‌کا: که نه‌م ناشپه‌زه تاوانبار کراوه به‌ژه‌ه‌راویکردنی خواره‌مه‌نی پاشا.

هه‌روه‌ها ریوایه‌ت کراوه: که یوسف مه‌عنای خه‌ونه‌کانی بو لیکن دانه‌وه، وتیان: درۆمان کردو خه‌ونمان نه‌بینیه. ئیتر حه‌زره‌تی یوسف فهرمووی: ﴿قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ﴾ له‌سهری مه‌رۆن کار له‌کار ترازاه‌وه نه‌وه‌ی پرسپارتان ده‌ریاره‌ی هه‌بوو هاته‌ جیو برایه‌وه، واته: ناکامی زیندانی کردنتان له‌روانگه‌ی ته‌عبیری خه‌ونه‌کانتانه‌وه نه‌مه‌یه: که من بۆم شی کردنه‌وه..

نه‌مه‌ راست ده‌رچوو، یوسف به‌هاوه‌له‌کانی راگه‌یاند: که نه‌مه‌ دیته‌ جیو به‌چاوی خۆتان ده‌بینن، چونکه‌ خه‌ون له‌سهر قاچی بالنده‌یه تا مانای لی نه‌ده‌یه‌وو نایه‌ته‌ جی، ههر کاتئ مه‌عنات لی دایه‌وو دیته‌ دی.

ئیمام نه‌حمه‌د له‌مه‌عاویه‌ی کورپی (حَیْدَة) و» ریوایه‌ت ده‌کا که پیغه‌مبهر ﷺ فهرموویه‌تی: (الرؤيا على رجل طائر مالم تعبر، فاذا عبرت وقعت)

ناشکراشه‌ حه‌زره‌تی یوسف به‌هه‌وانته‌ وه‌لامی نه‌دانه‌وه، مانا لیدانه‌وه‌که‌ی له‌شکئو گومانه‌وه‌ سه‌رچاوه‌ی نه‌گرتوه‌وه، به‌لکوو له‌سروش و نیگای خودایی‌یه‌وه هه‌لقولاوه‌وه پشتی به‌وه سه‌رچاوه‌وه رونه‌ به‌ستوه‌وه، سروش و نیگاش یه‌قین و دلنیا‌ییان لی په‌یدا ده‌بی.

حه‌زره‌تی یوسف کابرای مه‌یگوشی به‌ند کراوی بی تاوانی خویش ده‌ویستو لی روون بوو که نه‌ه‌ویش به‌هه‌وانته‌ خراوه‌ته‌ کونه‌ ره‌شی زیندانه‌وه‌وه به‌بی لی‌کۆلینه‌وه‌وه تی‌فک‌رین پاشا دوچار ی نه‌م سزایه‌ی کردوه.

دهیزانی نه میس وه کوو خۆی تاوانیان بۆ هه لبه ستوو وه دهسته چهوری خۆیان به نهو سپوه، بۆیه یوسف پێی خۆش بوو که به هۆی نه مه وه سکالای خۆی بگه یه نیتشه پاشا بۆ نه وه ی له قه زیه که ی بکو ئیتته وه چه ی دی بی تاوان له زیندان دا نه مینیتته وه.

﴿وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا: اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ﴾ به دزیه وه به یانی گوت: که پێی وا بوو له زیندان رزگاری ده بی، واته: کابرای مه یگپر، پێی فهرموو: کاتی چو ته ده رۆ گه پرایه وه بۆ سه ر وه زیفی خۆت، لای پاشا باسی من بکه، بلێ: یوسف به نا ره واو سته م له زیندان دا هیلرا وه ته وه، تاوانی نه کرد وه به تاوانبار له قه له م درا وه، به لکوو پاش لی کو ئینه وه ده رک مو تنی بی تاوانیم به زه یی پیم دا بیتته وه له م کونه ره شه رزگارم بکا، به لام کابرا: که رزگاری بوو، گه پرایه وه بۆ سه ر کاری پیشووی تیکه ل به کو پو مه جلیسی پاشا بو وه وه، راسپارده که ی یوسفی فهرامۆش کرد. چونکه ﴿فَأَنسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ﴾ شه ی تان با سو خوا سی یوسفی له لای پاشا له بیر کابرای رزگار بووی مه یگپر برده وه، هه ر به خه یالیا نه هاته وه به ییری نه که و ته وه!! وستی خودا وابوو: ده بوا یه یوسف ما وه یه ک له و به ندینخانه دا به مینیتته وه، بانگه وازی بکا بۆ یه کتا په رستی، بۆ عیباده تکردن بۆ خودای تاکو ته نیا، به ره نگاری به ته رستی و به ته رستان بکا، ﴿فَلَبِثْ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ﴾ نیت یوسف له به ندینخانه دا نزیکه ی حموت سالتیکی تر مایه وه، به بی نه وه ی که س با سی بکا و به خه یالێ که س دا گو زه ریکا. هه ر له بیر چه وه ..

زور به ی زۆری را قه که رانی سه له ف پتیا ن وایه: چه زه ته ی یوسف دوای رزگار بو نی کابرا حموت سالتی ته وا و له به ندینخانه دا ما وه ته وه. نی بنو عه بباس ه فهرمو ی: دوا زده سال ما وه ته وه.

(الضحاک) ده فهرمو ی: چوا رده سال ماته وه. به لام رای سه حیح رای یه که مه.

شتیکی ناشکراو باسکراوه له شهر یه تی نیسلامدا: که داوای کۆمه کی کردن له نادهمیزادان بۆ نه هیشتنی ستهم، کاریکی رهواو دروسته. وه لی وه کوو گوتراوه: ﴿حَسَنَاتُ الْأَبْرَارِ سَيِّئَاتُ الْمُقْرِينَ﴾ هه ندی شت بۆ پیغه مبه رانز نزیکانی باره گای خودا باش نیهو له سهریان ده که وی پیویسته نهو خۆشه ویستانه ی خودا په نا بۆ هیچ کهس نه بن جگه له خودا، بۆیه خودا ویستی زیاتر هه زره تی یوسف له بۆته بدا، ویستی تیی بگه یه تی: که واز له هه موو هۆکاره کان بیینی و خۆی بداته ده ست خاوه نی بوونه و هرو پشت هه ر به نهو بهیستی، داوای رزگار بوون له ته نگو چه له مه هه ر له خودا بکا.

نیمامی قورطبی ده گیر پته وه و ۱۱ هه فرمو: ریوایهت کراوه: هه زره تی جویرانیل هاتوو به بۆ لای هه زره تی یوسف له به ندینخانه دا، سهر نه نشتی کرد له سهر په نا بردن بۆ نادهمیزادو پیی گوت: نه ی یوسف! کی تۆی له مردن به دهستی براکانت رزگار کرد، هه زره تی یوسف هه فرمو: خودا رزگاری کردم، نه مجار پیی هه فرمو: کی تۆی له بیر هینایه ده ری؟! وتی: خودای مه زن، نه مجار وتی: کی تۆی له فرتو قیلی ژنه کان رزگار کرد؟ وتی: خودای مه زن. نه مجار پیی هه فرمو: نه دی چۆن خودات له بیر کردو داوای رزگار بوون له به ندینخانه ت ناراسته ی خودا نه کردو بتمانته به پیای پاشاو داروده سته که ی پاشا کرد بۆ رزگار بونت له به ندینخانه ؟؟

نه مجار هه زره تی یوسف دهستی نزاو پارانه وه ی بهرز کردو و وتی: خودایه! قسه یه ک له ده مم ده رچوو! نه ی خودای نیبراهیم خودای یه عقووبی پیرو که نه فت! داوات لی ده که م به زه ییت پیمدا بیته وه جویرانیل پیی هه فرمو: سزای تۆ نه وه یه: چه ند سالیکی تر له به ندینخانه دا به مینیته وه. ^(۱)

(۱) تهفسیری قورطبی بهرگی: ۱۹۵/۹-۱۹۶.

بیگومان بهنده راستاله کانی خودا پیوسته نیخلاصی تمواریان بو خودا هه بی، هه موو پارانه وه عیباده تیکیان له خودا بیو بو نمو بی، هه کاتیکیش به هوی لاوازی ناده میزادیانه وه پهنا بو هوکاریکی مادی بهرنو به موو له خدمت لابه دن، خودا له دونیادا سزایان ده داو ده یان خاته بو ته ی پالفته کردنه وه، تا به تمواری خوی پیو بسپیرنو به تمواری ره زامه ندیه وه به ندایه تی بکمنو به موو له رتیبازی په ره ردگار لانه دن!!

خه ون بینینی پاشاو په یوه ندیکردن به یوسف هه بو مانا لیدانه وه

﴿٤٣﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعُ سُنبُلَاتٍ خُضِرٍ وَأُخْرَى يَابِسَاتٍ يَأْتِيَنَّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونٍ فِي رُءُوسِي إِنْ كُنْتُ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٤﴾

﴿٤٤﴾ قَالُوا أَضْغَثُ أَحْلَمٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَمِ بِعَالَمِينَ ﴿٤٥﴾

﴿٤٥﴾ وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ ﴿٤٦﴾

﴿٤٦﴾ يُوْسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضِرٍ وَأُخْرَى يَابِسَاتٍ لَعَلَّيْ أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

﴿٤٧﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرَّوْهُ فِي سُنبُلِهِ إِلَّا

قَلِيلًا مِمَّا نَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ
مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
عَامٌ فِيهِ يَغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

تیستاتیته وا له کۆرو مدجلیسی پاشاداین، پاشا له خمو ههستاوه،
په شوکاوه، خهونیکی سهرنج راکیشی بینیه، دهیهوی بزانی: مانای چیهو چی
ده گهیهنی، داوا له کاهینو کهشیشه کانی ده رباری ده کا تهعبیری خهونه کهی
بو بکمن، ههرچهنده بیریان لی کردهوهو سهری خۆیان هیناو برد، نه یانتوانی
مانایه کی راست بو خهونی پاشا بنۆزنهوه، ناچار وتیان: نه مه له خهونه
پروپووجو بی بناغه کانهو چ مه عنایه ک نابه خشی! جا وه کوو زانیمان
له نایه ته کانی پیشوودا پهروه ردگار باسی مانا لیدانهوهی ههزرتی یوسفی کرد
بو خهونی دوو هاوه له زیندانیه کانی، نه مجار لیږدها باسی خمو بینینی
پاشای میصر ده کا: که یه کێک بووه له پاشا کانی عهده بهو ناوی (هه کسوس)
بووه ده فهرموئ: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَأَيْتَ سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ
عِجَافٌ﴾ پاشای میصر وتی: من له خهومدا شتیکم دی سهر سوپهینهر،
خهونیکم بینیه سهرسامی کردوم: له خهومدا دیتم ههوت مانگای قهلهو
له چه میکی وشک هاتنه دهروه، ههوت مانگای لهرو لاواز خواردیانن،
﴿وَسَبْعُ سَبَلَاتٍ خَضِرَوُا أُخْرَ يَابَسَاتٍ﴾ ههروه ها ههوت گوله گهنمی
وشکهوه بوو به سهریاندا زال بوونو به سهریاندا کهوتنو دایانپوشین، لهم خهوه م
سهرم سوپه ماوه نازانم چیمان دیته ریو ولاتمان توشی چی ده بی؟

کاهینو کهشیشی ولاتی کوکردنهوه، گهوره پیاوانی حکومه تی ناماده
کردنو خهونه کهی بو گیرانهوه، نه مجار وتی: ﴿يَأْتِيهَا الْمَلَأُ أَفْتُونًا فِي رُؤْيَايَ إِنَّ
كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ﴾ نهی خهلاکینه! نهی زاناو فامیدهی ولات! نهی پیاو

ماقۆلۆ کاربه دهستانی حکوومهت! مانای ئەم خەونەم بۆ لێک بدەنەوه، ئەگەر
ئێوه لەو کەسانەن کە شارەزای مەعنای خەونن. پێم بڵێن: ناماژە بەچی
دەکاو چی لێ وەرده گیرئ؟!

﴿قَالُوا: أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ﴾ هەموویان وتیان: ئەمە جۆرێکە لەخەونو
خەیاڵی تێکەڵو پێکەڵو بێ سەرو بەرو پڕو پووج، نوستو لەلاشعوری خۆیدا
دەیانبینێو مانا نادەن بەدەستەوه، لەناکامی ناپێکی هەزمکردن و تێکچوونی
مەعیدە و ماندوو بوونی گیان پەیدا دەبێ. ﴿وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ﴾
ئێمە مانای خەونی ئاوەها بێ بناغە و پڕپووج نازانین چونکە حەقیقەتی نیه!
وئ دەچێ ماناکەیان زانیبێ، بەلام هەستیان کردبێ: کە ناماژە بۆ
شتێکی ناخۆش دەکا، نەیانویستبێ بیدرکێنرێ دلی پاشا ناخۆش بکەن،
چونکە دابو نەپرتی دەست و پێوەندی پاشا و خەلکانی دەرباری و هاتووه
هەموو کاتێ خۆ دەدزنەوه لەو شتانەی کە دلی پاشا ناخۆش دەکا و هەمیشە
هەولێ ئەوه دەدەن شتێک بخەنە رو: کە دلی پاشا خۆش بکا!

تا ئیستا سێ خەون بینران و هەولێ مانا لێدانەوهیان درا؛ خەونی
هەزرەتی یوسف، خەونی دوو هاوێڵە زیندانییەکانی، خەونی پاشا، گەنگی دان
بەخەون و مانا لێدانەوهی وێنەیەکی ئەو رۆژگارەمان بۆ دەکێشێ،
تارماییەکی بارو دۆخی میصرو دەورو بەریمان نیشان دەدا. ئەمجار ئایا
ئەو زانستە خوداییەکی کە بەیوسف دراوه و لەو رۆژگارەدا گەنگی پێ دراوه
بەموەجیزەی هەزرەتی یوسف حسیب دەکریئ؟ ئەمە باسیکە و دوورو درێژە
زەحمەتە بەناسانی یەکاڵا بکریتمەوه!!!

جا کە خەونی پاشا بەمانا لێ نەدراوهی مایەوه و بووه موشکیلهی ناو
قەصرو پاشا پێی تەنگەتاو بوو، دەست و پێوەند کەوتنە هەولۆ تەقەلای
تەعبیری خەونە کە ﴿وَقَالَ الَّذِي نَجَّا مِنْهُمَا﴾ ئەو کاتە کابرای کە لەزینداندا
هاوێڵی یوسف بوو و خەونی بینیبوو یوسف مانای خەونەکی بۆ لێ

دابوه وه رزگاری بویو شهیتان راسپارده که یوسفی له بیر بردبوه وه، ﴿وَأَدَّكَرُ
بَعْدَ أُمَّةٍ﴾ پاش تیپه ربوونی چهند سالتیک نمو کابرا مه یگیره ی پاشا، یوسفی
که و تموه بیرو یادی تموه ی کر ه وه که خوی خهونی بینیه یوسف مانای بو
لی دایه وه راست ده رچوو، راسپارده که ی (یوسف) یشی هاتمه و بیرو وتی:
﴿أَنَا أَنبِئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ﴾ من خه بهرتان ده ده می به مانای نهم خه ونه و
فرمان به فرموون بم نیرن بو لای یوسفی ها وه لم: که نیستا له زیندان دایه! (وا
دیاره لهو رۆزگار ده! کهس نه یتوانیه بی فرمانی پاشا بچیته ناو زیندانه وه و
به ند کراوان بینی).

پاشا خیرا فرمانی داو کابرایان نارد بو زیندان بو لای یوسفو گه یشته
لایو پیتی گوت: ﴿يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ﴾ نه ی یوسف! نه ی ها وه لی دیرنم!
نه ی ناده میزادی خودا پیدای قسه راستو کار دروست! نه ی راستگوی زور
راستگو! له گوفتارو رهفتاردا ﴿أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ
عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ﴾ ته عبیری نهم خه ونه مان بو
لیک به ره وه، خه ونیکی گرنگو پاشا دیویه تی به لکوو مانا لیدانه وه که بو تو
بیته هوی رزگار بو نت له به ندینه خانه. خه بهرمان به ده ری ده رباره ی خه ونی
پاشا: که له خه ودا دیویه تی: حموت گای له رو لاواز حموت گای قه لمویان
خوارد، حموت گوله گه نمی وشکی پوو کاوه به سهر حموت گوله گه نمی سه وزی
دانه و لیه له خه م ره خسیوو پیگه یشته ودا که وتزو دایانپوشین، مانای نهم
خه ونه م بو شی بکه ره وه ﴿لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ﴾ به لکوو من بکه ریمه وه بو
لای پاشاو ده ستو پیوه نده کانی و باسه که یان بو بگیری مه وه ته عبیره که ی تو یان
پی رابگه یه نم ﴿لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ به لکوو شه وانیش له مانای خه ونه که حالی
ببزو بزائن: ناکامی چی ده بی و نامه وه بو چی ده کا، له هه مان کاتدا زانینو
فه ضلو هونه ری توش بناسو فرمانی رزگار بو نت هه رکه ن!

﴿قَالَ: تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأْبًا﴾ هزره تي يوسف فرموي: مانای نمو
خونه نهويه: نيوه حموت سال کشتو کال ده کمن، بهي پسانهوه نيوه
سدرگرمي چاندنو دروينه دهن، ﴿فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سَبَلِهِ إِلَّا قَلِيلًا
مِّمَّا تَأْكُلُونَ﴾ همرچي دهيدروونهوه لهناو گوله کمي دا بيهيلنهوهو به گوله کيسهوه
عمباري بکمن، مگرم که مي نهبي لهوي: که پتيويستان دهبي بو خواردن
لهم ساله هاتانهدا. تا دهتوانن پهيرهوي نيقيتصاد بکمنو بهپي و دان دانهويله
بو خواردن وه لا بنينو بهندهزهي پتيويست لي خمرج بکمن!
﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا
تُحْصِنُونَ﴾ پاش نمو حموت ساله پر پيتو بهره که ته حموت سالي گراني دين،
حموت سال قاتوقري دهبي، همرچي نمو رزقو روژيهي لهساله هاتهکاندا
عمبارتان کردوه ههلتان گرتوهو بو ساله گرانييهکان دهيوخن، مگرم
که مي نهبي لهوي که ههلي دهگرن بو توو چاندن لهسالي داهاتودا واته:
سالي دوا ساله قاتوقريهکان.

﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ﴾ پاش
تپهريووني ساله گرانييهکان، ساليكي هاتو باراناوي دي لهو سالهدا
دانيشتواني ولات کشتو کاليان تيرو دهبيو بهرو بوومو دانهويلهيان زور
دهبي، لهو سالهدا خه لک تريو زهيتونو همر ميوهيهک که بگوشري
دهيگوشنو شهريهتو پيخور بو خواردن دروست دهکمن!

نهم ههوالدانه بهنهينييهکاني داهاتوو لهنيگاو سروي خوداييهوه
سدرچاوهي بو هه لگيراوه، همر تعمبيري خهون نينو بهس! نهمه مزگينييه
که دوا ساله گرانييهکان ساليكي پر پيتو بهره که ته پهيدا دهبي!

شاياني باسه لهخونه که دا هيچ ناماژه کردنيکنو ره مزنيک نيه بو سالي
پاش گراني، کهوايي هزره تي يوسف بهنيگاو سروش نه مهي زانيوهو بو
مزگيني موژدهي بهکابراي مهديگپرو هاوهلي زينداني داوه، بو نهوهي نهويش

له لایهن خۆیموه موژده به خه لکی بداو رایبگه یه نێ که پاش خدمت ساڵ گرانی سالتیکی هه مرزانی و هات پهیدا ده بی.

نایه ته کان به ناشکرا ئه وه یان لی وهرده گیرێ که خه من دوو جوړه، خه منی پرو پوچو بی بناغه هه یه، خه منی راستو حق هه یه.

ئهم نایه تانه به لگهن له سهر ئه وه که ئه وه قسه مه شهوورو باوه ی: که ده لێن: گوايه خه من یه که م جار چۆن مانای لی درایه وه بهو شیوه دیته جی ناپاسته. ئه وه تا خه منی پاشا خه لکه که هه موو وتیان: «أَصْفَاْتُ أَخْلَامَ» که چی بهو شیوه نه هاته دی. بهو شیوه هاته دی: که یوسف مانای لی دایه وه. که وایی ئه وه فهرمووده ی که ئه بو یه علا له ئه نه سه وه به مه رفووعی ده یگیرێته وه گوايه پیغه مبه ر ■ فهرمووده تی: (الرؤيا لأول عابر) وا دیاره زه بوونو لاوازه!!

سه عید هه ووا ده فهرموو: کاتی وایه: که مانا لێده ره وه که زاناو لێزان بی له بواری ته عبیردا له روانگهی زانستو عیلمه وه ته فسیری بکا. هه ره ها به لگه یه له سهر بی بناغه یی ئه وه فهرمووده یه ی که له وه پیش باسمان کرد: که ده لێ: (الرؤيا على رجل طائر فاذا عبرت وقعت) به گوێره ی ئهم نایه ته هه دیته که راست نیه.

ئیمانی قورطبی له ته فسیری نایه تی: «تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ» دا ده فهرموو: ئهم نایه ته بنه مایه که له بواری به رژه وندی شهرعی دا، یه کی که له وه ده قانه ی که مه صالحی شهرعی ده چه سپێنی که بریتین له پاراستنی ئایینو گیانو عه قلاو نژادو مالو سامان. هه ر شتیک پارێزگاری یه کێ له م پێنج شته یان هه موانیان بکا ئه وه مه صله حه ته و په سنده، هه ر شتیک یه کێ له م پێنج شتانه به فووتینی ئه وه مه فسه ده یه و به ره نگاری کردنو ره تکرده وه ی به رژه وهن دییه و پێویسته. هه موو زانایانیش کوپایان هه یه له سهر ئه وه که مه به ستی هه موو شهرعه ته ئاسمانیه کان شاره زا کردنی ئاده میزاده بو

و ده‌سته‌تینانی به‌رژوه‌ندییه دنیایی‌یه‌کان تا به‌هژی شو به‌رژوه‌ندیانه‌وه بتوانن، خودا بناسزو به‌ندایه‌تی و عیباده‌تی بۆ شه‌نجام بدن، که شه‌مه‌ش سمرده‌کیشی بۆ به‌خته‌وه‌ری ده‌ونیوا قیامت.

به‌شی بیتنجه‌م له‌چیرۆکی یوسف

پاشا داوا ده‌کا یوسف ببینی و له‌به‌ندینه‌خانه رزگاری بکه‌ن، یوسف داوا ی لیکۆلینه‌وه ده‌کا

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْنِي

بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسَأَلَهُ مَا بَأْسَ

الْيَسَوءِ الَّتِي قَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾ قَالَ

مَا خَطْبُكُمْ إِذْ رَوَدْتُمُنَّ يُوْسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ

مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ اأَفْنِ حَصْحَصَ

الْحَقُّ أَنَا رَوَدْتُهُمْ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥١﴾ ذَلِكَ

لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ ﴿٥٢﴾

داوا ئه‌وهی کا‌برای مه‌یگی‌یه گه‌رایه‌وه بۆ لای پاشا و ته‌عبیر لیدانه‌وهی

خه‌ونه‌که‌ی له‌لایه‌ن یوسفه‌وه پێ راگه‌یاند، مانا لیدانه‌وه‌که‌ی به‌لاوه په‌سند

بوو، ده‌ست به‌جێ داوا ئاماده‌ کردنی یوسفی کرد. بۆ ئه‌وه‌ی خودی خۆی

ببینی و زیاتر مانای خه‌ونه‌که‌ی بۆ شی بکا‌ته‌وه‌وه بیرو بۆ‌چوونی له‌م باره‌وه

بزانن، ده‌فه‌رموی: ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْنِي بِهِ﴾ پاشا فه‌رمانی ده‌رکردو داوا

کرد: که یوسفی لاثاماده بکهن، دست به‌جی پیاویکیان نارد بۆ به‌ندینخانه بۆ لای یوسف، ﴿فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ﴾ جا که کابرای فرستاده هاته لای حه‌زرتی یوسفو په‌یامی رزگار بوونی پی راگیانندو ویستی پاشای بۆ روون کرده‌وه، حه‌زرتی یوسف هیچ خۆی تیگ نه‌داو هه‌والی رزگار بوونو موژده‌ی برپاری به‌ره‌للا کردنی له‌به‌ندینخانه شاگه‌شکه‌ی نه‌کرد، به‌لکوو چوونه دهره‌وه‌شی له‌به‌ندینخانه رت کرده‌وه.

ئهو‌تا ئیمه ده‌بینین: یوسف که ئهو ماوه درێژه‌ی له‌به‌ندینخانه‌دا به‌سهر بردوه په‌له له‌چوونه دهره‌وه ناکا تا قه‌زیه‌که‌ی لی‌کۆلینه‌وه‌ی تیدا نه‌کریو به‌رائه‌تی رانه‌گیه‌نری مان له‌چوونه دهره‌وه ده‌گری. مانوه له‌به‌ندینخانه‌دا بۆ یوسف بووه بۆته‌ی پالفته کردو قال کردن، خودا په‌روه‌رده‌ی کردو جوانی پینگه‌یاند، ئهم په‌روه‌رده کردنه په‌روه‌رده کردنه قالکردنه بتمانو نارامی خسته ئیو دلی یوسفوه، په‌له په‌لی سه‌ره‌تای چوونه ناو به‌ندینخانه‌ی پیوه دیار نه‌ماوه!!

بیگومان کاریگه‌ری ئهم په‌روه‌رده یه‌زدانییه به‌سهر یوسف بووه ناشکراو نمایانه، جوداوازی ئیوان مه‌وقیفی سه‌ره‌تای چوونه ناو به‌ندینخانه‌ی که به‌هاوه‌له‌که‌ی ده‌لی: ﴿أَذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ...﴾ له‌گه‌ل مه‌وقیفی دوا ئهو ماوه درێژه‌ی: که له‌به‌ندینخانه‌دا ماوه‌ئهو زۆر ناشکراو دیاره. ئهو‌تا: حه‌زرتی یوسف داوای چوونه لای پاشا رت ده‌کاته‌وه، له‌باتی ئهو‌ی خیرا هه‌ستیو خۆوه‌پیچی به‌ره‌وه قه‌صری پاشا بکه‌ویته ریو به‌ندینخانه جی بیلی: ﴿قَالَ ارْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ﴾ به‌فروستاده‌که‌ی فهرموو: بکه‌پیره‌وه بۆ لای پاشاکه‌تو داوای لی بکه با لی‌کۆلینه‌وه له‌و تۆمه‌ته بکا که وه‌پال من دراوه ﴿فَأَسْأَلُهُ مَا بَالُ التَّسْوَةِ اللَّائِي قَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ﴾ برۆ عه‌رزى پاشا بکه! فهرمان بدا ئهو ژنانه‌ی ده‌ستی خۆیان بری له‌گه‌ل ژنی عه‌زیزی می‌صردا کۆیان بکاته‌وه و پرسیاریان لی بکا: حالی ئه‌وان چۆن بووه و حالی من چۆن بووه؟ لییان پیرسی له‌سهر چی ئهو ژنانه داوایان له‌من کرد فهرمانی شاژن جی به‌جی بکه‌م؟ ئه‌من

له به ندینخانه نایه مه ده ره وه تا نمو لیکو لینموه شه نجام نه دری، چونکه پیم ناخوشه من بیمه لای پاشاو نمو تو مه تهم به دو وه بی. ﴿إِنَّ رَبِّي بَكِيدٌ هَيِّنٌ عَلِيمٌ﴾ بیگومان خودای مه زن ناگاداری قیلو حیل به بازی نمو ژنانه یمو بی تاوانی من ناشکرایه، داواکارم پاشا نمو ژنانه کزیکاته وه به لکوو دان به ناپاکی خو یانو پاکی من دابنن!

پاشا نمو ژنانه ی دهستی خو یان بری بوو له گهل ژنی عه زیزدا کوی کرد نه وه رووی تی کردو ﴿قَالَ: مَا خَطْبُكَ إِذْ رَأَوْنِي يُوسُفُ عَنْ نَفْسِهِ﴾ وتی: مه بهستان چی بوو نمو رژه ی؛ که ده وری یوسف تان دابوو له مالی عه زیزی میصرو ده تانه ویست یوسف له خشته به رزو رامی بکه من بو ژنی عه زیز، نایا یوسف هاته سهر مه بهستی ئیوه به لینی دا داخو ازیه که تان جی به جی بکا!!

﴿قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ! مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ﴾ نمو انیش هه موو وتیان: نه وه لاا حاشا ئیمه هه چ ره فتارو هه لسو که وتیکی ناپه سه ندمان له یوسف نه دیوه، نه له سهره تاوه نه له کوتایی دا هیچ خراپه یه کمان لی نه دیوه!!

ئیتیر نه زعه ی خیر له دلی زوله یخادا سهری هه لدا دانی به راستی دانا؛ وه کوو ده فمر موی: ﴿قَالَتِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ﴾ ژنی عه زیز که وته قسه و وتی: ﴿الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ﴾ ئیستا حق ده رده که وئو خوی ده نو ئی، چیتان لی بشیر مه وه ﴿أَنَا رَأَوْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ﴾ تهم ژنانه په یوه ندییان به قه زیه ی یوسف مه وه نیه، من هه وئم له گهل داوه و یستوو مه بو خو می رام بکه من، زورم نه ملاو نه ولا له گهل دا کردو هه وئو ته قللام دا بو شه ی سازی بکه مو بو خو می بگو نجینم، به لام نمو ملی نه داو به قسه ی نه کردو نه هاته سهر خه ت. به راستی یوسف داو ئنپاکه و ﴿وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ﴾ بیگومان نمو له گو فتارو هه لو ئیستا راستو راستخوازه، نمو کاته ش که له به رده م عه زیزدا ره دی دامه وه راستگو بوو. تهم داننانه ی زوله یخا شایه دیبه کی ره پو ره وانه له سهر شه وه: که یوسف

داوینپاکو نیاز پاکو سروشت پاکه، هیچ تاوانو خیانه‌تکارییه کی نه‌نجام نه‌داوه!!

﴿ذَلِكَ﴾ نهم دان بیانانهم تاوا به‌ناشکراو بی منجه منچو شایه‌تیدانم به‌راستگویی و بی تاوانی یوسف بۆ نه‌ویه: ﴿لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ﴾ که یوسف بزانی من لهو کاتانه‌دا که نهو له‌به‌ندین‌خانه‌دا بوو خیانه‌تم لی نه‌کردوه، تانهو تهمشرم له‌شهره‌فو داوینپاکی و نه‌فس به‌مرزی نهو نه‌داوه، ته‌نانه‌ت که ژنه‌کانیشم بانگ کردن بۆ مالی خۆجو خوارده‌مه‌نی و کی‌ردم دانه ده‌ستو یوسفم هینایه سمریانو له‌عه‌یبه‌تاو له‌تاوا ده‌ستی خۆیان بری، به‌ناگاداری نه‌وان دانم به‌وه دانا: که من همولم داوه له‌خشته‌ی به‌رجو بۆ خۆمی که‌وی که‌و کولی دلی خۆمی پی دامرکینم! به‌لام یوسف به‌یده‌ست نه‌بوو، خۆی گرتو بۆم رام نه‌بوو.

زومه‌خشمی ده‌فرموی: رسته‌ی ﴿لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ﴾ وی ده‌چی له‌ناخاوتنی چه‌زهره‌تی یوسف بی‌و په‌یوه‌ست بی به‌وته‌کی پشجوی که فرموی ﴿إِنْ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ﴾.

نهو کاته مانای رسته‌ی ﴿لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ﴾ به‌م جوړه ده‌بی: من که داوای نهم لی‌کۆلینه‌وه‌م کردو ویستم پاشا نه‌نجامی بدا بۆ نه‌وه بوو: که عه‌زیز (میردی زوله‌یخا) بزانی دلیا بی من خیانه‌تم لی نه‌کردوه، له‌مال نه‌بوونی نه‌وم به‌هل نه‌زانیوه ده‌ست له‌گه‌ل خیزانه‌کی‌دا تیکه‌لاو بکه‌م!^(۱)

نه‌بو حه‌ییان ره‌خنه‌ی له‌م ته‌فسیر کردنه‌ی زومه‌خشمی گرتووه ده‌لی: نه‌وانه‌ی پییان وایه رسته‌ی ﴿ذَلِكَ لِيَعْلَمَ...﴾ له‌ناخاوتنی یوسفه، خۆیان تووشی گپرو گرتی نه‌گرنجانی پیکه‌وه گریدانی نهم رسته‌یه له‌گه‌ل رسته‌ی پشهو‌دا کردوه، هیچ به‌ل‌گه‌یه‌کیان به‌ده‌سته‌وه نیه: که نه‌وه قسه‌ی یوسف بی.

هه لیه ته زومه خشمی وه لایمی نه بو. حهییانی داوه ته وه ده لئی: گونجانی
مهعنا باشتیرین به لگه یه: که نه وه له که لایمی یوسفه..
﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَإِيْهْدِيْ كَيْدَ الْخَائِنِيْنَ﴾ با هه موو کهس بزانی و دلیا بی که
خودا فرتو قیلی خائینان جی به جی ناکا و سهر که وتوویان ناکا به لککو
به تالیان ده کاته وه.

نه وهی له نایه ته کان وهرده گیرن نه هه یه:

- ۱- هانا بردنی پاشا بو یوسف نیشانی نه وه یه: که زانیاری زور به مرغو پیروزه.
 - ۲- زانیاریو کرداری چاک به یه که وه هۆکاری رزگار بونن له ته نگو
چه له مهی دونیاو قیامت.
 - ۳- دروسته ههر کاتی ئینسان هه لی بو هه لکه وت حه قو
راستی بچه سپینئ.
 - ۴- خۆپازاندنه وه به ره وشتی صه برو هیدی و هیمنی و نه فس به مرزیو
که رامه ت پاراستن بنه مای نه خلاق ییغه مبه رانن.
 - ۵- به گویره ی شهر یعت پیوسته ئینسانی موسولمان په له له که دار
کردنی ناموسی خه لک نه کا، نه وه تا حه زره تی یوسف خۆی پاراست له وه ی که
تومه تی خراپه ناراسته ی ژنه کان بکا، به لککو داوای کرد پاشا بو خۆی له وه
باره وه لی کۆلینه وه نه نجام بدا. ته نانه ت باسی زوله ی خاشی به خراپه نه کرد.
 - ۶- راگه یانندی حه قیقه ته درکاندنی قسه ی حه قو نازیه تی نواندن
له ده رخستی راستیه کان داو ویزدان به خه رجدان به رام بهر بی تاوانانو ته صدیق
کردنی خودا په مرستانو خۆپارتزان به شیکن له ره وشتی به رزو جوازو په سندن.
- به یارمه تی خودا له پاکنو و ساس جزمی دوانزه ههم بو وه وه به مهش
به رگی شه شه می ته فسیری ره وان ته واو ده بی خودا یارمه تیمان بدا بو
ته واو کردنی جزمه کانئ تو ...

۱۹۹۹/۳/۱۵

مه لا محمود احمد

